శ్రీ భగవద్గీతా గర్భిత భావబోధిని

శ్రీ శోకా వెంకటరామానుజులు నాయుడుగారు రచించినది.

తెనుగులో, శ్రీమద్భగవద్గీతకు ఇంత చక్కని మహాభాష్యం మరొకటి లేదు. శ్రీ నాయుడుగారు భగవద్గీత అంతా చిరకాలం పారాయణ చేసీ, మననం చేసీ, మథించీ తాము తెలుసుకున్న గూఢార్థాలన్నీ లోకశ్రేయస్సుకోరి యీగ్రంథంరూపంగా భద్రపరిచి మనకు ప్రసాదించారు. వారు ప్రతీ శ్లోకానికీ ముందు ప్రతిపదార్థం ఇచ్చారు. తరవాత ప్రశ్నోత్తరాల రూపంగానూ వివరణరూపంగానూ గూఢార్థాలన్నీ ఉల్లేఖించారు. ఈగ్రంథం పరిశీలించకుండా ఎవ్వరైనా సరే "మేము భగవద్గీత చదివాము" అనుకోడం సాహసం అనిపించుకుంటుంది. రాయల్సైజున 724 పేజీలూ, 16 పేజీల అవతారికా గల గొప్పగ్రంథం కాలికోబైండు చెయ్యబడ్డది. కాని వెలమాత్రం పరమసులభం 6-0-0

శ్రీ త్యాగరాజస్వామి కీర్తనలు

సంపాదకులు — ఘృతస్థానం నరసింహభాగవతులవారు.

ఇందులో, మేళకర్త రాగాల వరసను 505 కీర్తనలూ, 19 పవ్వళింపు కీర్తనలూ వున్నాయి. ఘనరాగపంచకం కీర్తనలకుమాత్రం మొదట స్వరం చేర్చబడివుంది. తక్కిన కీర్తనలన్నీ మూలం మాత్రమే ముద్రించబడ్డాయి. కఠినపదాలకు అర్థమున్నూ తెలుపబడ్డది. 16 పేజీల శ్రీ త్యాగరాజస్వామి చరిత్ర గలదు. మొదట మేళకర్తరాగాల వరసనూ, చివర అకారాదిగానూ కీర్తనల సూచిక చేర్చబడ్డది. దళసరి కాగితాలు. చక్కని బైండు. వెల 5-0-0 మాత్రమే.

మంగళహారతులు, శ్రీకృష్ణసేవ.

శ్రీమతి కొచ్చెర్లకోట వీరలక్ష్మమ్మగారు రచించినవి.

ఈ రెండు పుస్తకాల్లోనూ స్త్రీల కందుబాటుగా ఉండే శైలిలో చక్కని మాదిరులలో 150 పాటలకు తక్కువకాకుండా ఉన్నాయి. అన్నీ భక్తిరసం ఉట్టిపడేవీ, శ్రీరామ, శ్రీకృష్ణుల సేవను తెలియచేసేవీని. దేనికదే వెల 1-0-0

మా పుస్తకములు పేరుపడ్డ అన్ని బుక్‌షాపులలోను ఈ ధరలకు దొరుకును.

(సరస్వతీ గ్రంథమంజరి)

అంతఃపురము

రెండవ భాగము

(నైనాల్లు)

మొసలికంటి సంజీవరావుపంతులు

"బక్సారు యుద్ధము," "మొగ్గలాయీదర్బారు" గ్రంథకర్త

రు 1/-

సరస్వతీ పవర్ ప్రెస్
రాజమహేంద్రవరము

1st printed 1928
Reprinted 1943

Saraswathi Power Press, Rajahmundry
Printed and Published by
A. Lakshmanaswamy Naidu.
No. 2791/1943

DEDICATION

TO

My Kinsman, Friend and Admirer,

Late Mosalikanty Kameswararao Pantulu,

Joint Proprietor, Allipuram Estate,

VIZAGAPATAM

పీఠిక

‘రైనాల్డ్సు’ నామధేయుఁడగు ప్రసిద్ధాంగ్ల నవలాకారుఁ డాంధ్రలోకమున కపరిచితుఁడు కాఁడు. బహుగ్రంథరచనాధురంధరుఁడగు నీప్రతిభాశాలి కాంగ్లసారస్వతమున నే కారణముననో స్థానములేదు.

రైనాల్డ్సుయొక్క “Loves of the Harem” అను గ్రంథమున కియ్యది యనువాదము.

తురుష్క రాజధానియగు ‘కాన్‌స్టాంటు’ నగరము ఘోరతర నిగూఢనరమారణమున కాలవాలమాయెను. ముప్పదిసంవత్సరములు మీఱని సుందరపురుషులు జాతి మత విచక్షణలేక, ఆకస్మికముగ, నకారణముగ విగతజీవులగుచుండిరి. తచ్ఛవములు బాస్వరసు జలములపైఁ దేలుచుండెను. వానిని బరిశీలింప, వారందఱును మెడవెనుక గొంచెము క్రిందుగఁ దిగిలిన కత్తిపోటుచేఁ గూలిరని వ్యక్తమగు చుండెను. హంతకుఁ డెవ్వఁడో తెలియకుండెను. భయంకర దుర్మరణముల సంఖ్య అధికతరమగు చుండెను. నగరమునందు సహజముగ హాహాకారములు చెలరేఁగెను.

మన కథాప్రారంభావసరమున రాజధానిస్థితి యట్టు లుండెను. ‘ఖాలీలు’ నామధేయుఁడగు కథానాయకుఁడు తదన్యజనాసాధ్య కార్యభారము వహించి, యత్యద్భుత కార్యము లొనరించి, కృతకృత్యుఁడై, తుదకు సార్వభౌముఁ డగును.

కథాకల్పనయందును, ప్రధానకథను బోషించుటకై యుపకథలను సముచితముగఁ గల్పించుటయందును, పాత్రప్రదర్శనమునందును, పాత్రపోషణమునందును తదౌచిత్యమునందును రైనాల్డ్సు నిక్కముగ నద్వితీయుఁడు. ఈతని మించిన పాశ్చాత్యు లనేకు లున్నను, కొందఱు పాఠకుల కితఁడే అవశ్యప్రాయుఁడై యున్నవాఁడు.

సంఘ భాషా దేశాభ్యుదయములకు భాషాంతరీకరణములుగూడ నావశ్యకములు. స్వతంత్రగ్రంథము లెంత యవసరమో, అన్యగ్రంథానువాదములును అంతే యవసరము. ఈసువ్యక్త విషయము అల్పజ్ఞులకుమాత్ర మవ్యక్తము.

భాషాంతరీకరణము సులభసాధ్యము కాదు.—కవిత్వమువలె నిదియు నొకకళ యని చెప్పఁదగును.— కావుననే, ఆంధ్రీకరణము లంతగా రాణింపఁజాలకున్నవి. అందు, దేశభాషాగ్రంథములకంటె, నాంగ్లగ్రంథము లనువదించుట కష్టసాధ్యములు. దేశభాషలకు సంస్కృతము మాతృకమగుటయు, నాంగ్లము మనకుఁ గేవలము విరుద్ధమగుటయే అందులకుఁ గారణము. అల్పజ్ఞాన కిదియు దుర్గ్రాహ్యవిషయమై, సర్వము

సామాన్యముగ నుండుట కలదు. కావుననే విద్యార్థి, విద్యార్థిని, విద్యాభిలాషా కారుల కుపయుక్తము గాంచిన 'ఐశ్వర్యయుక్తులు' ను వంటి గ్రంథములను రచించుటయు, నాంగ్లగ్రంథానువాద మొనరించుటను గడుశంకించితిని. నేను తెనిగించిన 'మొగలాయీ దర్బారు' సంపుటములు చదివిన నామిత్రులు అవ్యాజానురాగాతిశయమున ప్రసన్నచిత్తముతో నన్నుఁ బ్రోత్సహించుటచే, నీగ్రంథానువాదమునకుఁ గడంగ నూనుకొంటిని. నవ్యగ్రంథ పాఠకులను పండితులు తప్పులను మన్నింతురుగాక.

ఈ యపూర్వ నవల ఇంగ్లీషు కథాకథనము. కథానాయకుడు ఫ్రీడము పేరు కథల నినిపించి, నాయికై శ్రోతలకానే నేటికీ పాఠకులనుగూడ ఆనందమున నోలలాడించును. అందు, పెద్దకథ కడుదీర్ఘమై, రసవంతమై, రెండు ప్రత్యేకసంపుటముల నాక్రమించునంతటిదియున్నది. ఆ కారణముననే ఆకథ పూర్తిగ విడిచిపెట్టితిని. అనవసరమని యెంచి లఘాకారము చెప్పిన చిన్నకథ గూడ విడిచితిని.

పై నాల్గు గ్రంథములలో నెల్ల నిదియే మిగుల రసవంతమైనదనియును, తొందరలో దీనినే తెనిగింపవలయుననియును, హితము నొసగిన ఆర్యుల్ ఎస్. వాసాలుసాహెబు నకును, శ్రమయనక వ్రాతప్రతిఁ జూచిన నా మిత్రులు పురిపండా అప్పలస్వామి గారికిని, ప్రసిద్ధ సరస్వతీ గ్రంథమాలాధ్యక్షులగు శ్రీయుత అడ్డేపల్లి లక్ష్మణస్వామి నాయుడుగారికిని నేను కృతజ్ఞుఁడను.

విశాఖపట్టణము
1—2—28

మొసలికంటి సంజీవరావు

౧౬

ఐ ప వ కె ఫ.

సా౹కథ 1483 నాఁటిది. ప్రసిద్ధపురుషుండగు రెండవ మహమ్మదు సుల్తాను మరణించినంతనే యతనికుమారులిద్దరు సామ్రాజ్య సంపాదనార్థము యుద్ధసన్నద్ధులైరి. జ్యేష్ఠుండగు బైజీదుయుద్ధమున జయమంది సింహాసనాసీనుఁడాయెను. రెండవ రాజకుమారుఁడగు జెమీము ఓటుపడి 'రోడ్సు' నగరమునకుఁ బారెను. నిజసోదరుఁడొనరించు కుతంత్రములకుఁ దాళఁజాలక, జెమీము ఆ నగరమునుండి ఇటలీ దేశమునకును, మార్గమధ్యమునఁ బలుబాధ లనుభవించి యనంతరము ఫ్రాన్సుదేశమునకునుఁ బోలెను, తుదకు 'శానేజ్' యను దుర్గమున బంధితుఁడాయెను.

జెమీము రాకుమారుఁ డిరువదినాలు గేండ్ల యువకుఁడు. వాని నీలల విసిల నయనములును, కపిలవర్ణ విరాజిత దీర్ఘశిరోజములును, మనోహార మందహాసమును, విచారాక్రాంత వదనమును ఆతనిఁజూచువారి హృదయము నాకర్షింపఁజాలియుండెను. నిజదేశాచార విరుద్ధముగ గడ్డము నిడనాడి క్రైస్తవ నాగరిక జనోచితవస్త్రధారణ మొనరించు నా రాజకుమారుఁడు భయంకర వీరుఁడగు మాసాన్మను వంశజునివలెఁ దోఁపక, 'ప్యారిసు' నగర నివాసియగు నొక కులీనునివలె నీటుగఁ గాన్పించుచుండెను.

మోటుజనులకేమిక్రియు నాగరకులకేమిక్రియు మానసము కూడఁగనిగింపఁజాలు గాని కవిత్వకళలు జెమీమున కత్యంత ప్రియతమములై యుండెను. హాస్యరేఖలుకల వానిస్వభావముకూడ సరసముగ, సరళముగ మనోరంజకముగనుండెను. ఆతనితోడి ప్రసంగము కడు

నానందదాయకముగ నుండెను. శిల్పచిత్రలేఖనములందును నాతఁడు ప్రవీణుఁడై యుండెను. మహమ్మదీయ జనసామాన్య మూఢవిశ్వాసముల నెఱుంగనివాఁడుకూడ నగుటచే నారాజకుమారుఁడు మఱియు ప్రశంసనీయుఁడై యుండెను.

శానేజీ దుర్గాధిపతి అపత్నీకుఁడు. అతనికిఁ బదునాఱేండ్ల ప్రాయపుఁ బుత్రిక యుండెను.

'హెలీనా' యను నామధేయముగల ఆ కన్నియ అత్యంతసౌందర్యవతియగుటచే నా ప్రాంతమునందలి బలాధికార సంపన్నులగు జమీందారులందఱు మోహపరవశులై యామెను వివాహమాడ నాసించి యుండిరి. అందు 'ఆల్బర్టు' అను ప్రభువు యువకుఁడు, సద్వంశుఁడు అమిత ధనవంతుఁడు అనంత భూసంపన్నుఁడు నగుటచేఁదన తనయ నాతని కొసంగవలయునని హెలీనా జనకుఁడు నిశ్చయించెను. కాని, ఆమె హృదయాభిప్రాయము వేఱుగనుండెను. ఆల్బర్టు ధనాధికార బల సమేతుఁడయ్యు, మధుపానాది దుర్వ్యసనలోలుఁడగుటచే హెలీనా హృదయము నాకర్షింపఁజాలకపోయెను. సకల సద్గుణ ఖనియగు నా కన్నియ అట్టి గుణరహితు నెట్లు ప్రేమించును?

మనోహరాకారుఁడు, సచ్ఛీలుఁడు, అఖిల కళాకోవిదుఁడునగు జిజీము రాకుమారుఁడు హెలీనాను గాంచినంతనే మోహపరవశుఁడాయెను. ఆ సుందరియును జిజీమునుగాంచి నిజహృదయ సమర్పణ మొనరించెను. ఆయువతీ యువకు లనూన రూపవైభవ విభ్రాజితులై, అగణిత సుగుణగణ విరాజమానులై, పరస్పరము తగియుండుటచే దృఢతమప్రేమానుబద్ధులగుట సహజముగదా. దుర్గాధిపతి జిజీము నత్యంత గౌరవాభిమానములతో నరయుచుండెను. రాజకుమారుఁడు బంద్యావలెఁగాక, ప్రభుకుటుంబములోనివానివలెఁ గడుచనవుగఁ గలసి మెలసి తిరుగుచుండెను. భార్యారహితుఁడగునా దుర్గాధీశుఁడు నిజమిత్ర

సందర్శనార్థము తేఖుచుగా నిటునటు బోవుచుండుటచే, నా యువతీ యువకుల ప్రణయము ప్రవర్ధిల్లుటకు వలయు నవకాశ మలవడుచుండెను.

సెలీనా రాజకుమారుల ప్రణయము నిష్కళంకమై, పవిత్రవంతమై కడు బ్రశంసనీయమై యుండెను. తమ పరస్పరాను రాగము గుణించివారు తొలుదొల్త బరస్పరము ప్రశంసించికొనలేదు. పరస్పర మృదుల వీక్షణములను ప్రణయ పరిపూర్ణజల సహాజేతర ప్రవర్తనమునందును వారి హృదయ పరివర్తనము ప్రతిబింబితమగుచుండెను. కాని దుర్గాధిపతిమాత్ర మావిషయ మెఱుంగఁడు. ప్రణయినీ ప్రణయులకు సహజగుణమై యొప్పు భయముచే వారాతని సముఖమునఁగడు మెలఁకువగ మెలంగుచుండుటచేతనో, లేక, తన పుత్రిక అన్యమనస్థునేల ప్రేమించుననెడు నిబ్బరముచేతనో గాని, దుర్గాధిపతికి అనుమానమైన నంకురింపలేదు.

జిజీషు రాకుమారుఁడరుదెంచి రెండుమాసములాయెను. ఒకనాఁడు, దుర్గాధిపతి తన తనయను రావించి యిట్లులనెను.—

"కుమారీ! మన ఆల్బర్టుప్రభువునకు నేఁడు సాయంకాలము గొప్పవిందుచేయఁదలచితిని. ఇతర జమీందారులనుగూడ నాహ్వానించితిని. ఆల్బర్టునకు నిన్నియఁ దలఁచితినని యెఱుఁగి యేయున్నావు. శీఘ్రముగ నే మీ వివాహము వైభవముగఁ గాఁగలదు. నేఁడు నీవు సముచిత వస్త్రధారణ మొనరించి సిద్ధముగ నుండవలయు."

సెలీనా హృదయము కంపించెను. ఆకన్నియ దీనాననయై, కరములుజోడించి, మోఁకరించి మనంత దుఃఖాతిరేకమున నిట్లులనెను—

"తండ్రీ! నిన్నువిడి పోఁజాలను. జన్మస్థానమై, బాల్య విహారరంగమై, కడుంగడు స్మరణీయమై యొప్పు నీగృహమును విడఁ జాలను."

"బిడ్డా! అవివేకమున నిట్లులాడెదవు. వివాహమాడి నీగృహమునకుఁబోకుండ, శాశ్వతముగ నిందుండఁజాలవు."

"జనకా! అల్పబుద్ధిని వివాహమాడవలయు నని యూహింపకుము. మాయభిరుచులు పరస్పరము కడు విరుద్ధములు.—"

"భార్యాభర్తల రుచు లనతికాలమున నొక్కటి యగును."

"తండ్రీ! ఆ ప్రభువు నాకుఁ బ్రేమాస్పదుఁడు కాఁడు." అని వెక్కి-యేడ్చు తనబిడ్డను వారించి, దుర్గాధిపతి యిట్లనెను.—

"ప్రేమించి వివాహమాడుట కేవలము కథలలోని విషయము. కాని, వివాహానంతరము ప్రేమ ప్రభవించుటయే సామాన్య విషయమని గ్రహింపుము.—"

"తండ్రీ! ఈయల్పబుద్ధితోడి వివాహము ప్రేమజనకము కానేరదు."

మానసముద్రేకించిన కారణమున నా తెఱంగున నిశ్చలస్వరంబున నోలీనా విస్పష్టముగఁ బలుక, జనకుఁ డిట్లనెను.—

"చాలు, చాలు! ఇట్టి వృథాభయంబులవలదు. కుమారీ! నేను వృద్ధుడనైతి. చిరకాలము మనఁజాలను. మృత్యువు ప్రాపించవచ్చుచున్న నీకుఁదగు వరు నరసినఁగాని నాజన్మము సార్థకము కానేరదు. అనంతరము నిశ్చింతతో మనఁగలను. సౌందర్య ధనస్థైర్య సమన్వితుఁడగు అల్పబుద్ధి మనకన్ని విధముల వాంఛనీయుఁడు."

"తండ్రీ! మఱలఁ బ్రార్థించెదను. మనసులేని పురుషునకు నన్నుఁ గట్టిపెట్టుట పాడికాదు. దాన నీపుత్రికి సౌఖ్యమునకు వెలియగుటయే గాక, నిరంతర దుఃఖార్ణవనిమగ్న యగును—అల్పబుద్ధిపై నాకుఁ బ్రేమ లేదు—నేను వాని నెన్నఁడు ప్రేమింపఁజాలను—నా హృదయమునకు విరుద్ధములగు వైవాహికసమయము లానరింపఁజాలను.—"

"కుమారీ! బాలికవగుటచే నింకను మేలుంగీడు నెఱుఁగలే-దవు. ముగ్ధయువతీ హృదయము నే నెఱుంగనిదికాదు. ఇట్టులే నీ-రీతి భయసంభ్రమాకులంబై యుండును. నాబిడ్డ సౌఖ్య మరయు విధము నే నెఱుంగుదును. నేఁజెప్పు విధంబున మెలంగుదేని, అధిక

కాలమున నీవే నన్నుఁ గొనియాడెదవు. కావున, సాయంకాలపు విందునకు సిద్ధముగ నుండుము.”

అట్లు పలికిన వృద్ధజనకుఁడు వేఱొక కార్యమునుమీఁద నేఁగెను. హెలీనా తన హృదయమునఁ బొంగు విషాదము సహింపఁజాలక, మనసార నేడ్చుటకై తన మందిరమునకుఁ బోయెను.

తురుష్క రాజకుమారుఁడగు జిజీమునకొఱకు ప్రత్యేక మందిర మమరియుండెను. తన సహాయములు కేకొలఁదియు లేకున్నను, అతఁ డామందిరము మాత్రము వీడరాదు. ఈప్రతిబంధక మొక్కటియే అతని యస్వతంత్రావస్థకు సాక్షీభూతమై యుండెను. హెలీనా మందిర మద్దానికంటియే యుండెను. జిజీము తన మందిరపు డాబాపై విహరించుచుండెను. దురంత దుఃఖానల తప్తయగు హెలీనా యాతనిఁ గాంచినంతనే, ప్రకంపిత హృదయయై, అనిర్వచనీయోత్సాహ ప్రోత్సాహితయై అప్రయత్నముగా రాజకుమారుని చెంతకుఁ బోయెను. వారి ప్రసంగము సామాన్యముగనే ప్రారంభమాయెను. కాని, హెలీనా ఉత్సాహరహితయై, విషాదాక్రాంతవదనయై, ఆందోళితచిత్తయై యుండెనని కొంత తడవైన పిమ్మట గనిపెట్టి, రాజకుమారుఁ డిట్టులనెను.

“సుందరాంగీ! నీమానస మేలకో దుఃఖానలతప్తయై తోఁచెడిని. కారణ మరయఁదగునా? ఏకష్టమెఱుంగక సుఖజీవన మొనరించు నీకు ఘటిల్లిన విఘాత మేమి?”

జలజల రాలు బాష్పబిందువులను బోఁద్రోచి హెలీనా యిట్టు లనెను—

“ఆర్యా! ఏమి చెప్పుదు? నాసౌఖ్యమరయు మహనీయుని వల్లనే నాకీదురవస్థ ప్రాపించెను.”

“నీ జనకుఁడు కావలయు!”

“రాజా! నిశ్చయము. అల్లాస్ ప్రభువును [illegible] మహారాజ [illegible] రాజనందనుఁడు శాసించెను!”

పిమ్మటనంతట [illegible] పలుకులు విని [illegible], జీవిత ప్రాణస్నేహి, [illegible] ప్రియురాలితో [illegible] ఉద్విగ్న స్వరమున నిట్లనెను—

“అల్లాస్‌తో [illegible] వివాహము! వలదు! సెంలీనా! వలదు—వలదు!”

సెంలీనా వదనమండలము సుందర సంధ్యారుణ భాసురంబాయెను. తదావేశమున దనహస్తము నక్కునఁజేర్చి రాజకుమారుని వారింప నేరక ఆకాంక్ష భయాతురవీక్షణయై రాజకుమారునిఁ దిలకించెను. ప్రియప్రపూర్ణ వీక్షణముల నాతఁడును దిలకించి యిట్లనెను—

“సెంలీనా! ఈవివాహము వలదు. ప్రియతమా! నా జీవిత సౌఖ్యము నీపై నాధారపడియున్నది. నిన్ను వీడి మనఁజాలను. సుందరీ! నా హృదయము నీయధీనమై యున్నది. అనంతమై, అవిరళమై, అనివార్యమై, వర్ణనాతీతమై యొప్పు ప్రేమానుబంధిత హృదయముతో నిన్నుఁ బ్రేమించువాఁడను. తరుణీ! నీకతంబునఁ బ్రబలిన వృథతమ మోహమును నీవ యంతరింపఁజేసి ఈయభాగ్యుని నిరంతర గభీర దుఃఖార్ణవ నిర్మగ్ను నొనరింపకుము. సుందరీ! ఏమందువు?”

హృదయము తడబడ, నవ్యక్త మధురస్వరంబున నాకన్నియ యిట్టులనెను—

“రాజా! భవదీయ ప్రబలోద్విగ్న హృదయాభిప్రాయ మనివార్యము—”

“హా! ధన్యుఁడను! నీవౌదాసీన్యము వహింపకుండుట నాభాగ్యము. అఖండ సామ్రాజ్యాధిపత్యము వహింపవలసిన నేను దురంత దౌర్భాగ్యము కారణమున భగ్నమనోరథుఁడనై నిలిచిన తావున నిలువఁ

జాలక, ఎందును దాఁగుదాపికోన నిలువ గానక, పడరాని బాధలు పడి చెడి క్లిష్టలంబున కరుదెంచితి,—నిన్ను గాంచి ధన్యుఁడనగుటకే కాఁబోలును!"

"రాజకుమారా! రాజ్య సంపాదనార్థము ఘోరసంగ్రామము చేసి వచ్చితివో యువరాజా? పరాక్రమ సమన్వితమగు నీ యుద్ధానుభవములు వినుటకు నా హృదయము తత్తరపడుచున్నది."

"సుందరీ! చెప్పెద నాలింపుము. యశోవంతుఁడగు మదీయ జనకుఁడు మహమ్మదు సుల్తాను కనుమూసినంతనే, వేర్వేరు రాష్ట్రములు పాలించు నాకును నా సోదరుఁడగు బైజీదునకును మావజీరు వర్తమాన మంపెను. వజీరు మదీయ శ్రేయోభిలాషి యగుటచే నేనరుదెంచునపుడు సుల్తాను మరణము మఱుఁగుపఱుప వలయునని ఎంతయో ప్రయత్నించెను. కాని, ఈరహస్యము నెట్టులో జనీజరీలు గ్రహించి తిరుగఁబడి, వజీరును సంహరించి బైజీదును సింహాసనాసీను నొనరించిరి. నాకొఱకు బయలుదేఱిన వార్తాహరుఁడు మార్గమధ్యమున నిహతుఁడాయెను. ఆసియాఖండమునందలి తురుష్క రాష్ట్రములకెల్ల మేటినగరమగు 'బ్రూసా' పట్టణమున కల్ప సైన్యసమేతుఁడనై నే నంతలో నరుదెంచితిని. నన్ను వారింపఁగడంగిన బైజీదు యొక్క సేనాపతిని యుద్ధమున నోడించి నా సార్వభౌమత్వము ప్రకటించికొంటిని. ఆహా! ఇది మూడువారముల ముచ్చట. అంతలో బైజీదు సుల్తాను మహాసైన్యసమన్వితుఁడై స్వయముగా నాపై దండెత్తి యరుదెంచెను. అన్నదమ్ములకు యుద్ధము వలదనియు, ఆసియా రాష్ట్రాధిపత్యము నాకు విడిచి, యూరపునందలి సామ్రాజ్యము పూర్తిగాఁ దాననుభవింపవచ్చుననియు నేను మాయన్నకు వర్తమాన మంపితిని. బైజీదు నిరాకరించెను. యుద్ధమున నాతఁడే విజయుఁడగుటచే, నేనందు నిలువఁజాలక, ముందుగ 'సిరియా' కును, అనంతర

"రాజా! నిక్కము. అల్బర్టు ప్రభువును బరిణయమాడ వలయునని నా జనకుఁడు శాసించెను!"

పిడుగువంటి యామాటనస్పష్టపుఁ బలుకులు వినఁబడినంతనే, జీవము ప్రయాణ్యపడి, నాశికబంధితా ప్రియురాలి కోమల హస్తము పట్టుకొనే ఉద్విగ్న స్వరమున నిట్టులనెను—

"అల్బర్టుతో వివాహమా! వలదు! హెలీనా! వలదు—వలదు!"

హెలీనా వదనమండలము సుందర సంధ్యారుణ భాసురంబాయెను. తదావేశమునఁ దనహస్తము నక్కుననొత్తు రాకుమారుని వారింప నేరక ఆకాంత భయాతురవీక్షణయై రాజకుమారునిఁ దిలకించెను. ప్రణయప్రపూర్ణ వీక్షణముల నాతఁడామెను దిలకించి యిట్టులనెను—

"హెలీనా! ఈవివాహము వలదు. ప్రియతమా! నా జీవిత సౌఖ్యము నీపై నాధారపడియున్నది. నిన్ను వీడి మనఁజాలను. సుందరీ! నా హృదయము నీయధీనమై యున్నది. అనంతమై, అవిరళమై, అనివార్యమై, వర్ణనాతీతమై యొప్పు ప్రేమానుబంధిత హృదయముతో నిన్నుఁ బ్రేమించువాఁడను. తరుణీ! నీకతంబునఁ బ్రవర్ధిల్లిన దృఢతమ మోహమును నీవ యంతరింపఁజేసి ఈయభాగ్యుని నిరంతర గభీర దుఃఖార్ణవ నిమగ్నుని నొనరింపకుము. సుందరీ! ఏమందువు?"

హృదయము తడబడ, నవ్యక్త మధురస్వరంబున నాకన్నియ యిట్టులనెను—

"రాజా! భవదీయ ప్రబలోద్విగ్న హృదయాభిప్రాయ మనివార్యము—"

"హా! ధన్యుఁడను! నీవౌదాసీన్యము వహింపకుండుట నాభాగ్యము. అఖండ సామ్రాజ్యాధిపత్యము వహింపవలసిన నేను దురంత దౌర్భాగ్యము కారణమున భగ్నమనోరథుఁడనై నిలిచిన త్రోవను నిలువఁ

జాలక, ఎందును దాఁగికొన నెలవు గానక, పడరాని బాధలు పడి తుద కీస్థలంబున కరుదెంచుచు,—నిన్ను గాంచి ధన్యుఁడనగుటకే కాఁజాలయు!"

"రాజకుమారా! రాజ్యసంపాదనార్థము ఘోరసంగ్రామము సాగించి రించితివే యుంటివి? పరాక్రమ సమన్వితుఁడగు నీ యుద్ధానుభవములు వినుటకు నా హృదయము తత్తరపడుచున్నది."

"సుందరీ! చెప్పెద నాలింపుము. యశోవంతుఁడగు మదీయ జనకుఁడు మహమ్మదు సుల్తాను కనుమూసినంతనే, వేర్వేరు రాష్ట్రములు పాలించు నాకును నా సోదరుఁడగు బైజీదునకును మా వజీరు వర్తమాన మంపెను. వజీరు మదీయ శ్రేయోభిలాషి యగుటచే నేనరుదెంచువఱకు సుల్తాను మరణము మఱుఁగుపఱుప వలయునని ఎంతయో ప్రయత్నించెను. కాని, ఈరహస్యము నెట్టులో జనీజరీలు గ్రహించి తిరుగఁబడి, వజీరును సంహరించి బైజీదును సింహాసనాసీను నొనరించిరి. నాకొఱకు బయలుదేఱిన వార్తాహరుఁడు మార్గమధ్యమున నిహతుఁడాయెను. ఆసియాఖండమునందలి తురుష్క రాష్ట్రములకెల్ల మేటినగరమగు 'బ్రూసా' పట్టణమున కల్ప సైన్యసమేతుఁడనై నే నంతలో నరుదెంచితిని. నన్ను వారింపఁగడంగిన బైజీదు యొక్క సేనాపతిని యుద్ధమున నోడించి నా సార్వభౌమత్వము ప్రకటించికొంటిని. ఆహా! ఇది మూఁడువారముల ముచ్చట. అంతలో బైజీదు సుల్తాను మహాసైన్యసమన్వితుఁడై స్వయముగా నాపై దండెత్తి యరుదెంచెను. అన్నదమ్ములకు యుద్ధము వలదనియు, ఆసియా రాష్ట్రాధిపత్యము నాకు విడిచి, యూరపునందలి సామ్రాజ్యము పూర్తిగఁ దా ననుభవింపవచ్చుననియు నేను మాయన్నకు వర్తమాన మంపితిని. బైజీదు నిరాకరించెను. యుద్ధమున నాతఁడే విజయుఁడగుటచే, నేనందు నిలువఁజాలక, ముందుగ 'సిరియా' కును, అనంత

రము 'కైరో' నగరమునకును బాఱితిని. నాకు నచటను సాహాయ్య
మంతయు లభించుటచే, సామ్రాజ్య సంపాదనార్థము మఱల యుద్ధ
సన్నద్ధుండ నైతి. బైజేజే మఱల స్వయముగా ననంతసేనావాహిను
లయితుండ్రై ప్రత్యక్షమాయెను. కొన్ని రంగముల జయించి కొన్ని
రంగముల నోటుపడి, తుదకు నాసైన్యమే నన్ను విడనాడుటచే
జేయునది లేక ఆత్మసంరక్షణార్థము క్రిందటి సంవత్సరము రోడ్సు
నగరమున కరుదెంచితిని. తన్నగర శాసకులగు క్రైస్తవవీరులు
నాపై జాలిగొని, నాకొఱకు నైరోపా రాజన్యులందఱును యుద్ధసన్న
ద్ధుల నొనరింతుమని అమితాభిమాన గౌరవోదార హృదయములతోఁ
బలికిరి. నేను గడు సంతసించి యుంటిని. కాని, నాసోదరుఁ డొసం
గిన లంచములచే వారి మనసు విఱిగెను. వారంతట, నాయునికి
తమ కపాయకరముగ నుండెనని పలికి, 'ఫ్రాన్సు' నృపాలు నాతిథ్య
ము నపేక్షింపనలయునని చెప్పిరి. గత్యంతరము లేక, నేనట్లు లాచరించి
తిని. కాని, విశ్వాసఘాతుకులగు రోడ్సువీరులు నన్ను ఫ్రాన్సు రాజ
ధానికిఁ జేర్పక, నా యనుచరులనుండి విడదీసి, మార్గమధ్యమున
నిందందు నిలిపి, తుద కీదుర్గమునఁ బ్రవేశపెట్టిరి. సుందరీ! మఱియు
దురంత దుఃఖభాజన చారిత్రము నెఱింగించితి—కరుణాయత్తచిత్తవై
నన్నాదరింపక ఉపేక్షింతువేని, ఇదివఱకే దుర్భరవ్యథా విహ్వలాయ
మైన నాహృదయము వ్రక్కలగును—సుందరీ! భరింపఁజాల!—
ఏమందువు?"

"ఆర్యా! నీ చరిత్ర కడుంగడు సంతాపకరము. నాహృదయము
నిక్కముగఁ గరుణార్ద్రమై యున్నది."

"కరుణార్ద్రమా! అదియేడ? నేను నిన్నుఁ బ్రేమింతును;—నీవు
నన్నేల ప్రేమింపరాదు?"

రుద్ధస్వరంబున సెలీనా యిట్లనెను—

"నన్ను ప్రేమించుటయా! ఆహా! అట్టి వచనములు వినఁజాలను. ప్రియభార్యయో, లేక, తావలచు మఱి యేమచ్చికంటెయో నీకై గంపెడాసతో నిరీక్షించుచుండవచ్చును. మదీయ హృదయార్పణ మెట్లొనరింతును?"

నిజ హృదయావేగము నెట్టులో యడంచి అవనతాననుఁడై, రాజకుమారుఁ డిట్టులనెను.—

"హేమినా! నాహృదయము పరాధీనము కాలేదు—ప్రార్థిగ నీ యధీనమ్మైయున్నదని యెఱుంగుము."

"మదీయ హృదయము నీయధీనము!" అట్లు ప్రతివచనమాడు హేమాహనాంగి సౌందర్యవదనము ఆనందబాష్పపూరిత మాయెను. రాజకుమారుఁ డమందానందపారవశ్యమున నాకన్నియను దోడనే గాఢాలింగన మొనరించెను.

"సుందరీ! నా జన్మము నేఁడు సార్థకమాయెను. నేఁ బట్టువడిన ముహూర్తము నిక్కముగ శుభప్రదము! నా భాగ్యవశంబున నే ఈ దివ్యసుందరియు నా కారాగృహ మాయెను..."

తదావేశమున నింకను ఏమొ మాటలాడు జిహ్వను వారించి, విచారాక్రాంతవదనయై యక్కన్య యిట్టులనెను—

"ఆర్యా! ఈసౌఖ్యమంతయు క్షణభంగురము గదా! అల్బర్టు మొదలగు ప్రభువులకు నాజనకుఁ డీనాఁటి సాయంకాలము విందొనరించును— అల్బర్టుతో నాకు వివాహము నేఁడే కానున్నది."

"ఈ వివాహము జరుగరాదు! జరుగరాదు!" అట్లు తదవసరోద్యత్క్రోధపరవశుఁడై వదరుచు రాజకుమారుని వారించి, మిక్కిలి చింతాక్రాంతయై, విచారాక్రాంతచిత్తస్వరంబున నాకాంత యిట్టులనెను.

"రాజకుమారా! ఈ వివాహము నెట్లు వారింపఁగలను! ఈ కాంతసౌఖ్యములను స్వప్నసౌఖ్యములను బోలు మన ప్రేమయే యెట్లు ఫలించు

ను; మన మతములు పరస్పరవిరుద్ధములు—మన ప్రార్థన లోకేశుని నాజనకుని మానసము కరగించుఁగాక—మన నేమి ప్రయోజనము? నామతము నేను విడఁజాలను—నీ మతము నీవును విడఁజాలవు.”

తురుష్కరాజకుమారుఁడు మోహాతిరేకమునఁ దన దేశమును, రాజ్యమును, మతమును సర్వము పరిత్యజింతునని పలుకఁ, సమందహాసందదీపితవదనయై హెలీనా యియ్యకొనెను. జజీముఁ డనే నిజబాహుపంజరబంధితకీరవాణి నవిరళముగా ముద్దాడెను. అనంతరము, తా మొండొరుల నెడఁబాయరాదనియు, చచ్చినఁ జావవలయునుగాని పరస్పరము విశ్వాసఘాతుకముగ మెలఁగరాదనియు ప్రమాణము లొనరించిరి. హెలీనా యంతఁ దన మందిరమునకుఁ బోయెను.

సాయంకాల మైనంతనే ప్రసిద్ధపురుషు లందఱు శానేజీభవనమున కరుదెంచిరి. వివిధాపూర్వవస్తుసంభరితమై, అమితవైభవసమన్వితమై ఆ మందిరము దర్శనీయమై యుండెను.

జజీము రాజకుమారుఁడు గూడ నాహూయమానుఁడై యేతెంచి శానేజీ ప్రభువుచెంత నాసీనుఁడాయెను. ప్రభువునకు రెండవప్రక్క ఆల్బర్టు సుఖోపవిష్టుఁ డాయెను. అతనిచెంతనే హెలీనా ఉత్సాహరహితయై వివర్ణవదనయై కూర్చుండెను. వివాహమాడఁదలంచి తనకుత్సాహాతిరేకమున నేమియో పలుకు ఆల్బర్టు మధురప్రణయంపుఁ బలుకు లామె వీనులఁ బడుటలేదు. అతఁడు కొంత తడవైన పిమ్మట నావిషయము గమనించి, ఆ సుందరాంగి హృదయ మన్యాక్రాంతమై యుండునని వితర్కించి, తదదృష్టవంతుఁడు జజీమే కావలయునని రయమున గ్రహించి, సహజముగ దురంతబాధితాత్ముఁడై, సుష్కతక్రోధకలుషితాంతరంగుఁడై, ప్రతిక్రియాదరచన సంసిద్ధుఁడై, రాజకుమారునిఁ గాంచి యిట్లనెను—

“ప్రసిద్ధుఁడగు నూస్మానువంశజునకుఁ గుశలమేగదా. మాదేశ

మెంతొ యాకర్షణీయమైనను, మీ దేశమునకు సరిరాదు.''

"అయ్యా! బంధితునకుఁ గష్టసుఖములు సమానములు.''

"ఆర్యా! ఐనను, ఇందలి స్వాతంత్ర్యరహితజీవనము దుస్సహంబని భావింతును. నీవు గానాద్యనేకకళాప్రవీణుండవని వింటిని. ఐనను, నీకు సర్వసౌఖ్యమొడగూర్చు వేట నీకు నిషిద్ధమగుటచే నీ జీవనము దుర్భరమై యుండును. మఱియు, మహామ్మదీయులు మనోహరనారీజనసందోహపరివృతులై హాయిగ నుందురు. అదియు నీచట్ల గాదుగదా.''

తురుష్కరాజకుమారుఁడు దరహాసరంజితవదనుఁడయ్యు, సముచితముగా బదులాడెను. ఐనను, అల్బర్టు పీడనీ, ఇట్లనెను—

"ఆర్యా! మధుర మందహాసవికసితవదనలగు మందయానలు నీకై యెంత పరితపించుచుందురోగదా.''

జోసము దుర్భరాందోళిత మానసుఁడై తనసోదరిత్స మఱియే కాంతయుఁ దనకై నిరీక్షింపదని పలికెను. అల్బర్టు మగుడ నిట్లనెను.

"కాని మేము వేఱువిధంబుగ వినియుంటిమి. పాపము! ఘ్రాన చరితయగు నీజననియు సౌందర్యవతియగు నీభార్యయుఁ యు ఖర్చు నెచ్చ్రములనిమిత్తము నీసోదరుఁడగు బైజీదు సుల్తాను నెలయు నసతి నేర్పఱచినను, రోడ్సునగరాధీశుఁడగు గ్రాండుమాస్టరుఁ దెంతటి ద్రోహ మొనరించెను—''

"భార్య'' యనినంత నే హెలీనానిశీర్ణ హృదయుఁడై, జెనరిత్ గాత్రవివర్ణవదనుఁడై "సౌందర్యవతియగు భార్యయా!'' అని యాశ్చర్యముగా పలికెను. దాన, జోసము దురంతదుస్సహ క్రోధవివశుఁడై, ప్రచండానల సన్నిభుఁడై దుర్నిరీక్ష్యుఁడై తీవ్రస్వరంబున నిట్లనెను—

"ఓరీ క్రైస్తవ కుమారా! సిండోలగంబున నా విషయము నెత్తి యఖండ భూమండలాధిపునందనుని దుష్టవచోఘాతమున నవమాన

పలికెదవా ? ఓరీ—!

అల్పబుద్ధిమంతుడు సక్రోధముగా బదులాడ, జనకుడు ద్విగుణీకృత క్రోధాతిరేకమున నట్టనిలువుగ నిలుచుండి యిట్లనెను.

"ఓరోరి! తుచ్ఛవరాహాధమా! కులాధమా! పొమ్ము! పవిత్ర తురుష్క-రాజవంశజుల పుణ్యస్థలంబున నీవంటి యపవిత్రుం డుండరాదు! సత్వరము పొమ్ము!"

స్వసుతుడగు నాల్పబుద్ధి సహింపజాలక, పంజాకొనక, నిజముష్టి ఘాతంబున రాజకుమారుని చంపజూచి, మరియు నిట్లనెను—

"సిగ్గుడా! నోరు నెదిరింపజాలక, దేశదేశముల పారిపోయి శ్రీసుల్తాను యాశ్రయించుదుము. ఈక్షణముననే ప్రాకారంబునకై పం జారుమ మలనము నేమో సూతము"

దేవ్వతినిన జనకుడు కొంతతడవు క్రితిక ప్రన్యాలాపమూషణంబై నిశ్చ లుండెను. అతిథులను లందఱుంగూడ నిశ్చేష్టితులై చిత్రముల చాడ్పున నుండిరి. మందిరము నిశ్శబ్దమాయెను. మహాసూనియగు రాజకుమారుడు డంతలో దురంతపరిభవానల తప్తచిత్తుండై తటిల్లత సన్నిభంబగు కటారిం జటాలున దీసి, అల్పబుద్ధిప్రభు కంఠమును గత్తిరించెను. అంతదనుక జీవరహిత శిలాప్రతిమలవలె నుండిన ప్రేక్షకులు హాహాకారంబు లొనరించిరి. హెలీనా మూర్ఛవోయెను. పరిచారిక లాకన్నియను వేఱొకమందిరమునకుం జేర్చిరి.

తమకన్నెదుట జరిగిన దురంతము గాంచిన అల్పబుద్ధిమిత్రులు దుర్దాంతక్రోధఘూర్ణమానమానసులై ప్రతిహింసాతత్పరులై తురుష్క-రాజకుమారునిం జుట్టిరి. వారిని వారించి శానేశ ప్రభు విట్లు లనెను—

"మిత్రులారా! ఘనదీనుండగు జనకుని సూడు సహింపరాదు. ఈతం డొనరించిన కృత్యము సిక్కముగ దారుణము, గర్హితము,

తప్పక శిక్షాపాత్రము. ఐనను, మీరు తీవ్రపడరాదు. ఇతఁడన్య దేశస్థుఁడు; మన దేశ సాంప్రదాయములు నెఱింగిన వాఁడు కాఁడు; మంచి ప్రసిద్ధ రాజవంశజుఁడు. కావున, మన మేకార్యము తీవ్రపడి చేయరాదు. ఈ జిజీము ప్రస్తుతము పలాయన మొనరింపకుండ నుండే భద్రపఱచి, మన యున్నత న్యాయస్థానమున కంపుదము."

అతిథులు చేయునది లేక తమ తమ యిండ్లకుఁ బోయిరి. జిజీము విగతాస్త్రుఁడై నిక్కముగఁ గారాగృహావాసివలెఁ బూర్తిగ నస్వతంత్రుఁడాయెను. ఏకాకియై నంతనే గత వృత్తాంతమంతయుఁ దలంపునకు వచ్చెను. తన యవివేక మప్పుడు తెల్లమాయెను. వేగిరపాటున తద్దేశాచార విరుద్ధముగ ఘోరకార్య మొనరించుటయే గాక, దాన నిజ ప్రియకాంతా వియోగము కూడఁ బ్రాపించునని యెంచి అతిఁ జింతయుఁ జింతించెను. ఉత్తుంగతరంగమాలికా సంకీర్ణ గభీర పారావారా మధ్యస్థక్షుద్ర నౌకపై నేకాకియై అసహాయుఁడై యుండు దురదృష్ట నావికుని చందమున నాతని యవస్థ ఉత్సాహరహితమై కడు దుస్సహమైయుండెను. జిజీము హృదయారాటమునకు వేఱొక కారణముండెను. అతఁడు నిక్కముగ సపత్నీకుఁడు కాఁడు. ఆల్బర్టు పలుకు లసత్యములు కావు. హెలీనానుఁ గాంచి మోహాతిరేకమున దన తొంటి వివాహము నాతఁడు మఱుఁగు పఱచెను. కాని ఆల్బర్టు కారణమున రహస్యము బట్ట బయలాయెను. హెలీనా ఏమనును!

రాత్రి రెండు జాములాయెను. ప్రదేశమంతయు గంభీర నిశ్శబ్దాధీనమైయుండెను. జిజీమురాజకుమారుఁడు నిద్ర యెఱుంగక, చిత్తశాంతి యెఱుంగక, వివిధతీవ్రాలోచన వేధితమానసుఁడై పంజరబంధిత మృగరాజువలె నిట్టట్టు తిరుగుచుండ, నాకస్మికముగ గోడయందలి పలక యొక్కటి చలించెను. రాజకుమారుఁడు భయసంభ్రమాకులుఁడై చూచుచుండగనే, తద్వివరమునుండి సమున్నతశరీరయగు

నొకకాంత ప్రవేశించెను— దుర్గాధిపతిపుత్రికయగు హేలీనాయే!

తోడనే జికీము నయంబున బోనీక ఆలింగన మొనరింపఁబోయెను. వానిని వారించి, హేలీనా యిట్టులనెను.—

"ఆర్యా! ఇట్టి రహస్య మార్గమున నీ తెఱంగున నగుపించుచో విపరీతముగఁ గాన్పింపవచ్చును. రాజకుమారా! వెట్టినై నీపలుకులు విశ్వసించి యవానందానంద సాగరనిర్మగ్ననై తిని. ఇప్పుడైన నిక్కమరయుట నైతిని. కాని నాయువివేకము తెల్లమాయెను. అహా! నాహృదయ నైర్మల్యము దైవమెఱుంగు. కేవల మవ్యాజానురాగ హృదయముతో నే తెంచితినని నీవిపుడు గ్రహింతువుగదా!"

కాని, మోహాంధుఁడై అన్యమెఱుంగని రాజకుమారుఁడా పలుకులు పాటింపఁజాలక, తా నొనరించిన సమయము మఱువరాదని ఉద్విగ్నదైన్య స్వరంబున బ్రతిమాలెను. ఆకన్నియ అత్యుత్తమ మానినీసహజగాంభీర్యము వహించి, జికీము చకితుఁడై ముగ్ధుఁడై చూచుచుండ, నిట్టులనెను.—

"రాజకుమారా! మన పూర్వాచారిత్రము తలంపరాదు. నేను కృతనిశ్చయనై యున్నదానను—నాసంకల్ప మమోఘము. కాని, ప్రస్తుత విషయము గమనింపుము. నేడు మహాపరాధ మొనరించితివి— అందులకు మరణమే శరణ్యము— వలదు!— ఖడ్గము సారింపఁ బ్రయత్నింపకుము—నీవిపుడు నిరాయుధుఁడవని యెఱుంగవా? గమనింపుము. నీయన్నకు నీమరణమే వాంఛనీయము. తదాజ్ఞానువర్తులగు రోడ్సు వీరులకుఁగూడ నీమరణము తప్పక అపేక్షణీయము. భవదవివేక ధూర్తప్రవర్తనముననే నీవైరులకు మంచి యవకాశ మొనఁగితివి. రేపు నీవు మరణశిక్షకుఁ బాల్పడుదువు. ఇట్టి యకాల మరణము దుస్సహంబగుటచే నిన్నుఁదప్పింప నమకట్టి యరుదెంచితిని. ఇచ్చట కనతిదూరమున నొకచిన్న కుటీరమున్నది.

అందు మద్భ్రాతృసమానుఁడొకఁడు రెండు జవనాశ్వములనాయత్తపఱచి సిద్ధ్రమై వేచియుండును. క్రైస్తవమతాధ్యక్షుఁడగు 'పోపు' యొక్క రాజ్యమునకు నిన్నాతఁడు చేర్పఁగలఁడు. కారణాంతరమున మీ యన్నపైఁ గినియు పోపు నుస్వాగతమొసంగుటయేగాక, నీకువలయు సాహాయ్యముగూడ నొసంగును. కావున, ఈకారయందొక్క నిమిషమైనఁదడయక పోవలయు, లెమ్ము!"

"హెలీనా! నేనెట్లు పోఁగలను? నాకతంబున నీవు నీజనకుని దురాగ్రహమునకు గుఱియగుదువుగదా"

"రాజకుమారా! అవిరళాశ్రుజల నిర్మగ్నయై ప్రార్థించు తన యను జనకుఁడు తప్పక మన్నించునని విశ్వసింతును.

"కాని, దయ్యములవలెఁ గావలియుండు భటులను గనుఁబ్రామి పాఱుటయెట్లు?"

"విందు సమయమునందలి మధుపాన మధికమగుటచే నాతండ్రి మేనుమఱచి నిద్రించుటఁగాంచి, ఈముద్రిక హరించి వచ్చితి. ఇఁక నిన్నెవ్వరు వారింపఁజాలరు. ఈ విషయము నాజనకుఁడెఱుంగు సరికి నీవు చాల దవ్వుననుందువు."

"హెలీనా! ఏమైనను, నిన్నువీడి పోఁజాలను. భయంకర మృత్యు నాలింగనమైనను సహింతుగాని, నిన్ను ఘోరవిపత్సాగరమున డించి పోఁజాలను. సుందరీ! పోఁజాలను!"

రాజకుమారుఁడాపగిది నుద్విగ్న స్వరంబునఁ బలుక, నమిత విచారకాతరస్వనమున హెలీనా ఇట్లులనెను.—

"ఆర్యా! దాన నాదురవస్థ మఱియు దుస్సహంబగును."

"హా! సుందరీ! మద్వియోగము నీకు దుస్సహమే!" అని వడి వడి నఱచుచు, తదవసరోత్సాహ తమకమునఁదన కట్టెదుటనున్న సుందరిని గాఢాలింగన మొనరించెను. కాని, వివిధాలోచనలచ్చే

గ్రాఁగు నాయబలామణి తద్బాహుబంధనమునుండి రయంబునఁ దొలంగెను. ఐనను, సుస్నిగ్ధ కపోలములు మనోహరసంధ్యారుణరాగమున దీపింప, ప్రవాళసన్నిభ కోమలాధరోష్టములు ప్రచలింప, నామానిని అవనతనయనయై మిన్నకుండుటఁగాంచి సంతసే ఆశా నిరాశాంతర భయంకరాంధకారంబునఁ బొరలాడు రాజకుమారుని మానసమున నొక్కయూహ మెఱసెను. అతఁడు తోడనే యిట్టు లనెను.—

"హెలీనా! నా యథార్థచారిత్రము నీకు విదితమాయెను. కాదనఁ జాలను. నాకు నిక్కముగ భార్యకలదు. మీదేశ సాంప్రదాయముల ననుసరించి నాతోడి పొందు నీకు దుస్సహంబని యెఱుంగుదు. ఐనను—నాయవినయ ప్రవర్తనము మఱచి యొక్క మనవి చెల్లింపుము—నన్ను బంధించు పాశము దైవికముగ విచ్ఛిన్నమగునేని— అప్పుడు మన—"

"అప్పుడు కావచ్చు—ఆహా!—"

"ధన్యుఁడను! సుందరీ, ధన్యుఁడను! ఎన్నటికైన నీపొందు ప్రాపించుఁగాన, ఆత్మసంరక్షణోపాయము తప్పక వాంఛింతును."

జిజీము తోడనే స్త్రీవేషము ధరించెను. వారిరువురు నారహస్య మార్గమునుండియే తద్విశాల మందిరమునుండి రయంబున వెలువడిరి. ఆమార్గమున భటులంతగనుండరు. ఉన్నవారైనను, హెలీనా ఇంతటి మాయోపాయమునకుఁ గడంగునని యెఱుంగని కారణంబున స్త్రీవేష ధారుఁడగు జిజీమును గాంచియు దమ ప్రభుపుత్రి బందుగురాలు కావలయునని భ్రమించి ఊరకుండిరి.

వారట్లు నిరపాయముగా సింహద్వారము సమీపించిరి. నిజహృదయాపహారిణియగు హెలీనాను గొంపోవలయునని జిజీము ప్రయత్నించెను. కాని, ఆ కైశోరి స్తవమానక్షతి నిరాకరించెను. రాజకుమారుని చెంత

సమానాకృతిగల రెండుముద్రికలుండెను. అందొకటి హెలీనాకొసంగి సమయమగునపుడు రెండవయుంగరము ప్రదర్శించువానివెంట రావల యునని ఆతఁడు కోరెను. ప్రభుపుత్రి సమ్మతించెను. అనంతర మాప్రణయినీ ప్రణయులు మనసార గాఢాలింగన మొనరించి ఒం డొరుల సెలవు గైకొనిరి.

అరణ్యమార్గముబట్టి కొంత దవ్వరిగినంతనే, హెలీనా సోదర సముఁడా కన్నియచెప్పినట్టులే గోచరించెను. రాజకుమారుఁడట స్త్రీవేషమువీడి, ధనవంతుఁడగు వాలికుని యాకృతి దాల్చెను. కాని కొంత దవ్వరిగిన పిదప నాహతభాగ్యుఁడు పట్టుపడి మగుడ బంధింపఁ బడెను.

ఆకాలముననే క్రైస్తవ నృపాలురు తురుష్క సార్వభౌమునిపై దండెత్తఁ గోరి, జిజీము సరయఁ బ్రయత్నించిరి. ఆతఁడు నాయ కత్వము వహించునేని, పరస్పరము గడు లాభకరముగ నుండెడిది. కాని, బైజీదు సుల్తానొసంగు నమితధనము గుడుచు రోడ్సువీరులు తద్రహస్యము వెల్లడింపకుండిరి. విశాల సామ్రాజ్యభార ధురంధు రుఁడై యఖండ భోగభాగ్యముల నోలలాడవలసిన జిజీము ఆ కారణ మున నాలుగైదు సంవత్సరములు స్వాతంత్ర్య విరహిత నికృష్టజీవన మొనరించెను. తుదకు, రోడ్సునగరాధిపతి ధనాశాపరుఁడై జిజీ మును పోపున కప్పగించెను. ఈవిషయ మెఱింగిన బైజీదుసుల్తాను తన తమ్ముని ఖర్చులన్నిఁ దానె భరించుటయె గాక, నిజ సోదర స్వాతంత్ర్య మరికట్టి తన కమితోపకార మొనరించిన పోపునకు గొప్ప బహుమాన మొసంగెను.

కొంతకాలమునకు ఆపోపు మరణింప, దుర్మార్గుఁడగు "అలగ్జాం డరు బోర్జియా" తదాధిపత్యము వహించెను. 1494 లో ఫ్రెంచి రాజు ప్రసిద్ధ వీరజన పరివృతుఁడై ఇటలీ దేశముపై దండెత్తెను.

గ్రాఁగు నాయబలామణి తద్బాహుబంధనమునుండి రయంబునఁ దొలంగెను. ఐనను, సుస్నిగ్ధ కపోలములు మనోహారసంధ్యారుణరాగమున దీపింప, ప్రవాళసన్నిభ కోమలాధరోష్ఠములు ప్రచలింప, నామానిని అవనతనయనయై మిన్నకుండుటఁగాంచి సంతనే ఆశా నిరాశాంతర భయంకరాంధకారంబునఁ బొరలాడు రాజకుమారుని మానసమున నొక్కయూహ మెఱసెను. అతఁడు తోడనే యిట్లు లనెను.—

“హెలీనా! నా యథార్థచారిత్రము నీకు విదితమాయెను. కాదనఁ జాలను. నాకు నిక్కముగ భార్యకలదు. మీ దేశ సాంప్రదాయముల ననుసరించి నాతోడి పొందు నీకు దుస్సహంబని యెఱుంగుదు. ఐనను—నాయవినయ ప్రవర్తనము మఱచి యొక్క మనవి చెల్లింపుము—నన్ను బంధించు పాశము దైవికముగ విచ్ఛిన్నమగు నేని—అపుడు మన—”

“అపుడు కావచ్చు—ఆహా!—”

“ధన్యుఁడను! సుందరీ, ధన్యుఁడను! ఎన్నటికైన నీపొందు ప్రాపించుఁగాన, ఆత్మసంరక్షణోపాయము తప్పక వాంఛింతును.”

జిజీము తోడనే స్త్రీవేషము ధరించెను. వారిరువురు నారహస్య మార్గమునుండియే తద్విశాల మందిరమునుండి రయంబున వెలువడిరి. ఆమార్గమున భటులంతగనుండరు. ఉన్నవారైనను, హెలీనాయింతటి మాయోపాయమునకుఁ గడంగునని యెఱుంగని కారణంబున స్త్రీవేష ధారుఁడగు జిజీమును గాంచియు దమ ప్రభుపుత్రి బందుగురాలు కావలయునని భ్రమించి ఊరకుండిరి.

వారట్లు నిరపాయముగా సింహద్వారము సమీపించిరి. నిజహృదయాపహారిణియగు హెలీనాను గొంపోవలయునని జిజీము ప్రయత్నించెను. కాని, ఆక్రైస్తవమానవతి నిరాకరించెను. రాజకుమారునిచెంత

సమానాకృతిగల రెండుముద్రికలుండెను. అందొకటి హెలీనాకొసంగి సమయమగునపుడు రెండవయుంగరము ప్రదర్శించువానివెంట రావల యునని ఆతఁడు కోరెను. ప్రభుపుత్రి సమ్మతించెను. అనంతర మా ప్రణయినీ ప్రణయులు మనసార గాఢాలింగన మొనరించి ఒం డొరుల సెలవు గైకొనిరి.

అరణ్యమార్గముబట్టి కొంత దవ్వరిగినంతనే, హెలీనా సోదర సముఁడా కన్నియచెప్పినట్టులే గోచరించెను. రాజకుమారుఁడట స్త్రీవేషమువీడి, ధనవంతుడగు హాలికుని యాకృతి దాల్చెను. కాని కొంత దవ్వరిగిన పిదప నాహతభాగ్యుఁడు పట్టుపడి మగుడ బంధింపఁ బడెను.

ఆకాలముననే క్రైస్తవ నృపాలురు తురుష్క సార్వభౌమునిపై దండెత్తఁ గోరి, జిజీము సరయఁ బ్రయత్నించిరి. ఆతఁడు నాయ కత్వము వహించునేని, పరస్పరము గడు లాభకరముగ నుండెడిది. కాని, బైజీదు సుల్తా నొసంగు నమితధనము గుడుచు రోడ్సువీరులు తద్రహస్యము వెల్లడింపకుండిరి. విశాల సామ్రాజ్యభార ధురంధు రుఁడై యఖండ భోగభాగ్యముల నోలలాడవలసిన జిజీము ఆ కారణ మున నాలుగైదు సంవత్సరములు స్వాతంత్ర్య విరహిత నికృష్టజీవన మొనరించెను. తుదకు, రోడ్సునగరాధిపతి ధనాశాపరుఁడై జిజీ మును పోపున కప్పగించెను. ఈవిషయ మెఱింగిన బైజీదుసుల్తాను తన తమ్ముని ఖర్చులనెల్లఁ దానె భరించుటయె గాక, నిజ సోదర స్వాతంత్ర్య మరికట్టి తన కమితోపకార మొనరించిన పోపునకు గొప్ప బహుమాన మొసంగెను.

కొంతకాలమునకు ఆపోపు మరణింప, దుర్మార్గుఁడగు "అలగ్జాం డరు బోర్జియా" తదాధిపత్యము వహించెను. 1494 లో ఫ్రెంచి రాజు ప్రసిద్ధ వీరజన పరివృతుఁడై ఇటలీ దేశముపై దండెత్తెను.

పోపగు బోర్జియా వైరి నెదిరించుటకు బలము చాలక సంధి నర్థించెను. జిజీముయొక్క విషాద చారిత్రము ఫ్రెంచి నృపాలునకుఁ దెలియవచ్చుటచే నాయుదారవంతుఁడు జాలిగొని, ఆ తురుష్క రాజకుమారునిఁ దన యధీన మొనరింపవలయునని విధించెను; పోపు సమ్మతించెను. కాని, విజయుని దిగ్విజయ మింకను బూర్తికాలేదు. ఆ కారణమున జిజీ యింకను గొంతకాల మందే నిలువవలసినవాఁ డాయెను. ఐనను, దురాత్ముఁడగు పోపువలన నాతని కెట్టి యపాయము వొరయకుండఁ దన సైనికవిభాగము నొండు ఫ్రెంచిరాజు కాఁపుంచెను.

పాపాత్ముఁడగు పోపు అంతమాత్రమున విరమింపక, బైజీదు సుల్తాను చెంతకుఁ దనదూత నంపెను. ఫ్రెంచిరాజు దూరదేశమున నుండునపుడే ఎట్టులో జిజీమును విగతజీవు నొనరించుట కాతఁ డొడఁబడెను: సుల్తాను ఆనందపరవశుఁడై యట్టి రాక్షసకృత్య మాచరించు పోపున కమూల్య బహుమానము లొసంగెద నని బాస చేసెను.

దుర్భరమగు పోపు నిర్బంధము సడలినంతనే జిజీము సంతోషించెను. ఆ సమయముననే ఈజిప్టుసందుండు దన భార్య మరణించెనని తెలియవచ్చెను. దాన నాతని యానందము ద్విగుణీకృతమాయెను. నిజహృదయాపహరణ మొనరించిన ఆ నవమోహనాంగిని—హెలీనాను ఇఁక వివాహమాడి నిరవధిక ప్రేమానంద తరంగ డోలికల నిరంతర ముయ్యాల లూగవచ్చునని భావించి, నమ్మిన బంటగు హుసేనును జీరి, తన ముద్రిక నొసంగి, తత్క్షణము శానేజీ దుర్గమునకుఁ బోయి యందుండు హెలీనాను గొనిరావలయునని నియోగించెను.

ఆల్బర్టు ప్రభువును సభామధ్యమున నాతెలంగున వధించి జిజీము పాఱి సుమారు పది సంవత్సరము లాయెను. దుర్గాధిపతి వయసు

మీఱిన కారణమున మరణించెను. శానేజీ దుర్గమును తద్వీపుల భాగ్యమంతయును హెలీనా యధీనమాయెను. ఏండ్లు గడచుకొలఁది నామె రూపవైభవము మఱియు మఱియు నధికమాయెను. జిజీము తన దూత నంపునరికి ఆ శీలవతి పరిపూర్ణయౌవన ప్రభావిభాసితయై నిరుపమాన సౌందర్యముతో నలరారుచుండెను. కాని, కాంతుఁడు లేని కాంత జీవనము దుర్భరము, నిరర్థకము గదా. హెలీనాకు నిజసౌందర్య భాగ్యవైభవములతోఁ బనియేమి? నిజ హృదయాప హారు వదన సందర్శనోత్సాహము దృఢతమ విశ్వాసబద్ధమగుటచే నాకాంత యింతకాలము సజీవముగా నుండెగాని, లేదేని, దుస్సహ వియోగానలంబున మ్రగ్గవలసినదే. ఏండ్లు నడచుచుండినను, ఆక్రైస్తవ మానిని నిరుత్సాహపడక, ఆశవీడక నిరీక్షించుచుండెను.

హసేనును గాంచినంతనే హెలీనా యనిర్వాచ్యానందము ననుభవించి, తన దుర్గరక్షణభార మొక విశ్వసనీయుఁడగు సేవకునిపైఁ బెట్టి, వలయు ప్రయాణసన్నాహములు సత్వర మొనరించి, ఏకపరిచారికా సాహాయ్యయై ప్రకంపిత హృదయయై హసేను ననుగమించెను.

హెలీనా గమ్యస్థానము చేరినంతనే, రాజకుమారుఁడు వ్యాధిగ్రస్తుఁ డాయెనని తెలియవచ్చెను. పిడుగువంటి యాదుర్వార్త విని ఆమె మ్రాన్పడియు నిట్టులనెను—“ఐన, సమయమున కరుదెంచితి. సముచిత పరిచర్య నేనె సలిపి మదీయ హృదయాధినాథున కారోగ్య మలవడఁజేయుదు.” హసేను మాఱాడఁజాలక, ఆనారీరత్నమును రాజకుమారుని శయ్యామందిరమునకుఁ గొంపోయెను.

కళావిహీనుఁడై, బలహీనుఁడై, శయ్యాగతుఁడై యసదవిధమునఁ బడియున్న జిజీమును గాంచినంతనే యవిరళాశ్రుధారార్ద్రకపోలయై, హెలీనా యిట్టు చింతించెను.—“ఆహా! కాలప్రభావమున నీ నవ మోహనాకారుఁ డెంతగ మాఱిపోయెను! దురంత హృదయ సంక్షో

భము, దుర్భర కారాగృహ జీవనమును ఈ మహానీయుని ఏఁబది సంవత్సరములు మీఱిన వృద్ధు నొనరించెనే! హా! విధీ! ఐననేమి? ఈ వదన మెట్టులున్నను, నాకుఁ బ్రేమాస్పదము, అనంత సంతస ప్రదము!"

రోగార్తుఁడైన జిజీము ముకుళిత నయనుఁడై యుండెను. హెలీనా యాతని శిరముచెంత నాసీనయై, అధిక విచారభరితస్వాంతయై, ఆపగిది చింతించుచుండ, రాజకుమారుఁడు కనువిచ్చెను. నిజహృద యేశ్వరీ సుందరవదన ముదయించినంతనే, జీవరహితమగు రాజ కుమారుని వదనము రయమున వికాసవంతమాయెను. అనంతర మా ప్రణయినీ ప్రణయులు పరస్పరము గాఢాలింగన మొనరించిరి. దాహార్తునిపగిది జిజీము నిజాదరసుధారస మెంత గ్రోలినను హెలీనా ఈసమయమున వారింపలేదు. చిరకాల ప్రవర్ధిత మోహావేశ మొకింత చల్లార, నిజచరణ యుగ్మముచెంత వినయ ప్రణయస్వరూప మున వ్రాలియున్న సుందరిని విస్ఫారితనయనంబుల నట్టె తిలకించుచు జిజీ యిట్టులనెను.—

"సుందరీ! ఎట్టకేలకుఁ గలసికొంటిమి! నీవు సమయభంగ మొన రింపవనియు, ఎన్నటికైన మనము కలసికొందుమనియు నిండనుక నాశించియుంటిని. నేటికి సఫలమాయెను!"

"రాజకుమారా! నేనును దృఢాశాబద్ధనై విశ్వాసపూరిత స్వాం తనై వేచియుంటిని. కాని! నీవు వ్యాధిగ్రస్తుఁడవైతివే! కడు బల హీనముగ నున్నవాఁడవు! ఆహా! ఎంతబాధ నొందితివో—"

ఇంకను నేమియో రుద్ధస్వరంబునఁ బల్కు నిజప్రియాంగనను వారించి, రాజకుమారుఁ డిట్టులనెను.—

"హెలీనా! నే నిన్నిదినంబులు పలువెతలఁ గుందితిని—అల్లా ఎఱుంగు! బంధితునకు వెలుంగును స్వాతంత్ర్యమునువలె నీయునికి

నాకెంతయు వాంఛనీయముగ నుండెను. సుందరీ! భవదీయ వదన చంద్రదయ ముదయించినంతనే నాహృదయ ముప్పొంగ నారంభించెను. డిందుపడిన మానసమునకుఁ జెప్పరాని యానందము ఉత్సాహమును అలవడెను."

"రాజకుమారా! నే నిఁక నీ చెంతనేయుండి, సంపూర్ణారోగ్య భాగ్యవంతుఁడ వగువఱకు నీకు వలయు సర్వోపచారము లొనరింతును."

"ప్రేయసీ! నీవంటి దయార్ద్రహృదయ నాకు దాదియైయుండ, నాకీ రుగ్నత భయకారణము కానేరదు—అచిరకాలమున హాయిగ నుందును. కాని, సుందరీ! ప్రకృతము మఱవరాదు. భవదీయాగమన కారణోద్భూత సంతోషము నాదుర్బలశరీరమునకు దుస్సహం బగును. నీ పరిచర్య ఈక్షణమునుండియు నారంభము కావలియును. సుందరీ! నాకై ప్రత్యేకముగ పోపు ప్రశస్తమగు సారాయి ఇప్పుడే పంపియుండెను. ఆ పాత్ర మయ్యదె! ఒకింత యొసంగుము."

తోడనే, హెలీనా లేచి కొండొక హేమకలశము గైకొని, పోపు పంపిన మధురసమునం దొకింత పోసి, తదాస్వాదనమునం దనహృదయేశుఁడు నేదదేఱునను నాసతో నాతని కందిచ్చెను. తత్కోమల కరపల్లవంబు నల్లన ముద్దాడి, సంతోషిత స్వాంతుఁడై, ఉత్సాహదీపితవదనుఁడై, మందహాస విరాజితాననుఁడై జిజీము మధువు గ్రోలెను.

ఎంత విపరీతము! ఎంత దారుణము! ఎంత దురదృష్టము! త్రావిన పాత్ర త్రావినంతనే నేలఁబడెను: రాజకుమారుఁడు తూలి సోఫాపైఁబడెను: నయనములు సహజచాంచల్యము దొఱంగి అట్టె నిలిచిపోయెను. పెదవులు విడివియే యుండెను గాని ఉచ్ఛ్వాస నిశ్వాసములు లేవు!

ఆ దారుణ వైపరీత్యము గాంచి హెలీనా భయభ్రాంతయు తయై రాజకుమారుని హస్తము పరికించి చూచెను—శిరము బట్టి రాచెను—మోముపై నీరము జల్లెను—హృదయము పరీక్షించెను. ఇంక నేటి యాస! తన హృదయేశ్వరుఁడు మరణించెనని ఆకాంత గ్రహించి దుర్భర నిరాశాంధకార నిర్మగ్నయాయెను. అహా! పాపాత్ముఁడగు పోపు, ఎట్టి దారుణమొనరించెను! గోముఖ వ్యాఘ్రముం బోలు నాక్రైస్తవ జగద్గురువు విషప్రయోగమునఁదన కిష్టము లేనివారినిఁ బరిమార్చుచుండెను. నిజ పాపప్రవర్తనమునకుఁ బ్రతిఫలముగఁ దుదకుఁ దాను నట్టులే మరణించెను. అతఁ డంపిన మధురసము విషపూరితమని యెఱుంగక, జిజీము బేలయై త్రావి, యనంతానందసాగరమున నోలలాడవలసిన మహాసమయమున నీతెఱంగున నికృష్టముగ గతాసుఁడాయెను.

ఆ మందిరమున హెలీనా జిజీములు తప్ప మఱియెవ్వరు లేరు ఎన్ని గంటలైనను, హెలీనా యావలకు రాకుండెను. పరిచారకులు సాహసించి లోనికి రాఁజాలకుండిరి. ప్రధానపరిచారకుఁడు నిజహృదయారాటము బట్టఁజాలక, ఫలాహారావసరము మీఱినను ప్రభువు తనుఁజీరకుండుటచే మఱియు భీతిల్లియందుఁ జొచ్చెను.

జిజీము మృతకళేబరము పుష్పమాలాలంకృతమై సోఫాపై బడియుండెను. ఆప్రక్కనే హెలినాయును బడియుండెను? తనహృదయాధినాథుఁడు లేని జీవనము నిరర్థకమని యెంచి, ఆతని వదనము మీఁదనే దృష్టినిల్పి, మిగిలిన విషమును రయంబునఁ ద్రావిపూతచరితయగు నామానిని నిజహృదయేశ్వరుని సత్వరము చేరఁబోయెను.

౨౦

మఱియొక రేయి వింత

కథ పూర్తియగు సరికి అర్ధరాత్రమాయెను. తదవసర ప్రకృతి సౌందర్యవైభవము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. మేఘరహితమ్మై, కడు నిర్మలమై, యసంఖ్యాక నక్షత్ర విరాజమానమై యొప్పు నీలాకాశ సౌందర్యవైభవమును నిర్మలమగు బొస్వారిను జలరాశి పాదరసము చందంబునఁ బ్రకాశించుచుండెను. పగటి వేడి యింకను బూర్తిగఁ జల్లారకున్నను గమ్మని మందమారుతములు చల్లగ వీవఁదొడంగెను. మనోహరతోరణములు కట్టిన గులాబుల కారణమున నాప్రదేశము మధురసుగంధబంధురంబై యుండెను. విందున కమర్చిన దీపము లన్నియు నారిపోయినను, అంబర దీపిక లుజ్వలముగ వెలుంగుచుండుటచే నాలోపము కానరాకుండెను.

దల్తబను పాషా కడుశ్రద్ధతో నాకథ నాలించెను. కథ ముగిసినంతనే, యామహాసీయుఁ జెప్పటి యట్లు విమర్శచేయఁ దొడంగెను. ఒండొరుల చెంత నాసీనులైన గుల్నేరు లూకాసులును, తైరబా బాలియనులును ఖాలీలుని మధుర వాగ్గుంభనముల నమితోత్సాహముతో నాలించిరి. ప్రభుచెంతనే యాసీనయై యుండిన ఇస్మిల్డానతి యొక్క మాంసవతివలె సముచితముగ నవనతనయనయై యుండియు నానవమోహనాకారు నల్లనల్లనఁ డలకించుచుండెను. ఆమె మేలిముసుఁగు సగము తొలంగియుండెను. తక్కుంగల యువతులు అతిథులు వెడలినంతనే ముసుఁగులు వీడిరి.

జులేఖా తన మేనమామ ప్రక్కనే కూర్చుండి యుండెను. మిగిలిన యువతీయువకులవలె జులేఖా ఖాలీ యొండొరులతోనట సుఖో

పవిత్రులకెట్టి కవకాశము లేక పోయెను. తోఁగావుయొక్క యుపకరణముపై నందరు లుగొనియున్న ఇస్క్విల్లా యుండుండ, నెట్లు సాధ్యమగును!

హెలీనా జిజీముల దుర్మరణము నిక్కముగ గను విషాదకరముగ నుండెను. మన యువతీయువకులు గాఢప్రణయ మగ్నమనస్కులై యున్న కారణమున, హెలీనా జిజీముల విషాదచారిత్రము వారి హృదయమున నాటుకొనెను. కథా వివర్తనము యథాప్రకార మొనరించిన పిమ్మట, పాపా యిట్లనెను—

“పోపు ప్రయోగించిన తత్క్షణ ప్రాణాపహరణ సమర్థమగు విష మెద్దియో ఆశ్చర్యకరముగ నున్నది!”

“ఆర్యా! ఆ విషయము నేఁ గొంత యెఱుంగుదును. ఆ పాపిష్ఠి పోపు వంశజులు ప్రయోగించిన విషమును ‘టోఫానారసము’ అని యందురు. ‘టోఫానా’ యను స్త్రీ మొదట నా గరళము సృష్టించుటచే నట్టి పేరు ప్రసిద్ధమాయెను.”

అట్లు లూకాను పలికినంతనే, పాపా కుతూహల మధికతర మాయెను—“అందలి పదార్థములేవియో తెలియునా?”

“తెలియును. అది యొక విధమగు పాషాణము. ఆ ద్రవము నీటివలె నిర్మలముగను రుచిహీనముగను నుండును. ఆ మందు ద్రాక్షరసమునఁ గలిపినచో, నారహస్యమేరికిఁ దెలియరాదు—రంగు మారదు; మాధుర్యము భంగపడదు. అట్టి భయంకర విషపదార్థమును పోపు వంశజులు నిరాఘాటముగ నుపయోగించి, దయారహితులై, క్రూరులై, తమ వైరులఁ గడ తేర్చుచుండిరి. నిరుపమాన సౌందర్యవతియు, నిరంతర కామవ్యాపారనిమగ్నయు, పోపుయొక్క సోదరియు నగు ‘లుక్రీసు’ నిజమార్గావరోధ మొనరించుజాలు స్త్రీ పురుషులనెల్ల నట్టులే దారుణముగ వధించుచుండెను.”

“ఎంత దారుణము! అయ్యది రాక్షసవంశము గావలయు!

మిత్రమా! ఆ దుష్టౌషధమూ దుష్పరాధములతో సంతరించి యుండు గదా!"

"దురదృష్టవశమున సంతరింపలేను. ఈదుర్యోగము కడు సులభ సాధ్యమగుటచే, సంతరించి యుండదు. నే నీ విషయమునఁ దగు పరిశ్రమ సల్పియుంటిఁ గాన—"

బూకాను వాక్యము పూర్తి కాలేదు. కారణమేమన, తన మిత్రుఁడు ఖాలీబుండు భావగర్భితముగఁ దనవైపుఁ బిలకించు చుండెనని యాతని కాకస్మికముగఁ దోఁచెను. అట్టి ప్రసంగ మసంగతమని యాతఁడు మందలించెనని యెంచి, బూకాను వాక్యశేషమునుఁ బలికి వేయెను. తోడనే, ఖాలీబుండు తనదృష్టి మరలించి యువనతవదనుఁ డాయెను. ఆకారణమున, ఖాలీబునకు వీక్షణముఁ జేసే మూర్ఛమునుండ దడసియు, శాసకారణముగ భ్రాంతియుతుఁడై తినవియు బూకాను భావించెను. అంతలో, పాషా యిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"నీవేమి చెప్పుచుంటివి! నీ వొనరించిన పరిశ్రమ ఫలితమేమి?"

"ఆపాత్రుసంశజులు ప్రయోగించిన విషము నేటిరష్యావర్ద్యాదులకు నిక్కముగఁ దెలియునని చెప్పఁగలను."

"అల్లా! రష్యారాజవంశజు లిట్టులే కడ తేరియుందురు!

"పాషా! సందేహము లేదు. రష్యాదేశచరిత్ర పరిశీలింతమేని, ఈవిషయము తెల్లమగును. పదిమంది నృపాలురలోఁ దొమ్మండ్రు బలవన్మరణము పాలైరని తెలియఁగలదు. అందు విషముచేఁ జచ్చిన వారిసంఖ్య యధికతరము. ఆ విషము నేఁ జెప్పిన టొఫానా రసమే. దాని ప్రభావమెట్టిదన, తన్మూలమున మరణించు దౌర్భాగ్యుఁ డెట్టి వికారము జెందక సామాన్యముగనే యుండును. తద్రహస్య మెవ్వరికిఁ దెలియనేరదు. అవిష మతి స్వల్పముగ నొసంగినచో, నరుఁడు దీర్ఘరోగపీడితుని చందమునఁ గ్రమక్రమముగాఁ గృశించి మరణించును.

అధికముగ నొసంగినచో, మన హెలీనా జాతమువలె తానును మరణించును.

అంతట ఖాలీలుని వీక్షణము నగుచు లూకాసు స్తబ్ధుఁడాయెను. తన మిత్రుఁడు నిక్కముగ మూర్ఛిల్లుచుండెనని యాతఁడు దృఢముగ గ్రహించెను. ఖాలీలుఁడాపగిది విముఖుఁడగుటకుఁ గారణ మెద్దియో తెలియకున్నను, ఆప్రసంగమింక విరమింపవలయునని లూకాసు భావించెను.

ఖాలీలుని భావముగ్రహించి, రేయి చాల మీఱుటచేఁ దామింకఁ బోవలయునని జులేఖా తన మామనుఁగాంచి పలికెను. ఖాలీలుఁడు మఱియొక కథ చెప్పిన వినవలయునని కుతూహలముఁ జూపెనయ్యు, జులేఖా పలుకులు వీనులఁబడినంతనే దల్బహాపాషా దిగ్గున లేచెను.

ఇస్మిల్లా జులేఖా పాషాలు ముందు నడిచిరి. తక్కిన యువతీ యువకు లైదుగురు వెనుకబడిరి. కాన, సుల్తానా లూకాసులును తైరజా జూలియనులును పరస్పరరహస్య సరససంభాషణ మొనరించుట కవకాశము చిక్కెను. ఆ వెనుకనుండిన ఖాలీలుఁడు, పాషా స్త్రీజన సహితముగా మందిరాంతర్గతుఁ డౌటఁగాంచి, లూకాసును వెనుకకు లాగి యాతని శ్రవణమున నడినడి నిట్టుల నెను—"మిత్రమా? ఎట్టులో నీవు జూలియను మందిరము ప్రవేశింపుము." అనంతరము జూలియను తోఁగూడఁ దదుచితముగఁ బలికి మఱవవలదని హెచ్చరించి, తన మిత్రు లిర్వురు దమ ప్రియకాంతలవద్ద సముచితముగ సెలవు గైకొను టకు వీలగునట్లు ఖాలీలుఁ డొకింత దవ్వునకుఁ బోయెను.

తురుష్కయువకుఁడు క్రమముగాఁ దనమందిరము ప్రవేశించెను. ప్రభువు చూచుచుండగనే, లూకాసు మందిరము జూలియను, జూలియను మందిరము లూకాసును నిబ్బరముగాఁ జొచ్చిరి. మధురసము తలకెక్కిన పాషా తద్విషయము జూచియుఁ జూడఁజాలకపోయెను. యథాప్రకారము ద్వారపాలకులు బీగములు వైచి, యాగదుల తమ శయ్యా

మందిరమునకుఁ బోయెను.

వల్లభనుపాషా వెడలినంతనే ఖాలీలుఁడు కార్యాంతర రహస్యని వాటము తెఱచి, తన మిత్రుని చెంతకు పోయెను. ఆ మందిరమున నివసించున్న వాఁడు యూకాసుగదా. రహస్యనివాటవృత్తాంతము, ఖాలీ యను ఎఱుంగుఁగాని, ఆతఁ డెఱుంగఁడు. కావున, గోడనుండి వెలు వడిన తనమిత్రునిఁ గాంచినంతనే, యూకాసు విస్మయనిర్భరమానసుండా యెను. తోడనే, ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను.

“మిత్రమా! గమనింపుము—నన్ను వారింపకుము—నిశ్చలా త్ముఁడవై నేఁ జెప్పినట్లు లాచరింపుము—నాయదృష్టమంతయు నీపై నాధారపడియున్నది—”

“మిత్రమా! నీవింతగఁ జెప్పవలయునా? నీవిట్టి ప్రవర్తనము గాంచుచుంటేఁగదా. కావున నీవేమి యనిన నట్లు చేయువాఁడ, నానతిమ్ము.”

“నీ వివేకము శ్లాఘనీయము. నీవు సత్వర మీమార్గముబట్టి నా మందిరము జేరుము. అయినా నాకొఱకు తప్పక రావచ్చును. నా వంతు నిన్నుఁ గాంచునంతనే వృద్ధదాసి కలవరపడును. పాషా ప్రమాద వశమున నిన్నుంగు బంధించెనని సమాధాన మొసంగుము. అనంత రము, నిరుపమానసౌందర్యవతియగు నస్మిల్లాసతినిఁ జూచుటకు నీచిత్త మెంతయుఁ దత్తరపడుచున్నదనియు, ఎట్టులైన—”

“మిత్రమా! ఏమంటివి? మన్మనోహారిణిని గుఱ్ఱెఁగును మఱవఁ గలనా?”

“కాదు. ఇందు దోసగేమియు లేదు. మహాకార్యసాధనార్థ మిట్టి మిథ్యాప్రవర్తన మవసరమై యున్నది. నీప్రణయమున కెట్టి భంగమును వాటిల్ల నేరదు. నీహృదయ మెప్పటియట్లు భవదీయ కాంతాధీనమై యుండుటఁగాక; ఇయ్యది కేవలము కార్యప్రవర్త

నము. అమీనామాటలకు లోఁబడ దేని, ధన మొసంగుము. ప్రభు పత్నిశయ్యాగృహమందిర మాకెట్లుంగునఁ బ్రవేశించి, సముచితముగ సం చరింపుము. ఇతఁడు యేమార్గముజూపిన నామార్గమునుండియే నిర్భయ ముగా. రమ్ము. మార్గమధ్యమున నఘోరాకారుఁడగు సిద్ది కావలి యుండునేని, అప్రమత్తుఁడవుగమ్ము. వాఁడు నీవెనుకఁబడకుండ కను భద్రముగ మెలంగుము. సిద్ది నీకుఁ ద్రోవజూపఁగోరును గమనించి తివా! వాఁడు నీముందు నడవవలయును."

అంటుల కోపించఁబడి, లూకాసు ఇట్లు ప్రశ్నించెను.

"కాని, మిత్రమా! ఉద్యానవనమునందలి నా ప్రసంగమంత బాగుగ నుండకపోవచ్చును, కాని, నీకంతటి వైమనస్యమేల?"

"ప్రసంగ మెట్టిదగుటచేతనే. ఇఁక నీవాలసింపక, నామందిర మునకుఁ బొమ్ము. సుఖీభవ! శత్రువు మిత్రము వీడకుము."

లూకాసు ఖాలీదునుండి దీనిని బొచ్చినంతనే, బీగము తెరిచిన వన్నడి తెలుసనెను; తద్ద్వారము వివృతమాయెను. అమీనా ప్రత్య క్షమాయెను. కాని, ఖాలీదునకై వేచితెంచిన తార్పుక త్తెకు లూకాసు గోచరించుటచే, నామె నివ్వెరపడి, తోడనే నిగ్రహించుకొని, యిట్టు లనెను.

"ఆర్యా! క్షమింపుము—పొరపాటు—"

అట్టు లేమియో పలుకఁబోవు దాసిని వారించి, లూకాసు ఇట్టులనెను.

"పొరపా టేమియు లేదు; పొరపాటే యైనను, నాకు లాభ ప్రదము గావలయును."

"అల్లా రక్షించుగాక! నీయభిప్రాయమేమి?"

"అమీనా! చెప్పెద, గమనింపుము. ఈ స్వర్గధామమున ముమ్మొందుగా విడిసవాఁడ నేనుగదా. మనోహరసౌందర్యవతియగు

నీదొరసానితోc బరిచయ మొనరించుచుంటివిగదా. నీవు నన్ను నగర మధ్యమున నరికి, యింగువజేర్చితివి. ఇంతలో నాదురదృష్టవశమున భావరక్షకులు ప్రత్యక్షమాయెను——ఎఱుంగుదువుగా ?"

"ఎఱుంగనా ! భయపీడితుడనై దద్దిరిలపోయితిని——" అన్న పలుకుచు సాభిప్రాయముగాంగాంచు వృద్ధదాసిం గాంచి, లూకాను కట్టులనెను.

"నీ స్వప్నమును తగినవిధమున బహూకరింపc జాలనైతిని." అతc డంత నాలుగుకాసు లామెచేతc బెట్టి, మఱల నిట్టులనెను——"ఇది యొక చిన్న బహుమానము. నేను కృతకృత్యుండ నగుదునేని——నామనోరథము సిద్ధించునేని, అప్పు డుచితబహుమాన మీయcగలను. ఆహా! ఇస్మిల్డానటి ఎంతసౌందర్యవతి! ఆ సుధాకరానన కాల్చిన కేలిమ ముంగు నా భాగ్యవశమున నాకింత తోలంగెను——"

"కాని, నీవు గుణ్ణేరును ప్రేమింతువుగదా ?

"ఆ కన్నియ నా భార్య యగుగాక. ఐన నేమి ! అంతమాత్రమున, పరనారీపరాఙ్ముఖుడనై సన్న్యాసివలె నుండవలయునా ?"

"ఆహా ! పురుషుల స్వభావ మెల్లెడల నిట్టులే యుండునుగదా. కాని నిన్ను నాదొరసాని కెట్లుపరిచయ మొనరింపcగలను ?"

"నీవే యెఱుంగవలయు. నీకట్టిసామర్థ్యము గలదు. ఎట్టులో నన్ను నీరాణి సముఖమునకుc గొంపొమ్ము. ఆమెపైcగల మోహమే నాకు ధైర్యము గలిపి, ఆ మోహనాంగి యొకవేళ నాగ్రహాధురీణ యైనను ప్రసన్నురాలగునట్లు చేయcజాలును."

అమీనా విచారింపc దొడంగెను. చేజిక్కిన సువర్ణముకంటె నధికతరలాభ మచిరకాలమున రాcగలదు. కాని, అట్టి వ్యాపారమునకుc బూర్తిగ నిష్టములేకుండెను. ఆతొట్రుపాటు గుర్తించి, లూకాను మఱియుc దీవ్రపడెను. ఆతc డేమనునోయని, సంధాన

క్షత్రి పాపాసంగతి స్మరణకుఁ దెచ్చెను. లూకాను ఇట్లు మాట లాడెను—

“అమీనా! నీ వీమందిరమునకు రాగతంబెద్దియో—నాకేల, కాని, పాపా తీర్థభార్యా మందిరమున లేదనిమాత్రము చెప్పఁ గలను.”

“ఔనుగాక. పాపా యేక్షణమైనను రావచ్చును. ఈదేశ సాంప్రదాయము నీ వెఱిఁగియుండవు.”

“అపాయమును వెనుదీయువాఁడఁ గాను. అమీనా! పిఱికిపంద నుండవలె నారీజనసమ్మందహాసమునకుఁ బాత్రుఁడఁగాఁను. మఱియు, అపాయమునుండి నిరపాయముగాఁ దాను వెలువడుటయేగాక, నిజమునో వారినిఁగూడ నేర్పుమెయి తప్పింపఁజాలని స్త్రీ యొక స్త్రీ కాదు. కాన, ఇఁకఁ గాలయాపన మొనరింపక నన్ను గొనిపొమ్ము.”

అంత నాదాసి ఇట్టుల స్పష్టముగ గొణఁగెను.

“బాగు! తప్పేమి? ఈసమయమున కాతఁడు గాకున్న, నీతఁడాయె. కాని, అంతకంతకుఁ జిక్కగుచున్న ఈ వ్యాపారమునసే ప్రమాద ముప్పతిల్లునోయని మాత్రము భయమగును.”

అంతట, లూకాను విసువు నభినయించి ఇట్లు ప్రశ్నించెను—
“అమీనా! ఏమనుకొనుచున్నావు? కాలహరణమగు—”

“ఆర్యా! నీ వితరణముం గొనియాడుచున్నదానను” అని యుక్తియుక్తముగఁ బలికి, మగుడ నిట్టు లనెను— “ఆర్యా! నీ మాట కాదనఁజాలను. పోదము రమ్ము.”

వారిరువురు గదినుండి వెలువడినంతనే, అమీనా భద్రముగఁ దాళము వైచి ముందుగ నడచెను, లూకా సామెను వెంబడించెను. ప్రదేశమంతయుఁ గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. అమీనా లూకానులు నిరపాయముగా దొరసాని శయ్యాగారము డాసిరి. పాపా పాదరక్షలచ్చట

గానరాని, అయినా నిర్భయముగాఁ దలుపు తెఱచి, నిజానుచర సహితముగా నంతఃప్రవేశించెను. తత్ప్రథమ మందిరమున నిలిచి, దాసి యిట్లు లనెను—“అయ్యా! అల్లదే మా చారసాని శయ్యామందిరము. నీ వాక్చాతుర్యమున నామె నెట్లు సమాధానపఱచి నైనను కొనసాగించుకొందువో!—సత్వరము పొమ్ము!”

లూకాసు తోడనే రెండవమందిరముగూడ గడచి, ప్రభుపత్ని సమక్షమునకుఁ బోయెను. మృదుల మోహనహంసతూలికాతల్పమున నొయ్యారముగ వ్రాలి, నిజహృదయాపహరణ క్రియాదక్షుఁడగు తురుష్కమన్మథుని కై తత్తరపడుచుండ వేఱొకఁడు గోచరించుటచే, నా మదవతి సహజముగ విస్మయాగ్రహపరవశయై కడు జీకాకుపడెను. కాని, లూకాసు మాత్రము నిరసింపఁదగిన వాఁడా? వాని సమున్నతాకారము, దీర్ఘబాహువులు, పేరురము, సుందరగంభీరాననమును దప్పక దర్శనీయములు. గాన, నాస్వైరిణి మఱియొకసారి లూకాసును గాంచి తదాలోచనాధీనమానసయై యుండ, నాతఁడు తద్భావపరివర్తనము గుర్తించి, సమీపించి, మనోహర నిశ్చలస్వరంబున నిట్టులనెను—

“సుందరీమణీ! కేవలము ప్రమాదవశమున నిన్నుఁ గాంచు నపూర్వమహాభాగ్య మలవడెను; ధన్యుఁడను!”

ఆ ప్రౌఢ కాంత యంత కృత్రిమనిరాదరణస్వరంబున నిట్టులనెను.

“ఆర్యా! ఈ తెఱంగున శుద్ధాంతమునఁ జొరబడుట సాహసమని యెఱుంగవా? కాని, ప్రమాదమంటివే! ఏమది?” వర్ణనాతీతమగు నా సుందరాంగుని సుందరనయనద్వయముపై నాధీరవీక్షణములు నిలిచిపోయెను. గ్రీకుయువకుఁ డిట్టులనెను—“కాంతామణీ! యథార్థ మెఱింగించెద, క్షమింపుము. ద్రాక్షారసపాన మొకింత యధికతరమగుటచే దల్పబనుపాపా—”

"ప్రవక్తయగు మహమ్మదు నిషేధించెను!"—నిసీలక్కుశ్రురాజి కారణమున మాటికిని మాటికియు దీపించు నా మోహాగ్నిని నుండిన దంతపు దోంతరలం గాంచినంతనే యూ కాంతుని చకితహృదయుఁడై మోహావిష్కారోద్భూతనిశ్వాసుఁడై మగుడ నిట్లనెను.— కాని, మనము దుర్బలమానవులముగదా."

"నిక్కముగ దుర్బలులము! కాదేని, నేని మానవవిజ్ఞానమునకుఁ జిక్కువాఁడఁ గాను."

"కాని, ప్రమాదవశమున నంటితివే! అదేమియో సత్యాగము జలు కుము."

"మధురసము తలకెక్కిన దల్లబనుపాషా, ఖాలీలుఁడు వారింపఁ గడంగినను సరకుసేయక, మమ్మొకరి మందిరమున నింకొకరిని బంధించెను. నేఁ జెప్పు ప్రమాద మయ్యది. కాని, తత్ప్రమాదమే నాకీ మహాలాభ మొడగూర్చెగదా."

"ఖాలీలుఁడు వారింపఁ గడంగెనా?" అని యథాలాపముగా నిస్త్రిల్లా ప్రశ్నించెను. కాని, నిక్కముగ నా కామిని అసిర్వాచ్యానందప్రకంపితహృదయ యాయెను. కారణ మేమన, ఆమె చిత్త మింకను సుందరతురుష్కయువజనాధీనమై యుండెను. తనపైఁ గల మక్కువకతంబుననే పాషాను వారించి ఖలీలుఁడు నిజమందిరాంతరంబున నుండఁ బ్రయత్నించెనని యెంచి ఆమె కడు ముదమందెను. లూకాసు మగుడ నిట్లులనెను.—

"సుందరీమణీ! నిజము. ఒకని మందిరమున నింకొకనిఁ బెట్టుచుంటివని ఖాలీలుఁడు విస్పష్టముగఁ బలికెను. కాని, అనలే మతి మాలిన ప్రభువు వాదించినచోఁ గ్రుద్ధుఁడగునని యెంచి, నేనును నా మిత్రుఁడుం గలసి ఖాలీలుఁడు మాటాడకుండ చేసితిమి.

ప్రభుపత్ని వీక్షణమధుకరములు గ్రీకు మనోహరవదనపంకేరు

హము వీడి రాఁజాలకుండెను. అనంతర మేమాయెనని ఆమె ప్రశ్నింప యూకానిట్లనెను.—

"నేను ఖాలీలుని మందిరము జొచ్చి శయ్యపై నాసీనుఁడనై సంతనే తలుపు తెఱచి అమీనా ప్రవేశించెను. అం దెవ్వరుందురని దాసి ఎఱింగియుండదు. కాని, కాంతామణీ! క్షమింపుము. నీ పరిచారికను గాంచినంతనే నా హృదయమునందొక యూహ జనించెను. నే నిందనుక గుల్నేహను ప్రేమించి యుంటినని విశ్వసించితి. అది వట్టిభ్రమ యని ఇప్పుడు తెలుసుకొంటిని. నీలమేఘ విముక్త సుధాకరబింబముం బోలిన అద్వితీయ సుస్నిగ్ధశోభాసమన్వితమగు నానన మనోహరారామము నీయందుఁ గాంచినంతనే, నా హృదయము నీ యధీనమాయెను. మఱియు, భవదీయ మనోహరవదనసందర్శనార్థమే గదా, కొన్ని దినములక్రిందట నేనీ మందిరమునకు రప్పింపఁబడితిని! కావున, అమీనా గోచరించినంతనే, ప్రథమముగఁ జిక్కిన సదవకాశమును వృథా సేయరాదని నిశ్చయించితిని.—"

"నిన్నిందుఁ బ్రవేశపెట్టవలయునని అమీనాను బ్రతిమాలితివి కాఁబోలు!"

"తరుణీమణీ! నిజము. కాని, నాపైఁ గినిసిన గినియుము—నీదాసిని మాత్రము మన్నింపుము. నాలాలింపులకును బెదరింపులకును దాసిఁజాలక నాకుఁదోడ్పడెను."

ప్రభుపత్ని వెంటనే బదులాడక, లోలోనఁ జింతించెను. ఆమె వీక్షణము లుండుండి గ్రీకుయువకుని మనోహరాకారముపై బర్వెడుచుండెను. దుర్బలస్త్రీజన సహజస్వాతిశయాహంకారములు ఆమె మానసమును జేకొనెను. గుల్నేహను వలచిన యూకాను, ఆమె సౌందర్యము గాంచి, తొంటివలపు నుఱిచి మోహపరవశుఁడై, కృపణుఁడై, ప్రభుపత్ని కిట్టిమాట నుండెను! ఆమె హృదయ మెట్లు కంపింప

కుందునని?—"పౌరుషవంతుఁడా! నీపలుకులన్నియు నిక్కములగునా? నన్ను నిక్కముగఁ బ్రేమింతువా?"

గీర్వాణి యువకుఁ డనురాగపూరితనేత్రుఁడై నా నేమము నిట్లు బదు లాడెను.

"భవదీయభాసురవదన సుధాకరబింబము గాంచుటయును, బ్రేమించుటయే. హా! తరుణీ! మనవహారామమధ్యమున బాలికలు చుట్టు సుఖాసీనులమై కథాశ్రవణాతురులమై యుండునపుడు నీదు కుటిలముఖ వనసము తొలంగకుండెనేని, నాహృదయమున కట్టి యారాటము లేకుండెడిది—నాగుల్నే నాహృదయాభిరాజ్ఞి యని యింకను భ్రమించి సంతసించుచుండెడివాఁడను. నీవంటి యపూర్వసౌందర్య సముజ్జ్వలాంగిని భార్యగా వడసిన దత్తబనువాహా నిక్కముగ నదృష్ట వంతుఁడు! ధన్యతముఁడు!"

తదాలాపము లాలించి ప్రభుపత్ని సంతుష్టాంతరంగయై తన చెంగట నాసీనుఁడుగావలయునని యూకానునకు సన్న మొనరించెను. కాని, మోహంపుఁదల్పమున నొయ్యారముగ వ్రాలియున్న యమచ్చ కంటి సముజ్జ్వలసౌందర్యమై భవనంబున కోహటించునానివలె నాగ్రీకు అవనతవదనుఁడై ఆసౌందర్యరాశి కొంకింతదవ్వున నాసీనుఁడాయెను. విటులా తెఱంగున నటించుటయు, దాసస్త్రీలిట్లు లుప్పొంగుటయు సహజము. అంత నాయిందుముఖి నిజసుందరకరాబ్జమునందీయ, నా యువకుఁడు లేనియుత్సాహము దెచ్చికొని మోహాతురంబున ముద్దాడి తోడనే రయంబున దత్తరంబున విడిచిపుచ్చెను. నిజాతులిత సౌందర్య వైభవవీక్షణాపసరదిగ్భ్రమము కారణమున నాయువకుఁ డట్లులాచ రించెననియు, తానొక మందహాసమొనరించునంతనే నాభీరుఁడు ధైర్య ధుర్యుఁడై రయంబున నిజభుజవల్లరీపంజరబంధితుం జేగునని యు ప్రభు భార్య భావించి కనుంగొను చుండెను. కాని, యూకాను అవస్థ

కనువిపరీతముగ కేవలము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. ఆతని చిత్తము గుల్నేరుకాంతాధీనమై యుండెను. ప్రభుపత్నిపై మోహము లేదు. తనుపట్టి దుర్వ్యవసాయమునకు నియోగించిన ఖలీలుని యభిప్రాయ మేమో యాతఁ డెఱుంగఁడు. ఐనను, మిత్రవచోబద్ధుఁడై బూకాను నాటకమాడుచుండెను. ప్రభురాణి యిట్లు ప్రశ్నించెను—

"ఖలీలుఁడు నాగుఱించి యేమైనఁ బ్రసంగించెనా?"

ప్రసంగించెను. మొదట నిన్నుఁ గాంచినపుడు నీసుందరాననము వసనాచ్ఛాదితమైయుండినను, భవదీయ దివ్యాకృతిఁ గాంచియే నా మిత్రుఁడు విగతధైర్యుఁడాయెను. అనంతరము తదభిసరణమునకు దొరకొనెను. కథాశ్రవణావసరమున నావలె నాతఁడును నీయపూర్వ సుందరాననము తప్పక కాంచియేయుండును. అతఁడు నిక్కముగ నీపాదసేవాపరాయణుఁడే!"

"ఖలీలుఁడు మాపరస్పరసమావేశము గుఱించి నెల్లడిచేయలేదు" అని లోలోన సంతసించి, మధురమందహాసవిరాజితవదనయై ఇస్మైల్గా ఇట్లనెను—

"ఆర్యా! స్తోత్రాతిశయము మా జాతిలక్షణము గదా—కావున నీవన్యథా తలంపవలదు—నీమిత్రుఁడగు ఖలీలు నన్ను గుఱించి ప్రశంసించెనా?"

"వాఁడును ఖలీలునివలెనే నీదు సౌందర్యముగ్గడించెను. కాని, మోహనాంగీ! నామిత్రులమాట కేమి?—నేనే నీహృదయమునకు నచ్చినవాఁడనని పల్కి నన్ను ధన్యాత్మునొనరింపవా?"

లజ్జారుణావనతవీక్షణయై, ప్రభుపత్ని యిట్లనెను. "సుందరాంగా! నీకీసందియమేల? అమీనా తొలుదొల్త నన్నిగ్గా కాంచి మదీయారామగృహంబునకుఁ గొనితెచ్చెను! దురదృష్టవశమున నాన సమయమున విఘాతము సంభవించెను. ఐననేమి! భవదీయమనోహర

రూపవైభవము గుఱించి చేయొనరించిన అమీనా యభివర్ణనము నా మానసమున నాటియున్నది. నాపుత్రికామందిరమున నిన్నుఁగాంచి నంతనే, నాపరిచారికవర్ణన మతిశయోక్తి కాదని రయంబునఁ గుర్తించితిని. ఎట్లు ప్రేమింపకుందును? మఱియు, నీపై మోహము లేదని నాయంతిపుర మీతెఱంగునఁజొచ్చిన నిన్ను సైరింతునా? కావున, నీకెట్టి భయమువలదు. జూలియను ఖాలీలులతో నాకుఁ బనిలేదు. నాకిప్పుడు నీవే ప్రేమాస్పదుఁడవు—సర్వము నీవే—”

లూకాసుతోడనే మోఁకరించి, ఆమోహనాంగి కోమలకరపల్లవంబును మగుడ ముద్దాడి, వెనుకటివలెనే పిడి, మఱింత దప్పానకుఁ బోయి, జాజ్వల్యమానసౌందర్య విహ్వలహృదయుఁడైనట్టి విస్మయవిశాలానిమిషనేత్రుఁడై యట్టె నిలిచిపోయెను. ప్రభుకాంత మఱియు మఱియు సంతసించెను. క్షణక్షణ ప్రవర్థమానమగు మోహాతిరేకమున రయంబునఁ బైకొని యనవమోహనాకారుని నిజబాహుపంజరమున బంధింపవలయునని తలంచియు నాతని యధైర్యసంభ్రమంబులంగాంచి వెనుదీసి, ఒకింత ధైర్యము గఱపనెంచి, యువజనహృదయము నీరగునట్టి సుందరనీలవీక్షణాంబులఁబఱపి, ఆమె అత్యంత మృదుమధురకలస్వనంబున నిట్టులనెను—

“సుందరాంగా! కేవలము క్షణికమగు కామవికారము కానోపు నీదు మోహమున కలది ఊఁకొందునేని, నీవేమందువో?”

తదవసరోచితోత్సాహస్వరమున లూకాసు సముచితభాషణంబుల బలుకాడెను. అంత నావగలాడి వర్తులమై, సుందరమై, హిమసన్నిభమై కీపించు నిజభుజకాండము ప్రదర్శించుటకునై తనకంచుకాంతమునందలి బంగరు జలతారు స్వల్పనబరీక్షించుచు నిట్టులనెను—

“కాని, అబలలమగు మమ్ము బురుషులు కఠినవిమర్శన మొనరింతురు.”

సుందరాంగీ! నే నట్టివాఁడఁగానని విశ్వసింపుము.''—తన ప్రవ
ర్తనము లూకానుసకే సిగ్గుగఁ గాన్పించెను. తనను మన్నించిన యౌవనో
సిగశిఖపుష్పుఁడైన యువాగ్రేసరు మనసునేసి సరసమున కొనియాడినను, మో
హావశనయ్యుఁడైన రసికమనునివలె సముచిత సరససంభాషణానురక్తుఁడై
యా ప్రౌఢాంగనను గన్నుఁ బ్రాసెను! ఆమె యిట్లనెను—

సుందరాంగా! నీకు సహస్రవందనము లర్పింతును. నీయౌదా
ర్యము కడుశ్లాఘనీయము. దాన నాహృదయభారము తొలంగెను.
ఇల్లాలనయ్యు, హృదయదౌర్బల్యంబున మోహపరవశనై నిన్నుఁ
బ్రేమింతునేని, నన్ను నిరసింపవుగదా?''

"నిరసనమా! ఎట్లు నిరసింపఁగలను? కాని—సుందరీ ఈప్రదేశ
మున నేయపాయము సంభవింపదు—''

"ఆహా! చెప్పఁజాలను. మాదేశమున స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము
సున్న. మగఁడు సర్వాధికారి; ఆలు తదధికారబద్ధయై యున్నది.
కావున, ఏముహూర్తముననైన రానగును. ఐనను, మన కపా
యము వారయకుండ నుపాయము గలదు. అల్లదె, మొగమలు
తెర—ఆవెనుక నున్న ద్వారము దాటినచో, పాపా ధనాగార ముం
డును. ఆపత్కాలమున నామార్గము శరణ్యము—కాని, మోహ
నాంగా! ఈసుఖసమయమున మనచిత్తము భయాధీనము కానేల?
ఏవిచార మెఱుంగక, హాయిగ నుందము.''

ప్రభుపత్ని యట్లుపలికి, మోహాతురంబున దనచెంతకు రమ్మని
లూకానుసకు సన్నయొనరించెను. ఇఁక, మనోహరయువజనబాహు
పంజరబంధితయై అనిర్వాచ్యానందసౌఖ్యార్ణవతరంగడోలికల నుయ్యాల
లూగఁదలంచిన యామదవతికి అంతలో నడుగుల సవ్వడి దడదడ విన
వచ్చెను. మోమెత్తి చూచినంతనే, విపరీత భయవికారవదనయై,
ఉన్మాదిని చందమున బిఱ్ఱబిఱ్ఱనరుదెంచు నమీనా గోచరించెను!

ఇస్మిల్లాబూకాసులు భయభ్రాంతులై దిగ్గునలేచిరి. ప్రభుభార్య రయంబునఁ దెలివొంది, నిజపరిచారికా సందేశము గుర్తించి, తన సరసుని శ్రవణమున వడివడి నిట్టులనెను—"ఆర్యా! అపాయోల్లంఘనోపాయము ముందుగనే తెల్పుట మేలాయెను—ప్రభువరుదెంచువాఁడు—తక్షణ నిమార్గమునఁ బొమ్ము—ఆలసింపకుము—మఱియొకసారి సుఖింపనగును!"

అట్లుపలికి ఆకాంత, తెర తెఱచి, తదంతరరహస్యకవాటము చయ్యన సడలించెను. అందు బూకాసు రయంబునఁ బ్రవేశించెను. తోడనే, ప్రభుపత్ని తలుపువైచి, కొండపటము సరిదిద్ది, ఏతెంచు మగనికి యథాస్వాగతమొసంగుటకై నిశ్చలవదనము దాల్చెను. ఆముహూర్తముననే పాషా యామందిరమునఁ గాలిడెను.

౨౧

తాకము

రహస్యమార్గాంతర్గతుఁడైన బూకాసు మిత్రహితోపదేశానుసారముగఁ దోడనే శస్త్రధరుఁ డాయెను. ఎట్టి యపాయ ముప్పతిల్లునో యని ఆతఁడు సహస్రనయనములతో నిటునటు దిలకించుచు గడుంగడు నప్రమత్తుఁడై యుండెను. మనకుఁ జిరపరిచితమగు లోహదీపమందు వెలుంగుచుండెను. కాని, ఖాలీలుఁ డట్టి విపరీతకార్యమునకుఁ దనమిత్రు నేల నియోగింపవలయును? బూకాసున కేమియు దోఁపకుండెను.

గ్రీకుయువకుఁ డప్రమత్తుఁడై భద్రముగ నడచి సిద్దీగది సమీపించెను. నీలజీమూతసన్నిభుఁడగు నాదీర్ఘకాయుఁడు చిత్తుగఁ ద్రావి

ఘుర్ఘురధ్వాన మొనరించుచు మైమఱచి నిద్రించుచుండెను. ఒక్క
జాముక్రిందటనే వాఁడే మెలంగిన దొంగవలె నిర్జనారామమందిరముఁ
జొచ్చి రుచిరాహారంబులను మధురసమును దస్కరించెనో, వెనుకటి
ప్రకరణమునఁ గాంచియే యుంటిమి.

సిద్ది నిద్రించుటచే నే ప్రమాదము లేకపోయెను. తత్ప్రాంత మతి
క్రమించి లూకాసు సోపానములనంక దిలకించుచుండ, ఖాలీలుఁడు
గోచరించి యాతని ఢాసెను. సిద్ది నిద్రాపరుఁ డాయెనని యెఱింగి
నంతనే, కార్యము సులభతరమాయెనని సంతసించి, తన ఖడ్గము
సారించి, నిజానుచరసమేతుఁడై ఖాలీలుఁడు వానిచెంతకు బోయెను.

సిద్దిని తీవ్రముగ దట్టుచు కుదుపుచు ఖాలీలుఁడు మేల్కొల్పెను.
వాఁడు తోడనే త్రుళ్ళి మేల్కాంచెను. కనువిచ్చినంతనే ఖాలీలుని
భయంకరమూర్తియు, భయంకరతరసునిశితకరవాలమును గోచరించు
టచే వాఁడు మరంతభయాధీనమున గడగడలాడెను. ఖాలీలుఁడు
కఠినముగ నిట్టులనెను.—

"ఓరి, సేనకాధమా! నీవు నా యధీనమైతివని యెఱుంగుదు
గదా—మాయామర్మములు విడిచి నీకథ పూర్తిగఁ దెలుపవలసిన
యవసర మరుదెంచెను—పరిస్థితు లనుకూలింపమి, నేనిందనుక వేచి
యుంటిని—"

దుర్భరభయవికారవదనుఁడై, సిద్ది యిట్టులనెను.—

"ఆర్యా! నీవెవ్వండవు? చూచుటకు బాలుఁడవయ్యు—నన్ను
గాంచిన మొదటి నిముసముననే నాపై నధికారమువహించి శాసింప
నారంభించితివి!—నీకుఁగలప్రభావ మేమియో తెలియకున్నది—"

"ఓరీ! నేను మూర్తీభవించిన క్రోధమని యెఱుంగుము? అవసర
మగు నవసరముల దయాదాక్షిణ్యములకుఁ గొఱఁతయుండదనికూడ
గ్రహింపుము." సిద్ది భయాతురంబున సమ్మతింప, నాతురుష్కయువ

కుఁడు తొంటి కఠినస్వనమున నిట్లు లాజ్ఞాపించెను—"లెమ్ము! నీఖడ్గము నిటనుంచి ముందునకుఁబొమ్ము—నేఁజెప్పినట్లు చెప్పినంతనే యొనరింపవలయు!"

ఖాలీలుఁడు మానవాతీతాధికారధురంధరుండై శాసించుచుండి నట్లు తోఁచెను. పాషా సేవకుఁడు చెప్పరాని భయసంభ్రమంబులచేఁ ద్రిప్పువడి, కట్టెదుటనున్న యధికారమూర్తిని దేఱిచూడఁజాలక అధోముఖుఁడై అల్లనఁ దిలకించుచు, ఆతని మిత్రునిఁగాంచి మఱియు వెఱగందుచు లేచినంతనే, ఖాలీలుఁ డా శిలాసోపానములఁజూపి నడు మని కఠినముగ నాజ్ఞాపించెను.

మిత్రద్వయము పిఱుందనరుదేఱ, సిద్దీ మెట్లుడిగ్గి, నేలయందడఁగి యున్న దారుకవాటము సమీపించెను. వాఁడు తత్క్షణము భయ విహ్వలుఁడాయెను. తురుష్కవీరుని యభిప్రాయము వానికి స్ఫురిం చెను. మందిరాంతరారామమున కందుండి యొక మార్గముండెనని గతప్రకరణమున నరసియుంటిమిగదా. తత్కవాటము కుడ్యపదార్థ ముతోఁ గలసిపోవునట్లు కడునిపుణముగ నిర్మితమై యమరియుండు టచే ఖాలీలుఁ డింతకుఁబూర్వ మరయఁజాలకపోయెను. కాని, విషయ మెఱింగిన కారణమున నాతఁ డీసమయమున దద్ద్వారమును సులువు గనే గుర్తించెను. అంత నాతఁడు సిద్దీనిఁగాంచి, ఆద్వారపుఁదాళ మొసంగుమని అధికారపూరితస్వరంబునఁ గోరెను. భయాతిరేకమున నోడలంతయుం జెమ్మటక్రమ్మ, వాఁ డిట్టులనెను.—

"అయ్యా! బీగ మిదిగో. కాని, పాషా ప్రశ్నించునేని, ఏ మందును?"

"పోయె నని చెప్పుము. నీవు భయపడకుము—ఈగంటయందె నేను పాషాతో మాటాడవలసియుండును—"

"ఏమైనను, నాపనిసరి. అయ్యా! పాషా స్వభావము నే నెఱుం

గుదు. ప్రళయాసిల సన్నిభమగు నా మహాసీయుని దురాగ్రహామునకు ఇంధనమునై నేను బ్రుగ్గవలసినదే!"

దుర్బలునిపగిది గంపించు నాక్రోర్షకాయుని కరమునందలి తాళము గైకొని, ఖాలీలుం డిట్టులనెను—

"సేవకా! నిన్ను రక్షింపఁగలను. నీవాభయము విడియుండుము. ఏ కారణముచేనైన నా సంకల్ప మీా సమయమున భగ్నమైనను నేను మఱికొంతకాలము వేచియుండవలసినను, నీతాళము నాచేత నుండుటచే నీవలన నా కెట్టి యపాయము వాటిల్లనేరదు. నీవు తప్పక మ దాజ్ఞానువర్తివై యుండుము."

"అయ్యా! నే నిప్పటికే నీయాజ్ఞకు బద్ధుండనై యుంటిని. నన్ను నీ వకారణముగఁ గసుఁదూలనాడితిని, రహస్యభంగ మొన రింపలేను—"

"చాలు! నేఁ జెప్పినటులకు నట్టులే మెలంగుము. ఇఁక నీతెలుపు తెఱువుము!"

అట్టు లాజ్ఞాపించు ఖాలీలుఁ డీ సమయమున దుర్నిరీక్షుఁడై ఆతని కంతి మీానమయమున నధికతర గంభీరాధకారపూరితమైయుండెను. వీక్షణములు తీక్ష్ణతరంబుగ నుండెను. సిద్దీ భయ మధికతమ మాయెను: వాని మేనెల్ల వడంకఁజొచ్చెను. కట్టెదుటనున్న భయంక రాధికారమూర్తిని నిరాకరింపనేరక, తాళ మొసంగుటకు ధైర్యము చాలక బ్రమాన్పడియున్న సేవకునిఁ గాంచి, ఖాలీలుఁడు తీవ్రతరంబుగ నిట్టులనెను—

"ఓరి, సేవకా? ఈ రహస్యకవాటము రయంబునఁ దీయుము!— కార్య మొనరింపక అట్టు లేల నిలిచెదవు?—ఓరీ! మఱియొకసారి చెప్పెద—ఇంకను ఆలసింతువేని, మదీయ ఖడ్గధారకు గుఱియై తారున మరణింతువు!"

సిద్దీ యింక నుపేక్షింపఁజాలక, పాషావలనఁ దనకుఁ బ్రాణాపాయము వాటిల్లకుండ రక్షింపవలయునని దైన్యముగఁ బ్రార్థించి, ఖాలీలు నాజ్ఞ నాదలఁ దాల్చి, కార్యమునకుఁ బూనెను.

గోడయం దమరియున్న ద్వారముచెంత నొకకనుపసీల యుండెను. సిద్దీ బలముగ నొక్కినంతనే అయ్యది ఒక యంగుళము గోడలోనికి దిగిపోయెను. వాఁ డంతట భూమ్యాంతర రహస్యద్వారపు కవాటము చెంతకుఁ బోయి ఒకవంక నొక్కినంతనే, యవ్వలికొన లేచెను. ఆహా! ఎంత విపరీతము! ఆ ముహూర్తముననే, నిస్సిల్లా మందిరాంతర రహస్యద్వారము తెఱచినసవ్వడి అయెను. బాసిసీఁడు తోడనే పిడుగుపడినభాతి బెగడునడి, మందస్వరముననే 'పాషా!' యని అఱచెను. సవ్వడియేగాక ఈ గంభీరాలాపములు విస్పష్టముగ వెలువడెను. "ప్రేయసీ! ఈ స్వప్న మనర్థదాయక మని తోఁచెడిని. నా ధనాగారము సురక్షితముగ నుండునా! తత్క్షణము పోయి చూడవలయు—"

సిద్దీ ప్రాణము లెగిరిపోవుచుండెను. వాని శ్రవణమున ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను. "భీతిల్లకుము. వీని నెప్పటియట్లు లమర్చివేయుము—నీ ప్రాణము నా యధీనముసుమా!—విశ్వాసఘాత మాచరింపకుము—భయము వలదు!"

"అయ్యో! తాళము!" అని వాఁడు మరణావసర విహ్వలస్వరమున నడిగెను.

"పోయెనని చెప్పుము. అపాయము ఘటిల్లకుండ నేను రక్షింపఁగలను."

లూకాసు ఖాలీలు లా క్షణము నిశ్శబ్దముగ సహాయులైరి. సిద్దీ ప్రాణము పిడికిటఁబట్టి, కదలిన తలుపును కీలను యథాప్రకార మమర్చునంతలో, నిస్సిల్లా పలుకు లీవిధి వినవాయెను—"నాథా!

వృథా యలజడి యేల? కల కింత వెఱపా? నీ సేవకుఁడు దయ్యమువలె నిరంతరము గాఁపుండ, ఎట్టిభయము! రమ్ము! మదుపోఁతల్పుండవై హాయిగ నిద్రింపుము!”

“వలదు, వలదు! కలలు కల్లయని తృణీకరింపరాదు. స్వప్నములు భావిశుభసూచకములు. నీ విందే యుండుము—వచ్చిన రమ్ము: నీ వనునట్లు నా సేవకుడు నిక్కముగ స్వామిభక్తి పరాయణుఁడై, విశ్వసనీయుఁడై, అప్రమత్తుఁడై కాఁపుండెనో, లేదో తీక్ష్ణ మరయ వలయు.”

తత్సంభాషణమున పాషా నిమగ్నుఁడై, అంతఃపురపు నాతలుపు పూర్తిగ దెఱవఁడాయెఁ గాని, తెఱచినచో సిద్దీపడుపాటు వ్యక్తమై యుండెడిది. కాని, వాని యదృష్టవశమున నాద్వారము విస్తృతమగు సరికి, కార్యము పూర్తిఆయెను. నిజభార్యాసమేతుఁడై పాషా యంత నా మెట్లుడిగ్గదొడంగెను. తలుపు తెఱచినంతనే ప్రభుపత్నియొక్క తీక్షణ వీక్షణంబున నాసీమయంతయుఁ బరిశీలించెను. ఆమె హృదయ మెటులుండెనో పాఠకులు గ్రహించియే యుందురు. ఒక్కనిముషము క్రిందనేగదా, లూకాసు ఆమందిరమునుండియే ఆమార్గమునుండియే యగుదెంచెను!

ప్రభ్వీ ప్రభువులను గాంచినంతనే, సిద్దీ అమితభయవినయ సంభ్రమాకులుఁడై ఎదురేగి, సముచిత దూరంబున యథాక్రమముగా సాష్టాంగ మాచరించెను. పాషా యిట్టులనెను—

“మన్సూరా! లెమ్ము. జాగరూకుఁడవై యుంటివి-సంతసించితి అరె! ఖడ్గము కానరాదేమి! కాఁపరి నిరంతరము ఖడ్గధారియై యుండవలదా? తొల్లి భయంకర మహాసర్పములు ధనాగారములను గాంచుచుండెనని వినియుందువు—అయ్యవి నిరంత విషధరము లగుటయే గదా వాని ప్రాశస్త్యము! అట్టులే నీవును అనుక్షణమాయుధ హస్తుఁడవై యున్న

గాని నీవలన ప్రయోజనమేమి ?"

సిద్దీ మగుడ సాష్టాంగ మొనరించి కడుదైన్యముగ నిట్లనెను.—

"మహాప్రభూ ! రక్షింపుము ! ఇష్టమాయరయందుమఱచితిని—తలో ణమున నిద్రింతును—ప్రమాదవశమున—"

"ప్రమాదమా ! సేవకాధమా ! ఏమంటివి ? ఇట్టి ప్రమాదము లెన్నాయెనో !"

"అధిపా ! ఇట్టి ప్రమాదమెన్నఁడు సంభవింపలేదు—ఇదే తొలి సారి—ప్రభూ ! క్షమింపుము—రక్షింపుము !"

సేవకా ! ప్రభువు దయామయుఁడు—నిన్ను క్షమియించునులే."

ఇస్మైల్ల్లా అతనిని వానికి ధైర్యము గఱపి, సముచిత సరసంభాషణల చేసి నాథుని క్రోధ ముడుపుటకుఁ గూడఁ బ్రయత్నించెను. పాషా యిట్లనెను.—

"పినఖష్టము నిజముగ నందున్నదో లేదో చూతముగాక.— అల్లా ! ఓరి, పసరమా ! ఇదియేమి ? ఈ రుచిరాహారము లెక్కడివి ?— సారాయి కూడనా ! తెలిసె—పిడరాని యీనిగూఢ ధనాగారము విడి, చొరరాని నాయుపవనము జొచ్చి, నీవంటి సేవకాధముఁడు చూడనైన జూడరాని ప్రశస్తభోజ్య పదార్థముల నపహరించితివిగా !"

సిద్దీ యవస్థ ఎటులుండునో పాఠకులే గ్రహింపవలయును. దీనాతి దీనాననుఁడై ప్రభుపత్ని నొక్కసారి తిలకించి, మగుడ పాషా పాద ములచెంత వ్రాలెను. తురుష్కప్రభువు దండహ్యామాన మానసుఁడై అభినవజల ధరధ్వానమున నిట్లు గర్జించెను.—

"అధమాధమా ! నీ యపరాధము స్పష్టము ! అందులకు శిక్షనీకుఁ దెలియుఁగదా—అనుభవింతువుగాక !"

దల్తబను పాషా అత్యుగ్రుఁడై, మర్మితీక్షుఁడై యుండెను. ఆస్థ లంబుననే యుండెను ఇస్మైల్లా యవస్థ కడుంగడు దుర్భరమ్ముగ వర్ణనా

తీతముగ నుండెను. నాథుని శాంత పఱచుటెంతయు నసాధ్యముగ నుండెను. కావున నాకు నిస్పృహ యంకురింపగు [illegible] పఱచి మధుర మందహాసగర్భిత వదనమై మంజుల [illegible] నిట్లులనెను.—

"ప్రాణనాథా! ఈ మచ్ఛూ అంతగ ద్రోహికాఁడని భావింతును. సమాధాన మొసంగుట కవకాశ మొసంగుఁడు. ఒకవేళ, వాని కనుదిన మాహారము తెచ్చెడు నమీనా జాలిగొని ఈ రమ్యాహారము లంగూడ నేఁడు కొని తెచ్చెనేమో—"

"అట్లులగునేని అమీనాయును దత్ఫలమనుభవించుగాక!"

"ప్రాణేశ్వరా! నిజము చెప్పవలయునుగదా— ఈ స్వామిభక్తున కప్పుడపుడు నేనే మధురస మంపుచుంటి—"

"ఐన, నీవును అపరాధ మొనరించితివి! కాని, నీ యౌదార్యము అబలాజన సహజదౌర్బల్యము వ్యక్తపఱచుచున్నది. కాని, తన యంతర మెఱుంగక ఇట్టి పదార్థములు పరిగ్రహించువాఁడే ప్రధానాపరాధి. ఐనను, నీవు చెప్పుచుంటివి కాన, వానికి మరణము తప్పెను. కాని, వానినెల్లి బానిసబజారున కంపి, విక్రయింతును— ప్రభువిశ్వాసపాత్రుఁడైన యీ దుర్దినము దలంచి ఆ జన్మాంతము దుఃఖితు డగుగాక. దురాత్మా! లెమ్ము! విశ్వాసఘాతుకుఁడవై నీ కొసంగిన తాళము దుర్వినియోగ మొనర్చితివి! ఆ బీగ మిటు తెమ్ము; లెమ్ము!"

కాని, ఆ సేవకుఁడు బాధిర్యబాధితుఁడో యన, లేవఁడాయెను. అంతవఱకు భూమికి కొంచె మెత్తుగనుండిన శిరము ఆ చల్లని కటికి తాల నొరయునట్లు వ్రాలి, చచ్చినపగిది వాఁడట్టులే పడియుండెను.

"ఓరీ! మాటాడవేమి? సత్వరము తాళ మిమ్ము!"

ప్రభు వట్లు గర్జించినను, వాఁడట్టులే పడియుండెను. అంత

బిస్మిల్లా ఇట్లనెను—

“ప్రాణేశ్వరా! వినలేదా, ఏమి? ప్రభువునకు బీగ మిచ్చి వేయుమనా—నిన్ను చెప్పిన మన్నించును—నేఁగూడఁ గోరుచున్న దానను.”

అంత నమిత మందస్వరంబున సిద్ది యిట్లనెను—మహారాణీ! తాళము—తాళము పోయెను—”

మరుక్షణ ప్రభువు తోడనే భయంకరరౌద్రమూర్తియై, రక్తారుణ రాగరంజితనయనుఁడై ప్రజ్వలితానల సన్నిభనయనుఁడై తదావేశమున భూతాడన మొనరించి యిట్లు గర్జించెను—

“ఇవి యేటిమాటలు! ఓరోరి, సేవకాధమా! ఏమంటివి! హౌరా! నాతో నీఁడు ఎక్కసక్కెము లాడునాఁవేమి! అధమాధమా! మాటాడ వేమి? ఆరామమునకుఁ జూపు రహస్యకవాటతాళ మేమాయె?”

మృతప్రాయుఁడగు నా సిద్దినోటినుండి మాట వెలువడుటయే బహు కష్టముగ నుండెను. వాఁ డెట్టులో ప్రాణములు బిగియబట్టి హీనాతిహీనస్వరంబున ‘పోయె’ నని మగుడఁ బలికెను.

హాహా ఇంకనుఁ దాళఁగలఁడా? ఆగ్రహము దుర్భరంబగుడు, నాతఁడు మండిపడి మగుడ నిట్లు గర్జించెను—

“పోయెనా! తాళము పోయెనే! కాంతా! చూచితిగదా!— ఇట్టి దురాత్ముని నీవు సైరింపుమంటివి! ఎంత మోసము! ఎంత ప్రమాదము! ఇట్టి దుష్టవిశ్వాసఘాతుకునేగదా, మన మింతకాలము విశ్వసించియుంటిమి!”

కాని ప్రభుపత్ని ఏమనఁజాలును? ఆమె యవస్థమాత్రము తిన్నగ నుండెనా? తదవస్థ ప్రకటింపరాని దగుటచే మఱియు దుర్భరమై, దుస్సహమై, హృదయవిదారణకరమై యుండుటచే, నా యభాగిని ప్రత్యుత్తర మొసంగఁబోయియు విఫలయాయెను. హాహా మగుడ

నిట్లు గర్జించెను—

"దుష్టా! తాళమేమాయె? ఎందుఁబోయెను? కవాటము భద్రముగ బంధింపఁబడియున్నదా!"

"చిత్తము, దేవా!" వాఁడింక నట్టులే పడియుండెను.

"అట్లైనచో, నా తాళ మిందే యుండవలయు. ఎందో దాచి మఱచియుందువు. కాదేని, సారాయికైపున నొడలెఱుంగక ఎచ్చటేని పాఱవైచి యుందువు."

"దేవా! ఎల్లెడల బరిశోధించితిని. నేనా తాళమునకై వెదకుచుండగనే, దేవరవా రరుదెంచిరి."

"చాల వింతగ నున్నది. ఏమియు గ్రాహ్యము కాకున్నది. ఏమైనను నీవు ప్రమత్తుండవగుట తథ్యము. ఏమో! అంతయు నొక మోసము కారాదా? సేవకా! లేచి, నీగదిలోనికి సత్వరము పరువుము!"

వివిధాలోచనా బాధితుండై యట్టు లాజ్ఞాపించి, పాషా విద్యుత్ప్రభావిభాసిత కరవాలము నొరనుండి తీసెను. ఇస్మైల్డా యమిత భయాధీనయై కెవ్వున నఱచి తాఁజూచుచుండగ వానిఁ జంపరాదని ప్రార్థించెను.

"కాంతా! భయము వలదు. నాయభిమత మదిగాదు"—అని హెచ్చరించి, చెంతనున్న సిద్దీ దీర్ఘకరవాలముం గూడఁ జేఁబూని, పాషా మగుడ నిట్టులనెను—"మస్రూ! నీయాయు వీగంటతో సరి! గంటయననేల—ఈ నిమిషముతో సరి! నేనిదె పోయి తద్భయంకర కార్యరచనా సమర్థులగు కింకరులను జీరువాఁడ!"

మస్రూమాట యటుండ, ప్రభుభార్య యవస్థ వర్ణనాతీతముగ నుండెను. భయంకరానల దహ్యమాన కాంతారమువలె నామె హృదయము భగ్గుభగ్గున మండిపోవుచుండెను. ఐనను, తద్విపరీత

నయౌవనకోచిత గాంభీర్యముదాల్చి, వినమ్రుడై మోఁకరించి ఆమె
ఇట్టులనెను—

మహనీయా! భవదీయ హృదయానువర్తిని నగు నాపలుకులు
గమనింపుము. ఈసేవకుని తల మధుపానమునఁ గైపెక్కి యుండుట
సువ్యక్తము గదా. వాఁడు కృతస్మారకుఁ డగువరకు గడువొసం
గుము. ఒక్కజాము చాలు—తగు సమాధాన మొసంగునేమో
మాత్రము.”

“ప్రేయసీ! లెస్సబల్కితివి. సేవకా! వింటివా? ఒక జాము
సావకాశ మిచ్చితి—నేమగుడ నేతెంచుసరికి తగు సమాధానమొసం
గిన, నదృష్టవంతుఁడవు—లేదేని, భయంకరచాపపాశ ఖండితకంఠుఁ
డవై చత్తువు—నీ పాపిష్ఠి మృతకళేబరము బాస్ఫరసు జలచరంబుల
కాహారంబగు! తరుణీ, గమ్ము!”.

అట్లు పలికి, సవ్యాపసవ్యహస్తముల కృపాణములు దీపింప, దల్ల
బను పాషా తోడనే వెడలెను. ఎట్టి యుపాయము వారయకుండ
తాఁజూచెదనని సిద్ధి గ్రహించునట్లు భావగర్భితముగ నొక్కవీక్షణము
విద్యుత్కిరణమువలె వానిపై బఱపి, ప్రభుపత్ని యాతని ననుగ
మించెను. పాషా యాద్వారము తోడనే దిట్టముగ బంధించి, ఇట్టు
లనెను—“శయ్యాగతుఁడ గాకముందె, నాధనము సురక్షితముగ
నున్నదో, లేదో చూడవలయు.”

ఇఁక లూకాసు ఖాలీలుల సమాచార మరయవలయును. పాషా
యరుదెంచు సవ్వడి ఆలించినంతనే, వారు మాయమైరిగదా. నిజ
మందిరకుడ్యాంతరహస్య కవాటముదాసి మిత్రులచట నిలిచియుండిరి.
ఆ మెట్లు వరుస వంకరతిరిగిన కారణమున వారుపాషాకుఁ - గానరారు.
పాషా మొదలగువారుగూడ లూకాసు ఖాలీలుల కగోచరులైనను
వారి సంభాషణము స్పష్టముగ వినఁబడెను. తన తురుష్కమిత్రుని

ప్రవర్తనముండలంచి లూకాసు మఱియు మఱియు విస్మితుఁడాయెను. ఖాలీలుఁడే సమాధాన మొసంగఁబోక, చైతన్య రహిత శిలా ప్రతిమ వలె నిలిచి, సిద్దీ పాషా ఇస్మిల్డాల సంభాషణ నాకర్ణించు కార్య మున నిమగ్నుఁడాయెను. నవ్వడి ఏమైనను, పాషా గుర్తించును. కాన, నేఁ తేని యనర్థము వాటిల్లును. కాని, లూకాసుకూడ వివేక వంతుఁడగుటచే, సమిత సంభ్రమసంభరిత స్వాంతుడయ్యు నిశ్శబ్ద ముగ నుండెను.

తత్క్షణము తన ధనాగారము పరీక్షింప వలయునని పాషాయనిన పలుకులు వీనులఁ బడినంతనే, ఖాలీలుఁడు వడివడి మెట్లమలపుడాసి ఆతని చర్యనరయఁ బ్రయత్నించును. పాషా చేలయందలి మరతలుపు సమీపించి, తత్సాలాపారావద్వారము యథాస్థానమున సురక్షిత ముగ నుండెనో లేదోయని ముందుగఁ బరీక్షించెను. సిద్దీబలుకు లంత వరకు సత్యములై దాన నాప్రభువు సంతసించి, ఆప్రక్కనున్న ఇనుపచీల నొక్కెను. కంటి కగోచరమగు పరస్పర సంబంధముంటచేఁ గావలయు, దన్నికట భూస్థాపితదారు కవాటము చలించెను. పాషా యా తలుపెత్తి, వంగివంగి తదేకధ్యానముతో నందేమియో చూడఁ దొడంగెను. ఆముహూర్తముననే చెప్పరాని విపరీత దృశ్యమొండు ఖాలీలునకు గోచరించెను.

ఇస్మిల్డా పాషావెనువెంటనే యుండెను. దీపపుఁగిరణంబు లామె వదనముపై స్పష్టముగఁ బడుచుండెను. తద్దానన వీక్షణాభిరతుండగు తురుష్కయువకున కాకార్యము దాన సుకరమాయెను. ధీర యువజన హృదయాకర్షణచణనిరుపమానమధురశీతల సౌందర్య విరాజితయగు నావ్యాఘ్రంటి తత్క్షణమున ఘోరతరవికారాకార రాక్షసి చందంబునఁ దోఁచెను. సాధుహరిణ వేషధారిణియగు వ్యాఘ్రి తటిజూచి నిజ భయంకరాకృతి ధరించు భాతి నాయువతి వైఖరి కాన్పించెను.

ఆ విపరీతపుఁగాంత పెనురక్కసిలోఁతె దారుణ సంకల్పధురీణయై బాహువులుజూపి, వంగివంగి భూరంధ్రపరిశీలన కార్యనిమగ్నుఁడై యున్న తన నాథుని రయమ్మున నయ్యగాధమున బడఁద్రోయు దానివలె నుంకించెను. పాపాయవస్థ ఏమి కావలయు? మనోహారిణి యని విశ్వసించిన కామిని నిజప్రాణాపహారిణి యగునని ఆతఁడేమి యెఱుంగు? కాని, సాక్షాత్కృత మృత్యువుంబోలిన యాబోటి దుష్ట సంకల్పము గాంచినంతనే, ఖాలీలుఁడు తదవసర దుర్భరావేశమున రయంబునఁబోయి వారింప నుద్దేశించెను. కాని, అదృష్ట వశమున, పరీక్షపూర్తి యగుటచే, నందనుక వంగిన పాషా లేచుచు నిట్టులనె.—
"అల్లాదయామయుఁడు—వందనీయుఁడు—ధనము సురక్షితముగ నున్నది!"

సుందరియగు నిస్మిల్లా ఎటులు దారుణాకృతి దాల్చెనో, అట్టులే మగుడ దొంటి నిశ్చల ప్రసన్నవదనము దత్క్షణము తాల్చెను ఖాలీలుఁడు ప్రచలిత హృదయుఁ డాయెను. మలపున కవ్వలనున్న లూకాసు మాత్ర మేమియు నెఱుంగఁడు.

వల్లబను పాషా యంతనారహస్య కవాటమును భూస్థలి నెప్పటి యట్లు పొందుపఱచి, ఇట్టులనెను.—"జీవితేశ్వరీ! మదీయహృద యారామసీమ ప్రవర్ధిత మనోహర సంపుల్లకుసుమరత్నమా! భవ దీయ శయ్యాగారమునకు, బోదము, రమ్ము—నీవనినట్లు భవదురు వక్షోజతల్పుండనై హాయిగ నిద్రింతును."

దైవమా! ఎంత విపరీతము! నాథుని ప్రాణము గబళింపఁజూచు రక్కసియా, జీవితేశ్వరి? తన కాదుష్టాత్మ కతంబునఁ ప్రాపింపవల సిన ప్రాణోపద్రవమావంతేని పాషాకుఁదెలిసెనేని, తెలియకున్నను అనుమానమైనను స్ఫురించెనేని, తత్క్షణ మామెను బాస్ఫరసుజలరాశి గర్భంబున గుభాలునఁ ద్రోయించి యుండెడివాఁడు. కాని, తద

పాయమునెఱుంగని పాపా నిశ్చల సంతోషిత స్వాంతుఁడై, భార్యా సమేతుఁడై యాస్థలమునుండి తొలఁగెను.

తోడనే, ఖాలీలుఁడు తన మిత్రునిఁజూసి ప్రశ్నపదా నమీనాను గాంచుటయు, ప్రభుపత్నీ క్రీడామందిరము జొచ్చుటయు, తదంతర మాయా ప్రణయగాథయును, పాపాయరు దెంచుటచేఁ దా నామందిర మునుండి వెలువడుటయును లూకాసు తెలియఁ బలికెను. అనంతర మాతఁడిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"మిత్రమా! ఇఁక నీకథ వినవలయు. నీచర్యలు నిగూఢములై, విస్మయజనకములై, అగమ్యములై, యున్నవి—"

"మిత్రమా! కొంతకాలము వేచియుండవలయు. నిర్మలహృదయముతో నీవింతవ్యాపారములందుఁ బాల్గొనుచుంటినని మాత్రము విశ్వసించి యుండుము. తగిన యదను చిరకాలమున రాఁగలదు. నీకపుడు సర్వము సువ్యక్తమగును."

ఖాలీలు, డాపగిది వినిశ్చిత స్వరంబునఁ బలుక, లూకాసు సముచితముగ నిట్టులనెను.—

"మిత్రమా! సహజోదార స్వభావుండవు. యుక్తాయుక్త వివేచనా సమర్థుండవు— నీకెదురాడ వాఁడఁగాను. ఆర్యా! భవదీయ కృపాతిశయముచేఁగాదే, నేను సజీవుఁడనై యుంట! భయంకర మృత్యుగహ్వరమునుండి రక్షించిన నీయుంగరము ప్రభావమెన్నఁడును మఱపునకు రాదుగదా—"

ఆ తెఱంగునఁ దన కృతజ్ఞత వెలిబుచ్చి తన మిత్రునితో నభిమానపురస్సరముగాఁ బరస్పరకరపీడన మొనరించి, తనసమాచారము జాలియుననకుఁగూడ నెఱింగింప వలదని హెచ్చరించి, ఖాలీలుఁడాతని మందిరమున కాతనిం బుచ్చెను.

తురుష్కవీరుఁ డనంతరము తన మందిరకుడ్యాంతర్గతరహస్యమార్గ

ము గప్పివైచెను. కాని, ఆతఁడు తన మందిరమునకుఁ బోక, మగుడ వెనుదిరిగి ఆసోపానములవెంబడి నడచి, సిద్దీ వెడలియుండిన యారామ ద్వారము చెంతకుఁబోయెను. అందెవ్వరును లేరు; ప్రదేశము కడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను; తాళము తనచెంతనుండుటచే నాకవాటము సుళువుగాఁదెఱచి యల్లనఁ బరికించెను. తెల్లవాఱుచుండెను. ఆవిశాల ప్రదేశమునం దెవ్వరును లేరు. కావున నాతఁడు ద్వారమునుండి వెలువడి, కొంత దవ్వరిగి, వెనుకటిసాయంకాలమునఁ దన పరిచారకుఁడగు సాదకుఁ డొసంగిన మందసము తెఱచెను. అందుఁ జిన్న పొన్నకాయయంతటి ఫిరంగి గుండు ఒకటి ఉండెను. అందొక గుండు తన కరంబునఁబూని, బాహుబలము గొలంది విసరెను. అప్పుడది తుపాకినుండి దూఁకు లోహగోళమువలె ఱివ్వునఁబాఱి, తోఁపుకొన యందలి వృక్షపంక్తి నతిక్రమించి భూగతమైనంతనే శబ్దమాయెను. ఆధ్వని యంత అధికముగ లేకుండుటచేతను, ఆస్థలము కొంతదవ్వున నుండుట చేతను, పాషా మందిరమునందలి వారెవరును వినలేదు. ధూమపటల మొకింత చెలరేగి క్రమముగా మాయమాయెను.

ఖాలీలుఁ డావంకనే చూచుచుండ, నచ్చటి సాంద్రతరగుల్మముల చాటునుండి ముగ్గురు మనుజులు మెల్లమెల్లగ గోచరించిరి. అందు మొదటివాఁడు మనకు జిరపరిచితుఁడగు సదకుఁడు. వారి వెనుక మఱి యిరువురు నల్లని సేవకులుండిరి. వారందఱు ఖాలీలుని సమీపించి యత్యంతవినయమ్మునఁ బ్రణమిల్లిరి.

ఆసేవకులతోఁ బాటు మగుడ ఖాలీలుఁ డా రహస్యమార్గమునఁ బ్రవేశించి, సిద్దీ బంధితుఁడై యుండిన కోణపుఁ దలుపుదెఱచి, వాని నుద్దేశించి యిట్లనెను.—

"మిత్రమా! అపాయమునుండి నిన్ను రక్షింతునని చెప్పియుంటిగదా. ఇం దిట్టులే యుందువేని మరణము ధృవము. ఇక్కడ ఎంతటి చతుర

మతియైనను పాషా క్రోధమున కగునది కాదు. కావున, నిన్నొక సురక్షితప్రదేశమునకుఁ జేర్పఁగలంతిని—ఈముష్కరులు నా సేవకులు—నీవు తత్క్షణము వీరివెంటఁ బొమ్ము!"

సిద్దీ అనుమానసంభ్రమభయాధీనమానసుఁడై నిరుత్తరుఁడై చూచుచుండ, ఖలీలుఁడు మరల నిట్లనెను.—

"మిత్రమా! వెఱపుమానుము. నేను వంచకుఁడఁగానని యెఱుంగఁజాలవా? నిన్నుఁ బొలియించుటయే నాయభిప్రాయమగునేని వంచనయేల? సాయుధులగు నల్వురము నిరాయుధుఁడవగు నిన్ను క్షణమునఁ బొలియింపఁజాలమా? కావున, అనవసరకాలయాపన మొనరింపక వీరి వెంటఁ బొమ్ము. నీవు బందీవై యుందువు—ఆ విషయము నిప్పుడే స్పష్టీకరింతును. ఐనను, ప్రాణభయము మాత్రము లేదు—సమయమగునపుడు నే నడుగు ప్రశ్నలకు సమాధాన మీయవలదు. పొమ్ము!"

సిద్దీ మందుఁడుగాఁడు. ఖలీలుఁ డుదారవంతుఁడని యాతఁ డెఱుంగును. ఏమైనను, పాషా గృహంబున నుండిన, మరణము తథ్యము. ఖలీలుని ప్రవర్తన మనుమానాస్పదముగనే యుండినను, మృత్యుమందిరము వీడుట వివేకముగదా. కావున వాఁడు సమ్మతించెను. తోడనే, వారెందఱు నావలకుఁ బోయిరి. కొంత దవ్వరగి, సదకుని శ్రవణంబున నేమియో పలికి ఖలీలుఁడు రయంబున వెనుదిరిగి మరల దన్మందిరాంతర్గతుఁ డాయెను. ఆతఁ డాతలుపు భద్రముగ వైచి తన మందిరము జొచ్చి, తత్క్షణము శయ్యాగతుఁ డాయెను.

పై విషయము జరిగిన యొక గంటకు ఇస్మైల్లా శయ్యనుండి లేచెను. ఆమాయలాడి ఎట్లు నిద్రింపఁగలదు? పాషా గాఢనిద్రాపరుఁడై యుండెను. ఆతఁ డంతలో మేల్కొనువాఁడు గాఁడని యెఱింగినదగు

టచే నా కాంత తల్పము డిగ్గి ముసుగమలు తెర సడలించి, తత్సమీప సోపానములను వడివడి గడచి, తన నాథుఁడు సిద్దీని బంధించిన గది చెంతకుఁ బోయెను. తురుష్కప్రభువు వైచిన గడియ గట్టిముగ నట్టులే యుండెను. భారవంతమగు నాదండము మెల్లగ దీసి, తలుపు తెఱచి హృదయావేగ మొకింత యడంచి, హీనస్వరమున వడివడి నిట్టులనెను.—

"మత్ప్రియ సేవకా! మస్రూ! రమ్ము! నన్నమితవిశ్వాసముతోఁ గొల్చిన నిన్ను విడనాడుదునా; సత్వరము రమ్ము!"

మస్రూపైకి రాఁడాయెను—వచ్చు నవ్వడియైనఁ గాదాయెను! ఎట్టులగును? కాని, ప్రభుభార్య ఏమియు నెఱుంగదుగదా. కాన వాఁడు నిద్రించియుండునని యెంచి ఆ కాంతయందు జొచ్చెను. ఆమె విస్మయ మెట్లు వర్ణింపనగును! సిద్దీ కానరాఁడు! వాఁ డేమాయెను! వానినందు పాషా బంధించుట ఆమె కన్నులార గాంచి యుండెను. గడియ యథాస్థానమున నమరియుండెను. ఐనను, సిద్దీ కానరాఁడేమి? ఒకవేళ, దన పరిచారిక అమీనా వానిని దప్పించి యుండునా? ఎట్టులు? ఆ విషయ మామెకుఁ దెలియుట కవకాశము లేదే! మఱియు, నామె అందే తెంచుటయు నసంభవము! ఏమన, దన మందిరమునందలి మార్గముగాక మఱియొక్కటియే యుండెను. అయ్యది ఖాలీలుని మందిరమునందలి రహస్యద్వారము. కావున నటు పోవుటయు నసంభవము. విచారించి చూడ, నా కాంతకీ యూహా స్ఫురించెను. తన పరిచారిక వద్ద తాళము గలదుగదా— తత్సాహాయ్యమున నారామమునుండి యందుఁ బ్రవేశించి సిద్దీని విడిచి యుండననగును. కాని, అదియు నసాధ్యము. సిద్దీ యాకస్మికముగాఁ బట్టువడి బంధింపఁబడెను—ఆవిషయము అమీనా కెట్లు తెలియును! తెలియుట అసాధ్యము. ఐన, వాఁడేమాయెను; ఏమియుఁ

దోపఁకుండెను.

ఏకారణము గానరాని కారణమున నిస్మిల్లా చిత్తమమిత భయాధీనమాయెను. ఘోరాకారములగు భూతములుఁ సుప్తమానవుల సమాంశ మెత్తికొని పోవునని ప్రభ్వి యప్పుడప్పు డాలించుచుండెను. ఆగాధలిపుడు స్మరణకువచ్చెను. ఆహా! ఎంత ప్రమాదము! ఆదయ్యము తనకిపుడు ప్రత్యక్షమగు నేమోయని ఆకామిని ప్రకంపిత హృదయయై ప్రస్వేదార్ద్రశరీరయై, ప్రచలితనయనయై అందెల్లఁ గలయఁ జూచెను. దుర్భరహృదయావేగము సహింపఁజాలక, దుస్సహాశిరో వేదమునకుఁ దాళఁజాలక, నిలుచుటకైన నోపికచాలక, అచటిగోడ నామె యాశ్రయించెను. తదుత్తర నిమేషముననే మగుడ ధైర్యధుర్యయై చింతింప నమీనాయే కావలయునని ఇస్మిల్లా భావించెను. ఆమె తోడనే ఆతలుపుమూసి, గడియ గూడ నెప్పటి యట్లువైచి, ఇట్లు చింతించెను.—
"అమీనాయే సిద్దీనిఁ దప్పించి యుండునేని, ఏరికి నే యపాయము రాకుండ సముచిత సమాధాన మొసంగుటకు గూడ సిద్ధముగ నుండును."

తోడనే ఇస్మిల్లా తన శయ్యాగారమునకు మగిడి, యథాప్రకారము తన మగనిప్రక్క నల్లనమేను జేర్చెను. వివిధ తీవ్రాలోచనానలతప్తమగు నామె చిత్తమునకు నిద్దురమాత్రము రాకుండెను. అట్లు కొంతకాల మగుడు, పాషామేల్కాంచి, ఉదయకాల్య కరణీయములు తీఱునంతనే తాను మస్నూను గాంతుననియు, వాఁడు తగిన సమాధాన మొసంగఁడేని తత్ఫలము గుడుచుననియు పలికి వెడలెను.

పాషా నిష్క్రమమామె హృదయభారము దొలంగించెను. తత్క్షణమామె అమీనాను రావించెను. పరిచారిక గోచరించినంతనే "నీవు సిద్దీని జెఱనుండి తప్పించితివా?" యని తటాలునఁ బ్రశ్నించెను.

అమీనా ఆ ప్రశ్న వినినంతనే బ్రమాన్పడెను. విషయమేమియు

నెఱుంగని దాసి యట్లు భ్రమాన్వడుట సహజముగదా. ఇస్మిల్డా బిగ్గరగనే యిట్టులనుకొనెను.—

"ఆహా! నాయూహయే నిజముగాఁబోలు! భూతమేకావలయు. ఆ 'యెబ్లిసు' అనుచరులలోని భూత మొకండు—"

తనదొరసాని ఆకస్మికముగా నేదారుణకారణముననో మతిభ్రమణము గాంచి యుండునని యెంచి, దాసి సాభిప్రాయముగా నిట్టులనెను.—"దేవీ! ఏమంటివి? నీ యభిప్రాయ మేమి? నిశ్చలచిత్తవు గమ్ము."

ఇస్మిల్డా తోడనే జరిగిన దారుణవిపరీతోదంతము తెలియఁబఱచెను: దురంతభయసంభ్రమాకులంబున సమీనా ఆలించెను. ప్రభ్వీకంటె దాసికి దయ్యములపై భయవిశ్వాసములు మెండు. పెక్కండ్రు దురదృష్టవంతులు నిరాశావేశమున భూతనాయకునకు వశులై, తమ ఆత్మలను గోల్పోవుట కొడఁబడి ప్రకృతాపాయమునుండి తప్పించుకొందురని వినిన కథ లిపుడు తలంపునకు వచ్చెను. అట్టులే, మరణాపాయమునకుఁ జొల్పడిన సిద్దీయును భూతరాజును ప్రసన్నుని నొనరించుకొని, ఎవరికిఁ గానరాకుండ బాఱియుండునని ఆమె విశ్వసించెను.—

"దేవీ! తొల్లి 'సులేమాను' అను ప్రసిద్ధపురుష పుంగవుడు చాల భూతములను బట్టి తామ్రఘటములందు బంధించి, సముద్రగర్భమున నుంచెనట. ఆ భూతములు తా మొనరించిన దౌష్ట్యముల ననుసరించి తగు కాల మట్టులు బంధితములై యుండును. తన దురదృష్టవశమున కొన్నింటి భూతముల శిక్షానుభవము పూర్తిఆయెను. అట్టి పిశాచభాండములు సముద్రోదరము నుండి పైకి లేచును. అయ్యవి క్రమముగా నిర్జనద్వీపములం జేరియచట శిలాభగ్నములగును. భూతములకు దోడనే స్వేచ్ఛయులవడును. దేవీ! చెప్పుటకు నోరాడదుగాని అట్టి భయంకరభూత మొకటి యరుదెంచి యుండును —సిద్దీ దాని

యధీనమై యుండును—భూతమేల కొంపోవలయునో—తలంపఁ జాలను—తలంచినంతమాత్రమున శరీర మా పాదమస్తకము వడంకు చున్నది—"

భయవిహ్వలయై పరిచారిక నోటినుండి మాట వెలువడుట బహు కష్టసాధ్యముగ నుండెను. కాని, వివిధాలోచనా బాధితయగు ప్రభు పత్ని తదాలాపము లాలించుటలేదు. భూతాదులను గేవలము విశ్వ సింపని ప్రౌఢజ్ఞ కాకున్నను, అపార లౌకిక జ్ఞానము గలదగుటచే నామె అమీనావలె నా విపరీతము భూతప్రభావమని విశ్వసింప జాలక కడుంగడు జింతింపఁ దొడంగెను. చిత్తమునం దనేకాలోచ నలు నడివడి బాఱుచుండెను. ఆలోచించు గొలంది ఆమె మానసము దహించుకొని పోవుచుండెను. కావున, నమీనా యసంబద్ధాలాపము లామె వీనులఁ జొరలేదు. ఎంత యాలోచించినను సిద్ధీ యంతర్హితుం డగుట కెద్దియేని కారణముండ వలయుననియే తోఁప దొడంగెను. కాని, ఆ కారణమెద్ది? కర్త యెవ్వఁడు? అదియే దుర్గ్రాహ్యమై, తత్కా రణమునఁ గడుంగడు బాధాకరమై యుండెను.

అమీనా యింకను భూతముల గాథలను దలఁచి తలఁచి ఏమే మియో ప్రలాపించుచుండెను. వృథాలోచనములతోఁ గాలహరణ మొనరింపఁజాలని ఇస్మీల్లా దాసిని వారించి ఇట్లనెను.

"అమీనా! నీపిచ్చి మాటలఁ జాలించి నాకు వస్త్రధారణ మొన డింపుము—పాషా ఇప్పుడే అరుదెంచువాఁడు—ఈరహస్య మింక దాగనేరదుగదా—మనమప్రమత్తతతో సిద్ధముగ నుండవలయు— నీవు వెలవెలవాఱక నిశ్చలముగ నుండవలయు సుమా—"

"దేవీ! ముందీపై పరిత్యాము గుఱించి నీయభిప్రాయ మేమియో తెల్పుము—నాయుహాయే సమంజసముగదా?—"

అట్లు వదరు దాసిపై భావగర్భిత తీక్షణ వీక్షణము బఱపిఁ ప్రభు

పత్ని ఇట్టులనెను—

"అమీనా! అట్టులైన, ధన్యులమే—దండించి యదార్థము చెప్పింపఁజాలు దిట్టరులకుఁ జిక్కకుండ వాఁడు నీవనునట్టులు నిక్కముగ భూతాధీనుఁడే యగునేని అదృష్ట—హా! పాషా యరుదెంచు వాఁడు! భద్రము!"

పాషా నిజముగనే ప్రవేశించెను. కృష్ణాంగులగు బానిస లిర్వురా వెంటనుండిరి. ఆతఁడిట్టులనెను—

"ప్రాణప్రియా! నా వెంట నరుదెంతువా? లేయి నీవు కాంచి యుండుటచే—"

ఆతని వారించి, తన మగని వచింపఁజాలు సహజమోహాన వీక్షణంబు బరపి, ఆమె యిట్టులనెను—

"నిజము, నాథా! మస్రూ యొనరించిన తప్పిదములఁ గాంచియుండును. వాఁడుసారాయి మైకముచే నుచితసమాధాన మొసంగఁజాలక పోయెనేమోయని జాలివహించి, కొంత గడువొసంగ మంటిని. వాఁడొకవేళ దగిన సమాధాన మీయఁడేని, తగిన ఫలమనుభవించుగాక. వివేకవంతుఁడవు న్యాయపద్ధైక తత్పరుడవు ఉచితదండన విధింతువు గాక—నేనొక్క పల్కైన నాడుదానఁగాను."

తన భార్య ఆ తెఱంగునఁ బ్రశంసించినంతనే, ప్రభువు మానసము పొంగెను—

"ప్రేయసీ! పోదము, రమ్ము. అమీనా! యుక్తాయుక్తము లెఱింగినదానవు—నీవును రాఁదగును—తన యన్నముదిను సేవకుల యెడల మీ ప్రభువెట్లు మెలంగునో చూతువుగాక. మస్రూ సంతృప్తికరమగు సమాధాన మొసంగునేని, తప్పక మన్నింతునని నేనిదె బాసచేయువాఁడను. కాని నా తాళము కానరాకుండుటకుఁ గారణమేమియో చెప్పఁడేని, వాని కంఠముతోడనే చాపపాశాలంకృత

మగును!"

ప్రభుసేవకుఁడు నిక్కముగ నొక భయంకరపాశము దాల్చి యుండెను. పాషా సాభిప్రాయముగా నటు దిలకించి, తోడనే మొగ ములు తెరవంకఁబోయెను. అదియొక సాధారణ కృత్యమువలె నమీనా మెలంగగోరి నిశ్చల చిత్తయై తానే యా తెర తెఱచి ప్రభువునకు మార్గము చేసెను. మనసు మఱుఁగుపఱచి మెలంగు మిథ్యాప్రవర్తన మున నసాధారణధీశాలినియగు నిస్మిల్లానదసము గాంతురేని, ఆమె దుర్భరహృదయ సంక్షోభము నెవ్వరు నరయఁ జాలరు.

పాషా యారహస్యద్వారము నతిక్రమించి, దర్పమొప్ప నడుచుచు సగర్వముగ నిట్టులనెను.— "నేనొనరించిన సమయము మఱవలేదు. దయార్ద్రచిత్తుఁడనై, న్యాయతత్పరుఁడనై గూడ నుండ, జాలుదు. భగవంతుని కృపాతిశయముచే నింతవఱకు నేనెవ్వరిని హింసించి యెఱుంగను—అనుచిత దాక్షిణ్యముగూడ వహించియెఱుంగను. నేనెల్లపుడు లోకోత్తర మధ్యపథం బనుగమింతును—కావున నే, నేను జననందోహ శ్లాఘాపాత్రుఁడనైతి!"

"ప్రాణేశ్వరా! సందేహమేమి? వివేకోదార న్యాయగుణంబులకు నీవు కేవల మాదర్శప్రాయుఁడవని లోకమంతయు నుతించును."

అట్లు పలుకు తన భార్యనుగాంచి పాషా మందహాస మొనరించెను. సిద్దీని బంధించిన చెఱ యంతలో సమీపించుటచే నాతఁడట నిలిచి యాజ్ఞాపింప, నొక సేవకుఁడు బిఱానఁబోయి, ఆ కార గడియ దీసి, తలుపుత్రోసెను, సిద్దీయవ్వలకు రాకుండుటచే, పాషా యిట్లు సంబోధించెను.—

"మిత్రమా! వెలికి రమ్ము! నీప్రభుస కేమి సమాధాన మిత్తువో చెప్పుము."

"ఔను. ఆలసింపకుము! ఈసారి నన్నెంత దైన్యముగఁ జూచినను

నిరర్థకముసుమా!"

ఇస్మిల్లా యట్లు హెచ్చరింప, అమీనా మెల్లగ—వారందఱకు వినఁబడునట్టులే—నిట్టులనెను.— "విశ్వాసహీనుఁడు! రాఁడేమి? వచ్చి, పూజ్యుఁడగు ప్రభుపాదములపైఁ బడఁడేమి?"

"ఏమీ! ఈ సేవకాధముఁడు— ఈ శ్వానము— రాఁడేమి? ఎంతటి మొండితనము! ఇంత నిర్లక్ష్యమా! నన్నింతగ పరాభవించునే! మఱియొక క్షణ మాలసించునేని, ఏమి చేయింతునో చూడుడు! అరే, మస్రూ! తత్క్షణము రావలయు!"

క్రుద్ధుఁడై పాషా యట్లు గర్జించినను, సిద్దీ బయల్పడఁడాయెను! ఎట్లు బయల్పడును? వాఁడందుండినగదా, బయల్పడుట! అజ్ఞుఁడగు పాషా ఎంత ఆగ్రహించినను, ఎంత గర్జించినను, ఎంత ఆజ్ఞాపించినను, ప్రయోజనమేమి? ఇఁక నాతఁడు సహింపజాలక, తన కింకరుల నుద్దేశించి, రయంబునఁబాఱి యాదురాత్ము సిద్దీఁగొని రావలయునని సక్రోధముగ నాజ్ఞాపించెను.

సేవకులు శరవేగమునఁబోయిరి. కాని, వారు సత్వరము సిద్దీని ముందు కీడ్చుటకుమాఱుగ విమూఢవిస్మయాతిరేకమున డిల్లవడి యుండుటఁగాంచి, పాషా కృపాణధారియై రయంబున నందుఁజొచ్చెను. ఆతఁడును వారివలెనే విపరీత సంభ్రమాకులుండాయెను. పాపమా ప్రభువట్టి ఱిచ్చపాటెన్నఁ డెఱుంగఁడు. తదవస్థ కడువిపరీతముగ, అభూతముగ, కడుంగడు హాస్యాస్పదముగ, కేవలము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. నిజకరవాలము చేతినుండిజాఱ, ఆకర్ణాంత విశాలాయత వక్త్రుఁడై, విశాల తర నయనుఁడై, శూన్యవీక్షణుఁడై దల్లడను పాషా వాగ్బంధితుఁడై యుంటఁగాంచి, ఇస్మిల్లా అమీనాలు ఏమియు నెఱుంగనివారివోలె, వారును జయ్యనందుఁజొరఁబడిరి. తదవసరోచితమరంత విస్మయసూచకముగా నిస్మిల్లా ఇట్టులఱచెను.— "ఆహా!

ఇయ్యది భూతప్రభావము కావలయు!"

దేవికిందగు దాసియగు నమీనా "ఆ! దుష్టభూతము!" అని తాళము వైచెను

"కాదు—మహాద్రోహము!" అని పాషా భయంకరజలధరము భాతి గర్జించి, జారిన కైదువు తటాలునఁజేబూని, కోపభీషణాకారుఁడై గహ్వరమునుండి వెలువడు వ్యాఘ్రమువలె బయటకు వచ్చెను. అతని భుజాదండము నల్లనఁబట్టి వెనువెంట వడివడినడచుచు నిస్మిల్లా ఇట్టులనెను. "ప్రాణనాథా! ఏమంటివి? ద్రోహమా! ఎవ్వరు? ఎవరిని అనుమానింతువు? ఏమని యనుమానింతువు?"

ఆప్రశ్నములు వీనులఁబడినంతనే పాషా కృతస్మారకుఁడై, చటుకున నిలిచి సంభ్రమావేశమున మందుని పగిది దిలకించుచు నిట్టులనుకొనెను—"దైవమా! ఎవ్వరొనరించియుందురో ఏమియుఁదోపఁకున్నది!"

పాషా మఱి మాటాడలేదు. తోడనేఁ ఆమెట్లు డిగ్గి, ఆరామ ద్వారము భద్రముగ బంధీకృతమై యుంటఁగాంచి సంతసించి, ఈ రహస్య మన్యులకుఁ దెలియరాదని సేవకులకు హెచ్చరించి, పాషా పంపివైచెను. గంభీరాననయై చెంతనుండి పత్ని నాథుని వదనము నరయుచునే యుండెను. తాను భయానుమానబాధితయై కుందవలసిన యవసరము లేదని ఆమె గ్రహించెను. మఱియు నే యనుమానమున కవసరములేని విధంబున పాషాయే ఇట్టులనెను—"మత్ప్రియపత్నీ! ఈయుదంతము దుర్గ్రాహ్యమై, కడు బాధాకరముగ నున్నది. కాని మన ధనము సురక్షితముగ నున్నదో లేదో అరయుదము రమ్ము."

పాషా తోడనే మఱితలుపు సడలించి అవనతశిరస్కుఁడై తద్గృహాంతర్భాగములం దిలకింపఁ దొడంగెను. అట్టి మహాముహూర్తముననే తన నాథునందుఁ బడఁద్రోసి ఆజారిణి హాయిగనుండ నాసించినను,

సాధ్యముగాకపోయెను. ఒక్కనిముసము క్రిందటనే ఆస్థలంబునుండి వెడలిన బానిస లిర్వురును ప్రభుప్రభ్వులను గాంచియుండిరి. కావున, పాషా ఆకస్మికముగ సంతరించునేని, ఆతని కాంత అనుమానము నకుఁ దప్పక పాల్పడును. ఆకారణముననే, ఇస్మిల్లా దురాలోచనా యత్తచిత్తయయ్యు, సాహసింపఁజాలక, మిన్నకుండెను. మఱియు ఆసేవకు లిరువురే ఆమె యధీనులు గారని మన మెఱుంగవలయును.

"మన నిక్షేపము సురక్షితము!" అట్లు పలుకు పాషా లేచి తద్రహస్యకవాటము యథావిధంబున సమర్చి బిగ్గఱగనే ఇట్టు లను కొనెను—"మస్రూరు ఇట్లు మాయమగుట కొక్కటే కారణము కావలయును. ఈయువకులు—ముఖ్యముగా నిరువురు—విడిసియున్న మందిరకుడ్యములు రహస్యకవాట నిర్మితములై—"

ఆ పలుకులు వినఁబడినంతనే ప్రభుపత్ని మిన్నకుండఁజాలక పోయెను. ప్రభువు తద్విషయపరిశీలనమునకుఁ గడంగినచోఁ దన గుట్టు బట్టబయలగునను భయము హృదయమును దహింప, నాకామిని నాథుని వారించి రయంబున నిట్టు లనెను—"మఱియు, నాథా! మస్రూరును విడిచిపుచ్చుట వారి కేమిప్రయోజనము?"

"నిజము; ఈయువకులందఱును సత్పురుషులు, ధైర్యశాలులు, ఉదారమనస్కులు—"

"సందేహమేమి! ప్రభూ! కావున, గతవైపరీత్యము గుఱించియిఁక సంస్మరింపవలదని ప్రార్థించుదాన; తదాలోచనంబున బాధనొందక, పూర్తిగ మఱచిపొండు."

కాని, దత్తబనుపాషా ఇతికర్తవ్యతావిమూఢునివోలెఁ గాన్పించెను; ఏమన, జరిగిన యుదంత మాతని విచారవిహ్వలస్వాంతు నొనరించెను. అంత, ప్రభుపత్ని యుక్తిప్రాగల్భ్యములు ద్విగుణమైనదశాధిక మాయెను, ఆకామిని సహజమందహాసమంజులాలాపాది సరసంపు

వైద్యములం గూడ బ్రయోగించి అధీన సఖీరసస్వాంతు నొనరించెను. తత్రిప్రాలోచనాధరం బుననగు వినోదంబున బ్రొద్దుపుచ్చవలయునని తమ హితము గలిగెను. ఎట్టులైనను నొనస్మ్ర యువకునితో రయం బున స్త్రీవేషమునంది అంతటి ఖలీఫాదియువకులుగూడ బాల్గొనంగల వినోదములనే సూచించెను. తుద కావె నౌకావిహారము జేర్చె-నెను. తన మందిరమునం దానుండగనే సంభావమైన విపరీతపహాస్యము భేదింప నసమర్థుడయ్యు, తానేమిచేయవలయునో నిర్ణయింపనేరక, పాషా సమ్మతించెను.

పాషా యంతట దనకెంతయు విశ్వసనీయుడగు సేవకుని ధనాగారమునం గాంపుంచి నిజభార్యాసహితముగా నాప్రదేశము వీడెను. మఱ్ఱా స్థానమునం గావలియున్న భటుండు ఇస్మైల్డా యధీనుండు గాండని పాఠకులు గమనింతురుగాక.

౨౨

జలవిహారము

జలవిహారమునకై వలయు సన్నాహములు చయ్యన నాయత్త మాయెను. బంధీకృత యువజనమందిరములు యథావిధమునం దెఱ చుట్టకై పాషా వడివడిబోయెను. దుర్గాధిపత్యమగు నిజసేవ కాంతర్ధానము గుఱించి చింతింపుచు వేఱు ప్రచండమెఱుంగని మేటి ప్రభువు జూలియను లూకాను లోకరి మందిరమున నింకొకరుండుట గుర్తింపం జాలకపోయెను.

ఆసనాగారము జేరినంతనే, పాషా యిట్టులనెను—"మిత్రులారా! బాన్నారసుజలవిహారణార్థము మేము బయలుదేఱి యున్నారము,

మీరును రావలయు. మీయునికివలన మద్గృహము కళంకితము గాకుండ నింతకాల మెట్లు మెలంగితిరో, ఇప్పుడు నట్లులే మెలఁగ వలయు; మీతో బహిరంగముగ బాంధవ్యము నెఱపువఱకు నిట్టి మిథ్యాప్రవర్తనము తప్పదు గదా. నాకో, కాటు మీరును నౌకారోహణ మొనరింపలేరు, నేనవలనే వినోదార్థము జలరాశిపై విహారము సల్పు నాయాజ్ఞనుబడయ నవకాశింతును. కావున, మీరు పాకద్వారంబున వెలువడి, ఒక్కింత దవ్వుగఁబోయి, తీరమున వేచి యుండుఁడు. మే మచిరకాలమున నరుదెంచి మిమ్ము నావపైఁ జేర్పఁ గలము. ఒరులెవ్వరు చూచినను, నష్టములేదు."

ఖాలీలాదులు సమ్మతింప పాషా నిష్క్రమించెను. ఉదయభోజన మారగించి మిత్రులు మువ్వురు పాకద్వారమునుండియే మందిరము వీడి, ఖాలీలుచే విసరిన గుండుపడిన స్థలమునకు నడుమ నున్న క్షేత్రము బ్రవేశించిరి. తోడనే, తురుష్కయువకుఁ డిట్లనెను—

"మిత్రులారా! నాకు రెండు నిముసములు సెలవొసంగుఁడు. నన్నేమియుఁ బ్రశ్నింపవలదు. నాచర్య లెప్పుడు నిగూఢములై యుండునని యెఱుంగుదురు గదా—ఐనను, నాయూహ సత్పథంబు ననే పోవుననియు మీ రెఱుంగుదురు. మీరు మెల్లగ సాగుఁడు, మీరు పాషా నౌకారూఢులగు స్థలంబు జేరకమున్నె కలసికొందును."

ఖాలీలు, స్వభావము నెఱింగి విధేయులై వర్తించుట కలవడిన గ్రీకు యువకులు సహజముగా సమ్మతించి మందగమనంబునఁ బోసాగిరి. ఖాలీలుఁ డచటనే నిలిచి, తన మిత్రులు దృష్టిపాతమునకు వెలియై నంతనే తత్సమీపవనము రయమున జొచ్చి వడిగాఁ బోయెను. ఆసమయమున నాతోఁపు కొనయందలి వృక్షపంక్తియందుఁ గల కల శబ్దమాయెను—ఎవ్వరో తక్కుచునడచిన సవ్వడికూడనాయెను. తత్క్షణ మొకవ్యక్తియు గోచరించెను. ఆవ్యక్తి ఖాలీలుని పరిచారకుఁ డగు

సదకుండే!

తన సేవకుం డేలనో వైవర్ణ్యముగనుండెనని ఖలీలుండు చూచినంతనే గుర్తించెను. సదకుండు తన స్వామిని గాంచి నంతనే యథోచిత వినయపూరిత ప్రణామ మాచరించెను. వాని వదన మింకను అట్టులే డిల్లవడి భయాక్రాంతమై యుండెను—

"సదకా! దుర్వార్తధూమ్రవర్ణుండవై యరుదెంచితివా యేమి? మదీయజనకుండు—సోదరులు—"

దుర్భరాందోళన విహ్వలాయమాన మానసుండై యాపగిది వడి వడి ప్రశ్నించు ఖలీలుని గాంచి సదకు డిట్టులనెను.—

"దేవా! వారలందఱు క్షేమమే. కాని—"

"ఏమా? సత్వర మెఱింగింపుము! ఇంతే యాలస్యమేల! కలవర మేల! నీవియ మపథ్యముగ నుండిన నంతమాత్రకే— ఇంతమాత్ర మున నిన్నెన్నడైన హింసించి యుంటినా!"

"దయామయా!" అని యమంద వినయాభిమానపూరిత స్వరం బున సంబోధించి, నమస్కరించి, సదకు డిట్టులనెను.—

ప్రభువతంసమా! నీవు సదా దయామయుండవు. ఐనను, నీవు సహింపనేరని వైపరీత్యము సంభవమాయెను—దేవా—అకట్టీ—!

"అప్రహూ! ఏం—నాం జాదుర్గమున బంధితుండై యుండలేదా?"

పరిచారకుండు నోరు విచ్చి మాటాడజాలక ఇట్టు గొణఁగెను.—

"దేవా! అట్టులైన, నాకింత భయంబేల? వాడు తప్పించు కొనెను."

అగ్రహావేశమున వదన మెఱ్ఱబాఱ తురుష్కయువకు డిట్టులనెను.

"ఓరీ సేవకా! ఇందులకు నీప్రమత్తతయే కారణమగునేని—"

"దేవా! రక్షింపుము! అల్లా యెఱుంగు—ఇందు నా నేర మేమియు లేదు. కరుణాసముద్రుండగు ప్రభునాజ్ఞ నా ప్రాణమ్ములైన

లెక్కసేయక నిర్వర్తింతు గాని, అన్యథాప్రవర్తింపఁ గలనా?"

"సదకా! నీవు నిక్కముగ ప్రభు విశ్వాసార్హుఁడవు—నే నెఱుంగుదు. లెమ్ము. ఈనాఁటి విశేషమ్ము లెట్టివో సవిస్తరముగఁ దెల్పుము."

"దేవా! నేనును నాతోడి కావలివారును మున్నూరును జుట్టి పోవుచుంటిమి. వాఁడు దృఢపాశబద్ధుఁడై యుండెనని యెంచి మే మెల్లరము నిర్భయముగ నుంటిమి. కొంత దవ్వరిగిన యనంతర మాకస్మికముగ వాఁ డాపగ్గములను ద్రుటుక్కునఁ ద్రెంచివైచి, ప్రమాదవశమున నాపథంబునఁ బడియున్న పెనుబడియం జేఁబూనెను. ఆముహూర్తముననే, మాకరవాలములు నారించితిమి. కాని, మాప్రయత్నము వ్యర్థమాయెను. ఆ సైతాను ననాప్రభూతబలాఢ్యునివలె విజృంభించి మాపైఁ బడెను. క్షణమాత్ర కాలమున నా సహచరులందఱు మరంత దండతాడనంబుల మూర్ఛిల్లిరి. నేనును ప్రారంభముగ నీదెబ్బ తినక తప్పినది కాదు."

అట్లు పలుకుచు సదకుఁడు తన కపాలమునఁ గుడి కణతపైఁ దగిలిన ఘోరఘాతముం జూపెను. మిగిలిన సేవకు లేమైరని ప్రశ్నింప, వాఁడు మగుడ నిట్లు పలికెను.—

"మూర్ఛిల్లిన మేమందరము దెప్పిరిల్లినంతనే రాజధానికిం బోయి, నగర రక్షకాధికారులకా విషయము దెలిపి, తోడనే, మేము వర్ణించిన సిద్ధి యెచ్చటి గోచరించినను బట్టుటకై చారులను నలుదిక్కుల నత్వరమంప వలయునని చెప్పితిమి. ఆ కార్యమట్టులగుచు, మఱేమైన నవసరముండునని నీకడకరుదెంచితిమి. దేవా! ఏమి సెలవు?"

"సేవకా! ప్రమత్తుండవై యుంటివని నిన్ను నిందింపకున్నను, మందవని యనకుండుట మాత్రము అసాధ్యముగనున్నది. ఏమి? నిశితకరవాల ధారులగు నల్వురు కేవల మొకని దండమాత్ర సాహాయ్యమున

గోచరించుటయా ? కేవలమద్భుతముగ నున్నది. ఇంతే మాత్రమునా నా[illegible]
హించినగాని, మీరెంతటి యీకార్య [illegible] తెలియకున్నది.
ముప్రూ పట్టుపడుట యెంత యసంభవమో నాకు తెలియును. నాన్నై
మహత్తరకార్య భారమంతయు నాధారపడియున్నది. నేను గాదేని,
వారి నెల్లిగాంచి ప్రశ్నించి అనేకములగు విశేషములు నా కార్యమున
నకుఁ గడించ వలయునని ఆశించి యుంటిని. కాని, మీకీసంబంధమున
నెంతేని యాలస్యమగు—"

తీవ్రాలోచనాబాధితుం డగు భూపాలుండు నాశ్చర్యము ప్రకటించక
మున్నకుండ, సదకుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను— "దేవా! క్షమాపణ చేయ
వలయునో ఆనతిండు."

"అనిర్దిష్ట సాంచవలయు నగరరక్షకవర్గమును [illegible]
కాని, వాఁడు నగరము జొరకుండ నెందేని పోయెనేమో !"

"దేవా! నే నీవిషయమును బాగుగా [illegible] యుంటిని. వానిం
బట్టియుంచుటకు నిర్దిష్టమైన మహత్తరకార్యమునకు నొంచి,
నగరమునందే గాక తత్పరిసరంబులంగూడ శోధింపవలయునని నియో
గించితిని. ఆ ముహూర్తముననే చారు లత్యుత్సాహవంతులై నలువంకల
బోయిరి."

"సేనాసరించిన నేరమునకు కీడు వేయికంటె పరిహారము; కాని,
నిన్ను క్షమించితి. కాని, ఈకార్య మతిరహస్యముగ నుండవలయు
నని చెప్పితివా ?"

"చెప్పితి, దేవా, ఈకార్యభారము వహించిన వారు కనిష్ఠులగు
భటులు కారు. ప్రత్యేక దళమును నియోగించితి."

"మంచిది. నీప్రవర్తన మీయెడ శ్లాఘాపాత్రము. మున్ముందు
బంధించుటయే యావశ్యకము. నాకీ సమాచారము రేయి తెలియ
వలయు" అతఁడు తోడనే మగుడ నిట్లనెను. "మంచు లంగడికిఁ

బోయి, ఇందున్న వస్తువులం గొనుము. శీఘ్రము మగుడ రావలయును."

ఖాలీఫుం గొనంగిన చీటి నందుకొని వాఁడు సవినయముగఁ బ్రణమిల్లెను. తదనన్తరము వర్తకుఁడు తక్షణ మా ప్రదేశమునుండి మఱలి, తన గ్రీకు మిత్రులను గలయుటకై శీఘ్రగమనమునఁ బోసాగెను. [illegible] యాసీనుఁడై యున్నా ఖాలీఫునకు గోచర మాయెను. [illegible] చేరఁదప్పుటచే నాతని వదనము చీకాకుపడియుండెను. కాని, గ్రీకులు సమీపస్థులగుచుండుటచే స్వహృదయాందోళన నడంచి, ఖాలీఫుఁడు ప్రసన్నవదనుఁ డాయెను. మఱియొక నిముషమునఁ దన మిత్రుల నాతఁడు గలిసికొనెను. ఆ ముహూర్తముననే పాషా తరణి మనోహరంబుగఁ దిరిగి సాగిపోయెను.

సువర్ణమయమై మనోహరమైయొప్పు పచ్చని పట్టుడాలునిడి క్రింద పాషా కొలువులకు నాసీనులై మొగములు టెక్కెముల నాసియుండిరి. ఇస్మీల్డా, జైరజా, గుల్నేరు జాతేశాల వదనములు సనాచ్ఛాదితములై అనన్యలోకగోచరములై యుండెను. కడుమనోహరముగ నలంకృతమైన యానౌకను దృఢగాత్రులగు బానిస లొవ్వురు నడుపుచుండిరి. నావ నిలిచినంతనే, ఖాలీఫాదులు తమకై యమరిన స్థలంబుల నాసీనులైరి. కావున, ఆయువకులు తమతమ యువతులతో ముచ్చటించు నవకాశము లేకపోయెను.

పాషా నౌక చల్లగఁ బోసాగెను. అట్టినౌక లనేకములందు నడుచుచుండెను. కొన్నిటినుండి మనోహరగానసుధారసము వెలువడుచుండెను. నిష్ఠాపరుఁడు పాషా నిక్కంపు మహమ్మదీయ తత్త్వజ్ఞునివలె, నిజసతీచారకాంతర్ధానకారణోద్భూత సంక్షోభము నీ విషయమునఁ బూర్తిగ మఱచి, నిశ్చలముగ నుండెను. తన మగఁడా విషయములం దలంపక నిశ్చలాత్ముఁడై యుండుట ఇస్మీల్డాకు నెంతయు వాంఛనీయము. కాన నాపడఁతి తన నాథునితో ననేక సరససంభాషణం

ఖులు నలుపదొడంగెను.

నౌక యొకగంట యానమొనరించి అన్నశీతీరము సమీపించెను. ఆప్రదేశము మిగుల మనోహరమై వర్ణనాతీతముగ నుండెను. మున్ను స్తు గాంచని ఖాలీలాంటి యువక లనుగాంచిన ...చి వదనుడై ప్రశంసించెను. హాహా ప్రసన్నచిత్తుండగుటచే నౌకాధిపతికి మఱియు దగ్గఱగఁ బోవలయునని ఆజ్ఞాపించెను. ఖాలీలావలు మఱియు ముద మందిరి. ఆ దృశ్యము నిరుపమాన సౌందర్య వైభవ సమన్వితమై యుండెను. నానావిధ వృక్షనిలయములగు నారామములు హాలుగ నీటినటిక విస్తరిల్లి నయనపర్వ మొనరించుచుండెను. భోగవరాదు లగు మహమ్మదీయ ప్రభువుల కేర్పఱిచిన ఆరామగృహములు, క్రీడా మందిరములు, వినోదమంటపములును నిరుపమాన సౌందర్య వైభవ ముతో నలరారుచుండెను ఆ దృశ్యము నిక్కముగ రమణీయముగ నుండెను. మనోహర హరితవర్ణ రాజితములగు తరుపత్రములు సము జ్జ్వల సూర్యాతపము కతంబున సుందరతర గాఢతరరాగమున నొప్పా రెను. తదంతరస్థలములు సువర్ణమాణిక్యములవలె మెరయుచుండెను. చంద్రకాంత శిలానిర్మిత జలస్తంభములు స్ఫటికజలంబుల మనోహర ముగ నెగజిమ్ముచుండెను. మఱియు, ప్రకాశమాన శిలామార్గంబులు, నవవికసితకుసుమగుళుచ్ఛ విరాజితారామములు, ప్రకాశమాన ధవళ సౌధములు, తన్మందిరవిరచితసుందర చిత్రరములు, తచ్ఛిఖరాలంకృత స్వర్ణమయ బాలచంద్రులును దర్శనీయములై వర్ణనాతీతములై యుండెను.

హాహానౌక యంతనొక చిన్ననదీ ముఖంబునఁబడి, నానావిధ వృక్షసంకీర్ణములగు నారామములు పెక్కింటిని దాటి చుట్టితజ్జలములు ప్రవ హించు ప్రదేశము సమీపింపఁ జొచ్చెను. ఆచుట్టును రుమేలియా దేశపు వనములు దట్టముగఁ బెరిగి యుండెను. ఏఁబది గజములు వెడ

ల్పుగల ఆప్రవాహము క్రమముగా మఱియు మఱియు సన్నగిలెను. ఇరు కెలంకులనుండు సమున్నత సౌంగరభవనములు గాంచి, అనిర్వచనీయ ప్రకృతి సౌందర్యమున కలరి, నారంగాది ఫలవృక్ష నిబిడమై కేతల తీరమై యొప్పుతావున పట్టున పాషా తన పడవ నాపించెను. పడవవాండ్రు తోడనే నేలకుదిగ్గి దానినొకను ఆసమీప వృక్షమునకుఁ గట్టిరి. అనంతరము సేవకులు వివిధరుచిర ఫలాహారములను ప్రభువు ముంగల బెట్టిరి.

కాంతలును ఖాలీలాదియువకులునుగూడ చల్లని షర్బతు గ్రోలు దొత్తు త్రావఁబోయిరి. పాషాయటులుగాక ప్రసిద్ధమగు ఫ్రెంచి మధువు సేవించి సేద దేఱెను.

ఖాలీలుఁడు షర్బతు త్రావఁబోవు సమయమున మోహమెత్తి పరికింప, నెదుటంగల పొదలచాటున నెద్దియో సవ్వడి ఆయెను. విస్మయాతిరేకమున నాతఁడు 'హా' యని, పానపాత్రము నట్టె వోఁద్రోచి నౌకనుండి తత్‌క్షణము లంఘించి, ఆ పొదలయందుఁ బడి అదృశ్యుఁడాయెను. ఏమియు నెఱుంగని పాషా మొదలగువారు సంభ్రమాశ్చర్య మగ్నమానసులై పరస్పర ముఖవిలోకన మొనరించిరి.

ఆ తెఱంగున మాయమైన ఖలీలుఁడు కృపాణధారియై అనిమిష నయనుఁడై వడివడి నందందుఁ బరిభ్రమింపఁ దొడంగెను. అతఁడు వెదుకబోయిన పదార్థము చిక్కినట్లు కానరాదు. ఆతని వదనము గాంతుమేని, ఆగ్రహాధీనమై తీక్ష్ణముగ నుండెను. అన్వేషణాకార్య నిమగ్నుఁడైన ఖాలీలుఁ డాకస్మికముగా నొక వింతరంగము బ్రవేశించెను.

అచటి ప్రదేశములలో నొండు సాంద్రతరు గుల్మలతాపరివృతమై యుండెను. తదంతరారామము రెండువందల గజములు వెడల్పు గలిగి యుండెను. వివిధగాఢతరవర్ణములతో నలరారు పూలచెట్లు

చక్కగ వరుసలు తీర్చియుండెను. చంద్రకాంత జలయంత్రంబుల నుండి వెలువడు నవిరళ విమలతోయములు మనోహరముగ నృత్యము సల్పుచుండెను. పక్షిజాతిలోనెల్ల సుందరతములగు మయూరములు వివిధవర్ణవిరాజితములై వైభవనిలయములై యొప్పు పింఛములు విప్పి సగర్వముగఁ దిరుగాడుచుండెను. శుకరాజములు లెక్కకు మీఱి వృక్షశాఖల నలంకరించియుండెను. కాని, ఇయ్యవి తదారామమున కెంత భూషణప్రాయముగ నున్నను, నీరసముగనే యుండెను. ఏమన, మనోహర రూపవైభవ సముజ్జ్వల నారీజనులాసీనులగుట గూడియుండిరి. కొందఱు మోహనాంగు లొయ్యారముగ సోఫాలపై సుఖాసీనలై యుండిరి. కొందరు కోమలాంగులు జలస్తంభము జుట్టును మెఱుఁగుఁ దీగలవలె దిరుగాడుచుండిరి. అందఱును జవరాండ్రు; అద్భుత సౌందర్య విరాజితలు. పురుషు లరుదెంతురను భయంబెఱుంగక, ఆ మచ్చెకంటులు తమ మేలిముసుంగుల ద్రోసివైచి మేఘనిర్ముక్త పూర్ణసుధాకరబింబములవలె దీపించుచుండిరి. వారి యసాధారణ వేషము గాంచునంతనే, వారొక అమితాధికార ధనవంతుని యంతఃపుర కామినీ జనంబులు గావలయునని చెప్పక తెలియును.

అట్టి తావున ఖలీలుఁ డాకస్మికముగ దోఁచినంతనే, ఆ జవరాండ్రు సంభ్రమ పరవశలై నిజవదనాచ్ఛాదన మొనరించుట మఱచి నిమేషరహితను రాంగనలవోలె నతని వీక్షింపఁదొడంగిరి. కొంత తడవైన వెనుక తదుద్రేకము చల్లారినను, ఆ మోహనాంగులు తమ వీక్షణములు మఱలింపరైరి; సుందరాననంబులు మఱుగుపఱుపరైరి. ఏమన తురుష్కయువకుఁ డసామాన్య సౌందర్యవంతుఁడు గదా: తమ వదనము లట్టి నవమోహనాకారుని నయనములకు గనిపించుట వారి కెంతయు సహజామోదకరంబుగనే యుండెను.

వారిని గాంచినంతనే ఖాలీలుఁడు సహజముగ వెలిఁగంది, ఒక్క నిముసమట్లు నిలిచిపోయెను. అంతలో నొక తట్టు దట్టంపు పొదల చాటున నవ్వుడిలయెను. అతఁడు తోడనే తెలివొంది, నిజకరవాలము మెఱుపువలె మెఱయఁ మెఱుపువలెనే అదృశ్యుఁ డాయెను. భయసంభ్రమాకులంబున నా యంగనలు కెవ్వున నఱచిరి. సునిశితకృపాణము దాల్చిన ఆ వీరుఁ డట్లు వాయువేగమున బరుగిడుట చూడ, నెద్దియేని భయంకరకార్య మొండు దలపెట్టినట్లు స్పష్టమాయెను. వారి భయంబున కయ్యదె కారణము.

ఖలీలుఁ డెవ్వనినో వెన్నాడుచుండెనని పాఠకులు గ్రహించి యుందురు. చాపనిర్ముక్తబాణమువలె నాతఁడు పరుగిడుచుండెను. ఆ ప్రదేశము బాస్వరసు వంక వాలి యుండెను. ఖలీలుఁడు మస్రూ వెంటఁ బాఱుచుండెను. అతఁడు నౌకపై నిష్టజనపరివృతుఁడై విహారగింప నుండు సమయమున వాని భయంకరాకృతియే పొదల సందునఁ దోఁచెను. కావుననే, ఖాలీలుఁడా మధుపానీయము విసరివైచి తన మిత్రులఁజూడనైనఁజూడక వాయుగమనమున వెన్నాడఁ దొడంగెను.

మస్రూ బహుస్థూలకాయుఁడయ్యు నతి లాఘవముగఁ బరుగిడు చుండెను. కాని ఖలీలుడు శీఘ్రతరంబుగఁ బరుగిడుచుండెను. ఆవీరుని చరణములు భూమిపైఁ బడుట కానరాకుండెను, క్రమముగా నాతఁడు మస్రూను సమీపించుచుండెను. వారి నడుమనుండు దూరముక్షణ క్షణము క్షయమగుచుండెను. కాని, ఆ దురాత్ముఁడు బాస్వరసు వంకకే పోవుచుండెను. వాఁడు ఖలీలుని ఖడ్గధారకు జిక్కఁడేని ఆయ గాధజలంబులం బడును గాఁబోలు?

"ఓరీ దుష్టసేవకా! నిలు, నిలు! లేదేని, మదీయ కరవాలమునఁ దెగనఱికెద!"

ఖాలీలుఁడట్లు కఠినముగఁ బలికినను, వాఁడు సరకుసేయక పాఱి

వాఁడే నీరమునఁ దూఁకి యుండు గుభాలునఁ బడెను! ఇఁక ఖలీలుఁడేమి చేయవలయును? అతఁడు తోడనే నిలిచి, తానును జలంబులు జొచ్చి వానిని వెన్నాడవలయునని నిశ్చయించి, ఆయుధము బాఱవైచి, నీట మునిఁగిన సిద్దీ యెచట తేలునోయని అనిమిషనయనుఁడై వీక్షింపఁ దొడంగెను. కాని, క్షణములు నిముసములాయెను; నిముసము లొక్కొ-క్కటె గడచుచుండెను. సిద్దీ మాత్రము కానరాకుండెను—"సిద్దీ ఏమాయె? కలఁగిన జలములు తొంటి నిశ్చలత వహించెను! చాల నిమిషములాయెనే! కాదు—ఈదురాత్ముఁడు నీట మునుఁగు సమయమున తజ్జలాంతర శిలాఘటిత శిరస్కుఁడై మరణించియుండును: మునింగి, పైకెగయఁ జాలక చచ్చియుండును."

ఖాలీలుఁడట్లు చింతింపుచుఁ తదేకధ్యానమునఁ దీరమున నిలిచి యుండెను. అట్లు పది నిమిషములాయెను. సిద్దీ కానరాకుండెను. ఆ జలభాగమున నొక్క అలయైనను, మఱెట్టిచలనమైనను లేక నిశ్చలము గనే యుండెను. కాని వాఁడు సజీవుఁడై, జలములోని మృత్యువుతోఁ బోరాడుచుండెనని భావించుటకైనను అవకాశము లేకుండెను.

ఖాలీలుఁ డాకారణమున, పాఱవైచిన ఖడ్గము మగుడఁ జేఁబూని మెల్లగ నడువఁ దొడంగెను. అతఁడు మోమెత్తి చూచినంతనే ఆయుధపాణులగు నిరువదిమంది తనపై వడివడి నరుదెంచుట కాన్పించెను. ఒకఁడుదప్ప మిగిలిన వారందఱు సేవకులవలె దాసులవలె నుండిరి. ఆ పురుషుఁడు వారి ప్రభువు గావలయు. వాని సహజసుస్థిర గాంభీర్యమట్టులే యుండెను. వాని వదనము దుర్భరాగ్రహానలతప్తమై, అరుణమై, మఱి రక్తమై యుండెను. కారణమేమన, నిజకామినీ జన విహారారామము జొర సాహసించిన యువ పురుషుని భయంకరముగ శిక్షింపవలయునని యాతఁడు మత్సరక్రోధ ఘూర్ణితమానసుఁడై యురుదెంచుచుండెను.

ఐనను, ఖలీలుఁడు సహజ నిశ్చలగాంభీర్యధుర్యుఁడై వారిని జాయఁ బోయెను. ఖడ్గ మొరయందె యుండెను. వారలు సమీపింప, దౌర్జన్య నిరసన సూచకముగాఁ జేయెత్తి, నిశ్చలస్వరమున ఖలీలుఁడు నిస్పష్టముగ నిట్లనెను—"అనాలోచనముగా నపరాధ మొనరించి తిని—సమాధాన మొసంగెదను. నేను మాటాడు మహనీయు లెవ్వరో యెఱుంగఁ గోరెదను."

అట్లు పలుకు ఖలీలుని మేటిగాంభీర్యముఁ గాంచి, ఆప్రభువు చకితుడై నిలచిపోయెను. ఆతని యనుచరులుగూడ నట్లే నిలిచిరి. అతఁ డిట్లు పలికెను—

"నేను రాషిదాషాసని యెఱుంగుము. ఇఁక నీసమాధాన మేమి యో చెప్పుము—ఏమి చెప్పినను నిరర్థకమె..."

"ప్రభువరా! నీనామము సుప్రసిద్ధము. మేటి రాజనీతిజ్ఞుఁడ వనియు, దృఢతమస్వామిభక్తిపరాయణుఁడవనియు పేరొందియుం టివి. ప్రభూ! మానేర మల్లదె. మిత్రులతోఁ బాటు ఆస్థలమున నిలిచి పరస్పర సంభాషణం బొనరింపుచు విందు లారగింప నుంటిమి, ఆసమయమున, విడువడిన మష్టకంటకుఁ డాకస్మికముగ నాకంటఁ బడెను. తోడనే వానిని వెన్నాడఁ దొడంగి, ప్రమాదవశమున భవదీయ కాంతాజనంబులుండు తావుఁజొచ్చితిని. కాని, నేనందు నిలుచుటకు గాని వారి సౌందర్యము గాంచుటకుగాని అవకాశమే లేకపోయెను. ఆదురాత్ముని వెనువెంటనే రయమునఁ బాఱితిని. వాఁడా జలంబులఁ బడి మరణించెను.

"నీయుదంతము సత్యముకానోపు. నీవొక సిద్దీని వెన్నాడుట మేము కాంచియుంటిమి. ఐనను, నీయాగమనమంతే మాత్రమున సమంజసము కానేరదు. యువకుఁడా! నీవెవరవు? పాషా యట్లుపలుక, ఖలీలుఁ డిట్లనెను—

"పాపా; నీశ్రవణమున నొక్క పలుకాడెద. దాన ప్రశ్నోత్తరాంతరము తీఱును."

తుపుక్కయువకుని సరసగాంభీర్యము మనోధైర్యము ఆత్మవిశ్వాసము గుఱించి విస్మితుండై పాపా ఆతని సెలవీయం బోయెను. అనుచరులు నిలచిన తావున నట్టె నిలచి యుండిరి.

ఖాలీలుండంత నేమియో చెప్పె. తత్క్షణమాజ్ఞాపూర్వకముగా వ్రేలెత్తి యధరమున నుంచెను. తన మిత్రుడగు లూకాసును, ప్రియ కాంతాజనకుండగు కదీస్యారుసంగూడ మృత్యుముఖమునుండి తప్పించి రక్షింపంజాలిన వింతయుంగర మాకారంబున దీపించుచుండెను. ఖాలీలుండేమనెనో గాని, ఆపలుకులు వీనుల బడినంతనె రావిరా పాపా భ్రాంతుడాయెను. దానిని విశ్వసింపం జాలక ఆ ప్రభువు క్రుద్ధుడై ఖలీలు నవగించి పరుషము లాడంబోయెను. కాని, ఆనంతమహిమోపేతమగు నా యుంగరమా ముహూర్తము దృగ్గోచరమాయెను. తోడనే, పాపా వైఖరి మాఱిపోయెను. అనుమానాగ్రహసమ్యాగుణములు తత్క్షణమంతరించెను. యువకుండు పలుకునది యథార్థమని తెల్లమాయెను. ఖాలీలుండంత నధికారపూరిత స్వరమున వడివడి నిట్టులనెను.

"ఏమియు బలుకరాదు—ఒక్కమాటయైనను పలడు. నీ సేవకులతోం బాటు వెడలుము—భవదీయ సుందరీజనులు విడిసియున్న ప్రదేశము జొచ్చినందులకుగా నే నొసంగు క్షమాపణ పరిగ్రహింపుము—రెండవ విషయము గుఱించి మాత్రము మౌనము వహించియుండుము."

ఖలీలుండు తోడనే తన దారిం బోయెను. ఆ సమయమున దర్శనము పాపా పలుకు లీ పగిది వినవచ్చెను.—

"మన మిత్రుండు ఖాలీలుం డట్టి విపరీతాతురంబునం బొలుటకుం గతంబేమై యుండునో?"

తెరసమూహముల మఱుంగున నుండిన ఖలీలుడే యిట్లనెను.—

"పాపా! ఆతఁడే సమాధాన మొసంగఁగలఁడు!"

ఆతఁడా క్షణము సాష్టాంగ్యించి కాకాయాఘముఁ జూచెను. పాపా యిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"మిత్రమా! నీ సమాధాన మేమి? నాతోఁబాటు పంపఁబడిన పని, అదియెట్లు నెఱవేర్పలేదేల?

"ఆర్యా! నా తప్పిదముగాదు. ఆ సమయమున ఘోరకృష్ణసర్పము గానిపించెను. దానిం బొలియింప సమకట్టి రయంబునఁ బోతిని."

ఆ పలుకు లాలించిన ఇస్మిల్డా, తైరజా, గుల్నెరులు భయాతిరేకమునఁ గెవ్వున నఱచిరి. జులేఖా హృదయము మాత్రమా తెఱంగున విహ్వలింపలేదు. తన ప్రియుని చూపులును స్వరమును అసాధారణముగా నుండెనని ఆ కాంత గ్రహించి ఆతని పలుకు లట్టులే విశ్వసింపఁదగినవి కావనియు భావగర్భితముగ నుండెననియు నెఱింగి మిన్నకుండెను. పాపా సాశ్చర్యముగ నిట్లనెను.—

"కృష్ణసర్పమా! నేను ఆకుపచ్చని పాములను, పసుపుఁ బాములను జూచియుంటిగాని నల్లని వానిని గాంచి యెఱుంగను—ఎన్నడు విని యెఱుంగను."

"పాపా! అన్ని రంగుల పాములును ఉండును."

"కాని, నీకా కృష్ణసర్పము చిక్కెనా?"

"పాపా! కాస్వరను వఱకు నేనా యురగమును వెన్నాడితిని. కాని, ఆ విషధరము నీట మునిఁగి నన్నుఁ దప్పించుకొనెను."

ప్రభుపత్ని యమునా భయకంపితయై యిట్లనెను—"ఆర్యా! ఆ దీర్ఘపన్నగము పైపైఁ దిరిగిన, ఏ మొనరించియుందువు?"

"అట్లు కావలయుననియే వాంఛించితి. నేనా క్షణమా క్రూరసత్త్వము మదీయ నిశితకరవాలమున ఖండించి యుందును."

"ఆ పాము నల్లగ దీర్ఘముగ భయంకరముగ నుండెనా!" అని ఇస్మిల్డా మగుడ బ్రశ్నింప, ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను—

"అంతటి సర్పము నెన్నఁడు గాంచి యుండను. కాని, యిట్టి ప్రసంగము నవకాశాజనకంబులున్న యెడఁ జేయఁదగినది కాదు. కావున మఱియొక విషయము ముచ్చటించెదము."

ప్రభుపత్ని యంతటఁ దన నాథునిఁ గాంచి యిట్టులనెను—"ఈ తావు కడు భయంకరము. ఇట్టి విషోరగము లిందెన్ని యుండునో తెలియరాదు. అయ్యవి మనపై నుఱుకకమున్నె స్థలాంతరమునకుఁ బోదము—నాథా! అనుగ్రహింపుము."

తోడనే దత్తబనుపాషా ఆజ్ఞాపింప, నౌక మెల్లగఁ బోసాగెను. పాషా యప్పుడు మగుడ మధురసము త్రావి యిట్టులనెను—"ఆహా! ఖలీలు మిత్రమా! అసమానకథాకల్పనాసమర్థుండవు—నీవు ఎన్ని కథలు చెప్పినను వినవలయునని యే కుతూహల మగుచున్నది. నీవు సాధుశీలుఁడవు, ఉదారవంతుఁడవు—ఐనను, అడుగుటకు మోమాటముగ నున్నది. ఈ కాంతలును మదభిప్రాయబద్ధులని చెప్పఁగలను. నీ మిత్రులును—"

"కాంతల తరఫున నేఁ జెప్పెద—ఖలీలు మహనీయుని కథ సంతోషముగా నాలింతుము."

ప్రభుపత్ని యట్లు పలుక, లూకాసు కూడ నట్టులనెను.

వారి నందఱ నానందింపఁజేయుటకు దాను సంసిద్ధుఁడనని ఖాలీలుఁడు పలికి చిత్ర కథన మొనరింపదొడంగెను.

౨౩

తుఫానుకథ

ఈకథ పదునేడవ శతాబ్దాంతము నాఁటిది. గ్రీసుదేశమునకుచెంత “స్కా-మో” యను దీవి గలదు. ఒకనాఁడు సూర్యాస్తమయ సమయమున నొక నావ తీరమునకుఁ గొంతదూరమున నిలిచి యుండెను. గట్టునకుఁ బోవుటకు ఒకానొక చిన్న నౌక రాకకై ఆనావ నిరీక్షించుచుండినటు లుండెను. గ్రీకుయువకుఁ డొకఁడు నౌకపై నొక చేయునైచి రెండవకరంబున నొక సుందరీమణి కోమలహస్తము బట్టి యుండెను. పురుషుని ప్రాయ మిరువదియైదు సంవత్సరము లుండును. బాలిక ప్రాయము పందొమ్మిది వర్షములు మీఱియుండదు. ఆ కాంత పరిపూర్ణలావణ్యతారుణ్యరేఖావిలసితయై, వర్ణనాతీతసౌందర్యముతోఁ జెలరాఁగుచుండెను. ఆమెయు గ్రీసుదేశస్థురాలే. యువకుఁ డిట్టులనెను.

“ఐరిణీ! నీకింత వంతయేల? నాహృదయ మెఱింగియు నన్నను మానింతువా! సుందరీ! నే బోవు ప్రదేశములందు నిన్ను మించు మోహనాంగు లుందురనియా?—

“మనిలా! నా కనుమాన మావంతయు లేదు. సముద్రయానము భయావహము, అపాయకరము. నీవట్టి ప్రయాణ మొనరింపనుండ నా హృదయము కలంగకుండునా.”

“సుందరీ! నీకా భయము వలదు. నా యనుభవ మపారము. తుఫాను సమయమున గూడ సాగరవిహార మొనరించిన నేర్పుకాఁడను. సముద్రనైసర్గికము నాకుఁ గరతలామలకము. కావున, నాకపాయము వాటిల్లనేరదు.”

మనిలుఁడటులు సగర్వముగఁబలుక, ఐరిణి ఇట్టులనెను—

"ఆర్యా! సుస్థిరబలధైర్య సమన్వితుఁడవగు నీవు భయమెఱుంగక పోవచ్చును. కాని, నాఁటి విషయము నాకు మఱపునకురాదు. నీ వొక శిలాభగ్నమగుటయు, లేఁబ్రాయంపు బాలికనునేను పఱుగునఁబోయి భయకంపితనై పెద్దవారలను జీరుటయు—"

"ఆముహూర్తము నాకుఁ జిరస్మరణీయము. నాదోనె ఆపగిది పగులుట చేతనేగదా నిన్నుగాంచు భాగ్యమబ్బెను!"

ఆ పలుకులు వీనులఁబడినంతనే, నాకాంత వ్రీడాభరమ్మున సుందర సంధ్యారుణ రంజితవదనయై ఉచితభాషణంబులఁదన ప్రియుని కృతజ్ఞతోదార స్వభావము నుగ్గడించి మగుడ నిట్టులనెను— "మన పరస్పరానురాగమే నాకీ సమయమున దుఃఖమొదవించు చున్నది. నేనీద్వీపము శాసించుపాలకుని సోదరపుత్రిక నగుటచే నాప్రాయంపుఁ గన్నియ లందఱు నన్నుగాంచి నేనమితభాగ్యశాలి ననియు, మా దేశీయులలో నొకమేటి మహనీయునిభార్య గాఁగలననియు నిరంతర మాడుచుందురు. కాని, నా హృదయము సముత్తుంగ తరంగ విహారి యగు ఈసాహసాంకు నధీనమాయెననియు, నొకచిన్నవాయువు రేఁగినను, ఒక్కొక్క భంగము విఱిగినను నాహృదయాధి నాథుక్షేమము నకై వడంకుచుండుననియు వారెఱుంగరు."

మనిలుఁడంత మధురమోహన స్వరమ్మున నిట్లు పలికెను.— "ప్రేయసీ! ఈవర్తకపర్యటనముతో నమిత ధనవంతుఁడఁగాఁగలను. నేనపుడు నీజనకునిడాసి, నాభాగ్యముజూపి వినమ్రుఁడనై యర్థింతును. నావంశము దలంపక నిన్ను భార్యగానొసంగునని విశ్వసింతును."

ఐరిణివదన మాశాదీపితమాయెను.— "మనిలా! మఱెన్నఁడు భయంకర సముద్రము జొరకుందువుగదా? ఆర్యా! ఈసముద్రమున

నొక క్రూరాత్ముఁడు నిరంతరము విహరించుచుననియు, నిశాసమయ మున మాదేశముపైఁబడి, గృహంబులు కొల్లగొట్టి ప్రాయంపుస్త్రీ పురుషులను బలిమిమైఁ గొంపోయి, దేశాంతరముల దాసులుగా విక్ర యించువాఁడనియు వినియుంటిముగదా. వానివలన నీకేప్రమాదము సంభవించునోయని వెఱచుచుదాన."

"సుందరీ! అట్టిభయ మనవసరము. వాఁడు మాయంతటి బలసం తుఁడుకాఁడు. కావున, భయముడిగి, సుందర తరళనయనములు బాష్పరహిత మొనరించి, నిశ్చలచిత్తవై గృహమున కేగుము. అచిర కాలమున దిరిగి రాఁగలను. సూర్యాస్త మయావసరమున నీతీరమున నీలదీపము దృగ్గోచరమగునంతనే భవదీయ పాదసేవాపరాయణుఁడు నీకొఱకు నిరీక్షించువాఁడని గ్రహించి కృపాయత్త చిత్తవై యరు దెమ్ము. ప్రేయసీ! ఇఁకఁబొమ్ము!"

"మనిలా! దైవము తోడగుఁగాక! పోయిరమ్ము. నిన్నుఁగాంచు వఱకు నాచిత్తమునకు శాంతియుండదు."

అంత నాగ్రీకు నావికుఁడు నిజభుజ బంధిత సుందరిని ముద్దాడి రయంబున నౌకారూఢుఁడై నిర్గమించెను. ఐరీణి దురంత విచారా క్రాంతచిత్తయై నిజగృహాభిముఖి యాయెను.

ఒకనెల గడచినంతనే నీటిదొంగలు మఱల నచటనోడిగి దోపిడి చేసిరని తెలియవచ్చెను. స్కైయోద్వీపపాలకునకుఁ బ్రాణసంకటముగ నుండెను. ఆదీవి తురుష్క సామ్రాజ్యాంతర్భాగమగుటచే, నాసార్వ భౌముఁడేమనునోయని పాలకుఁడు భయవిహ్వలుఁడాయెను. పాల కుఁడు గ్రీకుదేశస్థుఁడును మతమున క్రైస్తవుఁడునై యుండుటయేగాక కొందఱు స్వీయమతస్థులే అతనిపైఁగత్రికట్టి యపకార మొనరింప నుండిరి. కావునఁదన దేశమునుండి చోరభయము బాఱఁద్రోలుట కడుంగడు నవసరమాయెను. తురుష్కరక్షకనావ లాసముద్రమున

నుండియు, నా ద్వీపాధికారికి నెలయు సాహాయ్య మొనరింపక తటస్థముగ నుండెను. మేఘమునుండి వెలువడు పిడుగువలె సముద్రమునుండి దిగివచ్చు నాగజదొంగను బట్టుట అసాధ్యమగుటచే పాలకుని భయ మధికతరమాయెను.

పాలకుఁ డట్టి దురవస్థకుఁ బాల్పడి విచారగ్రస్తుఁడై యుండ, నొక నావికుఁ డరుదెంచి యతని విచార ముడిపెను. *స్వజనభయంకరులగు నీటిదొంగలలో వాఁ డొకఁడు. వాఁడును గ్రీకుదేశస్థుఁడె. తన నాయకుని దురాచారములకు రోఁతజెంది, ఇఁక సత్పథంబునఁ గాల విలంబన మొనరింప నెంచి ఇటు బాఱివచ్చితినని వాఁడు సవినయముగ దెల్పెను. పాలకుఁడు సంతుష్టాంతరంగుఁ డాయెను. సమయముజూచి తన నాయకుని బట్టియిత్తుననికూడ వాఁడు పలుకుటచే నా పాలకుని సంతస మధికతరమాయెను. ఆక్రూరదాసవుఁ డిఁకఁ బట్టువడుననియు, దేశము నిష్కంటకమగుననియు, ప్రజలు భయముడిగి సుఖముగ నుందురనియు, సామ్రాజ్యాధికారులవలని భయంబుదక్క తానిక మననగుననియు నెంచి గ్రీకుపాలకుఁడు హాయిగ నుండెను. తన యుద్యమము సఫలమగునంతనే ఐదువేల నాణెములు వానికి బహుమాన మొసంగుదునని పాలకుఁ డుత్సాహాతిశయమున బాసచేసెను.

ఆఱుదినములు గడచినయనంతర మా నావికుఁ డరుదెంచి, పాలకునకు సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి, ఇట్లు విన్నవించెను—

"ప్రభూ! ఆదురాత్ముఁడు మగుడ నీదీవిపైఁ బడనున్నవాఁడు. ఈసారి వాఁడు పశ్చిమతీరమున దిగఁగలఁడు. ఆనావ యథాప్రకారము దవ్వున నిలుచును. వాఁడు తన యనుచరులతోఁ బాటు నాకస్మికముగా నరుదెంచి చేయఁగల భీభత్స మొనరించును. నాకుఁ దెలియు సమాచారము మీా కెఱుకపఱచితిని. భద్రముగనుండుడు."

పాలకుఁ డమితానందభరితుఁడై, దొంగలనాయకుని బట్టుటకు

బహుళప్రయత్నము లొనరించెను. వలయు సైనికులను రావించి ఆప్రదేశమున గాపుంచెను. అచటి జనుల ధనకనకవస్తువాహనంబులను వేఱొక దుర్గమున భద్రపఱచెను. ఆవిధమున గ్రీకుపాలకుఁడు సర్వప్రయత్నము లొనరించి, ప్రజాకంటకుఁడగు నా దురాత్ముఁడీసమయమునఁ దనకు జిక్కక తప్పదనియెంచి, ఆశోత్సాహములతో నిరీక్షించుచుండెను.

ఆనాఁడు ఐరిణీ తన మందిరమున నాసీనయై, విచారాక్రాంతచిత్తయై సముద్రమువంకఁ గాంచుచుండెను. ఆ ముగ్ధయ తనప్రియుని రాకకై యెదురుచూచుచుండెనని మీరు గ్రహించియుందురు. సూర్యోదయమైనంతనే యొకానొక నావ నయనగోచరమాయెను. ఆజలచర మిటునటు బోక, ఒక్కతావుననె నిలిచి యుండెను. ఆహా! ఐరిణీహృదయరంజకుఁ డందుండునా? సముద్రమునఁ బెక్కు నావలు యానము సల్పుచుండును ఇది యొకటి కావచ్చును. ఐరిణీ ఏమియు నెఱుంగనేరక, ఆశానిరాశలనడుమఁబడి దుర్భరబాధితాత్మయై అట్టె వీక్షింపఁదొడంగెను. అంత సాయంకాల మగుటను, అమందానందప్రదంబగు నీలదీపము దృగ్గోచరమాయెను; ఐరిణీ హృదయము వికసించెను. ఆకాంత యంత దిగ్గున లేచి శీఘ్రతర గమనమున దీరమునకుఁ బోయెను. అచిరకాలమున నాసుందరి నిజ మనోహర దృఢబాహుపంజరబంధితశరీరయై, అనిర్వచనీయ సౌఖ్యార్ణవ నిర్మగ్న ఆయెను.

ఆ యువతీయువకులు పరస్పరసరససంభాషణంబుల మునింగి ప్రపంచము మఱచి హాయిగ నుండిరి. గ్రీకునాయకుఁడంత దాను మగుడ ప్రయాణ మొనరింపవలయునని మెల్లగఁ దెలుప, ఐరిణీ బెగడొందెను. ప్రియుఁ డిట్టులనెను—"ప్రేయసీ! నాపర్యటనము పూర్తికాలేదు: రెండుమూఁడు వారములలోఁ బూర్తియగును.

నే నప్పుడు ధనవంతుఁడనై విపులవైభవ సమన్వితుఁడనై నీజనకుననుజ్ఞ వడసి నన్ను భార్యగాఁ గొనుభాగ్యము గాంతును. అంతవఱకు నీవు ధైర్యమూనియుండుము."

నాయకుని పలుకులు బాగుగనే యుండెను, కాని, అతని స్వరమే లకో సాధారణనిశ్చలత దోఁటంగి, నిష్ఠుర తరంబుగనుండెను. వాని కరపీడనముగూడఁ దుర్భరంబాయెను. చీఁకటి కారణమున వాని వద నము కానరాకుండెనుగాని అదియు దదనుగుణముగనే యుండెనని భావించి, భయమొంది, ఐరిన్ ప్రశ్నింపఁ నా కామినీ మనోహరుఁడు సదుత్తర మొసంగి, మధుర ప్రణయంపుఁ బలుకుల నామె యుల్లము రంజింపఁజేసిఁ సుధారస పూరితాధరము ముద్దాడి గాఢాలింగన మొన రించెను. ఐరిన్ పరవశాత్మయై బాహ్యప్రపంచము మఱచెను. ఆమె ప్రియుడంతలోఁ దానిఁకఁ బోవలయునని పలికెను. ఆ కాంత త్రోడనే తెలివొంది భీతచిత్తయై, రెండుదినములైన నుండవలయునని ప్రకంపిత స్వరమున బ్రతిమాలెను. అంతమాత్రమున ప్రయోజన మేమని నాయకుఁడు ప్రశ్నింప, నాకన్నియ అమితోత్సాహముగ నిట్టు లనియె—

"ఆర్యా! ప్రయోజన మున్నది. ప్రజాకంటకుఁడగు నామేటి చోరాధముఁ డీసారి తప్పక పట్టువడును. రేపురాత్రి వానిమద మడంగును."

"అట్టులనా?"

"అవును. నాజనకుఁ డొనరించిన ప్రయత్నమతి ప్రశంసనీయము. నీవు దూరముగ నన్నను సముద్రయాన మొనరించుసమయమున నీకారక్కసుఁడే యపాయ మొనరింపఁడుగదాయని సంతసించు దానను. వాని నావయు మాయధీనమగును."

"కాని, నీజనకుఁడు తలపెట్టిన కార్యము జయప్రదముగా సాగును

గదా! ప్రమాదమున కవకాశము లేదుగదా!"

అంత నాకన్నియ తదనసనోత్సాహమునఁ దన పినతండ్రి సన్నిన ప్రత్యూహము సవిస్తరముగఁ దన ప్రియునకెఱుకపఱచెను. అతఁడు గూడ సంతసించిఁ పాఱివచ్చిన దొంగ యెచటనుండెనని ప్రశ్నింప, వాఁడు తన గృహంబుననే యుండెననియు కార్యసాఫల్యమగు సంతనే విశేషబహుమానము వడయఁ గలఁడనియు నామె పలికెను. మసిలు, డిట్లులనెను.—

"ప్రేయసీ! ఈవార్త నాకెంతయు మోదావహము. గ్రీకులందఱు నేకకంఠమున నిజనకునిఁ గొని యాడుదురు. కాని, ఐరిణీ! చాలసేపా యెను. ఇఁక బోవలయును."

"పోవలయునా! మనోహరా! ఆమాట కడవుగదా. ఆహా! పరస్ప రానురాగ బద్ధులమగు మనమేల ఎడబాయవలయు? నిర్జనారణ్యాంతర జలాశయమువలె మదీయ హృదయానురాగము ఆశానుమానవి యోగ తీక్ష్ణకంట కావృతమై, కడుఁబాధజెందెడిని."

"ఐరిణీ! వియోగము తప్పదు. కాని, ఈవియోగ మెంతకాలము? ఒకటి రెండు దినములు మాత్రము ప్రయాణము సల్పి మగుడ నిన్నుఁ గాంచువాఁడను. కావున, భయముడిగి నాకు సెలవిమ్ము."

ప్రియ పునర్దర్శనమచిరకాలమున నగుననునాశచే నా ప్రణయిని హృదయాందోళన ముపశమించెను. మసిలుఁడు తన దారింబోయెను. ఐరిణి తన గృహము జేరెను.

సాలకుఁడు పశ్చిమతీరమునఁ గావలియుంచిన సైనికుల్నూఱ యను కూల గృహమున విడిసియుండిరి. వారందఱు మహమ్మదీయులు. వారి నాయకుఁడును మహమ్మదీయుఁడే. వారందఱు నిశ్శబ్దముగ నుండవల యుననియు, దొంగలందుఁ బ్రవేశించువఱకు వేచియుండ వలయున నియు, ధనసంగ్రహణకార్యమున వారు మునిఁగి ఏమరియుండు సమ

యమున రయంబునఁబడి పట్టువడియుననియు అక్షణంబునఁ దమకు రక్తపాతము లేకనే మహావిజయము ప్రాపించుననియు, ఆసురాత్ము లను సజీవముగ రాజధానికిఁ బంపి యశేష యశోపార్జన మొనరింపనగు ననియు నాయకుఁడు పలుక, సైనికులు సమ్మతించిరి. దోపిడికాండ్రు పట్టుపడునంతనే వారి నావయందలి ధనకనకాదులు తమ యధీన మగునని ఎఱింగి వారమితోత్సాహముగ నుండిరి.

మఱునాఁ డుదయించెను. ఒక యామమగునంతనే చోరుల నావ నయనగోచరమాయెను. తోడనే మహమ్మదీయసేనాని సంతోషపర వశుఁడాయెను. తానప్పుడే కృతకృత్యుఁడై రాజసన్మానము గాంచి నట్లు అతఁడు సంతసించెను. వారి ధనమప్పుడే తమ యధీనమైనటులు సైనికు లుప్పొంగిరి.

మధ్యాహ్నమాయెను. మహమ్మదీయ సైనికులు ఎలుగెత్తి తమ దైవమును ప్రార్థింపనుండిరి. అట్టి సమయమున శల్యమాత్రావశిష్టుఁ డగు బిచ్చగాఁ డొకఁడు ద్వారము కడ నాకస్మికముగాఁ దోఁచి సైని కులు ప్రశ్నించునంతలో గుభాలున నేలఁగూలెను. చూచుటకు వాఁడు జీవరహితముగ నుండెను. ద్వారపాలకులు వాని నెత్తుకొని తమ నాయకుని చెంతకు వడివడి బోయిరి. అచటి సైనికులు క్రోధాతి రేకమున రక్తారుణ నయనులైరి. నాయకుఁడు దుర్భర క్రోధానల తప్తుఁడై యభినవ జలధరమువలె నిట్లు గర్జించెను—

"ఈశ్వాన మెవ్వఁడు? ఈక్రైస్తవాధముడు మనము దైవారాధన మొనరించుసమయమున నరుదెంచి పీనుఁగువలెఁ బడనేల? సైనికు లారా! చూచెదరేల? కొరడాలుదీసి వాని పాదములపై నూరు దెబ్బ లు వేయుఁడు. దానఁ దెలివొందునేమో చూతము?"

ఒక సైనికుఁ డిట్టులనెను—

"ఆర్యా! నేనధమాధముఁడనయ్యా—నొక్క పలుకాడెద! నాసాహ

సము మన్నించి చిత్తగింపుడు. ఈక్రైస్తవాధముని శిక్షింపకమున్ను వీని యుదంతమరసిన బాగుండును.”

ఆమాట సమంజసముగ నుండుటచే సేనాని సమ్మతించి, వాఁడు తెలివొందునటులు మధురస మిప్పించెను కాని, మధువనినంతనే, నాయపూర్వద్రవముం గాంచినంతనే సేనాని నోరూరుటచే వాఁడును ద్రావి అమితోత్సాహము వడసెను. బిచ్చగాఁడు సేనదేశి యిట్టులనెను—

“లోకైక సార్వభౌములగు అహమ్మదు పాదుషావారి గ్రీకు ప్రజలలో నేనొకఁడను. సేనాధిపా! నీవు మహనీయుఁడవు, చచ్చిన వానికిఁ బ్రాణదానమొసంగిన దయామయుండవు నిన్నెంత కొనియాడినను ఎక్కువకాదు. మాగ్రామము దక్షిణ తీరముననున్నది ఆలుబిడ్డలతో నాయల్ప కుటీరమునఁ బడియుండ ఆఱుదినముల క్రిందట నీటిదొంగ లాకస్మికముగా దిగివచ్చి దోచుకొనిపోయిరి. ఆ పాపాత్ములు నా నివేశనము నేను చూచుచుండగనే కాల్చివైచిరి. అసలు దరిద్రుఁడనగు నేను నిలువ నీడలేక అందందుఁ దిరిగి తిరిగి, మలమలమాడి, తూలి తూలి, తుదకు నీద్వారమునఁ బడితిని. నీదయవలనఁ దెలివొందితిని.”

“ఎంత దారుణము! ఆ మానవాధములు గ్రీకులా? మహమ్మదీయులా?”

“గ్రీకులే—నా దేశస్థులే నాకిట్టి యపకార మాచరించిరి.”

మహమ్మదీయ దళవాయి క్రోధవివశుఁడై పండ్లు కొఱికి యిట్టులనెను—

“ఓరీ! భయపడకుము. నిన్నింత కష్టపెట్టిన దురాత్ములు ఇఁక మన యధీన మగుదురు. ఆనాయకునిపై నీవును గసి తీర్చుకొనవచ్చును.”

“మహనీయా! నాకుఁ గసియేల? జవసత్వము లలవడువఱకు నిందుఁ దలదాచికొననిమ్ము—చాలును. ఉత్తరతీరమున నాబంధుగుఁ

డొకఁడున్న వాఁడు—అటు పోయెదను."

"అటులే కానిమ్ము. కాని, ఈరేయి నీవొక వింతగాంతువు. నిన్నుఁ గారించిన ఆదుష్టాత్ములు మాయధీనులగుదురు. దాన నీచిత్తమునకుఁ గొంత శాంత మొదవుగాక."

నవీనుఁడు సముచితముగా బదులాడెను. వాని కారణమున నిలిచి పోయిన దైన ప్రార్థనతోడనే మగుడ ప్రారంభమాయెను. అనంతరము వారు కొంతకాలము వినోదాదులం బుచ్చి, సాయంత్ర మగుడు మగుడ సాంధ్యకరణీయము లొనరించి, భోజనమొనరింపఁ గూర్చుండిరి. నవీనుఁడు కృతజ్ఞతా పూర్వకముగా వారికిఁ బరిచర్య సలుప నమకట్టి వడ్డన సేయుదొడంగెను. వాని వినయ ప్రవర్తనము గాంచి యందఱు సంతసించిరి. ముఖ్యముగా సేనాని మఱియు నానందించెను. ఆతనికి సర్వోపచారములును బిచ్చగాఁడే యొనరించుచుండెను. భోజనానంతరము వాఁడు వేఱొక గదిలోనికిఁ బోయి కాఫీ తయారుచేసి యొసంగెను. సేనాని సంతుష్టాంతరంగుఁడై ఆపానీయము ద్రావెను. బిచ్చగాఁడు సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి తత్క్షణము మాయమాయెను.

వాఁడు వడివడి సముద్రతీరమునకుఁ బోయి వెనుదిరిగి చూచినంతనే, తాను వీడిన గృహంబున ననేక దీపములు మెఱపులవలెఁ బరుగిడుచుండుట గోచరమాయెను. సైనికులు కలవరమంది తనకై వెదకుచుండిరని గుర్తించి సగర్వముగ మందహాస మొనరించెను. వాఁ డంత శీఘ్రతరంబుగఁ బాఱెను.

వాఁడు కొంత దవ్వరగినంతనే, జనుల అలికిడి వినవాయెను. రెండు నిమిషములలో నేఁబదిమంది కాన్పించిరి. వారు కొల్లగొట్టిన సామగ్రి అమూల్యముగను అత్యధికముగను నుండెను. మన బిచ్చగాఁడు వారి నాయకుని గాంచి ఇట్లు ప్రశ్నించెను.—

"నీ కార్య మింత శీఘ్రముగ సఫలమాయెనా?"

"జనులు భయవిహ్వలులై మమ్మెదిరింపనైన నెదిరింపరైరి. మేము దుర్గద్వారము నిరాఘాటముగాఁ బ్రవేశించి, ఈసామగ్రి నంతయు సుళువుగా దెచ్చితిమి, తమ నాయకుఁడు పన్నిన వ్యూహ మమోఘమనియు, దొంగ లీసారి తప్పక పట్టుపడుదురనియు బూర్తిగ విశ్వసించి ప్రజాళి నిర్భయముగా హాయిగా నుండిరి. కాని, నాయకా! నీప్రయత్న మేమాయెను?"

మన బిచ్చగాఁడు దొంగల నాయకుఁడనియు, నాయకుఁడన్న వాఁడు వాని సహకారి యనియు మీకుఁ దెల్లమాయె గదా! నాయకుఁ డంత దన యుదంతము తెలియఁబఱచెను. సహకారి ఇట్లు ప్రశ్నించెను.—

"కాని, నీకార్యము పూర్తి కాలేదా?"

"మిత్రమా! తీవ్రపడకుము— మహమ్మదీయుఁడు మరణింప లేదు—కాని వాని కాఫీయందునేఁ గలిపిన విషప్రభావమున వాఁడు చచ్చినట్టు పడియుండును. వాఁడు నాయెడ సదయుఁడై యుండుటచేఁ బ్రాణాపహరణ మొనరింపఁ జాలనైతిని. సేనానియే వారి బలము. అట్టి సేనాని మృతప్రాయుఁడగుటచే సైనికు లేమియు సేయఁజాలరు. వారిని బాఱద్రోలి వారి సేనానిం బట్టుట కడు సులభము. దాన మనకుఁ బరిహాసపూర్వకముగాఁ జాలధనము చిక్కును."

నాయకుఁ డంత దీర్ఘాస్త్రధారియై, ఇష్టజనసమేతుఁడై తాను వీడివచ్చిన సైనికగృహంబునకు నిబ్బరముగాఁ బ్రయాణమాయెను. వారందఱుగడు నిశ్శబ్దముగ నుండిరి. రేయియు గడు బ్రశాంతముగ నుండెను. వారేకముగా వైచు నడుగుల దడదడలు తప్ప వేఱు శబ్ద మెద్దియు లేదు.

కంటక జనరాయఁడు గృహద్వారము బ్రవేశించువఱకును మహ

ప్పొడచూపు లేమియు నెఱుంగరు. అంత నైరులు పిడుగువలె సరుదెంచి నంతనే వారు విగతధైర్యులయ్యు సైనికులగుట కతంబున నప్రయత్న ముగా నాయుధముల దాల్పఁ గడంగిరి. కాని, ధైర్యహీనులకు నాయు ధము లేల! రెండు నిమిషములలో వారందఱు పాశబద్ధులైరి. తమ ధనంబులతోఁ బాటు వారి సేనానిం గూడ దరలించుకొని ఆ కంట కులు తమ నావకుఁ బోయిరి.

ఈ దురంతము గ్రీకుపాలకునకుఁ దెలియవచ్చెను. అతని యాగ్ర హమునకు మేఱలేదు. తన ప్రయత్న మెట్లు విఫలమాయెనో ఆత నికిఁ దెలియదాయెను. ఆ రహస్య మొక్క ఐరిణీ తప్ప అన్యులెవ్వ రెఱుంగరు. తన చెంతకుఁ బాఱివచ్చిన గ్రీకుదొంగ ఏమైన మోస మొనరించెనా యని అనుమానించుటకైనను అవకాశము లేకుండెను. ఏమన, వాఁడు సదా పాలకుని చెంతనే యుండెను. ఐరిణీయును గారణ మరయఁజాలక విస్మయవిచారాక్రాంతచిత్తఆయెను. ఇంతటి సాహస మొనరించిన దురాత్ములు తన ప్రియున కెట్టి యపకార మొనరింతురో యని ఆ కాంత భయప్రకంపితఆయెను.

మఱునాఁడు సాయంకాల మగుసంతనే నిజమనోహరసుధాకర వదనసందర్శనోత్సుకమతి యగు నైరిణి సముద్రతీరమునకు రయం బునఁ బోయెను. నాలుగైదు నిమసములలో మనిలుఁ డరుదెంచెను, ఐరిణి అనిర్వాచ్యానంద మనుభవించెను. తన ప్రియకాంతను గాఢా లింగన మొనరించి, నునుజెక్కుల ముద్దాడి, అధరసుధారసము గ్రోలి అమందానంద మనుభవించి, అనంతర మొక కరంబా కోమలాంగి కౌనుపై జేర్చి, రెండవ కరంబా పడంతి హస్తమున గీలించి మని లుఁడు మనోహరముగ సంభాషింప దొడంగెను. కొంతకాల మట్లు లగుడు ఐరిణి, నిట్టూర్పు విడిచి యిట్టులనెను.

"మనోహరా! నా హృదయ మేలకో భయాధీనమై యున్నది

కారణ మరయఁజాలను. కాని మనమిఁక సజీవముగాఁ గలయజా
మని మాత్రము దారుణముగఁ దోఁచెడిని. సమాధినుండి వెలువడు
దయ్యములు కేవలమూహాజనితముల నెఱింగియు నా స్థలంబునకుఁ
బో నెఱచు వాని పగిది, నేనును డోలాయమాన మానసనై అకార
ణముగఁ బరితపించుదాన—"

"ప్రేయసీ! ఇట్టి భయంబుడిగి హాయిగ నుండుము. ఈ యాత్ర
ముగియునంతనే మన మొండొరుల మెడఁబాయక అవిరళసౌఖ్యార్ణవ
తరంగముల నోలలాడఁ గలము—"

"ఆర్యా! ఇంకను సముద్రయానమా? వలదు! నా జనకుఁడు కరు
ణామయుఁడు—నన్నెంతయు ప్రేమించును—నా సౌఖ్యమునకంత
రాయము గల్గింపఁజూచు కఠినుఁడు గాఁడు. కావున, నీవిఁక గాల
యాపన మొనరింపక ఆ మహానీయుని పాదములపై వ్రాలి నీ మనో
రథ మెఱింగింపుము—తప్పక అనుగ్రహించును."

"సుందరీ! నేనీ సమయమునఁ దీవ్రపడి నీ జనకు సన్నిధిని నేని
కార్యభంగ మగునని వెఱచువాఁడను. ఏమన, నీ జనకుఁడీ విశాలదేశ
పాలుఁడు, సంపన్నుఁడు, సద్వంశజుఁడు, సకలజనహృదయప్రేమాస్ప
దుఁడు. నే నన్ననో!—అనామకుఁడ—నిర్భాగ్యుఁడ! కావున, విశేష
ధనోపార్జన మొనరించి నిన్నుం బడయవలయునని నే నింతకాలము
వేచియున్నవాఁడను. ప్రేయసీ! రెండుమూఁడు వారములలో నీ
యాత్ర ముగియును. అనంతరము మనము సఫలీకృతమనోరథులమై
హాయిగ నుండఁగలము. అందనుక వేచియుందుము."

"ఆర్యా! మజ్జనకుని ధనాధికారవైభవంబులఁ గాంచి వెఱగంద
వలదు. ఆతనిఁ గాంచుటకు మంచి యనుకూలసమయ మెఱింగించెద
నాలింపుము. ఆతని సోదరుఁడును, నన్నుఁ గాంచిన జనకుఁడును నగు
మహానీయుని సమాధి అల్లదె—ఆ పర్వతాగ్రమునఁ గలదు. నా

పినతండ్రి ప్రతి 'సబ్బాతు' దినమునను సూర్యాస్తమునసమయమున నే యాడంబరమును, ఏ వైభవమును ఏ సహాయ్యమును లేక యే ఛాయామాత్రసాహాయ్యుఁడై పోవువాఁడు. అట్టి సమయమునఁ నివాతనిఁ గాంచి కృతకృత్యుడవు కాఁగలవు."

"హరిణీ! ధనవంతుఁడ నైనగాని నిన్ను వివాహ మాడఁజాలను."

"మనోహరా! ధనసంగ్రహణార్థము మగుడ భయంకర సముద్రయాన మొనరింతువా? చాలు, చాలు! మనకు ధనమేల? మఱియు నీ యనంత పారావారమంతయు నా దుష్ట చోరాగ్రేసరుని రాజ్యము వలె, దోచెడిని——"

మనిలుఁడు సగర్వముగ మందహాస మొనరించి, ఇట్లులనెను.——

"ప్రేయసీ! నిర్ధనజీవనము దుస్సహము. కావున, ఈ సాగరము సహస్రక్రూరచోరుల కాకరంబైనను నిర్భయంబుగఁ బోవువాఁడను."

"ఆర్యా! నీవా గజదొంగ మహిమ నెఱుంగవు. మేధావంతుఁడగు నా జనకుఁ డత్యంత నిగూఢముగ నొనరించిన వ్యూహము వ్యర్థమాయెను. ఆ మాయావి దురంతక్షుధార్తుఁడగు బిచ్చగానివలె నటించి సైనికజన నికాయంబు జొచ్చి వారిం బ్రమత్తుల నొనరించి సేనాని త్రావు పానీయమున మత్తుమందు గలిపి, తానే యందిచ్చి, తదుత్తర నిమేషమే మాయమాయెను! ఒక గడియలో వాఁడు తన సిబ్బందితో నరుదెంచి, ఆచ్చవడి చూచు సైనికులను బంధించి సైన్యాధిపునిఁ గట్టి కొంపోయెను. అంతకు పూర్వమే, దుర్గమున భద్రపఱచిన ప్రజాధనము వాఁ డవలీల నపహరించెను! వాఁడెంత సాహసియో గాని ఇరువదివేలు నాణెములు దన కర్పించినచో సేనానాయకుని విడిచిపుత్తునని నా జనకునకు వర్తమాన మంపెను! ఆహా! నా జనకుని యవస్థ కడు దుస్సహముగ నున్నది. తన సేనాని యట్టి దురవస్థకుఁ బాల్పడెననియు ప్రయత్న మాతెఱంగున భగ్నమాయె

ననియు, మహమ్మదీయపాలకుఁడు కడుకుపితుఁడై యున్నవాఁడు. చోర నాయకుఁడు నిర్దయుఁడై విధించు షరతునకు లోఁబడుట తప్ప నాజనకున కుపాయాంతరము కానరాకున్నది.”

మనిలుఁ డొక్కక్షణ మాలోచనాపరుఁడై యిట్టులనెను.—

“కాని, అట్టి అతి సాహసమొనరించిన ఆ చెనటి నెట్టులైనఁ జెక్కాడు నుపాయ మరయక నీ జనకుఁడు వానికి హేయముగ లోఁబడునని తలంతును.”

“నిక్కము. వాని దుష్టసందేశ మరుదెంచినంతనే నా జనకుఁడు చక్కని యాలోచనం బొనరించెను. పరిహారధనము మఱుచటి ఉదయము తనకుఁ జేరవలయుననియు, ఆ ధనము గొనితెచ్చు నౌక యందు నిరువురుమాత్ర ముండవలయుననియు, తోడనే తాను మహమ్మదీయ సేనానిని విడిచి యిత్తుననియు నాగజదొంగ వ్రాసెను. నాజనకుఁ డొక యపూర్వ నౌకా నిర్మాణమునకు రహస్యముగ గడంగెను. చోరనాయకునకు ధన మందజేయు నౌక అయ్యదే. అందిరువురు నావికులు మాత్రము గోచరింతురు. కాని, జనుల కగోచరమైయుండు నద్దాని గర్భమున సాయుధులగు యోధు లిరువది మంది యడంగి యుందురు. ధనము చిక్కినంతనే సేనాని మావారి యధీన మగునుగదా. ఆ ముహూర్తముననే, గ్రీకువీరులు నౌకా గర్భ విచ్ఛేదన మొనరించి, చోరనావపై లంఘించి, యద్దాని నాక్రమింతురు. మనోహరా! ఈయుపాయ మమోఘముగదా!”

ఆ యుపాయ మద్భుతముగ నుండెననియు, గ్రీకుపాలకునకు జయము ధ్రువమనియు మనిలుఁడు సానందముగాఁ బలికెను.—

“సుందరీ! చాలసేపాయె. నేనికఁ బోవలయు. మూఁడు నాల్గు వారములలోఁ దిరిగి వచ్చువాఁడ.”

తన ప్రియు నభిప్రాయము మఱలింపవలయునని ఐరిణి ఎంతగ

ప్రయత్నించినను నిరర్థకమాయెను. యువకుఁడు ప్రేమమయ గాఢాలింగన మొనరించి నౌకారూఢుఁడాయెను. నిశ యగుటచే నావోడ కానరానికారణమున నౌకాదండంబుల సవ్వడి యంతరించువఱకు నాకామిని ఆ స్థలంబుననె నిలిచి, దుర్భరవిచార ఘూర్ణితమానస్కయై తన గృహమునకుఁ బోయెను.

ఉదయమగుసరికి గ్రీకుపాలకుని మాయానౌక పూర్తిఆయెను. శస్త్రధరులగు సైనికు లిరువదిమంది సముచితముగ నం దడంగియుండిరి. చోరనాయకున కర్పింపవలసిన ధనమం దాయత్తమాయెను. వాఁడు విధించినటులు ఇరువురు నావికులు మాత్రము నౌకను నడుపదొడంగిరి. తన కీసారి మహావిజయము ప్రాపించునని విశ్వసించి, ఆచిత్రనాటకముం దాను గనులార గాంచి యానందింపవలయునని యెంచి, గ్రీకుపాలకుఁ డొక సముచిత సమున్నత ప్రదేశమున సగర్వముగ సుఖాసీనుఁడై వీక్షింపదొడంగెను.

గ్రీకు నౌక క్రమముగా నాచోరనావ సమీపించెను. ఒండొంటి నొరయునట్లు గ్రీకునౌక నిలిచిన యనంతరము, పరిహారధనముతో నిండియున్న సంచులను గ్రీకు నావికులు చోరనాయకున కందిచ్చిరి. వారును ఆనావమీఁదనే యుండిరి. తమ నిగూఢ ప్రయత్నము సఫలమగు ముహూర్త మరుదెంచెనని వారు లోలోన సంతసించిరి. నౌకాగర్భస్థ సైనికజనంబులు తామెన్నఁడు బయల్పడి విజృంభించి దురాత్ములగు చోరులను దండించి వారి నావ నాక్రమింతుమోయని తత్తరపడుచుండిరి. దవ్వుననున్న గ్రీకుపాలకుఁడు సంభ్రమోత్సాహపరుఁడై, ప్రకంపితహృదయుఁడై, అనిమిష నయనుఁడై, నిరీక్షించుచుండెను. దృఢవిశ్వాసబద్ధుడగు గ్రీకు నావికుఁడు చోరనాయకునిఁ దన యధీన మొనరించుకొందు నని తలంపున సగర్వముగ నాతనిడాసెను. కాని, అంతలో నెంతటి ప్రమాదము సంభవమాయెను! ఆకస్మిక

ముగా, శ్రవణవిశీర్ణ మొనరింపఁజాలు ఈల ఖంగున మ్రోగెను. రజ్జు పరికల్పిత యంత్రప్రభావమునఁ జోరనావపై నొక బండఱాయి లేచి, గ్రీకునావికుఁడు విగతధైర్యుఁడై మ్రాన్పడి చూచుచుండ, గ్రీకు నౌకపై గుభాలునఁబడెను. అయ్యది తద్విపరీతోద్వేగము నైపఁ జాలక అట్టిట్టు నూఁగులాడి రయంబున సముద్రగర్భస్థ మాయెను! ఆ ముహూర్తముననే ధనము గొనివచ్చిన నావికుఁడును తొంటి మహమ్మదీయ సేనానియుఁగూడ క్రూరపాశ ప్రపీడితకంఠులై దారుణ మరణించిరి. గ్రీకుపాలకుని గుండె లవియునట్లు చోరులందఱు సింహ నాద మొనరించి, తత్సంఘలాంఛనంబగు రుధిరవర్ణకేతనం బెగుర వైచి రయమ్మున మాయమైరి.

గ్రీకుపాలకు నవస్థ మఱియు దుర్భరం బాయెను. అట్టి దారుణ మరణమునకుఁ బాల్పడిన సైనికుల దారాపుత్రాది బంధుజనులు దుఃఖపరవశులై యాతని నెంతయు నిందించిరి. స్థానిక మహమ్మదీయ పాలకుఁ డీక సహింపఁజాలక, జరిగిన విషయము సవిస్తరముగా లిఖించి, తురుష్క ప్రధానామాత్యునకు నివేదించెను.

తానెంతయో నిగూఢముగ నొనరించిన మాయోపాయ మెట్లు విఫలమాయెనో యెఱుంగఁజాలక పాలకుఁడు ఖిన్నుఁడై అమితలజ్జా భయాక్రాంత చిత్తుఁడాయెను. ఆ దురంతము వెల్లడియైనంతనే విస్మయపరవశులై భయవిహ్వలులై అనంత ప్రభావ యుతుండగు నాచోరనాయకునకు భూతనాయకుడు తోడ్పడియుండునని జనులు నిశ్చయించిరి. అదివఱకే క్షీణించిన భూమధ్యసముద్ర వాణిజ్యము మఱియు నడుగంటెను. తన ప్రియుఁ డేమగునోయని ఐరిణి భయాతురయై విలపింపఁదొడంగెను.

విజయములపై విజయముల గాంచుచుండిన చోరనాయకుఁడు దుర్గర్వమున నొక్కనాఁడు తనతోడిదొంగలతో బీరములాడి, తురుష్క

నౌకాధ్యక్షుని దళముపైఁ బడఁజూచెను. తురుష్కనావికులావిషయము ముందుగనే గనిపెట్టిరి. చోరనౌక యరుదెంచినంతనే చుట్టిరి. చోరులు సహజధైర్య స్థైర్యములతోఁ బోరాడియు భంగపడిరి. పెక్కండ్రు తెగటారిరి. హతశేషులు పట్టువడిరి. అందు నాయకుఁడుగూడ నుండెను. తురుష్కోద్యోగి వారినందఱను రాజధానికంపెను.

చోరనౌకపైఁగల ధనమంతయు సుల్తాను వశమాయెను. చోరులు నాయకునితోఁబాటు కారాగార బద్ధులైరి. వారు మరణశిక్షకుఁ బాల్పడవలసినదేగాని, వారు మఱియెందైనను ధనముదాచి యుందురని భావించి, రెండుమాసములలో నొకలక్ష నాణెములర్పించినచో వారిని జీవముతో విడిచివైతుమని ప్రధానమంత్రి తెల్పెను.

చోరనాయకుని దురవస్థ ఎంతయు దుస్సహముగ నుండెను. యుక్తాయుక్తములు మఱచి దుర్గర్వమున నతిసాహస మొనరించుటచేఁ దనకట్టిచేటు మూడెనని వాఁడెంతయు విలపించెను. పరిహారధనం బర్పింతమన్న, చోరుల సర్వస్వ మానావయందే యుండెను. ఇతర ధనంబేమియు లేదు. కాన, మరణముతప్పదు. ఐనను, నాయకుఁడు తనకై విచారింపక, తన, యవివేకముచేఁ దన యనుచరులుగూడ దుర్మరణమునకుఁ బాల్పడవలయుగదాయని కడుంగడు దుఃఖించెను. సాగరమువలె ననంతమై నగాధమైయొప్పు వాని విషాదమునకు వేఱు కారణములుకూడ నుండియుండును.

ఒక్కదినము తక్కువగా నిర్ణీతకాల మరుదెంచెను. ప్రభుత్వోద్యోగియొకఁడా చెఱసాలకుఁబోయి, "ధనమర్పింతురా, లేక, మరణింతురా" అని నాయకునిఁ బ్రశ్నించెను. ధనహీనుఁడగు చోరనాయకుఁడు తాము మరణింప సంసిద్ధులమని ఉత్తరమొసంగెను.

ఆ యుద్యోగి వెడలినంతనే మఱియొకఁ డరుదెంచి, చోరనాయకుని సంబోధించెను. నవీనుఁడు గ్రీకుభాషనే మాటాడెను గాని

ఉచ్చారణము మాత్రము బెట్టుగ నుండుటచే నాజాతివాఁడుకాఁడని వ్యక్తమాయెను. ఆతని సముచితవస్త్రధారణమును, కారాగారాధికారి సవినయముగ మెలంగుటయు జూడ, నాతఁ డొక యధికారియో ఏ ప్రముఖుఁడో కావలయుననియు చోరనాయకుఁడు గ్రహింపఁ జాలెను. ఆ పురుషుఁడు వానిప్రక్కనే ఆసీనుఁడై యిట్లుప్రశ్నించెను.

"చోరనాయకా! రేపు నీవు మరణింపవలయు గాఁబోలు?"

"ఇట్టి మాటాడుటకు నీ వరుదెంచియుండవని భావింతును."

"ఓయీ! ఎల్లి సూర్యోదయ మగునంతనే, జనసందోహములు చుట్టును గుమికూడి భూనభోంతరాళంబులు ఘూర్ణిల్లునట్లు నిన్ను దిట్టుచుండ నీవు వధ్యస్థానమున కీడ్వఁబడెదవు: చూడ భయంకరముగ నుండు నీదు ఘోరవిచ్ఛిన్నమస్తకము పాదుషావారి దుర్గసింహద్వారమున శూలాగ్రమునఁ బ్రదర్శింపఁబడుఁగదా."

చోరనాయకుఁ డెంతటి ధైర్యశాలియైనను స్వీయవధాప్రశంస దుస్సహముగ నుండెను. తన యభిప్రాయము నాతఁడు సూచించినను, నవీనుఁడు చలము వహించి నిర్దయుఁడై యిట్టులనెను—

"మృత్యువాసన్నమగునపుడు హృదయము సహజముగా భయాక్రాంత మగుకదా!...కాని, కరాళమృత్యువదనగహ్వరము జొరవలసిన నిన్ను దప్పింపఁగడంగువాని కేమి ప్రత్యుపకార మొనరింప గలవు?"

"యదార్థమగునేని నేనా మహనీయుని సోదరునిగాఁ బ్రేమింతును. ప్రేమించుటయేగాక ప్రాణదాతయగు నాయుదారవంతునకు మేమెల్లర మధీనుల మగుదుము."

అట్టి సంభాషణ కొంత యైనపిమ్మట, నవీనపురుషుఁ డిట్టులనెను—

"స్కాయోద్వీపమును శాసించు గ్రీకుపాలకు నెఱింగియేయుందువు

తురుష్క-రాజధానియందలి ఫ్రెంచిరాయబారి ఆతని నెట్టులైన నశ పఱచుకొనఁ జూచుచున్నాఁడు. నేనా రాయబారి మిత్రుఁడను, దూతను. గ్రీకుపాలకుఁడు కఠినాత్ముఁడై తన కీవియందుండు ఫ్రెంచి కుటుంబములను గడుగారించుటచే వారచట నిలువఁజాలకున్నారు. ఆ పాలకునిఁ దొలంగింపవలయునని మా రాయబారి ఎంతచెప్పినను తురుష్క-ప్రధానామాత్యుఁడు సమ్మతింపఁడాయెను. కావున, మా వాఁ డొక యుపాయ మాలోచించెను. సమయముజూచి ఆకస్మికముగా గ్రీకుపాలకు నాక్రమించి, రయమ్మున ఫ్రాన్సుదేశమునకుఁ దరలింపవలయును. నీ వీ కార్య మొనరింతువేని, మహమ్మదీయులు కోరు పరిహారధనం బీక్షణమర్పించి, నిన్నును నీ యనుచరులను విడిపించి, మీ కొక నౌక యొసంగెదను. కార్యసాఫల్య మగునంత నే నీకు విశేషబహుమానముగూడ నిప్పింతును.''

దుర్భర నిరాశార్ణవ మగ్నుఁడై పొరలాఁడు చోరనాయకున కా పలుకు లమృతప్రాయముగనుండెను. ఫ్రెంచిపురుషుఁడు నియోగించిన కార్యము కష్టసాధ్యమైనను, అసాధ్యముగఁగూడ గోచరించినను, తనకుఁ గడుసులభసాధ్యమని గ్రహించి, అమితోత్సాహపరుఁడై చోరనాయకుఁడు సమ్మతించెను. ఆరహస్య మెవ్వరికిఁ దెలుపరాదనికూడ నవీనుఁడు శాసించెను. చోరనాయకుఁ డంగీకారసూచకముగాఁ దల పంకింప ఫ్రెంచిపురుషుఁడు సంతసించి తోడనే నిష్క్రమించెను. వాని ప్రవర్తనము గాంచిన చోరనాయకుఁడు విపరీత విస్మయాక్రాంత చిత్తుఁడై వివిధతీవ్రాలోచనా విహ్వలుండై కారయందు నిముసములు లెక్కించుచుండెను.

ఆ సమాచారమటులుండఁ, సుందరాంగియగు నైరిణో నిజప్రియాగమనమునకై యనుదినము నిరీక్షించుచుండెను. సర్వజన భయంకరుండగు చోరనాయకుఁడు పట్టువడెనని తెలియుటచే నాభీతహారిణేక్షణ

ఉచ్చారణము మాత్రము బెట్టుగ నుండుటచే నాజాతివాఁడుకాఁడని వ్యక్తమాయెను. ఆతని సముచితవస్త్రధారణమును, కారాగారాధికారి సవినయముగ మెలంగుటయు జూడ, నాతఁడొక యధికారియో ఏ ప్రముఖుఁడో కావలయుననియు చోరనాయకుఁడు గ్రహింపఁ జాలెను. ఆ పురుషుఁడు వానిప్రక్కనే ఆసీనుఁడై యిట్లుప్రశ్నించెను.

"చోరనాయకా! రేపు నీవు మరణింపవలయు గాఁబోలు?"

"ఇట్టి మాటాడుటకు నీ వరుదెంచియుండవని భావింతును."

"ఓయీ! ఎల్లి సూర్యోదయ మగునంతనే, జనసందోహములు చుట్టును గుమికూడి భూనభోంతరాళంబులు ఘూర్ణిల్లునట్లు నిన్ను దిట్టుచుండ నీవు వధ్యస్థానమున కీడ్వఁబడెదవు: చూడ భయంకరముగ నుండు నీదు ఘోరవిచ్ఛిన్నమస్తకము పాదుషావారి దుర్గసింహద్వారమున శూలాగ్రమునఁ బ్రదర్శింపఁబడుఁగదా."

చోరనాయకుఁ డెంతటి ధైర్యశాలియైనను స్వీయవధాప్రశంస దుస్సహముగ నుండెను. తన యభిప్రాయము నాతఁడు సూచించినను, నవీనుఁడు చలము వహించి నిర్దయుఁడై యిట్టులనెను—

"మృత్యువాసన్నమగునపుడు హృదయము సహజముగా భయాక్రాంత మగుకదా!... కాని, కరాళమృత్యువదనగహ్వరము జొరవలసిన నిన్ను దప్పింపఁగడంగువాని కేమి ప్రత్యుపకార మొనరింపఁగలవు?"

"యదార్థమగునేని నేనా మహనీయుని సోదరునిగాఁ బ్రేమింతును. ప్రేమించుటయేగాక ప్రాణదాతయగు నాయుదారవంతునకు మే మెల్లర మధీనుల మగుదుము."

అట్టి సంభాషణ కొంత యైనపిమ్మట, నవీనపురుషుఁ డిట్టులనెను—

"స్వాయోద్వీపమును శాసించు గ్రీకుపాలకు నెఱింగియేయుందువు.

తురుష్క రాజధానియందలి ఫ్రెంచిరాయబారి యతని నెట్టులైన వశ పఱచుకొనఁ జూచుచున్నాఁడు. నేనా రాయబారి మిత్రుఁడను, దూతను. గ్రీకుపాలకుఁడు కఠినాత్ముఁడై తన దీవియందుండు ఫ్రెంచి కుటుంబములను గడుగారించుటచే వారచట నిలువఁజాలకున్నారు. ఆ పాలకునిఁ దొలంగింపవలయునని మా రాయబారి ఎంత చెప్పినను తురుష్క ప్రధానామాత్యుఁడు సమ్మతింపఁడాయెను. కావున, మా వాఁడొక యుపాయ మాలోచించెను. సమయముజూచి ఆకస్మికముగా గ్రీకుపాలకు నాక్రమించి, వయమ్మున ఫ్రాన్సు దేశమునకుఁ దరలింపవలయును. ఈ పీ కార్య మొనరింతువేని, మహమ్మదీయులు కోరు పరిహారధనం బీక్షణమర్పించి, నిన్నును నీ యనుచరులను విడిపించి, మీ కొక నౌక యొసంగెదను. కార్యసాఫల్య మగునంతనే, నీకు విశేషబహుమానముగూడ నిప్పింతును.”

దుర్భర నిరాశార్ణవ మగ్నుఁడై పొరలాఁడు చోరనాయకున కా పలుకు లమృతప్రాయముగనుండెను. ఫ్రెంచిపురుషుఁడు నియోగించిన కార్యము కష్టసాధ్యమైనను, అసాధ్యముగఁగూడ గోచరించినను, తనకుఁ గడుసులభసాధ్యమని గ్రహించి, అమితోత్సాహపరుఁడై చోరనాయకుఁడు సమ్మతించెను. ఆరహస్య మెవ్వరికిఁ దెలుపరాదనికూడ నవీనుఁడు శాసించెను. చోరనాయకుఁ డంగీకార సూచకముగాఁ దల పంకింప ఫ్రెంచిపురుషుఁడు సంతసించి తోడనే నిష్క్రమించెను. వాని ప్రవర్తనము గాంచిన చోరనాయకుఁడు విపరీత విస్మయాక్రాంత చిత్తుఁడై వివిధతీవ్రాలోచనా విహ్వలుండై కారయందు నిముసములు లెక్కించుచుండెను.

ఆ సమాచారమటులుండ, సుందరాంగియగు నైరిణీ నిజప్రియాగమనమునకై యనుదినము నిరీక్షించుచుండెను. సర్వజన భయంకరుండగు చోరనాయకుఁడు పట్టువడెనని తెలియుటచే నాభీతహరిణేక్షణ

నిజహృదయాధినాథుఁడగు మనిలునకు వానివలని అపాయము తొలంగఁగదాయని మాత్రము సంతసించెను. కాని, అంతమాత్రమున నేమాయె? సమున్నత తరంగసందోహాకరంబై, ప్రచండ మారుత ఘూర్ణితమై, క్రూరమత్స్యాదిజలచర విహరణ స్థలమై యొప్పుగ భీరానంత పారావారము కరంబపాయకరముగదా. కాన నాముద్దియ మగుడ భయాకుల మానసయై నిట్టూర్పు పుచ్చెను. కాని, ఆఱువారములలోఁ దన పర్యటనము పూర్తియగునని మనిలుఁడు పలికియుండుటచే నాకోమలి హృదయమొకింత భయరహిత మాయెను. ఆఱువారములును క్రమముగాఁ దిరిగిపోయెను. మనిలుఁడింకను రాఁడాయెను. నాఁటఁగోలె నీలదీపమెన్నఁడుదయించునోయని ప్రతి సాయంకాల మాబాల డోలాయమానమానసయై సాగరమువంక వీక్షింపఁదొడంగెను. ఆవారమట్టులే గడచిపోయెను. అట్టివారము లనేకములు గతించినను ఐరిణీ మనోహరుఁడరుదేఁడాయెను.

ఆఱు నెలలాయెను. ఐరిణీమనోవ్యథ దుర్భరమై, దుస్సహమై వర్ణనాతీతమాయెను. ఆశోత్సాహదీపిత సుందరవదనము వియోగభరంబున వైవర్ణ్యము నొందెను. ఆమెచేష్టలుగూడ తదనుగుణముగ నుండుటచే నామె జనకుఁ డొకనాఁడు భయాతురుఁడై తత్కారణ మరయఁబోయెను. హృదయము వియోగానలతప్తమై యున్నను మనిలునిపైఁగల విశ్వాసానురాగము లట్టులే యుండెను. తనప్రియుని యనుజ్ఞ అగువఱకు నా రహస్యముం దన జనకునకైన నెఱింగింపరాదని దృఢముగ నిశ్చయించి, ఆతని కావిషయ మెఱింగింపక ఏమేమియో సమాధాన మీయదొడంగెను. తన మనోహరున కేయపాయమైన వాటిల్లియుండునని వెఱచి, ఆతఁడు సురక్షితముగఁ దిరిగిరావలయునని కరుణాసింధుఁడగు పరమాత్మునిఁ బ్రార్థించెను.

శీతకాలమట్లు కడచెను. సకలజనహృదయానురంజకమగు వసంత

మరుదేశ, ప్రకృతి నవీనసౌందర్య వైభవముతో నలరారెను. వాతావరణము ప్రశాంతయుత మాయెను. ఐరిణి ఒకనాటి సాయంకాలము విహరణార్థము సముద్రతీరమునకుఁ బోయెను. చిరకాలము సంచరించిన యాప్రదేశము గాంచినంతనే, గతసంతోష వృత్తాంతము లాకాంత స్మృతిపథంబునఁ దోఁచెను. మానసము తదాలోచనాధీనమై యుండ, నౌకాదండంబుల దడదడ లాకస్మికముగా వినవచ్చెను. పెందత్తరంబున నైరిణి మోమెత్తి తిలకించెను. నౌక యొండు కాన్పించెఁగాని నిజప్రియాగమన సూచకమగు నీలదీపము కానరాదాయెను. నౌక సమీపించుకొలఁది, అందుండు వాఁడు మనిలుఁడు కాఁడేమోయను భయమధికతరమాయెను. అంతలో నా నౌక తీరమున నిలిచెను, ప్రణయ ప్రపూర్ణులగు నైరిణీ మనిలులు పరస్పరాశ్లేష సౌఖ్యమున నోలలాడిరి! తదుద్రేక మొకింత యడంగ నాకామిని ఇట్లులనెను.

“మనిలా! అరుదెంచితివా? ఇంత కాలయాపన మొనరింపనేల? మదీయ నిశ్చలప్రేమ మెట్టిదో పరీక్షసలుపఁ గడంగితివా? అయ్యో! అటుగాక, అపాయ మెద్దియేని వాటిల్లెనా?”

“ప్రేయసీ! ఒక అపాయముగాదు—నిన్నానాఁడు ఎడబాసి వెడలినంతనే ఈ హతభాగ్యుఁడు చోరులకుఁ జిక్కెను. నిన్నుఁ జెట్టపట్ట నాసించిన నాయనంత ధనమంతయు గోల్పోతిని—తుదకు బానిసీఁడ నైతిని. సుందరీ! భగవదనుగ్రహమునను, ధైర్యస్థైర్యగుణ సమన్వితులగు నాయనుచరుల సాహాయ్యమునను ఆదురవస్థ యంతరించెను. ఒక నావ పోయినను మఱియొకటి కలదు. కాని, ఏటి ప్రయోజనము? ఈ నిర్ధనుఁడు నీ జనకునెట్టు మెప్పింపఁగలఁడు?”

నిజనయనకంజాతములనుండి విమలముక్తాఫలోపమాన బాష్పబిందువు లవిరళముగ ప్రాల, దీనకలస్వనంబున నైరిణి ఇట్లులనెను.

“మనోహరా! మదీయ శ్రేయోభిలాషియగు జనకుఁడు నిన్ను

నిరాకరించువాఁడు కాఁడని యెఱుంగుము. నేఁడాదివారముగదా— ఆసాధుజనుఁడీ సమయమున నిజభ్రాతృశరీరనిలయ ప్రాంతమున దైవచింతా నిమగ్నుఁడై యుండు—అఁ!"

ఐరీన్ కెవ్వున నఱచెను. కారణమేమి? ఆ ముహూర్తమున నాకస్మికముగా దుపాకి శబ్దము భయంకరముగా వినవచ్చెను. ఆముహూర్తముననే సముద్రమధ్యమున నొక జ్వాల మింటకెగసెను! మనిలుఁడు వడివడి నిట్టులనెను—

"అహో! ఆసంజ్ఞ నాకనుభవైక వేద్యము. నీరము తేవలయునని నాయనుచరుల నంపితిని. కాంతా! నేనిఁకఁ బోవలయు—ఒక్కక్షణమైనను దడయరాదు. ఇఁకఁ గలియమేమో—"

పిడుగు పడిన విధమున భ్రమాస్పది, అవిరళాశ్రుధారార్ద్రకపోలయై ఐరీన్ విలపించెను—

"ఇఁకఁ గలియమా! మనోహరా! ఇట్టి యాశారహితకఠినాలాపము లాడనేల? నీదు భయంకరసముద్రయానమున నేఁగూడఁ బాల్గొనిన బాగుండును నే! మారుతముల ఝాంకారధ్వానములును, గంభీరసముద్రభంగవ్రాతముల గర్జలును నాకు మృదుమధురగానము వలె మనోహరమగును."

మనిలుఁడు తత్తరపడుచునే ఇటు లనెను—

"సుందరీ! నీకసాధ్యమగు కార్యముగుఱించి తలంపనేల? మన వివాహము నీజనకుఁ డెన్నఁడైనను సమ్మతించునది గాదు—నన్ను వారింపకుము—పాలకుఁడు ప్రాణత్యాగ మొనరింపఁజూచు గాని తన సమ్మతి యొసంగఁడు. కాంతామానసము ప్రేమాధీనమగునేని, తల్లిని, తండ్రిని, అక్కను, అన్నను—అందఱను విడనాడి తాఁ బ్రేమించు వానిని ననుసరించును. సుందరీ! సాహాయ్యరహితవై పలుసారు లీతీరమున కరుదెంచు నిన్ను రాక్షసంబుగఁ గొనిపోఁ

జాలు నీజలశాలి వినిర్మలనిశ్చలానురాగపూరితహృదయుఁడై శాల కునిచందమున నిన్నర్థించువాఁడు—విశ్వాసబద్ధవై యరుదెంతువా? ఐరిణీ! ఏమందువు! మనకొఱకు నౌక నిరీక్షించుచున్నది. 'మోరియా' యందలి తొలివీడు సేయునంతనే యథాక్రమముగా మనము వివాహ మాడఁగలము."

ఐరిణి తన మస్తకము ప్రియుని పేరురమునఁ జేర్చి నిరుత్తర ఆయెను. ఆముద్దియ మనోరథమమందానందమయ దృశ్యము లతో నిండిపోయెను. మనిలునిస్వరము మనోహరముగ నుండెను. ఐరిణి మాటాడనేరక చేష్టరహితయైయుండ, నా యువకుఁ డామె కౌనుపైఁ జేయివైచెను. తీరమున నాప్రణయినీప్రణయులు కొంత దవ్వు సుఖంబుగ విహరించినంతనే, మనిలునినౌక కట్టెమట గోచ రించెను.

మనోహరదీనస్వరంబున మనిలుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను—

"ప్రేయసీ! ఏమందువు? నీ ప్రియుని విశ్వసించి యరుదెంతువా?"

"మనోహరా! రాఁజాలను—నిరాకరింపవలదని హృదయ మనుచున్నది."

ఐరిణి యా తెలుంగున నస్పష్టముగఁ బలుక, మనిలుఁడు తదభి ప్రాయమెఱింగి, దృఢతమ భుజాదండంబులబట్టి ఆ కన్నియను నౌకపై జేర్చెను. తోడనే, తాను లంఘించి, నౌకాదండంబులఁ బూని వడివడి త్రిప్పదొడంగెను. కొంత దవ్వరిగినంతనే, ఆనౌక నిలిచెను, మనిలు డిట్టులనెను:—

"ఐరిణీ! నీ హృదయ మెటులున్నది? విచారాక్రాంతచిత్తవై కుం దెదవా? ఏమి?"

మనిలుని ప్రవర్తన మామెకు ధైర్యము గొలుపుచుండుటచే నా కాంత యవిచార మెఱుంగక నిశ్చలముగ నుండెను. అంతలో

మనిలుని పెద్దనావ సమీపించెను. తోడనే మనిలుఁడు నిజసతీసమేత ముగా నం దధిరోహించెను. ఐరీణిం దోడనే తన గదియందుఁజేర్చి, నావికు లేమిచేయుచుందురో ఆతఁడు పరీక్షింపఁబోయెను.

ఐరీణీ మనిలుల నావ పోయిపోయి, 'కొరాను' అను నగరము జేరెను. తాఁ జెప్పినటు లాయువకుఁడు తోడనే మతాచార్యుని రావించి యథాక్రమంబుగఁ దమ వివాహము జరిగించెను. కొన్ని దినములు వా రచట సుఖముగఁ గడిపిరి. ఒకనాఁడు మనిలుఁడు తన ప్రియురాలినిగాంచి, తాను మగుడ సముద్రయాన మొనరింపవలసిన యవసర మరుదెంచెనని యల్లనఁ బలికెను. పతిసేవాపరాయణ యగు గ్రీకుకన్నియ ఆతని ననుగమించుటకు సంసిద్ధురా లాయెను. మనిలుఁ డిట్టు లనెను—"ప్రేయసీ! నీ వీమిత్రగృహంబుననుండుము. సముద్రయానము సుకరముకాదు. కష్టమెఱుంగని కోమలాంగివి నీ కీ పర్యటనము కడుదుస్సహంబగు. మార్గమధ్యమున నీ జనకునిఁ గాంచి మన యుదంత మెఱింగింతు—నీపుత్రిక యొనరించిన నేరము సైరింపుమనియు, నాయెడ బద్ధానురాగయై సుఖంబుగ నున్నదనియు, నెఱింగింతు"...

మనిలుఁ డటు లేమేమియో చెప్పెనుగాని, ఆసాధ్వి త దాలాపములఁ బాటింపక, వినీలనయననిర్గళితాశ్రుధారలు మెండుగ మొఱయ దైన్యముగ నర్థింప, నాతఁ డియ్యకొనెను. నావ మగుడ సముద్ర తరంగముల నుత్తరింపఁదొడంగెను.

ఆ ప్రయాణము ఐరిణికి బాగుగనేయుండెను. క్రమముగా నౌక యంతయు నామెకుఁ బరిచయమాయెను. మనిలుఁ డెల్లెడలఁ దిరుగాడుచు సర్వ మరయుచుండెను. ఆతని గదిక్రింద నొకయర అమరియుండెను. అం దేముండెనో మనకుఁ దెలియదు. ప్రతిభాగము నందును దమ తమ పనులపై విచ్చలవిడిగఁ దిరుగాడు నావికు

లావంకమాత్రము పోకుండిరి. కొంద ఱాచుట్టును నిరంతర మప్రమత్తులై కాఁపుండిరి. ఆద్వారము మనిలుఁ డొక్కఁడే యెప్పుడో యొకప్పుడు తీయుచుండెను. అతఁడుతప్ప మఱి యొరులందుఁ జొచ్చుట లేదు. అట్టి సమయములం దాతని మానస మేలకో విపరీతానుమానబాధితమగుచుండెను. నిశీథసమయమున నాతఁడు శయ్యనుండి లేచి ఆ ప్రదేశము సురక్షితముగా నుండెనాయని తిలకించుచుండెను. అందుండి సవ్వడి యేమైనను వెలువడునేని, ఆ సమయమునఁ దన భార్య ప్రశ్నించునేని, అతఁడు విహ్వలచిత్తుఁడై వెలవెలవోవుచుండెను.

ఐరిణి ఆ యా విషయములు క్రమముగా గుర్తించెను. ధీరస్వాంతుఁడగు తన మనిలుఁ డట్లు కలవరపడ నేల? ఆమె కేమియు దోఁపకుండెను. ఐనను, ఆమె మానస మేలకో విపరీతభయానుమానబాధిత మాయెను. మానస మా కారణమున దహించుకొనిపోవుచుండినను, మగనిరహస్య మరయుట మగువకుఁ దగదని యెంచి ఆ మానసతి సహించి మిన్నకుండెను.

కొరానుతీరమువీడి చాల దినములాయెను. నావ యింకను బోవుచునేయుండెను. తా మెన్నఁడు స్కైయోద్వీపము జేరగలుగుదుమో, తా నెన్నఁడు తనజనకుని గాంచజాలుదునో యని ఐరిణి తత్తరపడుచుండెను. క్రమముగాఁ దన కాంతు నామె యనుమానింపఁ దొడంగెను. స్కైయోద్వీపమునకుఁ జేరు తలం పాతనికి లేదని ఆమె భయపడఁజొచ్చెను. ఒకనాఁడు సమయముజూచి, భయాకుల మానసయగు నాకాంత ప్రశ్నింప, మనిలుఁ డిట్టులనెను—

“ఐరిణీ! నీతో నొకానొక మహావిషయము గుఱించి ముచ్చటింపవలయునని చిరకాలమునుండి నిరీక్షించుచుంటిని. నేఁటికి నీవే అట్టి యవకాశము గల్పించితివి. నీప్రేమము నిశ్చలంబని విశ్వసించి—”

ఐరిణి సహజముగాఁ గుపితయై వాడిగ నిట్టులనెను—

"ఎన్నఁడైన సనుమానించితివా? నీరహస్యము లన్నియు నా కెఱింగింపకుండుట కదియే కారణముగావలయు?"

"కాదు, కాదు! నావంటి భాగ్యహీనుని వెంబడించుటకు నీ హృదయ మంత సిద్ధముగ నున్నదాయని సంశయించు చుంటిని—"

"ఆర్యా! వివాహమునకుఁ బూర్వమే నాహృదయము నీ యధీన మాయెగదా—నీతోడ వధ్యస్థాన మెక్కుటకు గూడ సంసిద్ధనై యుంటినే! ఇఁక మనము పవిత్రవివాహపాశబద్ధులైనపుడు వేఱుగఁ జెప్పవలయునా?"

"ఐరిణీ! తీవ్రపడకుము. నాయుదంతముపూర్తిగ నీ వెఱుంగవు. నేను ధైర్యస్థైర్యములుగల గ్రీకునావికుఁడననియు, ఎట్టి యపాయమైన సరకుగొనక అంబరచుంబిత తరంగములపై నుయ్యేల లూగుచు వాణిజ్యము చేయు ధనార్థిననియు మాత్ర మెఱింగి దృఢానురాగబద్ధవై నన్నెంతయు గౌరవించితివి. సహజనిశ్చలోదార చిత్తవగు నీవు నాదు వంశాదులెన్నఁడు బ్రశ్నింపవైతివి, నేను పరమానంద భరితుఁడనై యుంటిని. ప్రశాంత మహాసముద్రమున నాకస్మికముగఁ జెలరేఁగు ప్రచండ ఝంఝానిలంబుకంటెను తీవ్రతరంబగు మదీయకథా శ్రవణమున నీదు సదభిప్రాయము తొలంగ, దుర్భరదుఃఖార్ణవ నిర్మగ్నవు కాఁగలవు. నీవింకను నన్నుఁ బ్రేమింప జాలుదువా?"

ఐరిణి దురంతభయ సంభ్రమాకుల హృదయయయ్యు, "ప్రేమింతును? తప్పక ప్రేమింతును!" అని వడివడి బదులాడెను."

తోడనే మనిలుని రూపుమాఱెను. ముఖాంతర రక్తనాళములు పొంగ, సహజ నిశ్చలవదన మాకస్మికముగఁ బ్రజ్వలింప, నాతఁడు తీవ్రస్వరంబున నిట్టులనెను—

"ఎఱుంగుదుగదా!— మహాసముద్రమధ్యమున భయంకరస్వైర

విహార మొనరించిన చోరనాయకుని! వానిఁ బట్టవలయునని నీ జనకుఁడగు గ్రీకుపాలకుఁ డొనరించిన విశ్వప్రయత్నము లెట్లు వ్యర్థమాయెనో, ఆ యసాధ్యచోరనాయకుఁ డెట్లు తనుఁ గనుఁ బ్రామఁ దలఁచిన పాలకునిఁ దానే వంచించి యెట్లు మహావిజయములు గాంచుచుండెనో గూడ నెఱుంగుదుగదా.” ఐరీణి అనిమిషనయనయై, నిశ్వాసనిబద్ధయై, ప్రకంపితహృదయయై ఆలించుచుండెను—“ఐరీణీ! గమనింపుము! సర్వజనభయంకరుఁడై అఖిలదేశవాణిజ్యవినాశకారణుఁడై, అభినవభూతనాయకుఁడో యని భ్రాంతిగొల్పిన ఆ చోరనాయకుఁడు నీ సమీపముననే యున్నవాఁడు—నీదు మానసము హరించి ఈనౌకను శాసించువాఁడే ఆ చోరనాయకుఁడని గమనింపుము!”

“అసంభవము! అసంబద్ధము!” అని యఱచి ఐరీణి తల్పశిరాపశయ్యపై వ్రాలి వెనవెనవి విలపించెను. ఆ మానవతి దురవస్థ వర్ణనాతీతము. కొంత తడవు ఆకాంత నిరోఘాటముగ నేడ్చినపిమ్మట యూరటగాంచి, ప్రసిద్ధగ్రీకునారీజన సహజోదార మచ్చుపడ నిట్టులనెను—“మనిలా! ఏమైనను, బహుకష్టసంకీర్ణమగు జీవనపథంబున నిన్ననుగమించుటకు సదా సంసిద్ధురాలను. నీ వఖిలజనకంటకుండవగు నా చోరనాయకుఁడవైనను వెనుదీయుదానఁగాను.”

మనిలుఁడు పరమానందభరితుఁడై ఆ పరమసాధ్వి కోమల కరపల్లవము సల్లసముద్దాడి, సహజనిశ్చలస్వరమున నిట్టులనెను.—

“ఐరీణీ! నీవిఁక భయముడిగియుండనగును. అనంతధనసంపాదన మొనరించిన చోరనాయకుఁ డికఁ దొంటి తెఱంగున వర్తింపక సాధుజనుఁడై జీవించును. కాని ఒక్కపని యింకను బూర్తి కావలయు. మృత్యుముఖమునుండి నన్ను దప్పించిన ఒకానొక మహనీయుఁడు పంచిన కార్యము నెఱవేఱిసగాని, దృఢతమసమయపాశవిముక్తుఁడఁ

గాఁజాలను. తత్కార్యము బాధాకరమైనను, సహించి చేయవలయు. నేను తురుష్క నౌకాధ్యక్షునిచేఁ బట్టుబడి రాజధానియందుఁ గారాగారబద్ధుఁడనై తదధికారులు దారుణముగ విధించిన విపరీత పరిహారధనంబుఁ జెల్లింపఁజాలక మరణింపనుండిన సమయమున నామహాశయుఁడు తద్ధనంబు నా వంతు సమర్పించి నన్ను రక్షించెను. ఆ మహాపురుషుఁడు నా తలపై నొక మహత్తరకార్యభారము మోపెను. నేను విడువడిన యనంతర మీ నావ నాయత్తపఱచి, తత్కార్యసాధనాయత్తచిత్తుఁడనై బయలుదేఱితిని. సుందరీ! ఇట్టి కారణములచే నిన్నుఁ మగుడఁ గాంచుట కింతకాలమాయెను."

"ఆర్యా! ఆ కార్యభార మెద్దియో మున్ముందు వచియింపుము!" అని ఐరిణీ వడివడి ప్రశ్నింప, మనిలుఁ డిట్టులనెను.—

"కాంతా! మనము తొలుదొల్త "మరసీలు" నగరమునకుఁ బోవలయు. ఈ దిగువ గదియం దతి భద్రముగ నుంచిన బందాను ఆ నగరమున దింపివేయవలయును."

"ఆ బందా ఎవ్వరు? సత్వర మెఱిఁగింపుము!"

"ఐరిణీ! నీవే చూడఁగలవు. కాని, అసాధారణవైపరీత్యము గోచరించును. కావున స్థిరచిత్తవై యుండుము."

"నా చిత్తము నిశ్చలముగ నున్నది. ఈ విశ్వప్రపంచమునం దెంతటి యపాయము వాటిల్ల నున్నను, నా మానసము భయ మెఱుంగదు."

తోడనే, మనిలుఁ డామె నా రహస్యమందిరము చెంతకు, గొంపోయెను. సాయుధుఁడై అప్రమత్తుఁడై యా స్థలమునం గావలియుండిన నావికుఁడు వారికి దారి యొసంగెను. ముందు నీ వరుగుమని తన భార్యతోఁ బలికి మనిలుఁడా ద్వారమున నిలిచెను.

ఐరిణీ ఆ క్షణమే అప్రయత్నముగా నందుఁ బ్రవేశించెను. ఆ

కోమలాంగియందుఁ జొచ్చినంతనే కెవ్వున నఱచెను. అందుమండీస గ్రీకుపాలకుఁడు పట్టుకున్నచో, విచ్ఛిన్నరంభాస్తంభమువలె నాసుకుమారహేమగాత్రి నేలఁబడి యుండెడిది!

"హా! ప్రియపుత్రీ! ఐరిణీ! నీవా! ఈచోరాధముని బాఁకికి నీవును జిక్కితివా! హా! విధీ——"

ఐరిణీ జనకుఁడగు గ్రీకుపాలకుఁడా తెఱంగున ఘూర్ణిల్లునవిలపించుచు మూర్ఛపోయిన తన పుత్రికకు పలయు శీతలోపచారము లొనరించెను. ఆమె నేద దేఱి ఉన్మాదినివలె, జూచి యస్పష్టముగ నిట్టులనెను——"ఇది కలయా? సత్యమా? నా నయనములు నాశ్రవణములు నెలవులు దప్పెఁగాఁబోలు. ఇదియొక మాయాప్రదర్శనము గానలయు."

"ఐరిణీ! స్థైర్యము వహింపుము. నీ జనకుఁడు గ్రీకుపాలకుఁడే యిందు బంధితుఁడై యుండువాఁడు."

"ఏమీ——బంధితుఁడా! నిన్నేల బంధింపవలయు? మసిలునితోఁ జెప్పి ఈక్షణంబ నిన్ను విడిపింతును——"

గ్రీకుపాలకుఁడు విచారకంపితకంఠుఁడాయెను——"అయ్యో! ఆచోర నాయకునితోడ నీకుఁ బరిచయముండునా."

"పరిచయ మున్నది! మాహృదయము లన్యోన్య——"

"మందబుద్ధీ! మాటాడకుము! రమ్యహర్మ్యమున సుఖంబున నుండక మనల నీనికృష్టావస్థకుఁ బాల్చేసిన ఆనరాధముని ధర్మవిరుద్ధముగ నాశ్రయించియుంటివని తలంపనైన దలంపజాలను.

"ఐరిణి అధర్మ మెఱుంగదు!" అని నిశ్చలంబుగఁ బలికె తోడనే ఆమె విచారకంపితస్వరమున నిట్టులనెను——"జనకా! మసిలుని గాంచి ప్రేమించినప్పు డాతని యుదంత మెఱుంగను. ప్రణయము నాటుకొని నిశ్చలమై దృఢతమమైనంతనే తదావేశమునకు వశంవదనైతి. నీ

వారు క్రమముగా మరసీలు రేవుఁజేరిరి. మనిలుఁడు నగరదుర్గ రక్షకుని చెంతకుఁ బోయి తన యుదంత మెఱింగించి రాయబారి యొసంగిన పత్రములు నిదర్శనపూర్వకముగాఁ బ్రదర్శించెను. కొన్ని దినములైన పిమ్మటఁ దన భార్యను గాంచి పితృవియోగమునకు సిద్ధపడి యుండవలయునని మనిలుఁడు హెచ్చరించెను. ఆ కాంత మగుడ నశ్రుజలములు మున్నీరై ప్రవహించునట్లు మధురకలస్వనమునఁ దన మగని బ్రార్థించెను. ఐనను, సమయబద్ధుఁడగు మనిలుని హృదయము కరుగదాయెను. తుదకా దుష్టముహూర్త మాసన్నమాయెను. ఐరిణీ జనకుల వియోగము భయంకరమై వర్ణనాతీతమై యుండెను. తద్దురంతవియోగభరమ్ము సైపఁజాలక ప్రేమస్వరూపిణి యగునైరిణి జీవరహిత సువర్ణసాలభంజికవోలె మూర్ఛిల్లెను. మనిలుఁడు తోడనే యొక పరిచారికను రావించి ఆమెను దన మందిరమునఁ జేర్చెను.

అంతలో మరసీలు దుర్గపాలకుఁడు తోచెను. ఆతనితో సాయుధులగు సైనికు లిరువురుమాత్ర ముండిరి. రాయబారి ఆజ్ఞయగుటచే, గ్రీకుపాలకుని వదనము దట్టమగు నినుపముసుఁగుచేఁ గప్పఁబడెను. ఆ యఘోరదృశ్యము గాంచినంతనే, కఠినహృదయుఁడగు మనిలుఁడు గూడ సహింపజాలకపోయెను. అనంతర మాదురదృష్టవంతుఁ డొరులకుఁ గానరాకుండ నొకదుప్పటి దట్టముగఁగప్పి, నిర్జనంబై యంధకారమయంబై యుండు నిశీథసమయమున నాక్రైంచియధికారి ఆతనిఁ దనదుర్గమునకుఁ గొంపోయెను. తత్పూర్వమే ఆతఁడు మనిలునకొక యోగ్యతాపత్ర మొసంగెను.

కార్య మావిధము చక్కఁబడినంతనే మనిలుఁడు తన నావఁద్రిప్పి, తురుష్క రాజధానియగు కాన్స్టాంటునగరము జేరి, మరసీలు దుర్గాధిపతి యొసంగిన పత్రము గ్రైంచి రాయబారి కొసంగెను. ఆతఁడెంతయు ముదమంది, సమయబద్ధుఁడై కార్య మతిజయప్రదముగ

నొసరించినందులకు మనిలునిఁ గడుగొనియాడి, అమూల్యపారితోషికము లొసంగఁబోయెను. వానినెల్ల సగౌరవముగ నిరాకరించి చోరనాయకుఁ డిట్టులనెను.

"ఆర్యా! నాకుఁ బ్రాణదాన మొనరించిన మహోదాతవు. నీవు నియోగించిన కార్యము భంగపడకుండ నొనరించి నీఋణము దీర్చుకొంటిని. వేఱు పసదనము వలదు."

అనంతరము మనిలుఁడు తననొక నమ్మివైచి తత్ప్రాప్తధనము దన యనుచరులకు గొంతపాలువెట్టి, ఐరిణీసమేతముగా స్కైయోద్వీపము జేరెను. తాము చిరకాలము పలుసారులు నిగూఢముగఁ గలియుచుండిన ప్రణయంపుఁ దావున నొకదివ్యభవన మాతఁడు నిర్మించెను. కాని, వాని ప్రియపత్నియవస్థ ఎటులుండెను? జనకుని దురంత దురవస్థ చిచ్చువలె నామెహృదయము దహించివేయుచుండెను. పతిభక్తిపరాయణయగు నామానవతి తనదారుణవిషమావస్థ ప్రియునకెఱుకపఱుపకుండిన కారణమున నామె యవస్థ మఱియు దుస్సహముగ నుండెను. కఠినదృఢదారుస్తంభము జొచ్చి కంటికిఁ గానరాకుండ లోలోన దొలిచెడు క్రూరకీటకమువలె విచారమామెహృదయమును దినివేయుచుండెను. ఒక్క కుమారుని మాత్రము గని ఆపరమసాధ్వి అచిరకాలమున దివికేగెను.

తన ప్రేమైకనిధాన మంతరించుటచే మనిలునకు జీవనము దుస్సహమాయెను. కొంతకాల మెటులో పోనిచ్చి, ఒకనావ నాయత్తపఱచి, అదృష్టవశమునఁ గంటఁబడిన తొంటియనుచరులఁ జేరదీసి, ఇతరులనుగూడ నాహ్వానించి, మనిలుఁడు మగుడఁ జోరనాయకుఁడాయెను. కాని, యౌవనమద మడంగుటచే నాతఁడు దురుష్కనావల జోలికిఁ బోక, ఆతీరముల పొంతకైనఁబోక, తత్ప్రభుత్వవైరుల నౌకలను యథేచ్ఛముగా దోఁచుకొని, అమితధనవంతుఁ డాయెను.

మనిలుఁడు చిరకాలము జీవించెను. రాజధానియందు దాతఁడు విపులమై భవనసమన్వితమగు భవనము నిర్మించి అమితసుఖ మనుభవించెను. తాను మరణించు సమయమున గ్రీకుపాలకుని రహస్యమాతఁడు తన కుమారున కెఱింగించెను. నాఁటఁగోలె నీమహారహస్యము దనతండ్రివలనఁ బుత్రుఁ డెఱింగి, వాఁడు తన యవసానకాలమున సుతునకుఁ జెప్పుట ఆచారమాయెను. అన్యు లెఱుంగరు.

౨౪

శీతలారామము.

ఖాలీలుఁడు వినిపించిన యీకథ పాషాకు మిక్కిలియుఁ బ్రీతికరముగ నుండెను. స్త్రీజనంబులుగూడ తదేకధ్యానమున నాలించిరి. ఏమన, అయోముఖముగల మనుజుడు ప్రతీతిపూర్వకముగా వారికిఁ జిరపరిచితుఁడై యుండెను. అందలి గాథమాత్ర మెవ్వరెఱుంగక, పలువురు పలువిధము లాడుచుండిరి. ఈకథ యున్నదో అందనుకవారు వినియుండిన గాథలకంటె గడుసమంజసముగను విశ్వసనీయముగను నుండెను. దత్తబను పాషా యథాప్రకార మాలోచనాపరుఁడై ఇటులనెను—

“స్కయోద్వీపము పాలించు గ్రీకుపాలకు నెవ్వరో యెత్తుకపోయిరనుట చరిత్రప్రసిద్ధము. ఇందు ఆవంతయు సందియమున కవకాశము లేదు. అయోముఖము దాల్చిన మనుజుఁడుగూడ బ్రసిద్ధుఁడే. వాఁడు చిరకాలమా బందియందుండినను, వాని పూర్వచారిత్ర మేరికిఁ దెలియకుండెను. కాని, ఆగ్రీకుపాలకుఁడే అయోముఖుఁడని ఎన్నఁడు వినియెఱుంగను.”

ఖాలీలుఁ డిట్లు బదులాడెను.——

"పాషా! నేనీవిషయము కొంతపరిశ్రమ యొనరించితి. తురుష్క ప్రభుత్వాధికారులు భద్రపఱచిన పత్రములు గొన్నింటిఁ బరిశీలింప, నీరహస్యము గ్రహింపఁజాలితిని."

"కాని, మిత్రమా! చరిత్రకారులు వేఱువిధములు వ్రాసి యుండిరే?"

"నిజము. ఒక్కొక్కఁ డొక్కసమాధాన మొసంగఁబోయెను. కాని, ఎవ్వఁడును జరిత్ర యెటులుండునో అరయ్యరైరి. అట్టివార లాఱుగురున్నారు. ఆ యార్గురును ఆఱుపాత్రలను నిర్ణయించియుం డిరి. వానినెల్ల సులభముగా ఖండింపనగును."

"ఎట్లు?"

"అందు రెండు కేవల మసంబద్ధములనిచెప్పుసంత మాత్రముననే గ్రహింపనగును. వాఁడును, ఫ్రాన్సుదేశము పాలించిన పదునాల్గవ లూయీరాజును గవలని యొకసిద్ధాంతము. ఫ్రెంచిదర్బారు సందలి సాంప్రదాయము గుర్తింతుమేని, విషయము వ్యక్తమగును. ఫ్రెంచి రాణులు బహిరంగముగాఁ బ్రసవించుట సాంప్రదాయసిద్ధము. రాజ వంశజులును, అత్యున్నత ప్రభుత్వోద్యోగులును, కొందఱు రాజసభి కులునుగూడ నచ్చోఁ గూడియుందురు. నాఁటిఫ్రెంచిరాణి వివాహా నంతరము ఇరువది వత్సరములకు గర్భవతియగుటచే నాప్రసవగృహము ప్రేక్షకజనసంకీర్ణ మాయెను. కవ లుదయించినచో, నావిషయము దాగునా? అసలు, దాగవలసిన యవసర మేమున్నది? కాన, ఈ సిద్ధాంత మసంబద్ధముగదా. ఇఁక రెండవది విచారింతము. తదయోముఖుఁడు ఫ్రెంచిరాణి గూఢజుఁడఁట. అయ్యది నిక్కమగు నేని, రాజు జీవించియుండగనే, గూఢజుఁ డుదయింపవలయును. కాని, ఆమెపై నప్రతిహతవైరము వహించి, సహస్రగూఢచారుల ముఖం

బున నారాజపత్ని చర్యలెల్ల నరయు నమర్థ ప్రధానామాత్యుఁడు—
'రిఘులూ' ఎటుంగకుండునా? ఎఱింగి యూరకుండునా?......"

మిగిలిన నాల్గు సిద్ధాంతములుకూడ ఖలీలుఁడు సహేతుకముగా ఖండించెను. పాషా మొదలగు వారందఱు గడుశ్రద్ధమెయినాలించిరి. నిజమనోహరుని యనంతవైజ్ఞానముఁగాంచి జులేఖా లోలోనగర్వించి ముదమందెను. కథ జెప్పుగోలఁది తురుష్కయువకుని సుందరవదన ముత్సాహముతో దీపించెను. సహజముగఁ గాంతిపుంజములు వెద జల్లు నామోహనాంగుని విశాలనయనము లధికతరదీప్తివంతములా యెను. తన హృదయచోరుఁడంత మనోహరముగ నెన్నఁడు దోఁప లేదని జులేఖా సంతసించెను. ఖాలీలునిగాంచి యానందించునది యొక జులేఖామాత్రము గాదు; ప్రభుపత్నియగు నిస్మిల్డాకూడ నట్టులే యానందించెను.

ఇస్మిల్డా స్వభావము పాఠకులకు విదితమే. ఆమె హృదయము నిష్కళంక విమలాభిమానమున కాకరముగాక స్వైరిణీజనసహజ కామోద్రేక పూరితముగదా. సర్వాంగసుందరాంగుఁడగు ఖాలీలునిఁ గాంచినంతనే, ఆమదవతి కామాతుర ఆయెను. లూకాసునుగాంచి నంతనే ఆతఁడును మన్మథప్రాయముగ గోచరించెను. జూలియను తటస్థమై నపుడుగూడ నాభోగవతి మానసమట్టులే ఉద్రేకించెను. ఈసమయమున నాముువ్వురు గాన్పించిరి. గ్రీకు లిర్వురు మనోహరా కారులేరైయెనను, తురుష్కయువకుడు మఱియు నాకర్షణీయుఁడాయెను.

కథాశ్రవణాభిరతలగు కాంతల ముసుఁగులు క్రమముగా దొలం గెను. వీక్షణమాత్రమునన్నైనను దల్తబను పాషా వారింపకుండుటచే, జారినముసుఁగులు వారు సవరింపకుండిరి. ఆకారణమున ఖాలీలును మనమలరగాంచుటకు ప్రభుపత్ని కవకాశమాయెను. తన్మనోహరా కారము నయనపర్వ మొనరించు సమయమున ఆప్రక్కనే యుండిన

తన మగనిమోముకూడ దృగ్గోచరమగుచుండుటచే వారిరువురకుఁగల వ్యత్యాసము కడుంగడు స్పష్టమాయెను. సూపురేఖలులేని అట్టివృద్ధునకు దాను భార్యనైతినిగదాయను తలంపాకాంత మనమున జురుక్కన నుదయించెను. తలంచునంతమాత్రమున నామెహృదయము తీవ్రముగఁ గంపించెను. అసలే ప్రేమాస్పదుఁడుకాని ఆభర్త మఱియు నసహ్యాకారణుండాయెను. చిరకాలప్రవర్ధిత దురాలోచన లాసమయమున మఱియు దుష్టతరములై, దృఢతరంబులై ఆశావంతములు గూడ నాయెను.

నౌక మగుడ విమలజలమార్గము ననుసరించి యల్లనఁబోఁ దొడంగెను. యువకులు మువ్వురొకవంక నాసీనులగుటచేఁదమ ప్రియకాంతలతో గుసగుసలాడి ఆనందించుట యసాధ్యమాయెను. విధివశమున గపటనాటకమాడుచుండిన ఖాలీలుఁడు మాత్రము సంతసించెను. జులేఖా ఖాలీలుల ప్రణయము ప్రభుపత్నికిఁ దెలియు నవకాశము దానఁదొలంగెను.

నౌక క్రమముగా నొక మనోహరవిశాలారామము సమీపించెను. అయ్యది వరుసవరుసలుగ వాలుగ నీటివఱకు విస్తరిల్లి గట్టునకు నూరడుగులెత్తున నుండెను. ఆమీఁద నిబ్బరముగఁదోఁచు మందిరము నిరుపమాన సౌందర్యముతో నలరారుచుండెను. అనంతమై నవవికసిత కుసుమనికర విరాజమానమై, బహుళఫలవృక్ష సంకీర్ణమైయొప్పు నావనముగూడ వర్ణనాతీతముగ నుండెను. అట్టి తావుంగాంచి యెఱుంగని ఖాలీలాదియువకులు పరవశాత్ములై అనిమిషనయనులై చూడఁదొడంగిరి. లెక్కకు మీఱిన జలస్తంభము లాచుట్టును జలము లెగుర జిమ్ముచు గడుమనోహరముగ నుండెను. తనమిత్రుల మనోభిప్రాయ మెఱింగిన దల్లబను పాషా తోడ నేయిట్లులనెను.—

"మిత్రులారా! మీమనోరథముకడుసులభసాధ్యము. ఈయసంత

క్షేత్రాధిపతి మత్ప్రియమిత్రుఁడు. అతని, గాంచి చాలకాలమాయెను గాని అభ్యంతరముండబోదు. రాజధానియందలి మంత్రివర్గములో నొకఁడగు నామిత్రుఁడీ సమయమున నిందుండువాఁడుగాఁడు. మీరు కొంతకాలమిందు సుఖముగ విహరింపవచ్చును.”

పాషా యిట్లుపలికి సన్నయొనరింప, నౌక నిలిచిపోయెను. తోడనే యందఱు నేలకు డిగ్గిరి. ఒక సేవకుఁడు ధూమనాళముబట్టి పిఱుంద భద్రముగ నరుదేఱ, శీతలలతాగృహంబొండు పాషా చేరఁబోయెను. అందాతురుష్కమహనీయుఁడు సుఖాసీనుఁడై, ధూమయంత్రాంతర సుగంధతోయములు గుడగుడ రవంబులొనరింప ధూమపాన మొనరించి వికసితవదనుఁడై ఈలోన నరుదెంచిన బంధుగులగాంచి సంతోషితస్వరంబున నిట్టులనెను—“మీరందఱు వనవిహార మొనరించి రయంబున నరుదెంఁడు. ఒక్క విషయము మాత్రము మఱువక ప్రవర్తింపవలయు. జంటజంటలుగాఁవీడి నౌకపయిన మార్గింపకుఁడు. తోఁటకాఁపరులెవ్వరైనఁ గాన్పింతురేని, నానామ మెఱిఁగింపుఁడు. పొండు.”

పాషా సెలవు ఇస్మిల్లాఁగూడ వర్తించుటచే నౌకామిని హృదయముప్పొంగెను. దల్లబను పాషా ముగించులోపుననే ఖలీలుఁడు సమయముజూచి తన ప్రియురాలి శ్రవణమున నేమియో గుసగుసలాడెను. తాను సూర్యాతపంబోర్వఁజాల ననియు, మామకు సాహాయ్యముగా నంచేయుందుననియు నామె పలికెను. పాషా ఇయ్యకొన, ఇస్మిల్లాతైరజా గుల్నేరులు మేల్ముసుఁగులు దట్టముగఁదాల్చి ముందుగ నడిచిరి. ఖలీలాది యువకులు వెనుకనుండిరి.

దల్లబనుపాషా దృష్టిపథమునుండి తొలంగినంతనే, తమప్రియకాంతలతో నేకాంతముగ విహరింప నువ్విళులూరు జూలియనులూకాసులు ప్రార్థనపూర్వకముగాఁ దమ తురుష్కమిత్రునిపైఁ జూడ్కులు

ఁజఅపిరి. ఖాలీలుఁడు రహస్యముగ నిస్మిల్లాతో ముచ్చటింపనలయునని వాంఛించెను. ఆకారణముననే అతఁడు జులేఖాతో గుసగుసలాడి ఆమె తమతో రాకుండచేసెను. ఒంటిపాటున నా సుందరయువకునితో మాటాడనలయునని ప్రభుపత్నియు కడుంగడుద త్తరపడు చుండెను. ఈవిహారసమయమునఁ దమప్రియులతో ధారాళముగ సరససంభాషణ మొనరించి యానందించుట కవకాశమేర్పడునో లేదోయని తైరజా గుల్నేరులు లోలోనఁ దల్లడిల్లిరి.

ప్రభుపత్ని యంత ఖాలీలునికాంచి సాభిప్రాయముగా నిట్టులనెను. "ఆర్యా! ప్రణయబంధుర హృదయులగు నీయువతీయువకులను గ్రూర ముగ నరికట్టుట పాడియగునా?"

"నిజము. నాహృదయముగూడ నట్టులేయనుచున్నది; ముందాడు టకు సాహసముచాలక ఊరకుంటిని."

"దుర్భరమగు పాపా దురాగ్రహము సహించిరైననను, ఈప్రణయ ముగ్ధుల ముచ్చటతీర్చెద." నని పలికి వారి నుద్దేశించి, ఆప్రౌఢాంగన మగుడనిట్టులనెను.— "కన్నియలారా! తన కనహ్యాకరముగనుండు ఈ రహస్యము మీజనకుఁడెఱుంగకుండుగాక."

తైరజాగుల్నేరు లానంద సూచకముగ మందహాస మొనరించి సమ్మతించిరి. తోడనే, జూలియను లూకాసులు తమకాంతల కేల్పట్టి వేర్వేరు మార్గము లనుగమించిరి.

మిగిలియుండిన ఇస్మిల్లా ఖాలీలులుగూడ మఱియొక దెసఁబోయిరి. ప్రభుపత్ని మేలిముసుఁగు బోఁద్రోచి ఆమనోహరాకారుని భుజాదం డము నాశ్రయించి, గాఢంపుఁగామ వికారము వదనమునఁ దాండవింప మంజుల స్వనంబున నిట్టులనెను.— "మోహనాంగా—మనోహరా! మదీయ హృదయవాంఛితమీడేరె. ప్రయాణ మొనరించునపుడే మన మేకాంతముగ నుండు నవకాశము చిక్కునని ఆసించియుంటి. ఆహా!

నీతో నెంతయో మాటాడవలయు !”

సజ్జనుఁడగు తురుష్కయువకుఁడు నిజహృదయ సంక్షోభమునడంచి లేని ఆనందోత్సాహములుదాల్చి నిక్కంపుఁ గామాతురునివోలె దోఁచి, మధురమందహాస విరాజితుఁడై, తానును తత్సమానాశోత్సాహములతో వేచియుంటిననీ తదవసరానుకూల మధురస్వరంబున బదులాడెను.

“సుందరాంగా ! నీవు నిక్కముగఁ బ్రేమింతువా !” అని అవ్యక్తముగఁ బలికి ఆకామినీమణి తదవసరావేశమునఁ బ్రకంపించుచుండు వక్షోజము దనకాంతుని భుజాదండము హత్తించెను. ఖలీలుఁడు మఱియు మనోహరముగఁదోఁచి యిట్టులనెను.—

“కాంతా ! నీహృదయము శంకాకళంకితముగానేల ? భవదీయ సుధారసాంచిత దివ్యవదన సందర్శన సంజాత మన్మనోవికార మెఱుక పఱచి, తొల్లిటి ప్రేమమఱచి నీకధీనుఁడనై యుంటిగదా ! నీపైఁగల కూర్మిపేర్మినేగదా జులేఖాను దలంపకుంటిని. ఇంకను సందియమా ?”

“సుకుమారా ! సందియముగాదు. మృదుమధురాంచితములగు నిట్టి పలుకు లెన్నిసారులాలించినను, ఇంకను ఆలింపవలయుననియే యుండుట సహజముగదా ! సరసజ్ఞా ! నన్నే ప్రేమింతునని మగుడ సమయ మొనరింతువుగదా.”

తురుష్క యువకుఁడు సముచితముగఁ బలుక, అవిరళ మోహపరవశయగు నాయింతి అవ్యక్తముగ నిట్టులనెను. “సుందరుఁడా ! నా హృదయము పూర్తిగ నీయధీనమాయెనని నీవెఱుంగుదుగదా—నీ మానసమున కనుభవైకవేద్యము గావలయు ! ఆహా ! నీయునికి నేనెన్నఁడెఱుంగని విపరీతానంద పారవశ్యమొదవించుచున్నది. దృఢానురాగ పాశబద్ధులమగు మనమెడబాటెఱుంగక నిరంతరసౌఖ్యార్ణవ తరంగముల నోలలాడఁ జాలుట కొఱకు ఎట్టి యవసరకృత్యమైనను, ఎంతటి

కఠినవ్యాపారమైనను, ఏ భయంకరాచారమైన నొనరింప వలయునని మానస ముద్రేకించుచున్నది ? ”

ఖలీలుఁడు సంతోషమభినయించి యిట్టులనెను.—

“ కాంతా ! నీపలుకులు కడుతీవ్రములు. కాని, మనము నిరంతరము గూడియుండుట అసాధ్యముగదా ! ”

“ అసాధ్యమా ? ”—పీడియాడు కపిలవర్ణవిరాజిత శిరోజముల నొక కేలనవరించి, రెండవకరమ్మున నా మనోహరవీరుని భుజము బిగియ బట్టి ఇస్మిల్లా మగుడ నిట్టులనెను—“ అసాధ్యము గానేల ? నీవు సర్వస్వతంత్రుఁడవుగదా ? చిన్నాసియా దేశమునందలి ప్రసిద్ధశ్రీమంత వంశోద్భవుఁడనని పాపాత్మ జెప్పితివిగాదె ?—అట్టి మహనీయుఁడవు నీవీ లోకమున నే లోపములేక అఖిలభోగభాగ్యముల నోలలాడఁ జాలుదుగదా ? ”

“ ఔను—అట్టులే యగుగాక. కాని, నీవు—”

ఖలీలుఁడు ముగింపకమున్నె, ప్రభుపత్ని అకస్మికముగ విపరీత కఠినాననయై ఇట్టులనెను—

“ నేనా ! యువకుఁడా ! నీ వనుకొనినట్లు, నేను దుస్సహమై వాహిక దాస్యశృంఖలాబద్ధనై, కేవలము స్వాతంత్ర్యరహితనై యుండలేదు. ”

“ కాంతా ! నా కేమియు గ్రాహ్యముకాకున్నది ! ” ఖలీలుని కౌటిల్యము నరయక, ఇస్మిల్లా ఇట్లు బదులాడెను.—

“ మనము నిరంతర మేకస్థులమైయుంట అసాధ్యమంటివిగదా. సుందరాంగా ! నిశ్చలప్రేమాయత్తచిత్తయగు మగువ కేదియసాధ్యము ? నిబిడాంధకారమునుండి లేచి మహాసామ్రాజ్యనిర్మాతలై ప్రసిద్ధి వడసిన నానాదేశస్థమహావీరులు అసాధ్యమను పద మెఱింగియుండిరా ? పురుషునివలె వనితయు నట్టులే సమర్థురాలు. రణరాజకీయము లందుఁ బురుషులు ప్రవీణులగుదురుగాక. ప్రేమరంగమున వనిత

విజృంభించి విజయములుగాంచి విరాజిల్లఁగలను. భర్తలమని విఱ్ఱవీగు మహానీయులు పురుషుల నంతఃపురంబుల దాచియుంతురేకాని మా మానసముల నరికట్టఁజాలరని యెఱుంగరు. నిజానిజములు నీకుఁ గరతలామలకముగదా!"

"నిజమె యగు, గాని, కాంతా! పర్యవసానమేమి? మంజుల వీణారవంబున వెలువడు నీ వాక్సుధారసము నిర్నిమిత్తముగఁ బ్రభవింపదుగదా!"

"నిక్కము!"—ఖలీలుని మనోహరాభినందనముచే నా కాంత మానసమానందపరవశ మాయెను—"మనోహరా! మదీయప్రేమైక నిధానమా! మోహపరవశవై, ఇతరవిషయములు వేనిని జీరికిం గొనక స్వీయసౌఖ్యమును నిజహృదయాపహరణ క్రియాదక్షుఁడగు ప్రియుని సౌఖ్యమునుమాత్రము పరమావధిగఁ బరిగణించి కృతనిశ్చయవై యుండు కామిని కెద్దియు నసాధ్యముగాదని నీకుఁ దెలుప సమకట్టితిని. హా! ఖలీల్! సుందరాంగుల ననేకులఁ గాంచియుంటి; వారందఱు నా ప్రేమకుఁ బాత్రులై యుండిరి. నా చిత్తము తాత్కాలికముగఁ గలంగుచుండెను. నీ వన్ననో! నా హృదయమును వింత తెఱంగునఁ గలంచితివి. ఈ ప్రేమావేశ మసాధారణము. తదావేశమున నెట్టి కార్యమైన నొనరింపఁజాలుదు—మన పరస్పరసౌఖ్య సంపాదనార్థము ఎంతటి విపరీతఘోరాచారమైన నొనరింప సమర్థురాలనని చెప్పియుంటిని!"

హృదయము మోహప్రపూర్ణమైనట్లు తురుష్కయువకుఁడా మోహనాంగిపైఁ జూడ్కులు బఱపి యిట్టులనెను—

"కాంతా! నా హృదయముగూడ నితాంతప్రేమపూరితమై యున్నది! కాని, నీ నాథుఁడు?"

"నాథుఁడా! మన సంపూర్ణసౌఖ్యానుభవమున కాతనియునికి

ఒక్కటియే యిష్టము. మోహనాంగా! నిన్నుఁ గాంచిన నయనములతో నాతని గాంతునేని, నామానసము దుర్భరాగ్రహానలతప్తమగును— చెప్పజాలని అసహ్యభావ ముదయించును—తలంచునంతమాత్రమున నాహృదయము దహించుకొనిపోవుచున్నది—"

ఖలీలుఁడు మిథ్యాప్రవర్తన మొనరించుచున్నను, సహజముగ ఋజువర్తనుఁ డగుటచే నట్టి పాపాలాపము లాలింపఁజాలక, వారింపఁ బోయెను. ఇస్మిల్లా ఇట్టులనెను—

"నాపలుకులు తీవ్రముగ నుండుఁగాక—నాహృదయము వెలి బుచ్చితిని—కాని, మనోహరా! మనము కలసియుండమా?—నేను నీదాన నామెద—నీవును బూర్తిగ నాయధీన మగుదువా? మన హృదయములవలెనే మన ధనంబులుగూడ గలవోసి అవిరళమోహా ర్ణవనిర్మగ్నులమై హాయిగనుండమా? నీవియ్యకొందువేని, ఇయ్యది సులభసాధ్యము."

అట్టులాడు ప్రభుపత్ని యభిప్రాయ మెఱింగియు నెఱుంగినట్లు ప్రశ్నించి, ఖలీలుఁడు పిశాచంబులఁ బ్రోత్సహింప నాకామిని యిటులు బదులాడెను—

"పాపా తనయునంతధనరాశి దాచియుంచుతావు నే నెఱుంగుదు. ఇఁక నావృద్ధుని ప్రాణమా—మన యధీనముగదా?"

"కాంతా! నీవు హరింతువాయేమి?"—ఖలీలుని స్వరము డగ్గుత్తికఁజెందెను.

"మోహనాంగా! స్వీకై హరింతును! ఆహా! నీ హృదయము జూరగొని చిరసౌఖ్యాంబుధి దేలియాడనాసించు నీవనిత యెంతటి క్రూరకార్యమునకుఁ దప్పక ఒనడించును."

దుష్టకామాతురము నొడవలెఱుంగని ఆనుదవతి నిజకరాంచిత మనోహరహస్తము నెత్తుకొని ముద్దాడెను. ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—

"కాని, పట్టుబడిన, నపాయకరముగదా! ఘోరమగు శిక్షకుఁ బాల్పడవలయునే?"

నిజమనోహర నీలనయనయుగళం దన ప్రియునిపై నల్పి ఆస్పైరిశి యిట్టులనెను—

"అపాయమేమియులేదు. సుందరాంగా! ఆశీతలలతామందిరమున నిన్నటిరేయి నీవు వినిపించిన హేలీనా జిజీముల చిత్రకథ ముగిసిన యనంతరము వచ్చిన సంభాషణ మఱచితివా?"

"మఱువలేదు—కాని, పూర్తిగ జ్ఞప్తికి రాకున్నది. స్వప్నగత విషయమువలెఁ గొంతకొంత యస్పష్టముగ మనంబునఁ దోఁచు చున్నది."

ప్రభుపత్ని వదనమున నాగ్రహాతురములు తోఁచెను. తానా ప్రసంగము దెచ్చినంతనే తనప్రియుఁడు గ్రహించి తోడ్పడునని ఆమె ఆశించెను. అటుగాక ఖాలీలుఁడు వేఱువిధమున నుండుటచే, దానొనరింపఁదలంచిన దుష్కార్యము సమగ్రముగ వక్కాణింపవలసి వచ్చెను—

"సుందరాంగా! మఱచితివా నీ మిత్రుడు లూకాసు చేసిన విషాభివర్ణనము? పోపు వంశజులును రష్యారాజవంశజులును ఆవిషము నిరంతరము బ్రయోగించుచుండిరట—"

"ఆ! తెలిసినది. ఆపాషాణవిషౌషధము గురించియా? ఆవిషయమున నాకు మఱికొంచెము తెలియును. కాని, నీకును తక్కుంగల కోమలాంగులకును దుస్సహంబని ఎంచి చెప్పకుంటిని."

"తెలియునా? ఏమి తెలియునో రయమ్మునఁ దెలుపుము."

"అనేక విద్యలతోఁబాటు రసాయనశాస్త్రము గూడ నాకుఁ గడుపరిచితము. నేను సంకల్పింతునేని, అట్టివిషము సుళువుగాఁ దయారుచేయఁగలను."

ఆపలుకులు వినఁబడినంతనే ప్రభుపత్ని సుందరవదన మాకస్మి
కముగ భయానక రాక్షసానంద దీపితమాయెను.—"ఏమంటివి!
నీకట్టి సామర్థ్యముగలదుగా?"

"మిథ్యా ప్రగల్భములు నాకసహ్యము. సుందరీ! ఈవికసిత
పుష్పచయంబులు జూడుము. చూచుటకెంతయు సుందరములు, నవ్య
సుగంధబంధురములు, నవనీతకోమలములు. కాని, విషౌషధ రచనకు
వలయు పదార్థము కుసుమవ్రాతములోని ప్రతిదానియందు నడఁగి
యుండు: వీనియందే గాక, ఇసుకయందు, రాలయందు, మఱియే
యితర వస్తువునందును గూడ నిమిడియుండు—"

"కాని, లూకాసు చెప్పిన పాషాణము!"

"కాంతా! తళతళ మెరయు నీశిలాఖండములు జూడుము—
ఇవియు విషపదార్థ సంభరితములని గ్రహింపుము. విశేషపరికర
సాహాయ్య మావంతయు నపేక్షింపక మదీయపరిశోధనాగారమునం
దుండి అనలాంబువుల సాయము మాత్రము వడసి అమోఘ విష
మొండు తయారుచేయఁగలను—"

"చాలు చాలు! ధన్యురాలను! నేఁడు నిక్కముగ సుదినము!
ఆవిసమెద్దియో సత్వర మొసంగుము-నీకొఱకద్దానిఁ బ్రయోగింతును!"

"దానఁగలుగు నపాయము?"

"నే నాబాధ్యతవహింతు. ఆవిసము మెసవువాఁడు కొన్ని వార
ములు రోగార్తుఁడై క్రమముగాఁ గృశించి కృశియించి రోగనైజ
మెఱుంగకయే, తాను రోగగ్రస్తుఁడనైతినని అరయఁజాలకనే చచ్చు
నని లూకాసు తెలిపెగదా. కాన, మనము తీవ్రపడక అట్టులే యొన
రింతము. కార్యమా తెఱంగున నిరపాయముగాఁ జక్కఁబడును.
కాని, నీమాట స్పష్టము కావలయు—నీకు సమ్మతమని ఒక్కింత
సూచింపుము, చాలును—ఎట్టి యకార్యమైన నొనరించి చిరతరా

నంద సంపాదన మొనరింపఁ బ్రయత్నింతును. అసహ్యాకరమగు పతి ప్రేమాభిజ్ఞ దాస్యపంకపరిత్యక్తనై, నీకు మదీయహృదయార్పణ మొనరించి నీదాసనై యుందు. ఖలీల్! నీవు ధనవంతుఁడవుగా వచ్చును; ఐనను, నాకతంబున నధికతరానంత విత్తవంతుఁడవై రాజ భోగము లనుభవింపఁగలవు. సుందరాంగా! ఏమందువు? ఒక్కమాటాడుము."

ఖలీలుఁడు సమ్మతించి, తా నాకాంతకుఁ జూపిన జాలను భద్ర ముగ జేబునం దుంచి యిట్లు లనెను—"సర్వసౌఖ్య ప్రదమగు సాధన మిప్పుడు నాయధీనమైయున్నది. కాని, సుందరీ! నిన్ను మగుడ గాంచు టెట్లు? రెండు రాత్రులును—"

"సుందరాంగా! రెండు రాత్రులును నీవు భగ్నమనోరథుఁడ వైతివి—నామనోవ్యథ మఱియు నధికతరము. కానిమ్ము—చతుర మతియగు అమీనా సాహాయ్యమున మన మెట్టులోఁ గలియఁగలము. కాని, ఈలోపున మందు సిద్ధమగునా?"

"సిద్ధము కాఁగలదు. కాని—ఆహా! మనమిం దడుదెంచి ఎంత కాలమాయెను! చాల కాలమగుటచే పాషా వెదకు లాడుచు నిటు రానగును. మన మొక వంకను, తమ ప్రియులతోఁ బాటు పుత్రిక లొక వంకను గాన్పింతుమేని—"

ఖలీలుఁడు వాక్యము పూరింపకమున్నె గుల్నేరు లూకాసులుదవ్వున గోచరించిరి. ఆకారణమున, ఖలీలుఁడు ప్రభుపత్ని భుజవలయమునుండి రయంబున వెలువడెను.—"తరుణీ! మనము జాగరూకులమైయుండ వలయు. ఆయువజను లనుమానించుట కవకాశమీయక, కేవల నిశ్చల స్నేహ పూర్వకముగా విహరించునట్లు తోఁపవలయు."

అంతలో లూకాసు గుల్నేరులును, తైరజా జూలియనులును వారినిఁ గలిసికొనిరి. జులేఖా పాషాలను వీడి చాలకాలమగుటచే నిఁకఁ దిరిగి పోవుట పాడియగునని ఖలీలుఁడు పలికెను. తోడనే

కాంతలు నిజకులాచారాను గుణముగ ముసుంగుల నుచితముగఁ దాల్చి, తమ కోమల పాదపద్మముల నల్లనల్లన ధరాతలముం జుంబింప నడిచిరి. కొంత దవ్వున యువకులు వారి ననుగమించిరి.

శీతల లతాగృహమున పల్లబను పాషా గుఱుగుఱు ధ్వనిని యొనరించుచు మేను మఱచి నిద్రాసౌఖ్యము బూర్తిగఁ జూరగొనుచుండెను. ప్రభువు నిద్రాపరుఁడై నంతనే చేఁదప్పిన ధూమనాళము స్రైపడి యుండెను. ఆప్రక్కనే యుండవలసిన జులేఖా మాత్రము గానరాకుండెను!

౨౫

జులేఖాయుదంతము

మామ చెంగట నాసీనయైన జులేఖా ఏమి కావలయు? నూరు గజములలో నున్న నౌకయం దామె యుండవలయునని సహజముగ యోచించి, గాఢనిద్రాధీనుఁడైన పాషాను మేల్కొల్పకయే ఖాలీలాదు లటుబోయిరి. జులేఖాను గాంచి, ఆ మహమ్మదీయప్రభువు పరుండి ఎంత కాలమాయెనో అరయకుండ నిద్రాభంగ మొనరింప రాదని వా రాలోచించిరి. నౌక దృగ్గోచర మాయెను; తచ్ఛోదకులు భయసంభ్రమాకులురై అప్రయత్నముగ దండములు బట్టిరి; జులేఖా మాత్రము కానరాకుండెను.

ఖాలీలాదులు వడివడి ప్రశ్నింప, జులేఖా యటు రాలేదనియు, నామె జాడ తా మెఱుంగమనియు బానిసలు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. గుల్నేరు భీతచేతస్కయై జులేఖాకు నెద్దియో యపాయము వాటిల్లెనని యఱచెను. తత్క్షణము దాము వెదకవలయునని ఖైరజా

యనెను. "పాషా గాఢనిద్రాపరుండగుట గాంచి అటులందే యుండుట సహింపక, ఇందెందో విహరించుచుందును; ఈ సరి కరుదెంచి యుందును. రండు." అని ఇస్మిల్లా వాక్రుచ్చెను.

తోడనే వారందఱు మగిడి పాషా శయనించిన శాలనకుఁ బోయిరి. ఆతఁ డప్పుడే ప్రబోధితుఁ డగుచుండెను. మేను మఱచి, జగము మఱచి, మృతప్రాయుఁడై పడియుండిన ఆ మహానీయుఁడు మాత్రము జులేఖా ఏమాయెనో ఏమెఱుంగును? ఖాలీలాదులు వెడలిన యనంతరము పాషా మాటపాటించి జులేఖా యపూర్వ మధురకల స్వనమున గాన మొనరించెను. గ్రావములు చిగిరించెను: శిలలుద్రవించెను: పాషా మేనుమఱచి శయనించెను. అనంతర మేమాయెనో ఆమహానీయుఁ డేమియు నెఱుంగఁడు. ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను.—"మన మూరక కాలహరణ మొనరింపక నలువంకల వెదుకవలయు. అలసిన అయ్యబలామణి బుద్ధిపూర్వకముగా నీ స్థలము వీడియుండదు. ఎద్దియేని అపాయము సంభవమై యుండు."

ఇస్మిల్లా మానసము తోడనే ఈసున భగ్నమనెను.—"జులేఖా అచిరకాలమున నరుదేఱ గలదు. మీ రనవసరాందోళనము వీడి యుండుడు."

ప్రభుపత్ని హృదయావస్థ గుర్తించిన ఖలీలుఁడు తమ హృదయారాటము నడంచి గాంభీర్యము వహించి యుండవలయునని ఆమె శ్రవణమున నల్లనఁ బలికి, తన మిత్రుల నుద్దేశించి తాము తత్క్షణ మన్వేషణార్థము వెడలవలయునని హెచ్చరించెను. తోడనే ఆ యువకులు ముప్వురును మూడుమార్గములందు నమ్ముల వలెఁ బాఱిరి.

జులేఖా విషయమిఁక నరయుఁ బ్రయత్నింతము. దత్తనుపాషా నిద్రాధీనుఁడైన పిమ్మట జులేఖా గానము నిలిపి, నిజమనఃప్రభవాలోచనానిర్మగ్న ఆయెను. అంత నాకస్మికముగ, నాచుట్టు దట్టముగ

బెఱిగియున్న సాంద్రతరగుల్మలతా నివహములసలుకడి వైచినటు లాయెను. జులేఖా ప్రకంపించి, చుట్టుం బరికించి, ఏమియుం గానక మగుడ నాలోచనాధీనమానస ఆయెను. ఆ సవ్వడి మగుడ వెలువడు టచే నాలతాంగి కుతూహలంబున దిగ్గున లేచి అవ్వలకేగి, చూడం బోయెను. తోడనే, ఆకోమలి దుష్టనిష్ఠురకరపీడిత ఆయెను: ఆ దురాత్ముని రెండవచేయి ఆసుకుమారహేమగాత్రి సుందర లాక్షారసారుణితాధరోష్ఠములను బంధించుటచే, నాహతభాగ్య కెవ్వఁన నఱచుటకునైన నవకాశము లేకపోయెను. తదవసర భయాతిరేకమున నామె తత్క్షణము మూర్ఛిల్లెను.

దాది బిడ్డ నెత్తుచందమున నాక్రూరుఁడు జులేఖాను దాల్చి, ఆశ్రమమున వాయుసమానజవమునఁ బరుగిడఁ జొచ్చెను. ఆపథంబున కిరుదెసల వృక్షములు గుజ్జుగఁ బెరిగియుండుటచే నావికులుగాని మఱి యెవ్వరుగాని వానినిఁ జూడరైరి. వాఁడా తెఱంగున నావిశాలారామము నిరపాయముగాఁ గడచి, మఱియొక వృక్షసంకీర్ణోపవనము జొచ్చిన యనంతరము జులేఖా కనువిచ్చి పరికించెను—నీల జీమూతసన్నిభదృఢగాత్రుని వికారాకారము భయంకరముగ గాన్పించెను!

జులేఖా తెలివొందెనని తెలిసినంతనే, ఆరక్కసుఁ డామెను మరకత ప్రభలతో నొప్పు పచ్చికపై దింపెను. వాని యభిప్రాయమేమి? ఏమియోగాని, ఆఘోరాకారుని ప్రవర్తనము విపరీతముగ నుండెను. మేఘనిర్ముక్తసుధాకరబింబమువలె ముసుఁగుదొలఁగిన ఆసొగసులాడి యపూర్వ సుందరాననమును, సువ్యక్తముగఁ దోఁచు నితర వివిధమనోహరాంగకములను గూడ తెప్పపాటు మఱచి అపూర్వాతురమునఁ దిలకింపుచు వాఁడాసందింపఁ జొచ్చెను. జులేఖా భయవిహ్వల ఆయెను. అంత నాకాంత యొకింత ధైర్యము దాల్చి, లేచిఁ

మోకరించి, ముకుళితహస్తయై మూర్తీభవించిన దీనత్వమువలె దోఁచెను. ఆశకుఁడు తాల్చిన శ్వేతవస్త్రములు జలార్ద్రములగుటయే గాక, పంకనిలయములు గూడనై యుండుటచే, వాఁడు కొలఁదికాలము క్రిందటనే జలమున మునిఁగియుండునని వ్యక్తమగుచుండెను. వాఁడు మన చిరపరిచితుఁడగు సిద్దీ మస్రూరే అని పాఠకులు గ్రహించియే యుందురు. జులేఖా మాత్రము వానిని గనివిని యెఱుంగదు. కాన నామె వినమ్రయై భయప్రకంపితయై ఇట్లు ప్రశ్నించెను—"నీవెవ్వఁడవు? ఇట్టులాచరింపఁ గతంబెద్ది?"

నేనా?—నన్ను మస్రూరయని పిలుతురు. ఇంతకాలము నీ మామ యగు దత్తబనుపాషా బానిసీఁడనై యుంటిని."

"బానిసీఁడవా?"—భయసమ్రమ సంభ్రమభావములు తోడనే యంతరింప, నామ్రూనిని దిగ్గునలేచి, క్రోధవివశయై, మగుడ నిట్లు ప్రశ్నించెను—"బానిసీఁడవై యుంటివా? ఐన, నిపుడు పాఱి వచ్చితివా?"

"నిజము. దత్తబను పాషా సేవనుండి తొలంగుటయే గాదు, ప్రాణము నిల్పుటయే దుర్ఘటము పట్టువడినచో మరణము తప్పదు గాన, నిలిచిన తావున నిలువనేరక, ఇందందుఁ బరుగులాడుచుంటిని. కాని, సుందరీ! వాని పని పట్టింతును—నామోహము తీఱుటయు, నాకసి తీఱుటయు గూడ నొక్క కార్యమున సిద్ధించును. సుందరీ! ఏమందువు? ఈసిద్దీని వివాహమాడెదవా?"

ఎంత విపరీతము! ఎంత దారుణము! జులేఖా కెవ్వన నఱచి, తద్భయావహరంగమునుండి తొలంగు దానివోలె చలించెను. తోడనే ఆభయంకరాకారుఁడు అయోమయముష్టిచే నాయబలను గ్రూరముగఁ బట్టెను. కాని, అట్టి నిష్ఠురాచరణ మనవసరము. ఏమన, భయాధిక్యమున జులేఖా కరచరణములు కట్టువడిపోయెను. ఘాతుక

మృగోచిత భీషణవీక్షణములు నిగుడించి, భయానకముగ సిద్దీ ఇటు లనెను.——

"నన్నుఁ దప్పించుకొని పాఱుట అసంభవము. అట్టిప్రయత్నము నిరర్థకము. నీవు నాయధీనవైతివి. ఒక్క క్షణమాత్రమున నిన్ను నాభుజబలమున నలిపివేయఁగలను."

ఆనరాధముఁడట్లు తనయంతర మరయక ప్రేలినంతనే, జులేఖా క్రోధప్రకంపితయై, సుందరసంధ్యారుణరంజితవదనయై, విశాలతర నయనయై, ఉద్విగ్నస్వరంబున నిట్టులనెను.

"దురాత్మా! ఒడలెఱుంగక వదరుచుంటివి! నన్నుగాదు, మదీయ శిరోజమైనఁ దాఁక సాహసింతువేని, ఎట్టికఠినశిక్షకుఁ బాలగు దువో తలంచి భయకంపితుఁడవుగమ్ము!"

"కాంతా! నాయునికి బయల్పడినను, క్రూరశిక్ష తప్పదు. కావున నన్ను వెఱపింపఁ బ్రయత్నింపకుము. సుందరీ! కాలహరణ మొనరింపక, నాభార్యవుగమ్ము. నేను ధనరహితుఁడనే యైనను, నష్టములేదు. నీయాభరణము లమూల్యములు. వాని సాహాయ్యమున మనమొక దూరదేశమున హాయిగనుండఁగలము. సుందరీ! ఐదు నిముసములలో మనము బయలుదేఱవలయు. ఈలోన నీయలసట బాపికొని సేద దేఱుము. మఱియు మన హృదయములు గలయు నట్లు సముచితముగఁ బరస్పరము సంభాషింపవలయును. కాని, నా మానసమంతవఱకు నిలువఁజాలదు——ఒక్క తియ్యని ముద్దొసంగుము!"

"అదే, దురాత్మా! పొమ్ము! అంతకంటె మరణము శ్రేయోదాయకము!"——అని యఱచి, ఒక్కసురున చేయివిదళించుకొని, క్రూరకిరాతపీడిత సుందర హరిణశాబకమువలె నా చపలాక్షి యివ్వల బాఱెను. సిద్దీ సహజముగఁ గ్రోధోన్మత్తుఁడై జలధరధ్వానమునఁ

దిట్టుచు సఱచుచు నెన్నాడెను. జులేఖా ఏమికావలయు? కాని, దైవవశమున నాదురాత్ముఁడు మార్గమధ్యమునఁ జచ్చిపడియుండిన కొండొక జంతువుం గాంచి, దానికి గుభాలున నేలఁగూలెను. దాన, ససహాయయగు జులేఖా మఱియు దవ్వాయెను. శాసినీఁడు సహజముగా ద్విగుణీకృత క్రోధఘూర్ణితుఁ డాయెను. నిజమానసంరక్షణ కార్యపరతంత్రయగు జులేఖా ఒక గమ్యస్థాన మెఱుంగక, తెరువు నెఱయక, ఇతరాలోచన మెద్దియులేక వాయువేగమున నట్టులే పోవుచుండెను. సిద్దీ చాల వెనుకపడి యుండుటచే నామెకు సగసస్థైర్యమలవడెను. దాన జవంబుగూడ నధికతర మాయెను.

జులేఖా ఆతెఱంగున గొంతదవ్వు నరిగిడిన యనంతర మాయారామపథము కొండాయెను. అశ్రీకవాటిణాక్షి ఎటుపోవలయు? ఎయ్యది క్షేమకరము? జులేఖా ఏమియు నెఱుంగ కాయెను. వెనుదిరిగిచూడఁ, సిద్దీ గోచరింపలేదు. అంత నాపడఁతి లోలోన సంతసించి, నిలిచి విచారించుట అపాయకరమని ఎంచి, దీనజనరక్షకుఁడగు పరమాత్మునిపై భారమువైచి, తన్ను బాధింపఁజూచు రక్కసునఁ బోకమార్గము బట్టునని ఎంచి, తాను కొండవత్రోవ నమనరించి పతంగమువలె బాఱఁజొచ్చెను. కాని, ఎండ కన్నెఱుంగని రమణీయ సౌధాంతరమున భోగభాగ్యముల నోలలాడు కోమలి ఎంతదూరము మటుపోఁజాలును? అంతలో నదృష్టవశమున నొకగృహము దృగ్గోచరమాయెను. జులేఖా తోడనే పెన్నిధిగాంచు నిఱుపేద చందమున, హారముజూచు దురంతక్షుధార్తచాడ్పున నెంతయేని సంతసించెను. దుష్కరానందాతిశయమున నాకాంత అఱచెను.

నానావిధ వృక్షసమన్వితమై, నవవికసితకుసుమ నికరవిరాజితమై ప్రేక్షణీయమైయొప్పు నొకవిశాల ప్రదేశమునందుమ రమ్యహర్మ్యమొకటి శోభాయమానముగ నిలిచియుండెను. క్రూరశార్దూలమువలె

నెన్నాడు సిద్దీబారినుండి తప్పించుకొనఁజాలు సాహాయ్యమందు లభింపవచ్చునని అయ్యబలామణి మానస ముప్పొంగెను. బహిర్ద్వారము తెఱచియుండుటచే, నామెకు మఱింత స్థైర్య మలవడెను. కవాటము తీసియుండుటయు, ఉద్యానవన మడవివలె బలసియుండక కలకలలాడుటయుజూడ, నా మందిరము జనశూన్యము కాఁజాలదని జులేఖా గ్రహించెను.

జులేఖా మఱియొకసారి వెనుదిరిగి పరికించెను. సిద్దీ యింకను రాఁపలేదు. నూతనానందోత్సాహములచే వదనము వికసింప, నా మచ్చెకంటి రయంబున నందుఁబ్రవేశించి, నడిచిపోయిమందిరద్వారము డాసెను. తనయవస్థ ఎటులున్నను, అనుజ్ఞనడయక అందుఁ జొరనొల్లక జులేఖా దలుపుదట్టెను. కాని, ప్రత్యుత్తరములేదు. మగుడ దట్టినను, లోనుండి ఎవ్వరైన సరుదేలకుండుటయే గాక, ఏమాటయు వినరాకుండెను. అవ్వల ఇంకను నిలిచినచో నారక్కసుఁడు చూచునేమోయని వెఱచి ఆమగువ అల్లన నందుఁజొచ్చి మగుడఁ దట్టెను. మందిరమట్టులే నిశ్శబ్దముగ నుండెను. ఆహా! ఆగృహము నిర్జనంబగునా యేమి? జులేఖాగతి ఏమికావలయు? ఆ కాంత హృదయము మఱల భయకంపితమాయెను. అంత నాపడఁతి సాహసించి ఒక మందిరముజొచ్చెను. అందెవ్వరు లేరు. గదిమాత్రము సామాన్య పరికరసమృద్ధమై శుభ్రముగ నుండెను. అట్టిస్థలము జనశూన్యముగనుంట కడువింతగ నుండెను. ఆ మందిరమునకంటి మఱియొక ద్వార ముండెను. వివిధాలోచనబాధిత యగు జులేఖా అటుపోయెను. అంతలో భయంకరాకారుఁడగు సిద్దీ ఏతెంచునేమో, నిజమానసంరక్షణార్థ మందుజొరవలయునని చింతింపుచుండిన ముహూర్తమున నీవిపరీతాలాపములు వింతగ వెలువడుటచే, నాముగ్ధ అట్టినిలిచిపోయెను. ఆ స్వరము బలహీనముగ మందముగ

నుండియు నుత్సాహవంతమై, పురుషునిదివోలె నుండెను.

"సుందరాంగీ! నన్ను విడనాడకుము. నీదు మనోహరాకారము గాంచి ఆనందింపనిమ్ము—మదీయ హృదయము దురాలోచన పూరితముగాదు సుమా!—నిర్మల నిశ్చల ప్రేమముగ్ధుఁడనై తిలకించువాఁడను. ఆహా! అనిర్వాచ్యమధురార్ద్ర వీక్షణములు!—శతసహస్రవందనములు. ఓహో! ఏమీ తరళనయనములు!—కడు మోహజనకములు. భవదీయ సువర్ణశిరోజములును, నక్షత్రవిరాజిత పక్షములును దివ్యకాంతియుతములై యున్నవే! సుందరీ! ఈప్రదేశమున నిరుపమాన తేజోవంతమొనరించు నీవు నాకమునుండి దిగివచ్చిన దివ్యాంగనవు గావలయు. మందహాసము! అపూర్వము! నిన్ను వెంబడించుట మహాభాగ్యము— నిజము— నిశ్చయము! స్వర్గమునకుఁ గొంపోదువా! ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! నీయధీనమైతిని—భూతలము వీడితిని— వాయువిహారము! శరీరభారము శూన్యము— భూలోకసహజనికృష్టాలోచనలు పటాపంచలాయెను—నిశ్చల ప్రేమానందనిలయమగు సప్తమస్వర్గము జేరువాఁడను! మధురము! మనోహరము! అపూర్వము!"

ఆపురుషుఁడు నాలుగైదు నిముసములూరకుండెను. అనంతర మీపలుకులు మగుడ వెలువడెను.—

"ఆహా! ఆకసమున నెంత రయంబునఁ బోవుచుంటిని—వాయువెంత తేజోవంతముగ, నెంతయుష్ణముగనున్నది! మదీయ భారము వహించు నీదుహస్తము సహితమెంత యుష్ణతరము!—నీదు నయనములనుండి ప్రసరించి నాపైఁబడు వీక్షణము లెంత వికాసవంతములో! గాలిలో నడయాడు త్వదీయాపిరళసువర్ణకుంతలము లెంతటి మధుర సుగంధము నెదజల్లుచున్నవి! నీదు మనోహరాంగము నాచ్ఛాదించు శుక్ల వినీల విమలకాచసన్నిభాంబరము నవరించు నప్పుడు నిక్కంపు

దివ్యాంగనవలె దోఁచెదవు! ఓహో! మనముచాల దవ్వేఁగసియుంటిమి—ఈసమున్నత స్థానమునుండి కాన్పించు దృశ్యము కడు మనోహరము! అధోముఖంబునఁ దిలకింతునా?— మాతృరుష్క-రాజధాని యెంతగఁ గాన్పించుచున్నది—నగర్ధగాయమానములగు సువర్ణకలశములు—వైరిజన దుస్సాధ్యములగు దుర్గములు—అంబరము చుంబించు 'మీనారు' స్తంభములు—అన్నియు సువర్ణ బాలేందు విరాజితములు! వైభవాభిరామ విశాల సౌధములం జుట్టియున్న పచ్చిక బయళ్ళు ఎంత శోభాయమానముగ దీపించుచున్నవి! బాస్వరసు జలములెంత సొగసుగ మెఱయుచున్నవి! 'సువర్ణశృంగస్థ' తోయములు ప్రకాశమానముగ నిశ్చలముగ నున్నవి! రాజమార్గము బహుళజన సంకీర్ణము!—మహావైభవ సమన్వితము!—తెలిసె— పాదుషావారు ప్రార్థనార్థము పోవువారు! అల్లదె!—మాల్వీ ఎలుగెత్తి గంభీరముగ దైవము నారాధించువాఁడు!"

ఆస్వరము మగుడ గొంతతడవు నిలిచెను. జులేఖా నిశ్చేష్టయై సంభ్రమాకులంబున నట్టియుండెను.—

"ఆహా! మఱియు మఱియుఁ బైకెగయు వారముగా! సుందరీ! దయామయుచిత్తవై నన్నానికృష్ట భూతలమునుండి పవిత్రస్వర్గధామమునకుఁ గొంపోవు నిన్ను నేనెంతని కొనియాడఁగలను? ఏమి—ఈ మృదుల మనోహరకలస్వనము! వీనులకు విందగుచున్నది—స్వర్గము నలంకరించు మరున్నారీ రత్నములు పరమాత్మునకొనరించు ధన్యగీతములుగావలయు— ఎంత మనోహరము! ఎంతమధురము!— అపూర్వము—ఎన్నఁడు విని యెఱుంగను. చూడఁజూడ, పృథ్వి చిన్నదియగుచున్నది—స్వర్గము చేరువయగుచున్నది! నాయానందమపారము! అపూర్వము! వర్ణనాతీతము!"

అట్టి పరమానంద మనుభవించు నామనుజుని స్వరము తద్భావో

ముక నట్టులే కట్టుపడెను. జులేఖాయవస్థ అనిర్వచనీయముగనుండెను. ఆపలుకున భావమేమి కావలయును? దురదృష్టవశమున మతిసెడిన ఉన్మాదుఁడో, లేక, తీవ్రసన్నిపాతజ్వర పీడితుఁడో ఆ తెఱంగున ప్రలాపింపవలయునని ఆమెగ్రహించెను. యథార్థమరయ వలయు ననెడు కుతూహలమేగాక, ఒకవేళ సిద్ధి యరుదెంచునేని వలయు సాహాయ్యమొచ్చటనలవడునో లేదోయను భయముగూడ నుదయించుటచే, నా జవ్వని ధైర్యపూర్వయై, ద్వారమునఁ దొంగి పరికించెను. తెల్లని బానిసలిర్వురు జీవరహిత శిలావిగ్రహములవలె నొక ప్రాంతముఁ గూర్చుండియుండిరి: తన్మృదులతల్పమున నొకవ్యక్తి వ్రాలియుండెను.

ఆ ముప్పురును గదలక మెదలక కేవలము చైతన్య రహితముగ నుండుటచే, ప్రాణములేని మైనపు బొమ్మలు కానోపునని జులేఖాకు బ్రప్రథమమున స్ఫురించెను. కాని, అట్టిసందియము రయమునఁ దొలంగెను బానిసయొకఁడా మెవంక మోముద్రిప్పి, పెదవిపై వ్రేలిడి, కడు నిశ్శబ్దముగ నుండవలయునని సన్నయొనరించెను. ఆపరిచారకుని వీక్షణములు నిరపాయముగ నుండుటయేగాక, సవినయముగ సగౌరవముగ నుండుటచే, జులేఖా హృదయము భయరహిత మాయెను. అనంతర మాసేవకుఁడు తల్పమువంకఁ దిలకించెను: తదాశ్రితునకు నిద్రాభంగ మొనరింపరాదని వాఁడు హెచ్చరించెనని జులేఖా గ్రహించెను.

వనితాజనోచిత కుతూహలాధికమున నాకాంత మఱింత తొంగి చూచెను. అంతవఱకు నాశయ్యాగతుని శరీరాకృతి బాగుగ గోచరింపలేదు. ఇపుడు సువ్యక్తమాయెను. తోడనే, హృదయము ప్రకంపింప, నాకాంత రయంబున వెనుదిరుగఁబోయెను. తదవసర విపరీత సంభ్రమాకులంబున వెలువడు కంఠరవము వారించుటెంతయో కష్టమాయెను. సేవకజన పరివృతుఁడై తల్పమునఁబడియున్న పురుషుని

ప్రాయ మేఁబది సంవత్సరములుండునని తోఁచుచుండెను. అసలాతని
వయస్సుముప్పదియైదుసంవత్సరములే, ఐనను, శరీరపటిమమాత్రము
నశిక్కి. చిక్కి పలుచనై మాంసరహితమై, కేవలము కంకాళ సన్ని
భమగు కాయము చూచుటకెంతయు భయావహముగ నుండెను.
శరీరమంతయు మేల్వలువలతోఁ సలంకృతమైయున్నను, దుస్సహాశరీర
దౌర్బల్యము ఘోరముగ వ్యక్తమాయెను. దట్టంపు మొగములు దిండు
లపై వ్రాలియున్న ఆపురుషుని మస్తకమునకుఁ బ్రాపుగ రక్తమాంస
రహిత కృశీభూతచర్మాంచితాస్థిమయ హస్తమమరియుండెను. వాని
మోము గూడ జీవరహితముగనుండెను. ఎముకల కంటియుండు
చర్మము కాగితమువలెఁ బలుచనై వదులుగనుండెను. నిమీలితము
లగు నయనములు రెండును రెండు బిలములవలె, గుహలవలె,
జూచుటకెంతయు దుస్సహముగ నుండెను.

అట్టి ఘోరాకృతిం జూడఁజాలక జులేఖా వెనుదిరుగుచు నొక
పరిచారకునకు సన్నయొనరించెను. మృతప్రాయుఁడగు తన స్వామి
మేనుమఱచి నిద్రించుటఁగాంచి, వాఁడు పిల్లివలె మెల్లగలేచి, జులే
ఖాను నిశ్శబ్దముగా సమీపించెను. గట్టిగ నూపిరిదీయుటకైన సాహ
సముచాలని ఆసేవకుఁడు తదుచితజాగరూకతతోఁ దలుపునల్లనవేయు
నంత వారిరువురు కొంతదవ్వునకుఁ బోయిరి. సేవకుఁడు సవినయ
ముగ నిట్లు ప్రశ్నించెను.—"అమ్మా! సేవకున కేమిఆజ్ఞ ?

"ఓయీ! నేను ప్రసిద్ధ పురుషుడగు దల్తబను పాషా సోదరీ పుత్రి
కనని యెఱుంగుము. పాషా బంధుమిత్ర సమేతముగా నీప్రదేశమున
విహరింప నరుదెంచెను. ప్రమాదవశమున నేను వారిని వీడి వచ్చితిని.
నేను శీఘ్రముగఁ బోవలయు—అసహాయనై వెడలఁ జాలను—తోడు
గావలయు."

"అమ్మా! మాయిరువురి యందెవ్వరమైనను నిన్ను నిరపాయముగాఁ

జేర్పగలము—అట్టి కార్యము మాకెంతయు సంతోషకరము. కాని, మా ప్రభువు మేల్కాంచువఱకు వేచియుండవలయు. మఱియొక పరిచారకుఁ డిందు లేఁడు.''

"నీ స్వామి శీఘ్రముగా మేల్కాంచునా?'' అని జులేఖా తత్తరపాటునఁ బ్రశ్నింప, వాఁడిట్లు బదులాడెను—

"దేవీ! ఒక గంటయగును—రెండు గంటలు కూడ గావచ్చును. ఈ లోన, అల్పాహారమాయత్తము చేయుదును, ఆరగింపుము.''

"కాని, రెండు గంటలగునా! అంత కాలమిందుఁ దడయరాదు. నా కై నా బంధుగులు దిగులొందుచుందురు. నీ ప్రభువు నిక్కముగ వ్యాధిగ్రస్తుఁడా? ఈనిద్రనుండి మేల్కాంచునని నాకుఁదోఁపకున్నది.''

దేవీ! నీ కాభయము వలదు. నిక్కముగ లేచువాఁడు. సందియ ముడిగి వేచియుండుము.''

"కాని, ఈ రోగమేమి! జ్వరాధిక్యమున మేను మఱచి యిట్లు ప్రేలునా? లేక, ఈ హతభాగ్యుఁ డున్మాదుఁడా?''

"దేవీ! ఎఱుంగవా? గ్రహించి యుందునని తలంచితిని.''

"ఎఱుంగను! "జులేఖా సంభ్రమము దశాధికమాయెను.

దేవీ! ఇదంతయు నభినీ ప్రభావము! ఈ మహానీయుఁడు నల్లమంద మితముగాఁ దినువాఁడు.''

తానాపాటి గ్రహింపఁ జాలనైతినే యని జులేఖాకదుంగడు విస్మయము జెందెను. అట్టివింత పూరుషుల నాకాంత యెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగదు. ఐనను, అట్టి చిత్రముల నామె వినియుండెను. జదివియు నుండెను. అట్టి మందభాగ్యుని బ్రత్యక్షముగఁ గాంచుటచే నామె హృదయము కంపించెను—"హా! దైవమా!—పరిచారకా! ఎంత దురదృష్టము! ఇట్టి దారుణదుర్వ్యసనమునకుఁ బాల్పడి నీ ప్రభువు మెల్ల మెల్లగ నాత్మహత్య యొనరింప నెంచెనా?''

“ దేవీ ! తన జీవితకాలమునం దర్థభాగ మీతఁడు స్వీయమనో పరికల్పితస్వర్గమునందు వసియించువాఁడు : ఇంతటి ప్రభావముగల సిద్ధౌషధము నోరార సేవించి మనసార ఆనందించుటకుఁగా నీ నిర్మా నుష్యప్రదేశమునకుఁ బ్రత్యేకముగా నరుదెంచి ఇందు స్థిరావాస మేర్పఱచుకొనెను——”

ఆ ముహూర్తమున నవ్వల కాలియడుగులు దబదబ వినవాయెను. జులేఖా భయప్రకంపితహృదయయై, అనిమిషనయనయై, అటు తిలకించెను. సిద్ధి భయంకరాకార మామె మనోనయనమునకు గోచరించెను. కాని, యథార్థ మన్యథా పరిణమించెను. ఖాలీలుని అపూర్వమనోహరమూర్తి నయనగోచరమాయెను; జులేఖాహృదయ ముప్పొంగెను : వదనము వికాసవంతమై అనిర్వాచనీయానందమున కాలవాలమాయెను——

“ ఇయ్యదె, నామిత్రుఁ డొకఁ డరుదెంచెను !” అని యమం దానందకంపితస్వరంబున నఱచి, నంచి వడివడి దీసి, కడువినయముగ మెలంగిన పరిచారకున కొక సువర్ణమొసంగి జులేఖా రయంబున నావలకుఁ బోయెను.

నిజమనోహారిణిం గాంచినంతనే ఖాలీలుఁడు గూడ విస్మయానంద పరవశుఁ డాయెను. తత్క్షణమా యువతీయువకులు పరస్పరము గాఢా లింగన మొనరించిరి. అనంతరమా లతాంగి నిజహృదయాధినాథు భుజాదండము నాశ్రయించి, యుల్లస నడచుచు స్వీయకథా విశేష ములు తెలియఁబఱచెను. దల్లబనుపాషా నిద్రాపరుం డగుటయు, నవ్వాడి నైనంతనే తా నవ్వల కేగుటయు, సిద్ధిమస్రూ దయ్యము వలెఁ బైఁబడి ఎత్తుకొని పోవుటయు, వాని దుస్సహప్రవర్తనమును తాను తప్పించుకొని ఆ గృహంబునఁ బడుటయు మొదలుగాఁ గల విషయములు జులేఖా యభివర్ణింప, ఖాలీలుఁడు సహజముగా నాగ్ర

హోయత్తచిత్తుఁడాయెను.

మన్సూరా ఆప్రదేశమున నెందైన దాగియుండునని అనుమానించి, ఖాలీలుఁడు తన సునిశిత కరవాలము జేతఁబూని అప్రమత్తుఁడై యుండెను. కాని, వాఁడామార్గమునఁ గాన్పింపలేదు. తాను వెను దవిలిన ఆయధమాధముఁడు నీటమునిఁగి చచ్చియుండునని తురుష్క యువకుఁడు నమ్మియుండెను. వాఁడట్లు గతింపక, ఇంకను సజీవుఁడై యుండెనని స్పష్టమాయెను. పరస్పరానురాగబద్ధులగు నా యువతీ యువకులు పరస్పర మెఱుంగని రహస్యములు లేవు. కాన, మార్గ మధ్యమున నాయువకుఁడు తన ప్రియాంగన కెన్నియో విషయము లెఱింగించెను.

జులేఖా ఖాలీలులను గాంచినంతనే, పాషా మొదలగు వారం దఱు గడుంగడు ముదమందిరి. జులేఖా నదియొడ్డున వేశ్యారు పథం బులఁ బోయిన జాలియను లూకాసు లప్పుడే యరుదెంచియుండిరి. ప్రభుపత్నియగు ఇస్మిల్డా హృదయము గర్హిత మాత్సర్య సప్పదష్ట మాయెను. హృదయ మెంత యుడుకుచున్నను, నిశ్చలముగఁ గాన్పింపవలసిన కారణమున, నా పుత్త్రకాళిని యవస్థ మఱియు దుస్సహముగ నుండెను. జులేఖా మఱలఁ దన భయానక వృత్తాం తము సమగ్రముగ వినిపించెను. తన సేవకాధముఁడు మన్సూరాయే అంతటి దౌర్జన్య మొనరించెనని ఎఱింగినంతనే, • దల్లబనుపాషా ప్రచండ క్రోధారుణనేత్రుఁడై, పండ్లు పటపట గొఱికెను. మేధా వియు సమయజ్ఞుఁడును నగు ఖాలీలుఁడు సిద్దీని మును దానెఱుంగ నట్టులే మెలంగెను.

అనంతరము వారలందఱు నల్లనఁ డమ నావచెంతకుఁబోయి, అందాసీనులై గృహాభిముఖులైరి. సంభాషణము సహజముగా జులేఖా భయానక సాహసోదంతము మీఁదనే కేంద్రీకృతమాయెను.

ఆ సందర్భమున లూకాసు ఇటులనెను.—"జులేఖా! నిన్ను అన్వేషింపఁబోయినప్పుడు నాచిత్తము పరిపరివిధములుపోయెను. బాల్కను దేశమునంతటిని గడగడలాడించిన నల్లదొంగను బోలు మఱియే క్రూర చోరాధమునకైనఁ జిక్కియుందువని నేనెంతయు భయమందితిని."

దల్తబనుపాషా తోడనే యిట్లు పలికెను.—

"జ్ఞానాను. ఆనల్లదొంగ మొన్నటివఱకు జీవించియుండెననియే జ్ఞాపకము. కడుంగడు ప్రవీణుఁడగు నాగజదొంగ యొనరించిన వైపరీత్యములు జనులు భయాద్భుతస్వరంబున జెప్పుకొనుచుందురు.

"అట్టి గాథలలో నొక ఫ్రెంచి బాటసారికి సంబంధించినది కడు ప్రసిద్ధము, కడు విపరీతము. ఒకానొక వార్తాపత్రికయందుఁ గాంచియుంటిని."

అట్లు లూకాసు మగుడ బలుక, పాషా సాశ్చర్యముగా నిట్టులనెను.—

"మిత్రమా! అటులనా! మన మిత్రుఁడు ఖలీలుఁ డొక్కదినము రెండు కథలు జెప్పువాఁడు కాఁడు గాన, నీవాభారము వహించి, ఆఫ్రెంచి బాటసారి కథ వినిపించి మా కానంద మొదగూర్పుము."

లూకాసు అమితోత్సాహ దీపితాననుఁడై తత్కార్యమున కుద్యమించెను.

౨౬

రహస్య యుద్ధనౌక.

లూకాసు కథ పూర్తియైనంతనే, దల్తబనుపాషా యథావిధంబునఁ జింతాపరుఁడై ఇట్టులనెను.—

"ఖాలీలుని కథలవలె నియ్యది చరిత్రాధారము గాకున్నను, కడు నానందకరముగనే యుండెను. తత్కథానాయకుఁడగు ఫ్రెంచివీరుఁడు నాయికను గాంచినంతనే ప్రేమముగ్ధుఁ డాయెనని తోఁచెడిని. ఇట్టి ప్రేమము వీక్షణమాత్రమని చెప్పనొప్పును. ఈసిద్ధాంతమును ధృవపఱచుటకును, ఖండించుటకునుగూడ సమానావకాశములున్నవి."

దల్లబనుపాషా సహజాహంకార పూరితస్వరంబున నటులు పలుక, ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను.——

"పాషా! వీక్షణమాత్ర ప్రేమ సిద్ధాంతము కడుంగడు సమంజసము. ఎయ్యది సమంజసమో, అయ్యది స్వాభావసిద్ధమని చెప్పఁదగును. నాయభిప్రాయము విశదీకరింతును, గమనింపుము. సౌందర్యము నేత్రానందకరము, తత్క్షణ హృదయానురాగ ప్రభవకారణము. కావున, తొలుదొల్తనే అనుకూలాభిప్రాయ మేర్పడఁజేయఁజాలు సామర్థ్యము సౌందర్యమునకుఁ గలదు. అట్టి అభిప్రాయబద్ధుఁడు తాఁగాంచు కాంత వదన సౌందర్యము తదీయ హృదయ ప్రతిబింబితమనియుగూడ ప్రసంగవశమున నరయుఁజలునేని తదనుకూలాభిప్రాయము ధృవంబగును. వీక్షణమాత్ర జనిత ప్రేమతత్వమియ్యది."

దల్లబనుపాషా తోడనే యిట్లు బదులాడెను.——

"నీపలుకు లసంబద్ధములు గావు: అట్టి ప్రేమము గలదు——శాశ్వతముగూడ గావచ్చును. ఏమన, పరస్పరము హాయిగ మేళవించు హృదయములే విధికృతంబున నొక్కయెడ సమకూడును. కాని, మఱియొక విషయము గమనింపవలయును. వీక్షణ మాత్రమున నాకస్మికముగ నేర్పడు ప్రేమ అట్టులే క్షణభంగురము గానొప్పు. ఎట్లు జనించెనో, అట్టులే యంతరింపఁగలదు. ఇయ్యది సాధారణ సంభవమని భావింతును. అట్టిప్రేమ అభంగురమ్మై, నిశ్చలమ్మై, సుఖప్రదమ్మై

యుండఁజాలదు. సౌఖ్యదాయకము గాకుండుటయేగాక, అట్టి దంప
తులలో నొక్కరికైనను సంతాపకారణమై శోకాకరముగఁ బరిణ
మించును."

ప్రభుపత్ని ముసుంగునుండియే హాసగర్భితముగ వీక్షించుచు
నిట్టులనెను.—

"తరుణ వయస్కుఁడగు పురుషుఁడు అమితోత్సాహపరుఁడై,
అనివార్యమోహావేశము కతమున, యుక్తాయుక్త వివేచనా
సామర్థ్యముడిగి, తదవసరోద్భూత మనోవికారము విమల నిశ్చలాను
రాగమని భ్రమించి, ఒక సుందరిని ప్రేమించి, తదుత్తరదినముననే,
తదుత్తరఘటికయందే తత్సమానావేశమున మఱియొక వాల్గంటిని
గాంచి వలచును. ఖలీలు మహాశయా! నాపలుకులు నిక్కముగదా?"

అట్లు పలుకు ఇస్మిల్లా క్రూరతీక్ష్ణ వీక్షణమొండు జులేఖాపైఁ
బఱపెను; ఖలీలుఁడు కనిపట్టెను. ప్రభుపత్ని మానసమెట్టులుం
డెనో ఆతఁడు గుర్తించెను. ఆకస్మికముగ సంతర్హితమైన జులేఖాను
అన్వేషించుటయందు ఖలీలుఁడు వ్యక్తీకరించిన గాఢోత్సాహముచే
నిస్మిల్లా మాత్సర్యము మగుడ పెల్లుబికెను. లూకాసు జూలియనులు
గూడ వెదుకబోయినను, ఖలీలుఁడే ఆకన్నియ నరయఁజాలెను.
ఆకారణమున నాయువతీ యువకులు కొంతకాల మేకాంతముగ
నుండుటకు వీలాయెను. నిర్మల ప్రేమ మన సెట్టిదో యెఱుంగని
ప్రభుపత్ని, నిశ్చలానురాగమెద్దియో యెఱుంగని ప్రభుపత్ని, దుష్ట
కామాయత్తచిత్తయగు ప్రభుపత్ని, ఖలీలుని గాంచి మోహాతురయై
ఉద్విగ్నురాలౌ ప్రభుపత్ని ఆతఁడు మగుడ జులేఖాతో నొంటిపాటుగ
నుండెనని యెఱింగి ఎట్లు సహించును? కావుననే, నిజహృదయాంతర
ప్రజ్వలిత క్రోధ మొకింత యుపశమనము గాంచునట్లు వీక్షణమాత్ర
ప్రేమము గుఱించి యట్టు లుపన్యసించి ప్రశ్నించి ఆమె తురుష్క-

యువకుని౯ గారింపఁగడంగెను.

గభీర హృదయుఁడగు ఖలీలుఁడు ప్రభుభార్య వక్రహృదయ మెఱింగియు, సహజ నిశ్చల స్వరంబున నిట్టులనెను.——

"దేవీ! నీపలుకు లణుమాత్ర మసంబద్ధములుగావు. ప్రత్యేకముగఁ గొన్ని యుదాహరణములం దీసి విచారింతుమేని, మన మట్లు వాదింపనగును. అట్లుగాక, పాషా విశాలహృదయముతో నొక సర్వసామాన్యవిషయము మాత్రము బ్రశంసించెను."

పాషా యిట్టులనెను.——

"మన మిత్రుఁడగు లూకాసు కథా శ్రవణమువలనను, తదనంతరాలోచనా పరంపరచేతను మదీయ మానసము నాశ్రయించియుండిన ప్రధాన విషయము మఱచితిని."

నిజభర్తృఘాతము దలపెట్టిన ఇస్మిల్లాతోడనే విహ్వలహృదయ యయ్యు నిగ్రహించుకొని, నితాంత విమలానురాగపూరిత చిత్తవలె నభినయించి, మధుర మందహాస విరాజిత ప్రసన్నాననయై మగని వంకఁ దిలకించి, మనోహర కలస్వనమున నాప్రధాన విషయమెద్ది యని ప్రశ్నింప పాషా యిట్లు బదులాడెను.——

"దుష్టాత్ముఁడగు మస్రూ గుఱించి తలంచుచుంటిని. జులేఖా నీజనకుఁడు నగర రక్షకుఁడు గదా! మన మిలుసేరునంతనే, భటులను నలుదిక్కుల రయంబున నంపి సిద్దీని బట్టవలయునని కదీస్యాసుకు వర్తమానమంపుదును."

నౌక మెల్లఁగఁ బోవుచుండెను. వా రింకను ఉపనదిమీఁదనే యానమొనరింపుచుండిరి. అటు నిటు నుండు గట్టులు వృక్షసంకీర్ణములగుటచే బాస్పరసు కానరాకుండెను. క్రమముగా నాజలమార్గము గడచి బాస్పరసు జొచ్చినంతనే, వారి యుత్సాహామంతయు నడంగెను, భయముచే గాకున్నను, విపరీత విస్మయ సంభ్ర

మములచే వారి హృదయము కంపించెను. కారణ మేమన, తురుష్క దేశముతో సఖ్యములేని రష్యాదేశపు యుద్ధనావ యొకటి శత్రుదేశ లాంఛనమగు కేతనముతోఁ గృష్ణ సముద్రమునుండి బిఱబిఱ నరు దెంచుచుండెను.

అంతమాత్రమున వారి హృదయములు చలింపనేల? టర్కీ రష్యాదేశములు కొంతకాలము పరస్పరసంగరమున మునింగియుం డెను. ఇంగ్లాండు రష్యాదేశమునకుఁ దోడ్పడెను. ఐనను, ఇంగ్లాండు దేశమువలననే వైరు లిర్వురు సంగ్రామము విరమించియుండిరి. అంత మాత్రమున యుద్ధభయము తొలంగెనని తలంపరాదు. ఇరు కక్షుల వారు నామోదించు సంధి పొసగవలయును. తత్కార్యము సాధింపఁ గోరియే ఇంగ్లాండు ప్రోత్సాహముచే టర్కీ రుష్యాదేశములు రణ ముడిగియుండిరి. రాజనీతిజ్ఞులు సంధికార్యరచనానిమగ్నులై యుండిరి. అట్టి సమయమున శత్రునావ తమ జలముల నేల ప్రవేశింపవలయు? దత్తబను పాషా సహజముగ భయసంభ్రమ విచలితహృదయుఁడై ఇటులనెను——

"ఏమీ వైపరీత్యము! సంధి కాఁగల ఈవిరామ సమయమున రష్యను యుద్ధనావ మన జలములు చొరనేల? సమర విరామము భంగపడలేదే!"

ఆనావ దృగ్గోచరమైనంతనే ఖలీలుఁడు దిగ్గున లేచి తదేకధ్యాన మున నావంకఁ జూచ్చులునిగుడించి "కడు విపరీత"మని యనుకొనెను.

"ఈయాగమనము స్నేహపూర్వకము కారాదా? వినోదార్థము కారాదా? అకారణముగా రష్యాదేశము యుద్ధవిరామ నియమముల నుల్లంఘించునని భావింపను."

ఆతెఱంగున లూకాసు పలుక, పాషా యిటులనెను——

"ఈనావ దురాలోచనా యత్తమై యింత దవ్వరుదెంచెనేని,

మన యుద్ధనావ లూరకుండునా? 'సువర్ణశృంగము'న నిలిచియుండు మన నౌకాబలము తప్పక ఎదిరించును."

"అపాయము సంభవించునా?" అని ప్రభుపత్ని భయోద్విగ్న స్వరంబునఁ బ్రశ్నించెను. తైరజా గుల్నేరులు గూడఁ దత్సమాన భయముచేఁ గంపించిరి. జులేఖా మాత్రమట్లు చలింపక, శత్రునావ పరీక్షా నిమగ్నుఁడగు తనప్రియు నల్లనల్లనఁ దిలకింపఁ దొడంగెను.

భయాతురముగఁ బ్రశ్నించిన భార్యకు దత్తబను పాషా సమాధాన మొసంగక మున్నె, ఉద్విగ్నస్వరమున ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—

"తెలిసె! తెలిసె! పాషా! రష్యను నావికులు అల్లదె—శ్వేత కేతనము నెత్తువారు! వారు దుష్టాభిప్రాయ బద్ధులుగా రనుట సువ్యక్తము!"

అంతటి బుద్ధి కౌశల్యమెటులుంగని పాషా వారి యభిప్రాయమేమై యుండునని ప్రశ్నించెను. ఖలీలుఁ డిట్లు బదులాడెను—

"ఇవన్నియు యుద్ధవిరామ దినములు గదా. టర్కీ, రష్యాదేశములు పరస్పరము సమ్మతించుటచే నన్యోన్యాధీనయోధజనంబును సాగనంపుచుండిరి. యుద్ధమున మనకుఁ జిక్కిన రష్యను ప్రముఖుల నెక్కించుకొని వారి నగరమున దిగవిడుచుటకొఱకు మన నావయొకటి నాలుగు దినముల క్రిందఁ బ్రయాణమాయెను. అట్టులే, వారి యధీనమైన మన యోధులను మన కప్పగించు నెపమున నీరష్యను నావ యరుదెంచి యుండవలయు."

ఖలీలుని ఊహ నిక్కమగునా యని తర్కింపవలసిన యవసరము లేక పోయెను. శాంతసూచిత శ్వేతపతాక ప్రదర్శనమున వారి వారి భయానుమానములు పటాపంచలాయెను. ఆనావ ఒక యర మైలు దవ్వున గోచరించెను. తెరచాపలన్నియు లేచియున్నను వాతావరణము తీవ్రానిల పీడితముగాక నిశ్చలముగ నుండుటచే

గమనము కడు మందముగనుండెను. ఆకారణమున, భాసుర బాస్ఫో
రసు జలపర్యంకమున గంభీరతరముగ నిలిచియున్న ఆ జలగామి
చూచుట కెంతయు శోభాయమానముగనుండెను. బాగుగఁ జూచి
యానందింపఁగోరి తమ నౌక నొకింత దవ్వుగఁ బోనీయవలయునని
దల్తుబను పాషా తన బానిసల నాజ్ఞాపించెను.

మగువలుఅన్యనౌకావీక్షణోత్సాహపరతంత్రలై తమ మేలుముసుం
గులను బోఁద్రోచిరి. రష్యను నావపైఁ బెక్కు దూరవస్తుదర్శనయంత్ర
ములు పొడసూపెను. అయ్యవి పాషానౌకపై సిగిడియుండెను.
అనూనసౌందర్యముతో నలరారు నా మేల్బంతుల వంకఁ దిరిగిన దూర
దర్శనయంత్రములుసహజముగ మఱిమూఁడు దిరుగక అట్టులేనిలిచిపోయె
ను. హాళంబట్టు వితానాంతరమున, మెత్తనిమోహాంపు దిట్టంపుదిండు
లపై మనోహరతరంబుగ వ్రాలి, ప్రాచ్యదేశనారీజనసహజాపూర్వరూప
వైభవంబులతో విద్యుల్లతాసన్నిభముగ దీపించు నిస్మిల్లా తైరజా
జులేఖా గుల్నేరుల నొకసారి గాంచిన యనంతరము దృష్టి మఱ
ల్చుట అసంభవము గదా! ప్రభుపత్ని ఆ విషయము గమనించిన
గమనించి యుండుఁగాని, మిగిలిన జవ్వనులు ముగ్వురు మాత్ర మేమి
యు నెఱుంగక అట్టులే చూచుచుండిరి. ఖాలీలాది యువకులు రష్యను
దూరదర్శినీయంత్రముల మర్మము గ్రహించియు, అనాచ్ఛాదితవదన
లగు నా యువతులపై దల్తుబనుపాషా కినియు నేమోయని వెఱచి,
మిన్నకుండిరి. రెండుమూఁడు నిముసములు గడచిన యనంతరము
పాషాయే గ్రహించి, యదరి ఉద్విగ్నస్వరంబున నిట్టులనెను.—

"వదనముల నాచ్ఛాదింపుఁడు! సత్వర మాచ్ఛాదింపుఁడు! ఆ
కాఫరులు మిమ్ము గాంచువారు!"

తోడనే ఆ సుందరీమణుల మనోహరవదనబింబములు వసనమేఘా
చ్ఛాదితము లాయెను. తోడనే ఆ దూరదర్శనయంత్రము లొక్కొ-

కటి స్థానభ్రంశమాయెను.

ఖాలీలుని యూహాయే నిక్కమని పాఠకులు గ్రహింపవలయు. రణమునఁ దమ యధీనమైన రష్యను యోధులను తురుష్కులు నాలుగైదు దినములక్రిందట నంపియుండిరి. ఆ విధంబుననే, తమ యధీనులైన తురుష్కయోధులను రష్యను నావ యిప్పుడు కొనివచ్చెను. ఆ యుద్ధనౌక ముప్పదియారు ఫిరంగులు గలిగి కడు బలాఢ్యముగ నుండెను. కులీనుఁడగు యువకుఁ డొకఁ డందు నాయకత్వము వహించి శాసించుచుండెను. యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని ఆ బాలనాయకుఁడు సాహసకార్యము లొనరించి కీర్తికాంతాకరగ్రహణ మొనరింపవలయునని కడుంగడు దత్తరపడుచుండెను. ఏదియోని ఒక కార్యము తలపెట్టి సాధింపఁ గడంగునపుడా సేనాని మంచిచెడ్డ లరయుట గాని, పాపపుణ్యములు పరిగణించుటగాని, యెఱుంగఁడు. తురుష్కజాతిపై నాతని కెంతయేని జుగుప్స. అట్టి గర్వితక్రోధదురహంకారపూరితహృదయుఁడు తాఁ గొనితెచ్చిన తురుష్కయోధులు నౌకోపరిభాగమున నిలిచి స్వదేశమును సంతసమునఁ దిలకింపఁజాలు సవకాశమీయక, దుష్టమతియై వారి నధోభాగమున నుంచెను.

సేనానియగు ఐవనుఁడు నిజసహాయాధికారిజనపరివృతుఁడై యెద్దియో ముచ్చటింపుచు బాస్వరసు రమణీయదృశ్యములఁ గాంచుచు సమయమున దల్తబసుపాషానౌక నయనపథంబునఁ బడెను. ఆసమయమున నితరనౌక లేవియు నా ప్రాంతమున లేవు. చిత్రవర్ణవిరాజమానమై, మనోహరమైయొప్పు నౌకలను గాంచినంతనే ఆ నావాధికారి కుతూహలపరుఁడై దూరదర్శినిందీసి చక్కగ జూడఁబోయెను—"సల్లసినాపికులార్వూరా నౌక నడుపువారు మన నావికులవలె ఖారును నేర్పరులు గావలయు! ఓహో! మనలఁ గాంచి వెఱచి యుందురు—ఎటు తిరుగవలయునో నిర్ణయింపఁజాలక తల్లడిల్లుచున్న వారు! ఆహా! అత్యంతసుందర

నారీమణులు గూడ నున్నారే! అట్టిసొగసుకత్తెలనుదగ్గఱనుండి కను లారఁ గాంచవలయు! మనల గాంచి. వారు భయకంపితలై యుం దురు—సత్వర మాశ్వేత కేతనము బ్రదర్శింపుము!"

భటు లటు లొనరింప, నాతఁడు మగుడ నిటులనెను—"భళీ! అదృష్టమే! ఆ నౌకయే ఇటు లరుదెంచుచున్నది! మిత్రులారా! చూడుఁడు! అందలి సుందరులు మేలి ముసుఁగులు దొలఁగఁ ద్రోయు చారు! మీరును మీయంత్రసాహాయ్యమున మీనయనములకు విం దొనరింపుఁడు."—ఉపనాయకు లటు లొనరించిరి.—"ఆహా! ఏమి సోయగము! మిత్రులారా! తురుష్కనారులు సహజముగఁ గడు సుందరులు; మఱియు, తమ సౌందర్యము నిరుపమానమని యెఱుంగు మెఱుంగుఁబోఁడులే అపగిది నిబ్బరముగ, దమ వదనము లను బ్రదర్శింతురు!"

ప్రధానోప సేనానియగు 'నికోలసు' సమంజసముగ నిట్లు బదు లాడెను.—

"ఆర్యా! మనము దూర దర్శనయంత్రములతోఁ బరీక్షించు చుంటిమని తెలియక, మన నావను జక్కఁగఁ గాంచవలయునను కుతూహలముననే వా రనాచ్ఛాదితవదనలై యుండవచ్చును."

అనంతర మాయధికారు లందఱు తురుష్కనారీజన పరిశీలన కార్యనిమగ్నులైరి. ప్రధాన సేనానియగు ఐవనుఁడు మగుడ నిట్టు లనెను.—

"ఏమీ మోహనాంగుల రూపురేఖా వైభవములు! మిత్రులారా! ఇట్టి మనోహర నారీమణుల మీరెన్నఁడైనఁ గాంచి యుందురా? వారి నావపై నున్నటులే విస్పష్టముగఁ గాన్పించువారు. ఆకర్ణాంత విశాలములగు నామచ్చెకంటుల నయనము ల పూర్వ మోహజనక ములే! ఛీ! ఏమీ యూగడము! వదనములు మగుడ నాచ్ఛాదితము

లాయెను!—"

"నిజము! విరాజమాన నక్షత్రము లొక్కసారి మాయమైనటు లాయెను."

"నెఱసిన గడ్డముగల ఆస్థూలశరీరుఁడేమియో తీవ్రముగఁ బలికి నటులున్నది—"

ప్రధానోపనాయకుఁ డగు నికోలసు ఇటులనెను.—

"మేలు ముసుంగులు దాల్పవలయునని ఆతఁ డాజ్ఞాపించియుం డును. వాని పేరు టురంబుపై దీపించు లాంఛనములు గాంచితి— ఆతఁ డొక పాషా. కావలయు. మన మటు లవిరళముగఁ గాంచుట యసంగతము గదా. ఇఁక నామోహనాంగుల మనోహరవదనములు మనకుఁ దెల్లమగుట కల్ల."

"తెల్లమగుట కల్లయా! త్వదీయాలాప మారుతాహతి . నాహృ దయము విపరీతముగఁ గలంగెడిని! నా మానస మమితోత్సాహ పూరితమై—"

"ఆర్యా! ఇయ్యవి యుద్ధవిరామదినములనియు, మన మిప్పుడు శాంతిధ్వజ మెత్తితిమనియు గమనించి జాగరూకుఁడవు గమ్ము, తీవ్రాచరణము తగదని మనవి చేయువాఁడను."

"ఇయ్యది యుద్ధవిరామ సమయమగుట నిక్కము. ఐననేమి? ఆతురుష్కముదుకఁడు—పాషాను, ఆసుందరనారీజనంబులను ఊరక పోనీయరాదు. ఇదియొక దోషము కానేరదు."

అనుభవజ్ఞుఁడగు నికోలసు తన నాయకుని దుర్బుద్ధి మరలింప నెంతయు బ్రయత్నించెను. మహామానియగు తురుష్కుఁడు తన కాంత కెంతస్వల్పయగౌరవము ఘటిల్లినను సహించువాఁడు కాఁడని ఆతఁడు తెలియఁబఱచెను. ఐనను, యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని ఐవనుఁడా హితవాక్యములు. చెడచెవినిబెట్టి ఇట్టులనెను—"మిత్రమా!

ఇం దగౌరవమేముండును? ప్రసిద్ధుఁ డగు రష్యను సేనాని హాంఫించు టయు, తురుష్క నరాధముఁడు నిరాకరించుటయు నా? ఇఁక నాకాం తల గుఱించియా!——ఎండ కన్నెఱుంగని అంతఃపురంబునఁ జిరకాలము నవయు వనితలు మనకంటె ప్రముఖులతో ముచ్చటించుటకుఁ దప్పక తత్తరపడుచుందురు."

"ఆర్యా! అందు పాషా యొక్కఁడే గాక తరుణ వయస్కులగు ముగ్గురు సుందర పురుషులు గూడ నున్నవారు సుమా!"

అనుభవజ్ఞుఁడగు నికోలసు ఎంత వారింపఁ బ్రయత్నించినను, ప్రయోజనము లేక పోయెను. వారించు కొలఁది, వాని యాతుర మధికతరమాయెను. తాను ముందుగ వారి చెంతకుఁ బోయి, వారిని దన నావమీఁదకు నాహ్వానించి, ఉపాయమున నాయువకులను దొలంగించి తా నాకాంతలతో సరస సల్లాపములాడి తీరుదునని ఐవనుఁడు దుర్మదాంధమునఁ బంతములాడెను. పూర్తి తురుష్క నారీజనశీల మెఱుంగని ఆ మూర్ఖాగ్రేసరుఁడు చలము వహించి యుండెను. యుద్ధవిరామ సమయమున నెంతటి యల్పకార్య మొన రించినను, దావానలాభీల సమరజ్వాలలు మగుడ రెండుదేశములను భస్మీభూత మొనరింపవచ్చునని ప్రధానోపనాయకుఁడు హెచ్చరించి నను, ఆశతుఁడు వినఁడాయెను. నాయకుని ఆజ్ఞ యగుటచే, నౌక చిన్న నౌక ఆయత్తమాయెను. చక్కని రష్యను నావికులార్గురు నౌకాదండములు బూని సిద్ధముగనుండిరి. వారందఱు ఖడ్గధరులై యుండిరి. సాయుధుఁ డగు నైవనుఁడు గూడ తోడనే యందాసీనుఁ డాయెను. నౌక తత్క్షణము రయంబునఁ బోసాగెను.

ఆముహూర్తమున పాషా నౌక వెనుదిరిగి గృహోన్ముఖ మాయెను. రష్యను యుద్ధనావను జూచు కుతూహలము తీఱుటచే వారిక దమ నిలయమునకుఁ బోనుండిరి. అట్టి సమయమున

రష్యను సేనాని నౌక ఆయత్తమాయెను. ఆవిషయము గాంచిన పాషా ఇట్టులనెను—“యుద్ధనావనుండి ఎవ్వరో దిగుచున్నారు.” ఖలీలుఁ డిట్టులనెను.

“నిజము. ఆయుద్ధనావ వడివడి మన రాజధానిఁజేరి తన కార్యము నిర్వర్తించుటకు మాఱు లంగరు వేయుచున్నది. నౌక వాయువేగమునఁ బఱతెంచుచున్నది! మనవంకకే యరుదెంచుట లేదుగదా?”

ఖలీలుని అంత్యవాక్యము స్వగతప్రాయము. తన యంకమునందు కాంతలు భయమందుదురను భయమున నాతఁ డాపలుకు బిగ్గరగ నుచ్చరింపలేదు.

“ఆనౌక సూటిగ మనమీఁదకే వచ్చుచున్నది!” అని లూకాసు సవిస్మయముగ ననెను. ఇస్మిల్డా మగుడ భయవిహ్వలనై “అపాయము సంభవించునా!” యని ప్రశ్నించెను. పాషా యిట్టులనెను.—

“మొఱకులగు రష్యనులు గౌరవమర్యాద లెఱింగినవారు కాకున్నను, శ్వేతపతాకము ప్రదర్శించి కలహమునకు గాలు ద్రవ్వుదురని తలంపను. ఐనను, యుద్ధనావ అచట నిలుచుటయు, దూరదర్శనయంత్రములు మఱలినంతనే ఈనౌక బయలుదేఱుటయు వింతగఁ దోఁచెడిని.”

ఖాలీలుఁ డిటులనెను—

“వనితాజనంబులకు భయములేదు. ఆ నౌకయం దార్వురు నావికులును ఒక ఉద్యోగియుం గలరు. మనము పదిమంది యున్నారము.”

“కాని, మన నావికు లాయుధహస్తులుకారు. ఐననేమి? మనము నల్వురము సాయుధులము, కృతహస్తులము గదా. మృగప్రాయులగు ఈరష్యనులు పాడి ద్రొఁబంగి దుర్వాలోచనాయత్తచిత్తు లగుదురేని,

మన భుజబలము జవిగొంతురు గాక!—కాని, వారేమైన సరయఁ గోరి యిటు రావచ్చును. ఇఁక ముందు బోఁజాలక తగు నావికునకై తత్తరపడవచ్చును—"

యోధపురుషుఁడగు దల్తబనుపాషా యట్లు లుచితముగఁ బలుక, ఖలీలుఁడు మందస్వరంబున నిట్టులనెను.—

"పాషా! ఏ సమాధానము కావలసియున్నను, ఇట్లు రానవసరము లేదు. ఈప్రదేశ నైసర్గికము దెలియు మన జాతివాఁ డొకఁడైన నందుండక పోఁడు."

వారా తెఱంగున గుసగుసలాడుచుండ, ప్రభుపత్ని విపరీత భయాతురంబున ననిమిష నయనయై, స్వేదకణ విభూషితవదనయై మగని చెంత కరుదెంచి, ఆతని భుజము నాశ్రయించి యిట్టులనెను.—

"ఈ సమయము నిక్కముగ నపాయకరము? నాథా! మాటాడ వేమి?

"ప్రేయసీ! భయమువలదు. ఈచర్య నాకును గ్రాహ్యము కాకున్నది—నాహృదయము భయాధీనముకాదు, గాని విస్మయగ్రస్తమై యున్నది. ఈరష్యనులకేమి కావలయునో ఎఱుంగరాదు— అనుమానాస్పదము—"

"నాథా! ఇంతజాగేల? మన నౌక రయంబున దరిజేరవలయు!—నావికులను త్వరపెట్టుడు!—"

"అసాధ్యము! రష్యనునౌక గమనము శీఘ్రతరము— మనము పోఁబ్రయత్నించినను, ఆపాత్రమడ్డుతగిలి నిరోధించును—మఱియు, ఐదారుగురు రష్యనులు కన్పడునంతమాత్రమున పలాయనమొనరింపఁదలచుట పాడియగునా? ధీరజన సమ్మతమా? సుందరీ! భయరహితవైసుఖోపవిష్టవుగమ్ము. అబల ఒక్కతెయున్నఁజాలు, నాకుఢి భుజము బలము సెడినటులగును"

భారతరహస్యతయమై, ఇస్మిల్లా తన తావునకుఁబోయెను. భార్యా భర్తలట్లు పరస్పరము సంభాషించు నవసరమున, ఖలీలుఁడు సందు జూచి, ధైర్యాంచిత ప్రణయ వీక్షణము జులేఖాపైఁబఱపెను. అదే సమయమని ఎంచి, జూలియను లూకాసులు తమ మనోహారిణులగు తైరజాగుల్నేరులను రయంబునడాసి వారిశ్రవణమున ఫ్రెంచుమాటలాడిరి.

సహజముగ ధైర్యశాలియు మానియునగు దల్తబను పాషా తన నౌకను శీఘ్రతరముగ బోనీయఁడాయెను. రష్యానునౌక మఱియు మఱియు సమీపించుచుండెను. మేధావియగు ఖలీలుఁ డాకస్మికముగ నిటులనెను.—పాషా! వారి యభిప్రాయమేమైనను, మనమిచట నిలిచి యుందము.”

అట్టి ప్రవర్తనమే నమంజసమని భావించి తనబానిసల నాజ్ఞాపింప, వారుతోడనే నౌకాదండములు వదలివైచిరి. అంతలో రష్యాను నౌక దగ్గఱ కరుదెంచి ఎదురుగా నిలిచెను. సేనాని యగు ఐవనుఁడు తురుష్క కాంతల నుద్దేశించి, ప్రణామపూర్వకముగా సవినయముగ శిరఃకంప మొనరించెను. తమ సహజవినయసౌశీల్య మచ్చుపడ నా నారీమణులల్లన మోములు వాల్చిరి. తత్ప్రణామమునకుఁ దానె గుఱియైతినని భ్రమించిన దల్తబను పాషా సైనిక జనోచితముగఁ దన దక్షిణహస్తము నిజాసనమున నెత్తెను. రష్యాను నాయకుఁ డంత వారందఱును గలయఁజూచి కడు సౌమ్యముగనే ఇట్లు విస్పష్టముగఁ బ్రశ్నించెను—“రష్యాను భాష తెలిసినవారు ఇందెవ్వరైన నుందురా?”

తద్భాషాపరిచయము లేని కారణమున వారెల్లరు మౌనముద్రాభిముద్రితులై యుండ రష్యాను సేనాని ఫ్రెంచిభాషయందు బ్రశ్నించెను.

ఖలీలుఁడు తోడనే దల్తబను పాషావంక దిలకించెను. ఆ మహా

నీయుఁడు శూన్యవదనుఁడై వింత తెఱంగున శిరం బాడించి, గడ్డము దడవుచు నిట్లు గొణఁగెను—"ఈ సేనాని వట్టి దౌర్భాగ్యుఁడు గావలయు—వట్టి మృగప్రాయుఁడు! కాదేని, పూజ్యులగు మహమ్మదు వారు నిర్వచించిన పవిత్రస్వర్గభాష వీనికి రాకుండునా?

అట్టి వెంగలిమాటలు లెక్కసేయక, ఖలీలుఁ డిట్టు లనెను.—"ఆర్యా! నేను ఫ్రెంచిభాషయందుఁ బ్రత్యుత్తర మీయఁగలను."

ఆ భాష తనకు దెలియుసని హైదరజా గుల్నేరులతో జులేఖా యనెను. తనపలుకులకు బదులాడిన ఖలీలునిఁ గాంచి యవనుఁ డిట్లు పలికెను.—

"ఆర్యా! ఆ రష్యను నావను శాసించు నాయకుఁడ నని యెఱిం గింపనిండు. ఇట్టులే మీ రెవ్వరో సగౌరవముగా నాకెఱుకపఱతురా!"

"ఈ మేటి పురుషుఁడు దల్మబను పాషా యని యెఱుంగుము. ఈ నౌక ఈ మహాశయునిది. ఈ వనితామణులు పాషా కుటుంబము లోని వారు నేనును ఈ గ్రీకుయువకు లిర్వురును పాషా యొక్క మిత్రులము, అతిథులము."

తురుష్కనారీమణుల వదనసౌందర్యము గాంచి ఆనందింపవలయు నని రష్యను సేనాని హృదయము తత్తరపడుచుండెను. కాని, దట్టంపు ముసుఁగుల నడంగియుండిన ఆ సుందరవదనబింబము లించుకేనియు గాన రాకుండుటచే, నై వనుఁడు కడు జీకాకు జెందియు గొంత నిగ్ర హించుకొని ఖలీలు నుద్దేశించి యిట్లు ప్రశ్నింపఁ బోయెను.—

"ఆర్యా! ఎఱుంగుదు గదా! మన దేశములు రెండును యుద్ధము విరమించి—"

"నీవా శ్వేతకేతనము బ్రదర్శించియే యుంటివి. కానియుద్ధమునఁ జిక్కువడిన తురుష్కసైనికులను మా యధికారుల కప్పగించుటకో యికే ఈ నావ యరుదెంచి యుండునా?"

దనంబున నిరాకరించుటయునా ?"

ఖలీలుఁడు తత్సమయానుకూలముగ గంభీరముగ నిట్లు బదు లాడెను.—నీ వట్లు లనరాదు నీ యాహ్వానము సగౌరవముగ నున్నచో మేము తదనుగుణముగనే మెలంగితిమి. అంతకంటె నధిక మొనరింపఁజాలము. మఱియు మా దేశసాంప్రదాయము ననుసరించి ఆహ్వానముల నామోదింతుము: ఇష్టము లేకున్నను, కష్టముగ నున్నను, నిరాకరింతుము—ఇయ్యది మా యాచారము."

"మీతురుష్కుల నడవడి కేవల మనాగరికము. చూడు మా కాంతలు నల్లని చిక్కని ముసుంగులు దాల్చి మోములను బూర్తిగ మఱుగు పఱచి కేవల జీవరహితశిలాప్రతిమలనలె నెటులున్న వారో!"

ధూర్తుఁడగు యవనుఁడటులు పలుక, ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—"చాలు నీప్రల్లదము! పాషా! ఇఁక మన నౌక పోనీయ నాజ్ఞాపింపుము."

దల్తబను పాషా తోడనే ఆజ్ఞాపూర్వకముగ సన్న యొనరింప, నావికులు వడివడి దండంబులు త్రిప్పఁదొడంగిరి. తురుష్కనౌకయట్లు కదలినంతనే, దుర్మదాంధుఁ డగురష్యను సేనాని సహజముగ పాద తాడిత పన్నగము పగిది క్రోధాతిరేకమున రోఁజుచు దుర్భరావ మానముసైపఁ జాలక తీవ్రాస్పష్ట మందస్వరమున నిట్టులనుకొనెను— "ఇంతటి యవమానమునకుఁ బాల్పడియు, సహించి యూరకుండునా? తురుష్క నౌకాదళమంతయు నే తెంచుగాక!—ఆ నారీమణులంబట్టి నానావస్థైఁ జేర్చెదను!"

తురుష్కనౌక ఇంతలోఁ గొంతదూరము బోయెను. రష్యను సేనాని యభిప్రాయము తెల్లమాయెను. వాని తుదిపలుకులు తెలి యకున్నను, వాఁడు దుష్టాలోచనా యత్తచిత్తుఁడై యురుదెంచెననీ స్పష్టమాయెను. తాను యవనునితో సలిపిన ప్రసంగమును ఖలీలుఁడు పాషాకు శీఘ్రముగఁ దెలియఁబఱచెను. ఆతఁడు వీరపురుషోచితముగ

యుద్ధసన్నద్ధుఁడాయెను. ఖలీలుఁడు సంతసించి భయకంపితలగు స్త్రీజనంబులకు ధైర్యము గఱపెను. రష్యను నౌక శీఘ్రతరగామి యగుటచే, దురుష్క నౌక పలాయన మొనరింపఁ గోరినను అసాధ్యము. కావున, పాషా అట్టి ప్రయత్న మొనరింపలేదు. కాంతలకుఁ గాఁపుగా నావికులను నియోగింప వలయుననియు, తాను గ్రీకు యువకులతోఁ బాటు సప్రమత్తతతో నౌకాముఖమున నిలచి యుందుననియు ఖలీలుఁడు పలికెను. ఇతరవ్యాపారములందు మందబుద్ధియైనను యుద్ధవిషయములందుఁ గడు శ్రద్ధాళుఁడగు పాషా అందులకు సమ్మతించుటయేగాక రెండు అరిత్రంబులు విఱిచి తద్దండములు ధాల్చి యుండవలయునని తన బానిసల నాజ్ఞాపించెను. అనంతరమా వీరుఁడు అబలలకు ధైర్యము గఱపెను. ఇస్మిల్డా ఒక్కతెయె భయకంపితయై అట్టి హెచ్చరిక నాకాంక్షించియుండెను. జులేఖా తైరజాగుల్నేరులు తమ ప్రియులు ధైర్యస్థైర్య సమన్వితులని యెఱింగి నిబ్బరముగ నుండిరి. ఖలీలుఁ డంతలో నిజమిత్రసహితముగ నౌకాముఖంబునకుఁ బోయి శత్రునౌకను వీక్షింపదొడంగెను.

౨౭

పో రా ట ము

తురుష్క నౌకా సంరక్షణార్థమట్టి ప్రయత్నములన్నియు నాలుగైదు నిముసములలో నాయెను. ఐవనుఁడా సన్నాహములు సూక్ష్మముగా గ్రహించుచుండెను. ఒక్కక్షణమాత్రమాతఁడు పశ్చాత్తాపమందెను. తన ధూర్త ప్రవర్తన మాతనికపుడు తెల్లమాయెను. పోరాటము తప్పదు. ఈ పోరాటమెట్లు పరిణమించునో యెఱుంగరాదు ఖనను

ఇంత మొనరించి వెనుదిరుగుట యసంభవము. మఱియుఁ ద్వానా తురుష్కకాంతలను యుద్ధనావమీఁదకు రప్పింతునని ముందాతఁడు తన ప్రధానోపనాయకునితో బీరములాడియుండెను. ఖలీలునితో నట్లు లధికదర్పములాడిన ఐవనుఁడెట్లు పోఁగలఁడు? మఱియుఁ దన యనుచరులు చులకనచేయుదురను భయముగూడఁ దోడగుటచేఁ బౌరుషవంతుఁడగు నైవనుఁడు పోరాటమున కాయత్తమాయెను.

తురుష్కుల సన్నాహములఁ జక్కఁగఁ బరిశీలించి తానుచిత ప్రయత్న మొనరించుటకై ఐవనుఁడు తన నౌకను గొంత దవ్వునకుఁ బోనిచ్చెను. మున్ముందు ఆయుధహస్తులను దాఁకవలయునా, లేక, దండధరులగు భటులపైఁబడవలయునా, యని కొంతతడవాతఁడు చింతించెను. సాహసవంతుఁడగు రష్యనుసేనాని వీరులగు తురుష్కయువకులను దాఁకుటయే పౌరుషవంతమనియు, వారింబట్టిన యనంతరము పాషా తక్కుంగలవారలు సుళువుగా వశులగుదురనియు నెంచి అట్లు లొనరింప నిశ్చయించెను.

తన యనుచరులకు వలయు నుపదేశములొసంగి ఐవనుఁడు స్వయముగాఁ జుక్కాని బట్టెను. నావికు లరిత్రములు దాల్చిరి. నౌక తురుష్క ప్రాంతమును డాసినంతనే సేనాని చుక్కానివీడి ఖడ్గము ధరించెను. నావికులుగూడ దండంబులు బోఁద్రోసి కత్తులుబూనిరి. ఇరువురు దృఢగాత్రులు వెంటనరుదేఱ, ఐవనుఁడు చంగున ముందు కుఁబోయి, ఫ్రెంచిభాషయందు బిగ్గరగ "ముప్పూరకు ముప్పూరము!" అని పలికెను.

పోరాటము ప్రారంభమాయెను. ఐవనుఁడు సగర్వముగ నౌక యుక్కుజీను * పాషానౌకపై విసరెను. వీరుఁడగు ఖలీలుఁడు త్రిప్పు ఖడ్గము నాతఁడు నేర్పుమెయిఁ తప్పించుకొనెను. అనంతర మా యోధు

* లంగరు

లిర్వురు ద్వంద్వ యుద్ధమునకుఁ దలపడిరి. జూలియను లూకాసులు సాయుధులగురష్యనుభటులను దాఁకిరి. ఖడ్గములు మెఱుపులవలెదీపించి కణకణరవంబు లొనరించినంతనే భీతచిత్తయగు నిస్మిల్డామందస్వరంబుననే 'హా' యని విలపించెను.

తోడనే పాషా తీవ్రముగ మందలించెను.

అనంతర మామహానీయుఁడు యుద్ధరంగము సమీపించి శత్రుసంఖ్య యధికతరంబగునేని తన మిత్రులకుఁ దోడ్పడవలయునని నిశ్చయించి అప్రమత్తుఁడై యుండెను. అట్టి యవసరము నిక్కముగ వెంటనే యరుదెంచెను. తురుష్కఖడ్గ ప్రహారమున నైవనుని వామ భుజము తెగి రక్తము స్రవింపఁజొచ్చెను. రుధిరము గాన్పించినంతనే మిగిలిన సైనికులు నల్వురును సహింపఁజాలక, ఆగ్రహావేశమునఁ గృపాణములుదూసి ముందునకురికిరి. ఖలీలుఁడు వారి ప్రయత్నము గుర్తించి తటాలున రష్యనునొకపై లంఘించి ఒక్కవ్రేటున ఐవనుని దక్షిణ భుజముగూడ ఛేదించెను. ఆ వీరుఁడు తోడనే డిల్లవడిసోలుచు వెనుకంజవైచియు, మగుడ స్థైర్యగుణ ధుర్యుఁడై, సమరకార్య పరతంత్రుఁ డాయెను. తమమిత్రుఁడగు ఖలీలునితోఁబాటు జూలియను లూకాసులుగూడ రయమ్మునఁ దమనొకవీడిరి. ఆ వెంట పాషా చయ్యనఁబోయెను.

పోరాట మొక్కక్షణములోఁ గడు దారుణమై, ఐదాఱు నిముసములు దుర్నిరీక్షముగఁ జెలరేగి చల్లారెను. ప్రతాపశాలియగు ఖలీలున కోహటించి ఐవనుఁడు నిరాయుధుఁడై భూపతనుఁ డాయెను. జూలియను లూకాసుల భుజబలమున నిర్వురు రష్యనుభటులు తెగటారిరి. దల్తబను పాషా డాఁకిన సైనికుఁ డపాయకరమగు గాయము దిని నేల గూలెను. పాషా భటులుకూడ రంగమున రయంబున ప్రత్యక్షమైరి. మిగిలిన వైరిభటులు ముప్వురు సుఖువుగా నాయుధరహితులై

పశులైరి. తురుష్క వీరులకుదగిలిన గాయములు కడుస్వల్పములు. తురుష్కులీ విధంబున సంపూర్ణ విజయము గాంచిరి.

ధూర్తుఁడగు రష్యనువీరుఁడు చేవసెడి ధరాతలంబున వ్రాలినంతనే వాని పేరుటురమున ఖలీలుఁడు తన పాదముమోపి పోరాటము ముగిసినంతనే చరణముదీసి లెమ్మని ఆజ్ఞాపించెను. రక్తసిక్తుఁడగు సైవనునకట్టికార్యము కష్టసాధ్య మగుటచే నాతఁడు మెల్లగ నిలుచుండెను. వాని వదనమునఁ దాండవించు దుర్భరాగ్రహావమానములు వర్ణనాతీతములు. ఆదుర్బలుని చిత్తము దురంతమగు పౌరుషముతో నుడికిపోవుచుండెను. అపారదుర్గర్వమున నరుదెంచిన ఆనాయకునకట్లు శృంగ భంగమగుటచే మాటాడక, క్రూరమృగోచితఘాతుక వీక్షణంబుల దురుష్క వీరులఁగలయఁ జూచెను.

సహజోదార హృదయుఁడగు ఖలీలుఁడు తన యధీనుఁడైన వైరి వీరుని గాయము తొలుదొల్తగట్టి, రక్తస్రావము మాన్పి, అనంతర మిట్టులనెను—సైన్యాధిపా! నిష్కారణముగ మమ్ముఁదాఁకి ఇంతటి యాగడ మొనరించితివి. మానాయకుఁడగు దల్తబనుతరఫునఁ బ్రశ్నించువాఁడ—నీవొసంగు సమాధానమెద్ది?”

సమయము విషమముగఁ బరిణమించినను, రష్యను సేనాని దురహంకారమడంగ దాయెను. తా నేసమాధాన మొసంగననియు, నీతిబాహ్యులగు తురుష్కుల దయనర్థించువాఁడఁగాననియు నాతఁడు విస్పష్టముగ వక్కాణించెను. ఖలీలుఁ డంత నిట్టులనెను—

“ఇట్టి దుర్గర్వము నిరర్థకము. నీప్రవర్తనము సర్వవిధముల నింద్యము గదా. యుద్ధవిరామ సమయమయ్యు, నిర్హేతుకముగ మమ్ముదాఁకి శాంతి భంగపఱచితివి: నిక్కంపుఁ బౌరుష మెఱుంగని పంద పగిది నధర్మయుద్ధమునకుఁ దలపడి అబలాజనంబులకు భయభ్రాంతులు గల్పించితివి—”

"నే నెట్టి దౌష్ట్యము లొనరించిననేమి? తత్ఫల మనుభవించుటకు సంసిద్ధుఁడను ;—మూర్ఖాగ్రేసరుఁడగు మీపాషాను క్షమాభిక్ష నర్థింతునని మాత్రము తలంపకుము. ఒక్కవిషయము మాత్రము గమనించి మెలంగుము. యుక్తాయుక్తము లరయక నన్ను శిక్షింపఁ గడంగుదేని, ఆయుద్ధనావపై నుండు నాయుద్యోగులు తగు ప్రతిక్రియ సల్పుదురు. మాయధీనమున నఱువండ్రు తురుష్కయోధు లున్నవారు—"

ఖలీలుఁడు క్రోధారుణితనేత్రుఁడై ఐవనుని వారించి యిట్టులనెను.- వారిని మారాజధానియం దప్పగింపవలయు ! యుద్ధమునఁ బట్టువడిన మీయోధుల నీసరికి మానావ మీనగరము జేర్చియుండును."

"మాటలకేమి ? కార్యమెట్లు పరిణమించునో చూడుము. అల్లవె ! చూడుము. మానావనుండి చూచెదు దూరదర్శన యంత్రములు ! మన పోరాటము గాంచి నాకు సాహాయ్యమొనరింప మఱియొక నౌకను నాయుద్యోగు లాయత్తము చేయువారు ! ఇపుడు జయించితినని గర్వింపకుము ! మఱియు మాయధీనమున నున్న మీవారలెట్టి యవస్థకుఁ బాల్పడుదురో గ్రహించి మెలంగుము."

ఐవనుని పలుకు లసత్యములు గావు. పండ్రెండు దండములు గల పెద్ద నౌక యొకటి సైనికజన సంకీర్ణమై యరుదెంచుచుండెను. యుద్ధనావయందలి ఫిరంగులు గూడ భయంకరముగ గోచరింపుచుండెను. పరిస్థితు లట్లు కడు విషమముగ నున్నను జలింపక, రష్యాను సేనానితోడి ప్రసంగము ఖలీలుఁడు పాషాకుఁ దురుష్కభాష యందుఁ దెలియఁబఱచెను. మహమ్మదీయ ప్రభువు తోడనే క్రోధ వివశుఁడై, తత్క్షణ మా రష్యానుని బొలియింపఁగోరెను. దానఁగలుగు నుపద్రవము—రష్యానుల యధీనమందున్న తురుష్కయోధులకు సంభవింపఁగల అపాయమును విశదీకరించి, ఐవనుని సాహాయ్యమున

కరుదెంచు రెండవ నౌకను జూపి, రష్యను యుద్ధనావయందలి ఫిరం
గులను ఖలీలుఁడు స్మరణకు దెచ్చినంతనే దత్తబను పాషా ఆగ్రహ
ముడిగి కర్తవ్యము నిర్ణయింపనేరక కార్యభారము పూర్తిగ ఖలీలుని
మీఁదనే యుంచెను. జూలియను లూకాసు లందులకు సంతసించిరి.

రెండవ రష్యను నౌక క్రమముగా దగ్గఱయగుచుండెను. ఖలీ
లుఁడు రయమున నైవనుని వంకఁ దిరిగి నిశ్చల గంభీరస్వరంబున
నిట్టులనెను.—

“దత్తబను పాషా యభిమత మాలింపుము. మాతురుష్క
యోధులను ముందుగ దిగ విడిచినచో, నిన్నుఁ బోనిత్తుము.”

“అందుల కొడంబడనిచో నేమి సేయుదురు?”

“నీశిరము తెగి నేలఁబడును. అనంతరము మాభుజబలము
కొలఁది ఆ రెండవ నౌకతోఁ బోరాడుదుము. నీవొక్క విషయము
గమనింపవలయు: తొంటి మానావికు లార్వురు ఆయుధరహితులు
గారు. వారిపుడు మీఖడ్గములుదాల్చి యుద్ధసన్నద్ధులై యున్నవారు.”

“ఆర్యా! అంతమాత్రమున భయకంపితుఁడ గానని యెఱుం
గుము. మగుడఁ బోరాటము కలుగునేని, నీవు జయింపఁగలవా?
అసంభవము! అసంబద్ధము! ఆనౌకయం దనేకులున్నవారు: వారం
దఱు ఖడ్గధరులగుటయే గాక తుపాకులుగూడ దాల్చిరి.—”

“ఎందులకీ మిథ్యాప్రగల్భములు! కాలహరణ మొనరింపక సత్వ
రము ప్రత్యుత్తర మొసంగుము. లేదేని, మరణింప సిద్ధముగ
నుండుము!”

ఐవనుని దురహంకారము చాలవఱ కంతరించెను. తానట్లు కలహ
మునకు గాలు ద్రవ్విన సమాచారము పాషా మఱువవలయుననియు,
రష్యను ప్రభుత్వమున కాయుదంతము తెలియరాదనియు నాతఁడు
కోరెను. ఖలీలుఁడు సమ్మతించి వెండియు నిట్లుపలికెను.—

"నేఁ జెప్పిన చోప్పున మాతురుష్క యోధులు సురక్షితముగ దిగువఱకు నీవిచటనే యుండవలయు — నన్ను వారింపఁగడంగక పూర్తిగ నాలింపుము ఐదు నిముసములలో నాసహాయనౌక మన చెంత కరుదెంచును. నీవీలోన నేఁగోరినట్టు లొనరింతునని సమయ మొనరింపవేని, నీశిరం బొక్క వ్రేటునఁ దెగిపడును——ఆనౌక యరు దెంచునంతనే నేనందుఁ బ్రవేశింతును. మావార లందఱు సురక్షిత ముగ స్వదేశ తీరస్థులగుట నేను గనులారఁ జూడవలయు. అనంత రము నేనిచట కరుదెంచునంతనే నీవానౌక నారోహించి వెడల వచ్చును. సైన్యాధిపా! అంగీకరింతువా! ఆనౌక సమీపించు చున్నది——త్వరపడుము!"

"అందనుక నేనిందు బందానై యుండనేల?"

"నీ హృదయము నిర్వక్రమగునేని, సంశయమేల? ఒక గంటలో మాయోధులు దిగిపోయెదరు. అంతవఱకు నేను మీనావయందు బందావలె నుందుగదా?"

ఉపాయాంతరము దోఁపకుండుటచేతను, ఖలీలుని, ఏర్పాటు సమంజసముగ నుండుటచేతను ఐవనుఁడు సమ్మతించెను. ఖలీలుఁడు మగుడ నిట్లు పలికెను.——"ఆర్యా! మఱియొక విషయము గమనిం పుము. నౌక చేరువదైనది. నీసహాయసేనానికి తగునుత్తరవు లొసం గుము. రష్యను భాష నాకుఁ దెలియదను నిబ్బరమున ద్రోహ మొన రింపఁ గడంగెదు సుమా!——తద్భాషాజ్ఞానము లేకున్నను, నీదు వీక్షణముల బట్టియే అరయఁజాలుదు——భద్రము!"

రెండవ రష్యను నౌక సమీపించెను. పన్నిద్దరు నావికులు గాక, అందుఁ బదునెనమండ్రు సైనికులు నుండిరి. ఐవనుని ప్రధానసహాయ సేనాని యగు నికోలసే స్వయముగా నాయకత్వము వహించి యరు దెంచెను.

చెప్పవలసిన మాటలు ఐవనుఁడు రయంబునఁ జెప్పెను. ద్రోహ మణుమాత్రమైనను గోచరించునేని తత్‌క్షణము వాని తల ద్రెవ్వ నేయుటకు ఖలీలుఁడు సునిశితఖడ్గపాణియై అనిమేషనయనుఁడై సిద్ధముగ నుండెను. కాని, రష్యను నాయకుఁడు సముచితముగనే మెలంగెను. తమ సేనాని యుదంత మాలించినంతనే రష్యనులు చిన్నవోయిరి.

తా నేర్పఱచిన కార్యక్రమము ఖలీలుఁడు పాషా మొదలగు వారికిఁ దెలియఁబఱచెను. శత్రునావమీఁదకుఁ బోయినచో నాతని కెట్టి అపాయము వాటిల్లునో యని వారు వెఱచిరి. వారి భయం బుడుప, ఖలీలుఁ డిట్టు లనెను.—

ఈ ఐవనుఁడు కడుక్రూరుఁడు. పరిభవానల తప్తుఁడగు నీ మృగతుల్యునఁ బోనిత్తుమేని మన యోధులను దప్పక హింసించును. ఆ కారణమున నిట్టు లేర్పఱచి నేను బోనుంటిని.”

తురుష్కయువకుఁడు నిరుపమానపరాక్రమవంతుఁడగుటయే గాక సమయ మెంత ప్రతికూలముగ నున్నను రయంబునఁ దదుల్లంఘనోపాయ మరయుటయందుఁ గూడఁ గడుంగడు ప్రవీణుఁడని దత్తబను పాషా హృదయపూర్వకముగా నుగ్గడించెను. జూలియను లూకాసులు గూడ సంతసించిరి. వనితలకు ధైర్యము గఱపవలయుననియు దురాచారపరుండగు నైవనుని గనిపట్టవలయుననియు హెచ్చరించి ఖలీలుఁడు రెండవ రష్యను నౌకయందుఁ బ్రవేశించెను.

ఖలీలున కెట్టి యపాయము వాటిల్లునో యని తురుష్కాంగనలు సహజముగ భీతిల్లిరి. జూలియను లూకాసులు తమ కాంతలకు ధైర్యము గఱపిరి. కాని, ఇస్మిల్లాకు ధైర్య మలవడుట ఎట్లు? ఆ భువనైకసుందరాంగుని పొందు వడయ నపేక్షించు నా స్వైరిణి కడుంగడు గుందెను. జులేఖా తొలుదొల్త భయాకుల యయ్యు దన మనో

హారుఁ డపార వివేకవంతుఁడని యెఱింగి ధైర్యము జిక్కఁబట్టెను. ఆ ముహూర్తముననే దవ్వున నుండిన తురుష్కపీరుఁడు భావగర్భితవీక్షణ మొక్కటి పఱపెను; జులేఖా చిత్తము నిశ్చలంబాయెను. ఖలీలుని భావ మెఱుంగక, అట్టి సన్మానమునకుఁ దానె గుఱియైతినని భ్రమించి ప్రభుపత్నియు నొకింత సేద దేఱెను.

రష్యాను సహాయసేనాని అనుభవజ్ఞుఁడు. ఉదారవంతుఁడు గూడ నగుటచే సరసముగ మెలంగెను; ఖలీలుఁడు సంతసించెను. రయంబున వారా యుద్ధనావ సమీపించిరి. తోడనే, సేనాని తురుష్కవీరుని సగౌరవముగాఁ గొంపోయెను.

సహాయసేనాని ప్రవర్తనము కడుంగడు ప్రశంసనీయముగ బ్రీతికరంబుగ నుండెను. ఖలీలున కాతఁడు తురుష్కయోధుల పట్టి యొసంగఁబోయెను. సేనాని గౌరవనీయుఁడని యెఱుంగుటచే సేనాని సంతసించి తన యధీనమున నున్న తురుష్కయోధుల నఱువండ్రను ఈవలకుఁ గొనివచ్చి ఖలీలుఁడు చూచుచుండగనే వారి సందఱను జిన్న నౌకలయందుఁ బదిలముగ దింపించి, తీరమునఁ జేర్పించెను. ఖలీలుఁ డమందానందభరితహృదయుఁడై తన కృతజ్ఞత సముచితభాషణంబుల వెలిబుచ్చి, ఆ నావ డిగ్గి, కొండొక నౌకయం దాసీనుఁడై తన నౌక సమీపించెను.

అచటి రష్యాను తురుష్క నౌకలు రెండు నట్టులే అంటియుండెను. రష్యాను నౌకయందు నిరాయుధుఁడగు సైవనుఁ డుండెను. తత్సమీపమున దల్లబను పాషా ఖడ్గపాణియై అప్రమత్తుఁడై యుండెను. రష్యాను భటులు తురుష్క బానిసల యధీనమున నుండిరి. తురుష్క జవరాండ్రు తమ నౌకపై మనోహర వితానము క్రింద సుఖాసీనులై యుండిరి. జూలియను లూకాసులా సమీపముననే యుండిరి. తమ ప్రియురాండ్రతో ముచ్చటలాడుచుండిరి. అట్టి సమయమున ఖలీలుఁ

దరుదెంచెను.

ఖలీలుని గాంచినంతనే వారందఱు సహజముగ నానందపరవశులైరి. కార్యము క్రమముగాఁ జక్కఁబడెగాన, రష్యను సేనానిని సాయుధముగాఁ బంపివేయవలయునని ఖలీలుఁడు పలికెను. కాని, ఆతఁడు స్వీయనౌకారూఢుఁడగు దనుక వైరిని విడువనొల్లనని దల్తబను పాషా పలికెను. ఐనను, ఖలీలుఁడు మగుడఁ జెప్పుటచే నాతఁడు సమ్మతించి, ఐవనుని ఖడ్గ మాతని కొసంగి పాషా సెలవొసంగ, నాతఁడు తన నౌక జేరెను. ఖలీలుని సన్నగాంచి రష్యను భటుల ఖడ్గములను మాత్రము గొని తురుష్కనావికులు తమ నౌక జేరిరి. పాషాయును సగర్వముగఁ దన విహారపాత్రపైఁ గాలిడెను.

ఖలీలుఁ డొక్కఁడే శత్రునౌక యందుండెను. అద్దాని లంగరు ఇంకను తురుష్కనౌకను బట్టియుండెను. భటులద్దానిం దీయుట మఱచిన కారణమున దానే సడలించి శత్రునౌక వీడవలయునని ఖలీలుఁడు తలంచి యట్టులాచరింపఁ బోయెను. దైవఘటన మెటులుండునో ఎఱుంగరాదుగదా! ఖలీలుఁడు లంగరుదీయుట, నాతని పుట్టంబులందు, జిక్కువడుటయు, పెనుగాలి తీవ్రన వీచుటయు, రెండునౌక లాకస్మికముగా వీడి దవ్వగుటయు తదవసరమున మన తురుష్కవీరుఁడు చయ్యన జలంబుల బడుటయు నొక్కసారి దారుణముగ సంభవమాయెను! తురుష్కనారీమణు లాహాకారము లొనరించిరి. జూలియను లూకాసులు రయంబున దుమికి తమ మిత్రుని రక్షింప వలయునని సమకట్టిరి. దల్తబను పాషా సంభ్రమాకులుండై అట్టెనిలిచియుండెను. తత్క్షణము రష్యనునౌక పఱతెంచెను. నావికులు తమ బాహువులు చాపి ఖలీలుని రయంబున లేవఁదీసిరి. ఆకారణమున జూలియను లూకాసులు సాహస మొనరింపవలసిన యవసరము లేకపోయెను.

రష్యను సేనానియగు ఐవనుఁడు విశాలహృదయమునఁ దమమిత్రుని

రక్షించెనని గ్రీకులును తురుష్కులును సంతసించిరి. కాంతల యానందమునకు మేరలేదు. కాని వారి యానందము వెంటనే యంతరించెను. కారణమేమన, ఖలీలుని సురక్షితముగఁ దురుష్క నౌకపైఁ జేర్చుట మాని, ముష్కరుఁడగు నైవనుఁడాతని బంధించి తన నౌకను వడివడి బోనిచ్చెను!

పాషా సహజముగఁ గ్రోధోన్మత్తుఁడై, అంతటి యకార్యమొన రింప సాహసించిన ఆరవ్యను కిరాతుని వెన్నాడి వాని మద మడంప వలయునని ఆజ్ఞాపించెను. ఆ ధీరోక్తుల నాలించిన ఖలీలుఁడట్టి తీవ్ర కార్యమునకుఁ గడంగవలదనియు, తన కొఱకు భీతిల్లవలదనియు, ఎట్టి గడబిడయు జేయరాదనియు, ఒక్క గంటలో మగిడివత్తుననియు బిగ్గరగఁ జెప్పెను. దత్తబను పాషాఇతికర్తవ్యతా విమూఢుఁడై యుండెను. అమిత మిత్రవత్సలతావేశమున గ్రీకుయువకులు రయంబున జలముఁ బడి ఈఁదిపోయి ఖలీలునిఁ జేరవలయునని తలంచిరి. సహజకోమల హృదయులగు కోమలాంగులు గొల్లున విలపించిరి. జులేఖాయే అచిర కాలమున నిబ్బరమువహించి తోడికాంతలకు ధైర్యము గఱపఁ గడంగెను.

పాషా ఱిచ్ఛపా టడంగినంతనే ఆ రవ్యను నౌకను వెన్నాడ వల యునని మగుడ నాజ్ఞాపించెను. తత్క్షణమా యుత్తరువు రద్దుపఱచి తురుష్క యుద్ధనావల నంపుటకై తన నౌకను రయంబున సువర్ణ శృంగముననుఁ బోనీయవలయునని తీవ్రస్వరంబున నాతఁడాజ్ఞాపించెను జులేఖా యల్లనఁ దన మామచెంతకుఁబోయి ఖలీలుని బుద్ధివైభవము నాతని స్మరణకుఁదెచ్చి, ఆ వివేకవంతుని పలుకులు మగుడ వినిపించి, సహించి మిన్నకుండుటయే సదుపాయమని హెచ్చరించెను. గ్రీకులు గూడ నయ్యదె తరుణోపాయమని పలుకుటచే దత్తబను పాషా శాంతించెను. కాని, పర్యవసానము తెలువఱకుఁదాసచట వేచియుండు

నని మహమ్మదీయ ప్రభువు సంకల్పించెను. నిశ్చలమగు బాస్ఫరసు జలాంకమునఁ దురుష్కనౌక నిశ్చలముగ నిలిచియుండెను.

౨౮

అనల గోళములు

రష్యనునౌకలు రెండును యుద్ధనావను శీఘ్రముగ సమీపించుచుండెను. మార్గమధ్యమున ఖలీలుఁ డిట్టులనెను.—సైన్యాధిపా! నినుబోలు విశ్వాసఘాతుకునితో ధర్మాధర్మములు జర్చించువాఁడఁగాను. నిన్నే మియు నర్థించువాఁడనుగూడఁగాను. కాని, వైరిజనపరివృతుఁడగు నేకాకిని, అసహాయుని నీభటులింకను బట్టియుండనేల? నన్ను వీడి భటులు దవ్వుననుండునటు లాజ్ఞాపింపుము."

ఐవనుఁడు సన్నయొనరించినంతనే, భటులాతని ఖడ్గము దీసికొని ఖలీలుని వీడిరి. అవయవస్వాతంత్ర్య మలవడినంతనే ఖలీలుఁడొక చిన్నగోళముదీసి, బాహుబలము కొలఁది నౌకపైఁ గొట్టెను. తోడనే నావికు లదరిపడునట్టు లొక్క మహారవ ముత్పన్న మాయెను. తదవ సరభస సాంద్రధూమరాశితో నౌక నిండిపోయెను. దిట్టరియగు నైవ నుఁడు సహితము కంపితహృదయుఁడై, నిశితాస్త్రము రయంబునఁ దీసి ఖలీలుని ఖండింపఁబోయెను. నౌకను ముంచివేయుటకే తురుష్కుఁడాగోళము బ్రయోగించియుండునని సేనాని ప్రథమమున నను మానించెను.

ఖలీలుఁ డావంతయుఁ జలింపక, గంభీరాననుఁడై, నిజపేరు టురంబు నఁ గరములుజేర్చి రష్యను సేనానిపైఁ దిరస్కారసూచిత వీక్షణము ఊని ఇట్టులనెను.—

"ఏమి! నాకతమున నలపడిన ఈ ఖడ్గము తోడనే మదీయ ప్రాణాపహరణ మొనరింపఁ జూతువా? ఏల నిదానించెదు! నీ యనాగరిక ప్రవర్తనము నీకే ఏహ్యముగఁ దోఁపఁదేని, నీ ప్రాణదాత యుత్తమాంగము సత్వరము ఖండింపుము."

లజ్జాధికమున నైవనుని వదన మెఱ్ఱబాఱ, ఖడ్గము మఱుఁగు పఱచి, ఆ విపరీతగోళము సాంకేతికము తెలుపవలయునని ఆతఁడు కోరెను. ఖలీలుఁ డందులకుఁ బ్రత్యుత్తరమీయక, తానాయుద్ధ నావఁజేరిన యనంతరము దెల్పెదనని పల్కెను. అనంతరమా వీరుఁడు నిశ్చలముగఁ గూర్చుండెను. ఐవనుని హృదయ మొకింత పశ్చాత్తాప తప్తమాయెను. తన ధూర్త ప్రవర్తన మాతనికి సువ్యక్తమాయెను. అమితోదార హృదయుఁడగు వీరునియెడ విశ్వాస ఘాతుకముగఁ బ్రవర్తించితినని ఆతని మనస్సాక్షి నిందించుచుండెను. అట్టులాచరింప వలయునని ఆతఁడు తలంపలేదు. కాని, ఖలీలుఁడు ప్రమాదవశమున నీటఁబడినంతనే అట్టి దుర్బుద్ధి ఆకస్మికముగ వానికిఁ బొడమెను. హసిమానన మిప్పుడు విపరీతముగ విహ్వలించెను. ఆ యగ్నిగోళ మాతని డెందమున నేకవిధములు దడబుట్టించెను. ఆతని యనుచరుల మోములు చూచుటకెంతయు భయావహముగనుండెను. కడు బాధాకరముగ నుండినఖాలీలుని విడిచివేయవలయునని ఐవనుఁడు లోలోనఁ దత్తరపడసాగెను. కాని, తురుష్కవీరుఁడు వినమ్రుఁడై యర్థింపఁడు కిల్బిష వంతుఁడయ్యు బౌరుషవంతుఁడగు ఐవనుఁడు తనంతదాను వీడఁడాయెను. తుదకా దుండగీఁడు తన యందావంతయు నేరము లేదనియు, యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని ఖలీలుఁడు తప్పక శిక్షార్హుఁ డనియు దనకనువుగా నిశ్చయించుకొని, మగుడ ధైర్యముదాల్చెను.

సహాయ సేనానియొక్క నౌకముందుగనే యుద్ధనావను డాసెను. అనంతరము ఐవనుని నౌక సమీపించెను. ఖలీలుని మగుడఁగాంచి

నంతనే రష్యను సహాయసేనాని విస్మయాగ్రహపరవశుఁడాయెను. యవనుఁడు మహాద్రోహ మొనరించెనని ఆతఁడు తత్క్షణము గ్రహించెను. సేనాని ఆజ్ఞాపింప ఖలీలుఁడు సహజ నిశ్చలహృదయమున నా యుద్ధనావపై కెగసి, వివేకవంతుఁడగు నికోలసునుగాంచి భావగర్భిత ప్రణామ మాచరించెను. తురుష్కుని ప్రవర్తనము దోషరహితమని ఆతఁడు తోడనే గ్రహించి, ఇఁకఁదన సేనాని యేమిచేయునోయని అనిమిషనయనుఁడై వేచియుండెను.

అనంతరము ఖలీలుఁడు నాలుగడుగులు ప్రక్కకువైచి, మఱియొక గోళముదీసి, యవనుని హృదయమదురునట్లు, భూరితరధ్వానము వెలువడునట్లు రయంబునఁ గొట్టెను. యవనుఁడు శూలఘాతశార్దూలము భాతిఁ బటు రోషాయత్తచిత్తుఁడై కటారిం దటాలునఁదీసి తురుష్క వీరునిపై నుఱుకఁ బోయెను. కాని, ఖలీలుని నిరసనమయ నిరుపమానధైర్యస్థైర్య విస్ఫారిత వదనముగాంచి రష్యను సేనాని చకితుఁడై లజ్జారుణితాననుఁడై, యవను క్రోధవర్ధితుఁడు గాఁజాలక, ఆతురుష్క వీరాగ్రేసరు నురికంబమునకుఁ గొంపొండని భటుల నాజ్ఞాపించెను. ప్రభునాజ్ఞాను వర్తులగు చారులు తోడనే ఆ యసహాయశూరునిఁ జుట్టిముట్టి మగుడగట్టిగఁ బట్టిరి. అట్టి యవసరమున ననుభవజ్ఞుఁడగు సహాయసేనాని వారింపఁగడంగెను. యవనుఁడాతనితోఁ బ్రసంగింప నొల్లక, ఖలీలుని వంకఁదిరిగి చుఱచుఱజూచి, ఆ విపరీతాసల గోళముల భావమెద్దియో ఎఱిఁగింపవలయునని సగర్వముగఁ బ్రశ్నించెను. తురుష్కుఁడిట్లులనెను.—

"నీవంటి ధూర్తునకు వెఱచి నేను సమాధాన మొసంగువాఁడఁ గాను. యవను, నీకుతూహల ముడుపుటకు నా కభ్యంతరములేదు. నన్నుఁబట్టు జెట్టులు దవ్వు నుండవలయునని ముందుగ నాజ్ఞాపింపుము."

"ఈ గోళములింకను గలవేమో శోధించి అనంతరము నాభటులు

నిన్ను వీడుదురు."

"వానితో నాకిఁకఁ బనిలేదు. రెండు గోళములు ప్రయోగించితి గదా! దాన నాకార్యమాయెను."

ఐవనుఁడు నిరుత్తరుఁడై సన్నయొనరింపఁ భటులు తొలంగిరి. ఖలీలునకు మగుడ నవయువ స్వాతంత్ర్య మలవడెను. కుతూహల ప్రకంపిత హృదయుఁడగు సేనాని మగుడఁ బ్రశ్నింప, నొక పత్రము లేఖినియు నున్న గాని, విశదపఱచుట అసాధ్యమని తురుష్కుఁడు పలికెను. అంతఁ దన గదిలోనికి రమ్మని ఐవనుఁడాతనిఁ జీరెను. కాని, సహాయ సేనానియగు నికోలసుగూడఁ దన యండనుండ వలయునని ఖలీలుఁడుకోర, ఐవనుఁడు దురంతక్రోధ ఘూర్ణితుఁడయ్యు, ఇయ్యకొనెను. ఆముగ్గురు దోడనే సేనాని గదిలోనికిఁ బోయిరి.

ఖలీలుని సమాధాన మాలించుటకు రష్యను సేనానుల చిత్తము కొట్టుకొని పోవుచుండెను. తురుష్కుఁడు కలము జేతఁబూని, ఊహా ధ్యాతపూర్వకముగా నిట్టులనెను.—

"అయ్యలారా! నేఁజెప్పు విషయము కడు వింతగఁ దోఁచును. విశేష ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞాన పరిణామము మీకెఱింగించువాఁడ, శ్రద్ధమెయి నాలింపుఁడు. మానవుని రాక్షసవిజ్ఞాన మొకయపూర్వ దారుణ మారణ యంత్రము గల్పించెను. అయ్యంత్రమునకును మనకును గల పరస్పరసంబంధము వ్యక్తముకాఁగలదు. భవదీయ ధూర్త ప్రవర్తన ప్రతిక్రియా పూర్వకమగు మదీయానల గోళప్రభావము గూడఁ దెలియఁగలదు. గమనింపుఁడు."

రష్యను సేనానుల హృదయము సహజముగ దురంత విస్మయ కుతూహలములచేఁ బ్రకంపించెను. ఐవనుని హృదయము విపరీతమగు భయంబున కగ్గమాయెను. ఖలీలుఁడు సహజ నిశ్చలస్వరంబున మగుడ నిట్లు చెప్పఁదొడంగెను.—

"అపూర్వ మేధావంతుఁడగు ఫ్రెంచి శాస్త్రజ్ఞుఁ డొకనాఁడు మా రాజధాని కరుదెంచి, ప్రధానామాత్యుని సందర్శించి, ఒకానొక మేటి నవీన కల్పనము రహస్యముగ నెఱిఁగించెను. వజీరు తోడనే తురుష్క నౌకాదళాధ్యక్షుని, సుప్రసిద్ధులగు శాస్త్రజ్ఞులను రావించి ఆ విషయము వారితో సంప్రతించి, ఆ ఫ్రెంచి శాస్త్రజ్ఞుని సముచితముగ బహూకరింపవలయునని నిశ్చయించెను. మీ కెఱిఁగింపరాని పరిస్థితు లనుకూలించుటచే, నా రహస్యము నాకును బరిచయమాయెను."—

రష్యనుల ఆతుర మధికతరమాయెను.—

"ఫ్రెంచి శాస్త్రజ్ఞుని సాహాయ్యమున అస్మద్దేశస్థు లొక వింత నావ సృష్టించిరి. ఈ రహస్యము మా దేశస్థులకైనఁ దెలియదు. నౌకాదళమును శాసించు పాలకవర్గమునకు మాత్రము తెలియును. నేఁ జెప్పు నౌక సాధారణమైనది గాదు. అదియొక జలాంతరగామి. నామము సార్థకమగునట్టు లయ్యది మత్స్యాది జలచరములవలె నీట మునిఁగియే నిరాఘాటముగ విహరింపఁగలదు. తదాకృతి వ్రాసి ఎఱుకపఱచెదను. నౌక ముప్పది యడుగులు నిడివి గలిగి మత్స్య రూపమున నుండును. పుచ్ఛము చుక్కాణి తత్పక్షము లరిత్రములవలె నుపకరించును. తదంతరమున నమరియుండు యంత్రప్రభావమున నా జలచర మేవంకనైన సుళువుగాఁ దిరుగఁగలదు. దాని జవ మసాధారణము. విమలధవళకాచ ఖండములు నయనములవలె నమరియుండును. అయ్యవి గవాక్షములు. గమనించితిరా?"

తురుష్కుఁ డొక పటముగూడ వ్రాయఁదొడంగెను. రష్యనుల కౌతూహలము శతాధిక మాయెను.

"మీరు సావధాన చిత్తులరై యుండవలయు. ఈ జలాంతర పాత్రము త్రిఖండయుతము. పుచ్ఛాకృతినుండు ప్రథమ ఖండము

సందుఁ గర్ణముండుఁగదా. సామగ్రియు నందేయుండును. చోదకున కొక్కనికే యందుఁ దావుండును. మిగిలిన రెండు గదులయందుండును వారాతనితో మాటాడఁజాలునటులు గొట్టము లమరియుండును. ప్రాణవాయువుం దయారుచేయు పదార్థ సముదాయము రెండవ గదియందాయత్తమైయుండును. తదంతర యంత్రపరికల్పిత వాయు ప్రభావమున నార్గురు మనుజులైదాఱుగంటల కాలము నీటియందు మునిఁగి యుండఁగలరు. అపూర్వ మహిమోపేతమగు యంత్ర మామీఁదనే అడఁగియుండును. 'టార్పెడో' యని దానిం బిలుతురు."

రష్యనుల కుతూహలము మఱియు నధికతరమాయెను. ఐవనుఁడు సహజ దుర్గర్వము మఱచి శ్రవణోత్సాహమున సచేతనుఁ డాయెను. సహాయసేనానికి నదంతయు నొక స్వప్నమువలె నుండెను.

"మూడవ గది యందలి పరికరములచే నౌకాగమనము మన యిచ్ఛకు వచ్చునట్లు మాఱఁగలదు. యంత్ర మయారిత్రంబు లొకప్పుడు దీర్ఘమగును, ఒకప్పుడు హ్రస్వమగును: తత్సహాయ్యమున జవముంగూడ శాసింప సాధ్యమగును. ఇఁక నయనములు గుఱించి చెప్పెద. గభీర పారావారమున నౌక యెంతటి లోతున నడఁగి యున్నను, వలయు వెలుతురు రాఁగలదు..

ప్రధాన విషయ మిఁక గమనింతము.

ద్వితీయ తృతీయ ఖండముల నడుమ నొక చిన్న అరయుండు. దావానలాభీలజ్వాలల దృటిలో వెలువరింపఁజాలు మందుసామాను లందు నడంగియుండు. ఆర్యులారా! గమనించితిరా?"

రష్యనులకు సర్వ మగమ్యముగ నుండెను. ఐవనుఁడు పటము నొకసారియు, ఖలీలుని వదన మొకసారియు విపరీత వ్యగ్రమనంబున వడివడిఁ దిలకింపఁ దొడంగెను. వాని హృదయము భయానుమాన

బోధితముగూడ నాయెను.

"నా పలుకులు గమనించియుంటిరి గదా! ఇట్టి జలాంతరగాములు కొన్నిటి సాహాయ్యముచే నొక మేటి నౌకాదళమును భస్మీభూత మొనరింప సాధ్యమగు—"

ఐవనుఁడు పట్టఁజాలక, దిగ్గునలేచి, ఉన్మాదునివోలె వీక్షించి, మగుడ నాసీనుఁడై, ఆ గాథకును, ఖలీలుఁడు ప్రేల్చిన గోళములకును గల సంబంధమేమని ప్రశ్నించెను. తురుష్కుఁడు సహజ నిశ్చలస్వర మున నిట్టులనెను.—

"తీవ్రపడకుము! నీవీయుద్ధనౌక శాసింపుచు దర్పముగ నిర్భయ ముగ నుంటివి. అస్మదనలగోళ నిర్గత భీషణ ఘోషణంబు లాలించి తురుష్క జలాంతరగామి యొండు అగోచరముగ రయంబున నరు దెంచి, ఈనౌక కంటియున్నదని ఎఱుఁగవు. తన్నాయకుఁడు నిర్దే శించు నిమిష మరుదెంచునంతనే, ఈపెనునావ తుత్తునియ లగును. మొదటి గోళము మ్రోఁగినంతనే మాజలాంతరగామి నాకసాయము సంభవమాయెనని గ్రహించి తత్క్షణ మాయత్తమాయెను. రెండవ గోళ రవము వెలువడినంతనే పరిమార్పవలసిన శత్రునావ ఇయ్యదె అని యరసి, అరుదెంచి, భయంకరముగ నాశ్రయించియున్నది."

"హా!—దారుణము!—ఘోరము!—కాని, నీ ప్రాణము మా త్రము—"

"నిలుచునా? ఎట్లు నిలుచును—ఈనావతోఁబాటు మీరును, మీతోడ నేనును ఈగభీరజల గర్భస్థుల మగుదుము. విశ్వాసఘాతు కుఁడవై నన్నీక్షణము తెగటార్పఁ గడంగితివి గదా. నీవు న్యాయా న్యాయము లెఱుంగని కటికి కిరాతుఁడవని గ్రహించియే, ప్రాణముపై నాసవీడి, ఇట్టి భయానకాద్భుత కార్యమునకు దొరకొంటిని."

ఐవనుఁ డింకను సహింపఁగలఁడా? దుర్దాంత క్రోధోన్మత్తంబున

దిగ్గున లేచి, ఘోరతరవన్య సూకరంబువలె హుంకరించి, "అరే దురాత్మా! పాపీ!—" అని ప్రకంపిత స్వరంబున నఱచుచు, తటల్లిత సన్నిభ కరవాలంబున నా సేనాని ఖాలీలుని ఖండింపఁబోయెను. సహాయసేనాని వానిని వారించి, తీవ్రస్వరంబున నిట్టులనెను—

"అయ్యా! మఱలుము! నీదురితంబు లింతకాలము సైరించి యుంటిని. నీయవివేకము, ద్రోహాచరణము, ఉన్మాదప్రవర్తనము అంతకంతకు మితిమీఱినది. ఇటుపై నాయకుఁడ నేనని గ్రహించి, మదాజ్ఞానువర్తివై సంచరింపుము!"

తదవసర క్రోధావేశమున నైవనుని వదనము వెల్లవాఱెను. తదుత్తర నిమేషముననే వాని మేను భయాకులమై కంపించెను. సహాయ సేనానియగు నికోలసు తన పలుకులను ఋజువుచేయఁజాలు పత్రము ప్రదర్శింపుచు నిట్టులనెను.—

"రష్యను నౌకాదళము శాసించు మహానాయకునకు నీదుష్ప్రవర్తనము కరతలామలకము: ఉపేక్షింపరాని యవసరమగునపుడు నిన్నుఁ బోఁద్రోసి నేను నాయకత్వము వహింపవలయునని నాకీ యధికారపత్ర మొసంగెను. వీక్షింపుము! నీవిఁక బంధితుఁడవని యెఱింగి, మాటాడక మిన్నకుండుము!"

ఐవనున కాతెఱంగున గర్వభంగమాయెను. ఆతఁడు సైనిక జనోచితముగ నాజ్ఞాబద్ధుఁ డాయెను. అనంతరము నికోలసు ఖలీలుని గాంచి సగౌరవముగా నిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"ఆర్యా! నీవు మాననీయుఁడవు, ఉదారచిత్తుఁడవు—నిక్క మెఱింగింపుము. మా నావ అపాయమునుండి తొలంగు నుపాయము గలదేని, చెప్పుము. మాకతంబున నీకును నీవారలకును గలిగిన యిక్కట్టుల కెట్టి పరిహారమైనఁ జేయఁజాలుదు—"

సమయ మింకను మించలేదనియు, రష్యను నావను రక్షింతు

ననియు తురుష్క వీరుఁడభయ మొసంగెను. సేనాని కడుంగడు ముద మందెను. అంత వారిరువురు నావలకుఁ బోయిరి.

ఖలీలునిఁ గాంచినంతనేఁ రష్యాను భటులు తొంటి భయాగ్రహములచే నాతనిఁ జుట్టఁగడంగిరి. కాని, ఖలీలుని యభిమతమాలించి, సేనాని ఆజ్ఞాపించినంతనే, వారు దవ్వుదవ్వులకుఁ బోయిరి. తురుష్కుఁడు తోడనే మూడవగోళము రయంబునఁ దీసి, శ్రవణములు విశీర్ణ మగునట్లు మ్రోగించి, ఇట్టులనెను.—

"ఇఁక నౌక యరగంటవఱకు నపాయము నొరయనేరదు. ఈగోళ సాంకేతిక మట్టిది. నన్నిఁకఁ బోనిమ్ము. నావలుకులు విశ్వసించి భయముడిగి యుండుము."

పరిహార మేమైన నొనరింతునని రష్యాను సేనాని పలికెను. ఆతని సత్ప్రవర్తనమున కెంతయు సంతసించిన ఖలీలుఁడు తన కేమియు వలదని బదులాడ, సేనాని ఒక నౌక నాయత్తము చేయించెను. ఖలీలుఁ డందుఁ బ్రవేశించెను. ఆతని సగౌరవముగ సాగసంపుటకై సేనానియు నందుఁ బోయెను. నౌక యాన మొనరింపుచుండ, సేనాని సవినయముగ నిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"అత్యద్భుతమగు నీజలాంతరగామిగాథ నిక్కమని విశ్వసింతును. నే నొక్క విషయ మెఱుంగవలయు. ఈవిషయము నిగూఢమగు నేని, అన్యులకుఁ దెలుపను; ఐవనునిఁగూడ నట్టులే ఆజ్ఞాపింతును; నీవు వ్రాసి మఱచిన పటము జించి పాఱవేయుదును. అటుగాక, నీవు సెలవిత్తువేని, ఇట్టి యపూర్వమారణయంత్రము తురుష్కప్రభుత్వాధీనమై యున్నదని మాయధికారుల కెఱింగింతును."

ఖలీలుఁడు రెండు నిముసములు చింతాపరుఁడై నటులు తోఁచి, ఇట్టులనెను.—"ఈవిషయము మాప్రభుత్వాధికారులకుఁ దెలుపవచ్చును. ఇట్టి జలాంతరగాము లనేకములు కలవనియు జెప్పుము.

ఈ రహస్యము మీ ప్రభుత్వ మెఱుంగుట ప్రజాక్షేమకరంబని ఎంచి ఒడంబడితి; మఱియొకటి కాదు.''

"ఆర్యా! నీ యభిప్రాయము గ్రహించితి: నే నెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను. కాని, నీ యనల గోళములు ప్రయోగినంతనే జలాంతరగామి ఆయత్తమగుట గమనింప, నీవు సాధారణాధికారివి కాఁజాలవని తోఁచెడి——"

ప్రసన్నాననుఁడగు ఖలీలుఁడు తోడనే గాంభీర్యము వహించి, పరిస్థితులఁబట్టి తన కట్టి యసాధారణాధికార మలవడెనని పలికెను. సేనాని యిఁక ప్రశ్నింపఁజాలకపోయెను.

సమీపించుచుండిన ఖలీలునిఁ గాంచినంతనే, పాషా మొదలగు వారలు విస్మయానందపరవశులైరి. తమ మిత్రుఁడు అనలగోళముల నేల ప్రయోగించెనో, దాన నెట్టి ప్రయోజన మాయెనో వారల కేమియు గ్రాహ్యము గాకుండెను. వారి చిత్తము పరిపరివిధములు పరిభ్రమింపఁ దొడంగెను.

నౌక అంతలో దురుష్క ప్రాంతము డాసెను. రష్యను సేనాని సవినయముగ నిట్టులనెను.——

"మా కతమునఁ బ్రాపించినఁ దురితముల కెంతయుఁ బరితపించితి నని పాషాకును వనితాజనములకును మనవి చేయుము."

"అట్టులే సేయుదు: ఇఁక సెలవిమ్ము." ఖలీలుఁ డట్లు పలికి,ఆతని కరస్పర్శ మొనరించి, రయమునఁ దన నౌక లోనికి లంఘించెను. సేనాని మగుడ నిట్లు ప్రశ్నించెను.

"ఆర్యా! అన్యథా తలంపకుము——మా నావకిఁక భయము లేదు. గదా?"

"ఏమియు భయములేదు!" అని బదులాడి ఖలీలుఁడు మఱియొక గోళము ప్రయోగించెను.

౨౯

వ జీ ర ప ద వి

ఖలీలుని మిత్రులాతని కమితహృదయపూర్వకముగా స్వాగత మొసం గిరి. ఇస్మిల్లా సయనపథంబునఁ బడకుండ ఆతఁడు మధుర వీక్షణ మొందు నిజప్రియాంగన జులేఖాపైఁ బఱపెను. నౌక రయంబునఁ గదలెను.

ఖలీలుఁడు సహజముగ మిత్రప్రశ్న పరంపరకు గుఱి ఆయెను. వారి కుతూహల మడంగునట్టు లాతఁ డీ తెఱంగునఁ బలికెను.——

మిత్రులారా! నాగాథ కడు దీర్ఘము. ఐనను సంగ్రహముగఁ దెల్పెదను. అనుభవ రహితుఁడగు నొక ఫ్రెంచిశాస్త్రజ్ఞుఁ డిటీవల మన ప్రభుత్వాధికారుల చెంత కరుదెంచి నౌకాదళము నొక్క త్రుటిలో భస్మీభూత మొనరింపఁజాలు సాధనముం దాను కనుఁగొంటినని తెలిపెను. వానిమాట బాటించి అట్టి యంత్రనిర్మాణము సాధ్యమగునేమో యని మన వారలు ప్రయత్నించిరి. కాని, తత్ప్రయత్నము విఫలమాయెను. వాని సిద్ధాంత మాచరణయోగ్యము కాకున్నను, వినుటకెంతయు సమంజసముగ నుండును. తద్విషయ పరిచయము ప్రకృతము నా కెంతయు లాభకరమాయెను. మఱియొకటి,——రసాయన శాస్త్రము నాకుఁ బ్రీతికరము——భూరిధ్వాన మొనరించు ననలగోళము లప్పుడపుడు తయారు చేయువాఁడను. అట్టి గోళము లీ సమయమున నా చెంత నుండెను. వానిని ప్రయోగించి నాకేమి భయము లేదనియు, రమ్యను నావను తుత్తునియ లొనరింపఁజాలు జంత్రపు నౌక అరు దెంచెననియు దన్నాయకులకుఁ దెల్పితిని. దాన రెండు లాభములు చేకూరెను——"

"అపాయము నుండి నీవు వెలువడుట ఒకటిగదా. రెండవది !"
అట్లు పాషా ప్రశ్నింప, ఖలీలుఁ డిట్టు లనెను.—

"పాషా ! గమనింపుము. రష్యాదేశముతో సంధి పొసగుట మన దేశమునకు క్షేమకరము. అట్టి ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. అందులకు సముచితదోహద మాచరించువాఁడు రాజభక్తుఁడు దేశభక్తుఁడు నిక్కముగ ధన్యుఁడును గదా. నా కట్టి భాగ్య మబ్బెను. అమోఘమారణయంత్రము తురుష్కప్రభుత్వాధీనమై యున్నదని ఈ రష్యను సేనాని వాని యధికారులకు నివేదించును. నాగాథయంతయు నతిశయోక్తిమయము. మదీయగంభీరవదనమును గంభీరతరస్వరమును గాంచిన రష్యనుసేనాని చకితుఁడై నాపలుకులను బూర్తిగ విశ్వసించెను. ఇఁక సంధి తప్పక సిద్ధించును."

ఖలీలుని ప్రవర్తన మీ వఱకే అత్యద్భుతముగ నుండెను. ఆ వీరుని నిరుపమానగాంభీర్యధైర్యస్థైర్యగుణంబులు నిక్కముగ గణనీయములు గదా. ఎంతటి మహాపదం దగుల్కొనినను వెఱగందక, తద నుకూలోపాయంబున బరిత్యక్తుఁడు కాఁజాలు ఖలీలుఁడు సహజముగ మిత్రుల విశేష విస్మయానందాభినందనములకుఁ బాత్రుఁడాయెను. మానవాతీతాధికారధురంధరుండని భ్రమింపఁజేయు నా యువకుని అపూర్వాంగుళీయ మొకసారియు ఆతని సుప్రసన్నగంభీరాననమొక సారియు గౌరవవిస్మయమయ వీక్షణంబుల దల్తబను పాషా తిలకించెను. గ్రీకులు విస్మయానందపరవశులైరి. ప్రభుపత్ని పరవశతాత్మయై మోహాంపు దీక్షణ వీక్షణంబులు గుటిలముగ సుందరతురుష్కయువకునిపైఁ బఱపెను. తైరజా గుల్నేరుల కాతఁ డపూర్వముగఁ గాన్పించెను : వారి హృదయములు నిశ్చలముగఁ బరాధీనము లాయె గాని, ఆ యపూర్వయువకుఁడు మనోహరంబుగ గూడఁ దోఁచి యుం

డును. సుశీలయగు జులేఖాకుఁ దన మనోహరుఁడు చూచుకొలంది మఱియు మఱియుఁ బ్రేమపాత్రుఁ డగుచుండెను.

పాషా యారామ మందిరము సమీపమగుచుండెను. ఐనను ఆ మహానీయుఁడు ఖాలీలాదియువకులు తన మందిరమున విడసియున్న సమాచార మన్యులకుఁ దెలియరాదను రహస్యము మఱచి నిశ్చలముగనుండెను. కాని, ఖాలీలుఁ డావిషయము స్మరణకుఁ దెచ్చెను. పాషా సంతసించి, నావను దోడనే తీరమునకుఁ జేర్పించి, తడిసిన పుట్టంబులు వర్జించి శుద్ధాంబరంబులు దాల్పవలయుగాన సత్వరము రావలయునని తురుష్కయువకుని హెచ్చరించి, గ్రీకులనుగూడ నాహ్వానించి, మహమ్మదీయ ప్రభువువారలను దింపివైచెను. నౌక మగుడ యాన మొనరింపఁ దొడంగెను.

నాలుగడుగులు వైచినంతనే తన మిత్రులను గాంచి ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—

“తొంటియట్లు నేనుమగుడ రెండునిముసములుమిమ్ము వీడవలయు. అన్యథాతలంపక, సెలవొసంగుఁడు. మీరా వనమున నుండుఁడు— ముప్పురముగలసి పాషా మందిరము బ్రవేశింతము”

గ్రీకుయువకులు సమ్మతించిరి. ఖలీలుఁడు తోడనే దట్టంపువనము లోనికిఁ బోయెను. స్వామి భక్తిపరాయణుఁడగు సదకుఁడందుఁ బ్రత్యక్షమాయెను—“సదకా! నేఁబంచిన మందులు గొనివచ్చితివా?”

సేవకుఁడు సవినయముగా నొక పొట్లము నాతనికొసంగెను. ఖలీలుఁడు మగుడనిట్లు ప్రశ్నించెను—“సిద్దీమస్రూని గుఱించి ఏమైనఁ దెలిసెనా!

“దేవా! ఏమియుఁ దెలియలేదు.”

“ఏమీ! వాఁడీ ప్రాంతమునందే గ్రుమ్మరుచున్నాడు! వాని నా దిక్కునఁగాంచియుంటిని—కాంచినంతనే వెన్నంటితిని—ఐన నాదు

రాత్ము్ముఁ తప్పించుకొని మాయమాయెను. వాడంతమాత్రమున నంతసింపక, దల్తుబను పాషా బందుగురాలి యెడ నపచార మాచరించెను——"

"దేవా! వాఁడికఁ దప్పక పట్టుపడును."

"మఱి వాఁ చిక్కనగాని నా ప్రయత్నమంతయు వ్యర్థమగును. చేఁజిక్కిన చెనటిని నీవె పోనిచ్చితివిగాన, ఎట్టులైన నీవ మగుడ వానింబట్టి అపరాధము బరిహరించు కొనవలయు. ఆ వంకనుండు వనంబులన్నియుఁ గలయఁ జూడుము——కృతకృత్యుఁడవగు వఱకు విశ్రమింపరాదు. నీవు తత్క్షణము రాజధానిజేరి సమర్థభట సాహా య్యము గై కొనుము. మఱియొకటి——విదేశకార్యములు జూచు మంత్రి పుంగవుని సందర్శించి, రష్యాదేశమే సంధికై యాతురపడు నవకాశము సంభవమాయెననియు, ఆకారణమున మనము తీవ్రపడరాదనియు నేర్పుమెయి గొంతకాలహరణ మొనరింప వలయుననియు జెప్పుము. ఇఁక బొమ్ము! సిద్దీని బట్టి బంధించి విశేషబహుమానము వడయుము. పొమ్ము!"

సదకుఁడు సవినయముగ సెలవుగైకొని వెడలెను. ఖలీలుఁడు తన మిత్రులను గలసికొని పాషా మందిరము బ్రవేశించెను. వారు ముగ్గురు దమతమ గదులు జొచ్చిరి. ఖలీలుని మందిరమున నగణిత రుచిరాంబరములు సిద్ధముగ నుండెను.

ఆర్ద్రవస్త్ర విసర్జనమైనంతనే ఖలీలుఁడు సదకుఁ డొసంగిన పొట్లము పరిశీలింపఁ బోయెను. అందనుక నందణగి మణఁగియుండిన చిన్నచీటి యొకటి ఆసమయమున వెలుపడెను. చక్కగ సరళముగనుండిన అయ్యు క్కరములు గాంచినంతనే ఆకమ్మ కాంతాలిఖితమని తెల్లమాయెను. ఖలీలుఁ డద్దానిం దత్క్షణము గుర్తించి దురంత విస్మయాకుల చిత్తుఁ డాయెను——"ఆహా దీని భావమేమి కావలయు!"

తత్తరపాటున నాలేఖఁజదివినంతనే, తురుష్కుని విస్మయ మంత రించెను. ఆతని చిత్తము దైన్యమునకు ఆగ్రహమునకును అగ్గమా యెను—"ఏమీవైపరీత్యము! ఇంతటి ఘోరము సంభవమగునా!"

చిత్తము దావానలసన్నిభముగఁ గ్రాగుటచే నా యువకుఁడు దిగ్గునలేచి తదాలోచనాపరుండై ఇట్టట్టు తిరుగాడఁదొడంగెను. అట్టి ముహూర్తమున దల్తబనుపాషా మూర్తి గోచరించెను. ఖలీలుఁడు తోడనే నిలిచిపోయి, కమ్మను రయమునదాచివైచి, చెదరినవదనము జేరదీసి, సహజనిశ్చలప్రసన్నవీక్షణంబుల నామహామ్మదీయప్రభువు నకు స్వాగత మొసంగెను.

పాషావదన మపూర్వవికాసవంతమై యుండెను. చిరునగవుగూడఁ దూగాడుచుండెను. ఖలీలుని జూచినంతనే ఆతఁ డిట్టులనెను: "ప్రియ మిత్రమా:—నిన్నిట్టు సంభోగించు నధికార మొసంగితివిగదా— నే నట్టులే పరిగణించితి—"

"ఆర్యా! నావంటి సామాన్యమానవుఁడట్టి గౌరవమునకుఁ బాత్రుఁ డగుట—మేటి ప్రభు బిరుదాంకితమహాపురుషుఁడవు—"

"ప్రభుబిరుద మేమి!— అంతకంటెను మేటి గౌరవమునకుఁ బాత్రుఁడనైతి—ప్రసిద్ధులగు పాదుషావారు అల్లావారి ప్రతినిధులగు పాదుషావారు దయామయులై అన్యజనాసాధ్యమగు నొక మంత్రి పదవి నాకు దయచేసి నన్నెంతయు గౌరవించిరి—"

"తదధికారముతోఁ బాటు రాజబిరుదముగూడ సంక్రమించును. మహారాజును తొలుదొల్త నభినందించుభాగ్యము నాకబ్బెను!"

"మిత్రమా! ఈరాజబిరుదమువడసి గర్వించితినని భ్రమింపకుము. ప్రభుబిరుదము నాకుజాలు. ఐనను, అఖండభూమండలాధీశులగు పాదుషావారు కరుణించునపుడు, తత్సన్మానములు దుర్భరంబైనను, భరింపవలయుగదా."

షాషా యట్లు వాకొనుచుండ, ఖలీలుని వదనము విచారాక్రాంత మాయెను. ఆనందోత్సాహతరంగముల నుయ్యేలలూగు ప్రభుశేఖరుఁ డావిషయము గమనింపఁడాయెను. తాను గర్వమెఱుంగనని అతఁ డతివినయము నభినయించినను, హృదయము నిక్కముగ గర్వోత్సాహపూరితమై యుండెను. ఖలీలుఁ డంతలో గంభీరాననుఁడై యిట్టులనెను.—

"రాజా! మంత్రిపదవి యొక్కటియెగాక, ఇతర సన్మానములు గూడ గ్రహించియుందువు?"

"కాంచియుంటిని—కాని, ఆర్యా!—మనము కొంతతడవు ధారాళముగ సంభాషించుట వాంఛనీయము—అట్టిసమయ మరుదెంచెను—నీవిఁక మర్మమువీడి—"

"రాజా! నీ పలుకులు కేవలము దుర్గ్రాహ్యములు—నీ యభిప్రాయమేమి?" అట్లు పలుకు ఖలీలుని వదనము తదవసరోచిత విస్మయ సంభ్రమంబులకు నిలయమై యుండెను. అట్టి భావములు కేవలము కృత్రిమములే యైనను, షాషా యనుమానించుటకు వీలులేకుండెను. ఆ కారణమున నాతఁడు ప్రమాన్పడి, శూన్యమనస్కుఁడై, శూన్యవదనుఁడై తడబడుచు నిట్టులనెను.—

"మిత్రమా! నా యనుమానము కడు సమంజసమని నీ వంగీకరింపవలయు—నా యభిప్రాయ మేమన, అట్టి యనుమానము సహజము, సహేతుకమని—పరిస్థితులట్లు—"

"రాజా! ఏమిది? పాదుషావారి ఆలోచన భవనమున నిట్టులే ఉపన్యసింపఁ గడంగుదేని తక్కుంగల మంత్రు లెంతటి సహనశీలురైనను, విసువుజెందక మానరు."

"నిక్కము—నే నిపుడు స్పష్టముగ మాటాడనైతి—ఒక విషయము ప్రసంగింపఁబోతిని—కాని, ఈ యపూర్వాంగుళీయము—"

అంతలో ఖలీలుని ముద్రిక దృగ్గోచరమైనంతనే ఆతఁడద్దాని వగారవముగ సకౌతుకముగఁ దాఁకి తురుష్క యువకుని ఛావగర్భితముగఁ దిలకించి మగుడ నిట్టులనెను.—"ఈ యుంగరము—నీ వింత ప్రవర్తనము—నీ యసాధారణ ప్రభావము—సర్వజనభయంకరులగు జనీజరీల విప్లవ మడంచుట—ధూర్తులగు రష్యనులను నిరోధించుటయు ఇట్టి మహావిషయములం దలంచినంతనే నా చిత్తము—"

"రాజా! ఈ యంగుళీయ వృత్తాంతము నిగూఢమని ప్రప్రథమముననే చెప్పితిగదా. జనీజరీనాయకుఁడగు ఆగాను ఎట్లు వశపఱచుకొంటినో గూడ నివేదించి యుంటిని. ఇఁక రష్యను కథాకలాపము గూడ వెల్లడించియే యుంటిని. స్వవిషయ మందువా!—అదియు నెఱుకపఱచి యుంటిని—సద్వంశజుఁడను, ధనవంతుఁడను—సుందరాంగియగు జులేఖా పాణిగ్రహించుటకుఁ దగిన వాఁడనని వివాహ సమయమున నీవే గ్రహింపఁగలవు."

"ఆహా! ఆ కన్నియ నా కన్నియ యగునేని, తత్‌క్షణము నీకొసంగి యుండనా? కాని మిత్రమా! ఆమె జనకుఁడు, కదీస్కారుఁడు మహాపద వాతఁబడియుంట మఱచితివా?

"హా! మఱవలేదు. కదీస్కారుఁడు క్షేమముగ నుండుగాక."

"కాని, కాల మతిక్రమించుచున్నది—గడువు సన్నిహితమగుచున్నది. జులేఖా హృదయ మెటులుండును?"

"ఆర్యా! మన మీ విషయ మిఁక ప్రసంగింపవలదు. దయామయుఁడగు అల్లా మనకుఁ దోడ్పడునని విశ్వాసబద్ధులమై యుందము. మఱియు, నీవీ సాయంసమయము సుఖముగ వెడలబుచ్చ నపేక్షింతువు గదా."

"ఔనౌను—విందు సేయఁ దలపెట్టితి. నాకు వజీరు పదవి లభ్యమగుటయేగాక—"

"ఇతరసన్మానములు గూడ వడసితివంటివి ?"

"ఔను. ప్రశంసనీయుఁడగు నీవంటి మిత్రునిముందు నాకు రహస్యము లుండవు. కాని, నే నిప్పు డిపుడె చెప్పఁగడంగితిగదా—నీ చర్యలు రహస్యభూయిష్టములు—"

"ఆర్యా ! నా వృత్తాంత మెఱింగించియుంటిగదా. మదీయ నామధేయము ఖలీలు—వంశనామము ఊస్మాను—"

"అగుఁగాక—నే నన్యథా భావించితి—చిత్త మనుమానమున కధీనమాయెను—కానిమ్ము. నీ చరిత్ర మింకొకవిధంబగునేని, ఇఁక మఱుగుపడఁజాలదు—అట్టి యవసర ముండనేరదు. ప్రకృతము గమనింపుము—నీ మందిరము ప్రవేశించుటకు మూడు నాలుగు కారణములు గలవు. నౌక దిగినంతనే రాజదూత ఎదురై నాకు వజీరుపదవి లభించె నను శుభవార్త తెలియఁబఱచెను—అయ్యది నీ కెఱింగించుట యొకటి : విందునకు నిన్నాహ్వానించుట రెండవది—ఈ విందునకుఁ గారణము మంత్రిపదగ్రహణమేగాదు—మఱి—మఱి—"

"మఱి యితరగౌరవములుగూడ లభ్యమాయెగదా !"

"ఔను. కాని, నిన్నుఁ గాంచుటకు మఱియొక కారణము గలదు. అసాధారణరాజసన్మానమునకుఁ బాత్రుఁ డగువాని కొకింత వివేక ముండునుగదా. ఐనను, ఒకానొక ప్రధానవిషయముగుఱించి నీతో నాలోచింపవలయు—నీ హిత మావశ్యకము—తీవ్రబడుచుంటిఁ గాఁబోలు. మదీ యాగమనమునకు మఱియొక్క హేతువుగలదు. ముం దయ్యది వివరింపవలయు."

"ఆర్యా ! వివరింపుము."

"మిత్రమా ! నేను సైన్యసమేతుఁడనై యరుదెంచుచుండినవార్త నాలించినంతనే జనీజరీలు భయవిహ్వలులై లోఁబడుటచే బాదుషా వారు నాకు వజీరుబిరుదము దయచేసిరి. నీ వొనరించిన సాహాయ్యము

మఱవలేదుసుమా! ఐనను, నీ పతివిషయమున మఱుఁగున నుండిన కారణమున, నఖిలసన్మానములను నేనె గ్రహింపవలసినవాఁడ నైతిని."

"ఆ సన్మానములు నిన్ను సముచితముగ నాశ్రయించియున్నవి."

"మఱియు, నేఁటి రహస్యానువ్యవహారమునందు గడుప్రశంసనీయముగ మెలంగితివిగదా. నీదు వివేకము ధైర్యస్థైర్యములు, కార్యదీక్ష కార్యదక్షత, స్వార్థత్యాగము, ఔదార్యమును గేవలము నిరుపమానములుగదా. మిత్రమా! మదీయకృతజ్ఞతను, గౌరవమును, అభిమానమును ఎట్లు వెల్లడింపఁగలనో నీవే యెఱింగింపవలయు. నేఁ జేయఁగల ప్రత్యుపకార మెద్ది?"

"నాకై ఎన్నఁడు నర్థించువాఁడఁగాను; ఐనను, అర్థింపకుండ లబ్ధమగునపుడు, నిరాకరించువాఁడనుగూడఁగాను. ఏమన, నా కట్టి యవసరము లేకున్నను, మఱియొకరికి అక్కఱకువచ్చుఁగదా"

"మిత్రమా! నీ యభిప్రాయ మేమి?"

"రాజా! గమనింపుము. నా కొక వరము బ్రసాదింతువు— నీ యభిప్రాయ మయ్యదె గదా?"

"ఔను."

"వరము దప్పక పరిగ్రహింతును. నాకొఱకుమాత్రము గాదు. దాన, గేవల మొక యపరిచితుఁడు సుఖంబందినను, ఆ లాభము నాకుఁ గలిగినట్టులే సంతసింతును."

ఖలీలుని పలుకులు పాషాకు దుర్గ్రాహ్యము లాయెను. దిగ్భ్రమచేతస్కుఁడై, ఆతని మనోరథ మేమియో తెలుపవలయునని మహమ్మదీయప్రభువు కోరెను. ఖలీలుఁ డాలోచనాపరుఁడై యిట్లు లనెను.

"నే నేమి కోరవలయునో నాకే తెలియకున్నది—ఇంకను ఆలో

చింపలేదు. ఒక నిముసము విచారించెద—ఏమికోరవలయును—నాకేమి కావలయు ?—"

"సువర్ణము గావలయునా ?"

"వలదు."

"వెడలిన చారులరుదేఱకమున్నె నాపుత్రికలను గ్రీకుల కొసంగ వలయునా ?"

"వలదు. యుక్తాయుక్తము లరసి మెలంగవలసిన యవసరమున నీచే నట్టి యకార్యము జేయింపఁజాలను."

"తాను తత్క్షణము సమ్మతింపవలయునని జులేఖాజనకుని పేర వ్రాయుదునా ?"

"వలదు. ఏమన, స్వాతిశయమైన నగుగాక—నాదు గుణము బురస్కరించుకొనియే ఆకన్యారత్నమును వడయఁజాలుదునని విశ్వసించువాఁడ."

"అల్లా ! నాకుఁ గల యోచనా సామర్థ్యమంతరించినది.—మఱియొక ఊహ పొడమకున్నది. ఏమైనను, మదీయానందమయ కృతజ్ఞత వెలిబుచ్చవలయు—కాన నీవరంబెద్దియో తప్పక వినవలయు."

"అట్టులే యగుగాక-ఇట్టి సమయమున నాచిత్తమున నే తలంపుదయించునో, అయ్యదె కోరువాఁడ. పాపా ! పురుషులకంటె స్త్రీలధికముగ దురాచారములకుఁ బాల్పడెదరు. కావున, నేఁగోరున దేమన,—నీయింటి కాంతలు, తప్ప—నీదు దారాపుత్రాదులే గాక మేనకోడలు గూడ దప్ప—మఱియొక కాంత—ఎక్కువ తక్కువలు పాటింపరాదు. కోరు మొదటి వరము బ్రసాదింతునని అల్లావారి తోడుగా బ్రమాణముచేయుము. చాలు."

"మిత్రమా ! నీకోరిక కడు చిత్రము : ఐనను, నీచర్యల నరయుచుంటి. గాన, నక్కఱపడరాదు. అట్టులే తప్పక ప్రమాణము

చేయుదు—ఏమని ? నాయింటికాంతలు తక్క మఱియొక వనిత, ఎక్కువ తక్కువలు పాటింపక, కోరు మొదటి వరము నల్లావారి సాక్షిగా నొసంగుదును! ”—

ఖలీలుఁడు సంతసించి సమయభంగ మొనరింపరాదని హెచ్చరించెను. దల్లబను పాషా సహజావేశమున బునఃపునః ప్రమాణములాచరించి యిట్టులనెను.—

“మిత్రమా ! మదీయాంగనాజనంబులకు నీదు వరమన్వయింప కుండుట మేలాయెను. ఒకానొక విషయమున నాయర్ధాంగి ఇస్మీల్లా ఒక వాంఛ బురస్కరించుకొని నన్ను బాధింపఁగలదు—ఆవిషయముననే నీహితము ముఖ్యముగఁ గావలయును. ”

“పాషా ! వయోవృద్ధుడవు నాకంటె ననుభవజ్ఞుఁడవు—నీకు హితము సేయఁజాలనని వెఱచువాఁడ. ఐనను, సెలవిమ్ము. ”

“అట్లు లాడకుము. నీబుద్ధి వైభవమపూర్వము, అమోఘము. మిత్రమా ! గమనింపుము. నేఁ గాంచిన సన్మానము కేవలము వజీరు పదవియే గాదు. లోకపాలకులగు పాదుషావారు అపూర్వ సౌందర్యవతి గళాధురీణయునగు దమ యనుంగు బుత్రికారత్నము ఫతేమాను వివాహమాడవలయునని గూడ వర్తమానమంపిరి! ”

“పాషా ! కానిమ్ము ఇందు నాయాలోచన కేటి యవసరమో తెలియకున్నది. ”

అట్లు పలుకు ఖలీలుని వంక సపరిశీలనముగా పాషా తిలకించెను. కాని, ఆతని వదనమున నేభావమైనను ద్యోతకము గాక కడు నిశ్చలముగనుండెను. పాషా వృత్తాంత మాలించినంతనే ఆవీరుఁ డభినందన పూర్వకముగా శిరము వాల్చెను. పాషా మగుడ నిట్లు పలుకఁదొడంగెను,—

“పాదుషావారి పుత్రికారత్నము నెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగను.

యైననేమి—ఆకన్య అపూర్వ మనోహరాంగియు ప్రతిభాశాలినియు గావలయు; ప్రాయమిరువది మూఁడేండ్లట. మిత్రమా! నేను నిక్కముగ ధన్యుఁడ గదా—రాజోద్యోగికి—అందు భార్యా సమేతుఁడై, యుండువానికి పాదుషావారు స్వీయపుత్రికను, స్వీయసోదరినైనను. ఒసంగజూచుట అసాధారణము. నేనట్టి యపూర్వ సన్మానమునకుఁ బాత్రుఁడనైతి. మిత్రమా! వివాహానంతరము ఫతేమా రాజపుత్రి మదీయగృహంబునకెల్ల రాణియగు. నాభృత్యులు, నాయింటనుండు నంతకాలము నాదు బిడ్డలును, మదీయప్రియపత్ని ఇస్మిల్లాయును షాజాదీకి లోఁబడి మనవలయు. ఇట్టి యాచరణము సాంప్రదాయ సిద్ధము. కాని, ఇస్మిల్లా ఎట్లు సహింపఁగలదు? నే నీసమాచార మెఱింగించు నంతనే ఆహేమగాత్రి దురంత క్రోధఘూర్ణమాన మానసయగును. మిత్రమా! నాయింట నామాటయే శాసనమగుట నిక్కము. దారాపుత్రులైనను కాదని ఎదురాడ సాహసింపనేరరు. కాని,—కాని, మదీయహృదయాపహరణ క్రియాదక్షమై, అమితానంతప్రదాయినియై విరాజిల్లు సుందర తరళ నయన అవిరళ బాష్పవారి మున్నిరై స్రవింప, మంజులకలస్వనంబున విలపించినచో, దుస్సహము గదా.”

“కాని, నే నేటి సాహాయ్య మొనరింపఁగలను?”

“నాకును దెలియకున్నది. కాని, కాని—నామానసమునఁ దోఁచున దేమన—ఈసమాచారము ఇస్మిల్లాకు నీవే ఎఱింగించిన—”

“పాపా! నేనా!—”

“నీవేల ఎఱింగింపరాదు? అస్మదీయ భగినీ పుత్రికాహస్తగ్రహణ మొనరింప నుంటివి గదా!—అన్యుఁడవుగావు—నీవు వలదనుటచే నీవిషయము నాభార్య కెఱింగింపలేదు సుమా. మాటలయందు నీకుఁ గలనేర్పు నిరుపమానము. కావున నీవు పరిస్థితులు వ్యక్తీకరించి, వాద్య

లాట అసంబద్ధము, అవివేకము, నిరర్థకము.—కానఁదాన కారణముగ గంటకము పడక, నాయానందమున కంతరాయము గల్గింపక, సము చితముగ సరసముగ మెలంగవలయునని హెచ్చరింపుము."

"రాజా! నీవింతగఁ జెప్పునపుడుఁ కాదనఁజాలను. మఱియు నేనర్థించిన వరము తప్పక ప్రసాదింతునని—"

"మిత్రమా! ఆడితప్పువాడగాను."

"నే నిదె నీ యాదేశ మాచరింతు. ఇస్మిల్డా దేవి సమక్షమునకు సత్వరము బోవువాఁడ. అమీనాను రావింపుము—ఆదాసి నాకు త్రోవ సూపును. మఱియొకటి—ఆ సాధ్వీమతల్లి శీలమునకుఁ గళంకము వారయరాదు—కావున, నేను ప్రసంగించునంతకాలము అమీనాద్వారమున నిలిచియుండవలయు."

"అట్టులే యగుగాక. నీ వొనరింపనున్న మహోపకారమునకు ముందుగ వందనము లాచరింపనిమ్ము. మిత్రమా! పోదము, లెమ్ము"

పాషా ఖలీలులు లేచి అవ్వల కేగినంతనే పరిచారిక గోచరించెను. పాషా ఇట్టులనెను.—

"అమీనా! నీ దేవిమందిరమున నీ మహనీయుని ప్రవేశపెట్టుము. ఒకానొక ముఖ్యవిషయ మీతఁడు నివేదించును. నీవు ద్వారమున నిలిచియుండుము. దేవి గుణము నే నెఱుంగనిదికాదు. అట్టి పతిభక్తి పరాయణ, అట్టిసాధ్వి, అట్టి శీలవతి ఎందును గానరాదు—వనితా జనంబునకుఁ దలమానికమని చెప్పిన నతిశయోక్తికాదు. ఈ వీరుఁ డన్ననో—ఆదర్శపురుషుఁడు. ఐనను అంతఃపుర పవిత్రతకుఁ గళంక మాపాదించు నపవాదులకుఁ దావీయరాదు."

దత్తబను పాషా తోడనే వెనుదిరిగి, విందున కాహ్వానించుటకై గ్రీసుల మందిరములవంకఁ బోయెను. అమీనాఖలీలులు ఇస్మిల్డా ఆగారము జేరఁబోయిరి. తన యేలికసానితో ఖలీలుఁడు మాట్లాడ

వలసిన యవసర మెద్దియో దాసికి స్ఫురింపకుండెను. కాదు, కాదు ప్రభుపత్నితో ముచ్చటించు నవకాశ మలవడుటకునై ఈతురుష్క యువకు డేదియో మాయోపాయము పన్నియుండునని ఆమె యను మానించెను. కాని, దాసి ఖలీలుని బ్రశ్నింపలేదు, ఆతఁ డేమియు మాటాడలేదు.

ప్రభుపత్ని మందిరశ్రేణి డాసినంతనే, ఖలీలునడుఁ జొరబెట్టి, అమీనా ద్వారమున నిలిచిపోయెను. ప్రభురాణి ఎటులుండెను? నౌకావిహారానంతర మాకోమలాంగి వసనంబులు మార్చి, మేల్కూలములుదాల్చి, నిజమంది రాభ్యంతర రమణీయ మృదులతల్పమున సముజ్జ్వలరూప వైభవంబున విరాజిల్లుచు, గడునొయ్యారముగ వ్రాలియుండెను. ఖలీలుని హృదయము నిశ్చలముగనుండెగాని, లేదేని, ఆనవమోహనాంగి యపూర్వవిలాసము గాంచి తప్పక భ్రమించి యుండెడివాఁడు. హృదయాపహారణ మొనరించి ఇంకను దవ్వు దవ్వులనుండి ఖాలీలుఁ డాకస్మికముగ గోచరించినంతనే, ఆమద వతి సుందరాధరమునుండి విస్మయానందార్ధకము వెలువడెను. అంతలో నమీనా అసహ్యాకరముగ గోచరించుటచే, నాకాంత నిజ హస్తచాలనమున నవ్వలకు బొమ్మని ఆజ్ఞాపించెను. తత్క్షణము ఖలీలుఁ డిట్లు వారించెను—

"వలదు! పాషా యనుజ్ఞ అగుటచే నేను రాఁజాలితి—అమీనా గూడ నిందుండవలయుననియే ఆజ్ఞ—ఆద్వారమున మాత్రము వేచి యుండును. పాషా ఏక్షణమునన్నైన రాఁగలఁడు."

ఇస్మిల్డా సుందర మధురాధరములు దుస్సహాంబగు వినువుచేఁ జిన్నవోయెను. కట్టెదుటనున్న మోహనాంగునిపైఁ బ్రశ్నపూర్వక విలోకనంబు జయ్యనబఱపి, అంతలోఁ దెలివొంది, మందహాస మొనరించి, ఇట్లు గుసగుసలాడెను—"మోహనుఁడా! ఇయ్యది నీ పన్ను

గడ కావలయు—కాదా ?—ప్రత్యేకకార్యార్థ మరుదెంచితివి !"

ఖలీలుఁడు గూడ దత్సమయోచితో హీనస్వరంబుననే యిట్లు బదులాడెను.—"విషౌషధము సిద్ధము. తత్సంబంధ వస్తుసంగ్రహణ మొనరించి, శుద్ధపఱచి, సర్వము సిద్ధమొనరించి భవదీయ దర్శనం బెట్టులగునో యని విచారింపుచుండ, పాషాయే యరుదెంచి నాపై నొక కార్యభారమువైచి—"

"కార్యభారమా ! పాషా — నిన్ను — నా చెంతకు — నంపుటయా ?"—ఇస్మిల్లా సహజముగ నహీన సంభ్రమాకుల మానస ఆయెను. తదుత్తరక్షణముననే ఆఱిచ్చపాటంతరింప, నాక్రాంత సుందరవదనము నిరవధిక మధురమందహాసభాసురమాయెను.—తెలిసె ! తెలిసె ! నన్నుఁ గాంచు నిమిత్త మీా తంత్రము పన్నితివి—"

"ప్రియా ! నేఁ జెప్పునది సత్యము. దల్తబను పాషా వజీరు బిరుదము గాంచెనని వినియుందువు గదా ?"

"వినియుంటి—చారుఁ డిప్పుడే యరుదెంచెను—ఈవార్త మందిరమునం దంతటను వ్యాపించెను. పాషా అమితోత్సాహపరుఁడై గొప్ప విందు సేయ సమకట్టి రాజధానికిం దన భటులనంపెను."

"నా మిత్రులు నేనును గూడ నాహ్వానింపఁబడితిమి. నీ వొక విషయ మెఱుంగవలయు—దల్తబనుపాషా మేటి నూతనాధికార ధారేయుఁడగుటయేగాక—"

"మఱియేమి ? ఇట్టి దీర్ఘోపోద్ఘాతము శుభసూచకముగాదు"—ఆమె స్వరము మఱియు మందమాయెను—ఏమైనను, నాకేమి ?—నీకేమి ?—మన మిరువురము దలంచునపుడు సౌఖ్యార్ణవనిర్మగ్నులమై యుండఁజాలు దివ్యౌషధము కలదుగదా ! ఇఁక నీదుసందేశము వినిపింపుము."

"నీ పలుకు లాలించినపిమ్మట నేను పరిభ్రమించుట యనవసరము.

విషయము సత్వరము నివేదించువాఁడ. పాదుషావారు తమ పుత్రికను పాషాకు భార్యగా నొసంగువారు."

ములుకులుబోలు నా పలుకులు వీనుల దాఁకినంతనే ఆ జారిణి సుందరవదనము భయానకమాయెను. అది యొకక్షణికము. ముఖ మండల మంతలో నిందాగర్భిత మందహాస నిలయ మాయెను. త దేహ్యాభావము గూడ తక్షణమంతరింప, వదనము భాసురమై మధురమోహాంచితమై దర్శనీయమై యొప్పారెను—"సుందరాంగా! మనకీ విచార మేల? మనము తలపెట్టినకార్య మెంత శీఘ్రముగ నొనరింపవలయునా అని మాత్రము చింతింపవలయు."

"అత్యాతురము వలదు. దాన మన మపాయముపాలగుదుము. సుందరీ! ఈ యౌషధము బరిగ్రహింపుము—కడుభద్రముగఁ బ్రయోగింపవలయుసుమా."

తత్పదార్థగ్రహణ మొనరించునెడ నా కామిని సుందరవదన మండలమున మగుడ వికారభయానక మేఘముఁ బరుగిడెను.— "పాషా ఎంతకాలము జీవించును—ఒక వారముతో సమాప్తి యగునా? మోతాదు ఎంత?"

"గిన్నెడు మధువునకు ఒకలవంగయంత చాలు. ద్రాక్షరసమే యను నియమములేదు—ఏ పానీయమైననుసరె."—అట్లు బదులాడు ఖాలీలుఁడు చివాలునఁ దనమోము ద్రిప్పివైచెను. కారణ మేమన, వనితారూపధారిణియగు ప్రభుపత్ని దుష్టసంకల్ప మంత దారుణముగ, దుస్సహముగ నుండెను: ఆ సాధుశూరునివదనమునఁ దద్భావము ద్యోతకమాయెను. తదవసరదుష్టావేశమున నిస్మిల్లా ఆ విషయము గమనింపలేదు.—

"మనోహరా! ఎనిమిది దినములలో నీ దురవస్థ తీఱును. అనంతరము ప్రేమధన సాధ్యములగు సర్వసుఖంబులను మనము

హాయిగ ననుభవింప వచ్చుగదా! కాని, ఈలోన, సుల్తాను పుత్రికా వివాహము తటస్థిమగునేమొ. ఒకవేళ తటస్థమగునేని—ఎట్టుల గును?—వివాహ మసంభవమని విశ్వసింపుము!''—ఆమె వీక్షణ ములు భావగర్భితముగ నుండెను.

"కాంతా! నా సందేశ మింకను గలదు. పాషా భావిభాగ్యోద యాభివర్ణన మొనరించుటకు మాత్రమె నేనే తేరలేదు.—ఈ పండుగ సమయమున నీవు విచారమేఘాచ్ఛాదిత వదనవై యుండక, మంద హాసముదాల్చి సౌమ్యముగ నుండవలయు—''

"సుందరాంగా! నీకాభయంబు వలదు. దశాధిక మనోహరా కారము వహించి కడు ప్రశంసనీయముగ మెలంగుదు. నా మగని హృదయము దప్పక రంజింపజేయుదు—ఎంతకాలము? ఈ పిశా చము కొలఁది దినములలోఁ దొలంగు గదా!''

"నే నిఁకఁ బోవలయు. నా కొఱకు పాషా నిరీక్షించుచుండును.''

"ఒక్క మాట—క్షణము తాళుము. నీ హృదయమునుండి జులేఖా పూర్తిగఁ దొలంగెనా? ఇఁక నేనే భవదీయ హృదయైక రాజ్ఞినై యుందునా? సంశయము లేదు గద!''

"తరుణీ! నీకావంత వలదు. నా ప్రవర్తన మెట్టులున్ననేమి— నిష్కారణానుమాన తప్తవుగాక, దృఢవిశ్వాసబద్ధవై, నిశ్చలచిత్తవై యుండుము. ఇఁకఁ బోవలయు: విందుసమయమున మరల గలయఁ గలము.''

ఖలీలుఁడు తోడనే దిగ్గున లేచి, అవ్వలకుఁ బోయెను. అచట వేచియుండిన అమీనా ఆతని వెంబడించెను. దత్తబనుపాషా అత్యా తురముగ నిరీక్షించుచుండెను. ఖలీలుఁ డరుదెంచి, స్వీయసందేశ పరిణామము తెలుపఁదగు తెఱంగునఁ దెలిపినంతనే, తురుష్కప్రభు వానందపరవశుఁడై, సముచితభాషణంబులఁ దన కృతజ్ఞత వెలిబుచ్చి,

వెండియు నిట్టులనెను—

"మిత్రమా! నేను రాజధానికి సత్వరము బోవలయు—పాదుషా వారి చారుఁడు మఱియొక్కఁ డరుదెంచెను. నేను శుద్ధాంతముఁజొచ్చి షాజాదీని సందర్శింపవలయు; ఆ పికవాణి ఆర్ద్ర ప్రవాళసన్నిభాధరములు కంపింప నిజ మనోసమ్మత మెఱుకపఱచును. అమూల్యో పాయసంబులు కొనిపోదును. అతిథు లరుదెంతురు గాన రెండు గంటలు మించకుండ మగిడి వత్తును."

సార్వభౌమ కుమారీ కరగ్రహణోత్సాహియగు పాషాకు శుభంబగుగాక యని ఖలీలుఁడు దీవింప, నాతఁడు నిష్క్రమించెను. తోడనే, ఖలీలుని మదనమున నమితాసహ్యమును విజయోత్సాహమును బొడసూపెను. అనంతర మాతఁడు తన గ్రీకు మిత్రులనుఁ జేరఁబోయెను. మిత్రులు మువ్వురు రెండుగంటల కాలము పరస్పర సంభాషణంబుల వెడలబుచ్చిరి.

రేయి తొమ్మిదిగంట లగుడు, పాషా భటుఁడొకం డరుదెంచి ఖలీలుని నిజ ప్రభు సాన్నిధ్యమునకుఁ దత్క్షణము గొంపోయెను. పాషా రాజధానినుండి అప్పుడె యరుదెంచియుండును. ఐన నంతటి తత్తరంబేల?

దల్లబనుపాషా యవస్థ విపరీతముగ నుండెను. అన్యజనాసాధ్య రాజ సన్మానార్హుఁడై అమితోత్సాహ వికసిత వదనుఁడై వెడలిన యదృష్టవంతుఁ డీ సమయమున నుత్సాహరహితుఁడై విషాదమయముకుళితవదనుఁడై రూపొందిన దీనత్వమువలె నుండెను. ఖలీలుఁ డభిమాన పురస్సరముగ నేమి సంభవమాయెనని ప్రశ్నింప, నాతఁడు మోమెత్తి ఉస్సురని నిట్టూర్పువిడిచి యిట్టులనెను—

"యువకుఁడా! నిన్నుఁగాంచి, మదీయ శ్రేయోభిలాషియగు దేవత వని భ్రమించి, సంతసించితిని—ఇప్పుడో! అహిత మాచరించు

దుష్టగ్రహంబవని భావింపవలయు—నా యభిప్రాయ మేమన, నీవను నట్లు నీవు నిక్కముగ కార్మీనియా దేశస్థమగు ఉసాన్మానువంశములోని వాడవే యైన సుమా."

"నేను నిక్కముగ ఖలీలు ఉస్మానుడనె. కాని, నేనింతలో నీయభిమానమునకు దూరము కానేల?"

"ఖలీల్! సరి—నావివాహమిఁక సరి! పాదుషాపుత్రిక ఉన్నను, లేకున్నను నాకు ఒక్కటె."

"రాజా! ఇంతలో నెట్టి విఘాతము సంభవమాయె? — ఏ మాయె?"

"ఏమాయెనా!—జగన్మోహినియగు పాదుషా పుత్రిక మంద హాస విరాజిత ప్రసన్నాననయై సుస్వాగతమొసంగి తప్పక నన్ను వివాహమాడునని రాజభటుఁడు త్రోవపొడుగునను జెప్పెను. ఆశా పరుండనై నేను పాదుషావారిని సందర్శించి, నేఁగొనిన ఉపాయనం బులు సమర్పించితిని. సార్వభౌముఁడు మందహాస మొనరించి తన తనయను రావించెను. నవలావణ్యారాశియగు నాబాల తారకాగణ మధ్యస్థ చంద్రరేఖవలె నిజపరిచారికా నికర పరివృతయై యరు దెంచెను. షాజాదీ మేలు ముసుఁగు ధరించియె యుండెన్ను; ఐనను అపూర్వ సుందరాంగియని వ్యక్తమాయెను. పాదుషావారు తోడనే తమ సేవక బృందంబుతోఁబాటు వెడలిరి. ఫతేమా పరిచారికలు రెండు బారులు కట్టి కొంతదవ్వున నిలిచియుండిరి. కావున, నేను షాజాదీతో నేకాంతమున నుంటిననియే చెప్పనగు. ఆ ముహూర్త మున నాహృదయ మెటులుండెనో వర్ణింపఁజాలను. కాని, నేను విపరీతాశోత్సాహ వ్యగ్రమనస్కుఁడనై కన్నెదుటనున్న దివ్యసుందర విగ్రహము ముసుఁగు విడ మోకతించుబోవ, నాపిక వాణి వారించి, ఆమెయే మోకతీలెను!"

"వాంఛారహితుఁడ నైయుండ, వరము గోరవలయునని నీవె నన్ను బలవంత మొనరించితివి. ఆక్షణముతోఁచినదానిం గోరితి—"

"అయ్యాదె నాకుఁ బ్రాణసంకటమాయెను—జగదైక సార్వభౌమ పుత్రికను గోల్పోతిని! ఆ హేమగాత్రి అవిరళ బాష్పబిందు ముక్తాఫలమాలికా విరాజితవదనయై మధురకలస్వనంబునఁ గడు దైన్యముగ బ్రార్థింపుచున్నను నిరాకరించి తత్సుందరీ కరగ్రహణ మొనరించి సార్థకజన్ముఁడఁ గావలయునని కృతనిశ్చయుఁడనైన ముహూర్తమున నీవరము దయ్యమువలెఁ దలఁపునకు వచ్చెను. నా యింటి కాంతలు తప్ప మఱియొకతె మొదట కోరు వరము బ్రసాదింపవలయునని నాచే సమయము చేయించితివి గదా. తత్సమయబద్ధుఁడనై చరించితి—ఫలితేమాను గోల్పోతిని."

"రాజా! లెస్సగ విచారింపుము. దైవవశమున నీ వ్యాపార మిట్లు పరిణమించినందులకు నీవు నిక్కముగ సంతసింపవలయు."

దత్తబనుషాహ కొంతతడ వాలోచనాపరుఁడై, ఖలీలుని కేలు తేటాలునఁబట్టి ఇట్టులనెను—

"మిత్రమా! నీపలుకులమోఘము. దురంతమగు నాశాభంగము కతంబున వికలస్వాంతుఁడనై ఏమియో అంటి — క్షమింపుము. స్వీయవచో విశ్వాస ఘాతుక పాతకంబు వొరయకుండ మాట గాపాడికొంటి; పాదుషా పుత్రిక మనవి చెల్లించి అమితోపకార మొనరించితి. పర్యవసానము నిక్కముగ శ్లాఘనీయము. అనంతరము, పాదుషావారిని సందర్శించి, నాదు బ్రాయము దెలిపి, ఆమహానీయుఁడు కినియకుండ సమాధానపఱచి, దుర్భరదుఃఖ ప్రకంపిత హృదయుఁడనై యరుదెంచితి. కాని, ఇపు డావంత తొలంగె; చిత్తము సహజోత్సాహపూరితమై, విందున కేతెంచు నతిథిజనులకు సముచితాతిథ్య మొసంగుటకుఁ దత్తరపడుచున్నది."

అనంతరము విందు ప్రారంభమాయెను. సుప్రసిద్ధ పురుషపుంగవులు మాత్ర మాహూయమానులై యరుదెంచిరి. అపూర్వ రుచికర భక్ష్యపదార్థములన్నియు నాయత్తమాయెను. ఐహిక ప్రియూహమనదగు మధువు సమృద్ధిగ నుండెను. శ్రీమంతుఁడగు దల్తబను పాషా అమితోత్సాహపరుఁడై తలంచునప్పుడు వైభవమున కేమి కొదువ? భోజనానంతర మా ప్రభువు యథాప్రకారము ఖలీలుని గాంచి యొక కథ సెప్పవలయునని కోరెను.

ఖలీలుఁ డందులకు సిద్ధముగనే యుండెను. మఱియు, పాదుషా వారి తనయను వివాహమాడవలయునని కొండంత యాసతోఁ బోయి విపరీతముగ భగ్నమనోరథుఁడై యరుదెంచి డిల్లవడియున్న ఆహతభాగ్యుని చిత్తమున కుల్లాసము గల్గింపవలయుననియు నెంచి ఖలీలుఁ డొక యపూర్వ దీర్ఘగాథ వినిపించెను.

30

మ ఱ త లు పు.

ఈకథ మిగిలినవాన్నికంటెఁ గడు దీర్ఘతరము. కావున నొక్క-రేయిలో ముగియలేదు. ఈసమయమున గత విషయానుక్రమము గమనింపఁదగును.

తన రాజధానియందు నిరంతరము జరుగు నిగూఢతర దారుణ నరమారణ పరంపరఁ గాంచి భయభ్రాంతుఁడై పాదుషా యుగు మూఁడవ సలీము నగరరక్షకుఁడగు కదీస్కారుని రావించి, ఎనిమిది దినములలోఁ దద్భయానక రహస్య విచ్ఛేదన మొనరింపవలయు ననియు, తొమ్మిదవ దివస మదయించుసరికి కృతకృత్యుఁడు కాఁడేని

శిరచ్ఛేద మగుననియు కఠినముగ క్రూరముగ శాసించి యుండె గదా.

తత్ప్రథమ దివసావసాన సమయముననే మన ఖలీలుఁడు కాఫీ మందిరముజొచ్చి, జూలియను లూకాసులను గాంచి, వారి సాహాయ్యమున దల్తబనుపాషాయొక్క జనానాయందుఁ బ్రవేశించెను. అట్టో మను సామ్రాజ్య నిర్మాతయగు ఉస్మాను విపరీత స్వప్నముగాంచి సుందరాంగియగు మల్ఖాటను జెట్టిపట్టిన గాథ నాఁడే ఖాలీలుఁడు వినిపించెను.

సెర్వియను రాయబారియగు మిలోషుని కథ రెండవ సాయంకాలముననుు, సిరిబరుని కథ మూడవ దివసముననుు, రెండవ మహమ్మదు సుల్తాను కాన్స్టాంటు నగరము ముట్టడించిన కథ నాల్గవ సాయంసమయముననుు ఖలీలుఁడు వినిపించి శ్రోతల నానందపరవశుల నొనరించెను. చతుర్థ కథానంతరమే జనీజగీ విప్లవ ముప్పతిల్లుటయు, ఖలీలుఁ డద్దాని నతిసుఖవుగా నతి శ్లాఘనీయముగ నడంచుటయును సంభవమాయెను. ఐదవనాఁటి సాయంకాలము గులాబీ పండుగ, తదనంతరము భయానక పరిణతమగు హెలీనా జిజీముల ప్రణయ కథాశ్రవణమును ఆయెను. ఆఱవదినమున బహుళ విషయ ప్రభవకారణభూతము: బాస్పరసు జలవిహారము, ప్రచండ చోరశిఖామణియగు మనిలుని చిత్రకథాశ్రవణము—ఇయ్యాది ఆఱవ కథ—, లూకాసు కథ, రష్యను నౌకా కథాకలాపమును తటస్థమాయెను. ఖాలీలుఁడా సాయంకాలమే ఏడవకథ ప్రారంభించెను. అయ్యది కడు దీర్ఘమగుటచే నేడవదినమునంగూడ ముగియక, ఎనిమిదవ దివసము సాయంకాలము సమాప్తమాయెను.

కథ ముగియునరికి రేయి పదిన్నరగంటలాయెను. దల్తబనుపాషా యథాప్రకారము కథావిమర్శన మొనరించి, ఖాలీలుని సముచిత

ప్పుగ నభినందించి, వారలకు సెలవొసంగెను. వజీరు పట్టభద్రుని భార్యయగు నిస్సిల్లా తదధికారగౌరవము పురస్కరించుకొని తన్మందిరమునుండి ముందుగ నిర్గమించెను. జులేఖా ఖాలీలాది మిథునము లావెనుక లేచిరి. దల్తబనుపాషా కృపాయత్తచిత్తుఁడై కొంతతడ వందె వేచియుండెను. ఆ కారణమునఁ బ్రణయపూరిత హృదయులగు యువకులు తమతమ ప్రియురాండ్ర శ్రవణమున రెండు సరసంపు మాటలాడి వెడలుట కవకాశ మాయెను.

కాని, గుణరాశియగు జులేఖా యవస్థ ఎటులుండెను? ఆ సుధాకరానన చిత్తము చింతా సంభరితమై యుండెను. అన్యథా ఎటులుండును? ఏడు దినములు నిరర్థకముగ గడచిపోయెను: ఎనిమిదవ దినముగూడ నతిక్రమించెననియే చెప్పఁదగును: ఇఁక సర్వజన హృదయరంజకుఁడగు దినకరుఁ డుదయించునంతనే, దుర్భర నగం రక్షణ ధూర్వహుఁడగు కదీస్కారుఁడు క్రూరపాశ ప్రపీడితకంఠుఁడై దారుణముగఁ దెగటారవలయు! జులేఖా కేవలము విశ్వాసరహితయై నిరంతర నిరాశార్ణవ నిర్మగ్నయై యుండలేదు: చిత్త మొకానొకాశాధీనమై యుండుటచేనాకోమలి ఇంతదనుక నిబ్బరముగనే యుండెను. ఐనను, కాల మతిక్రమించెను. హాత్యారహస్య మింకను దెల్లమైనట్లు తెల్లము కాదాయెను. కావున తన హృదయాధినాథుఁడగు ఖాలీలుని గాంచినంతనే అయ్యబలామణి నిజవిశాల వినీలనయన నిర్గతాతుర వీక్షణములం దన హృదయాందోళన మర్థిమెయి వెల్లడించెను.

స్వైరిణియగు ప్రభుపత్ని ఆ తావున లేకుండుట మేలాయెను. ఖలీలుఁడు తన ప్రియాంగనను డాసి "ప్రేయసీ! భయము వలదు!" అని శ్రవణమున హెచ్చరించెను. తోడనే ఆ కన్నియ వదనము వికాసవంతమ్మాయెను: మన్మథుని చాపమువలె మనోహరముగ

నమరియున్న సుందర వక్త్రమున మందహాసము తాండవించెను. ఆర్ద్ర ప్రవాళసన్నిభాధరము లొకింత వీడ, దంతములు విమల ముక్తాఫల సాదృశముగ దీపించెను.

"సుందరీ! భయముడిగి, ఎప్పటియట్లు నన్ను విశ్వసించి నిశ్చల చిత్తవై యుండుము."

ఖలీలుఁడు మగుడ నట్లు హెచ్చరించెను. జులేఖా విశాలనయన దళమ్ము లధిక కృతజ్ఞతాభరమ్మున నవనతము లాయెను. తదవ సరానందోద్భూత దీర్ఘనిశ్వాసము కతంబున నామెల్బంతి నిబ్బరంపు టురము మనోహరతరంబుగ నుప్పొంగెను.

ప్రణయినీ ప్రణయు లంత నొండొరుల నెడబాసిరి. పాషా యంత నరుదెంచి ఖాలీలాది యువకులను వారి మందిరములకుఁ గొంపో యెను. జూలియను లూకాసుల స్వీయ మందిరాంతర్గతులైరి. ఖలీలుఁడుగూడ నట్టులే నిజ గృహప్రవేశ మొనరించుదను తలంపున నాతనికి దల్తబనుపాషా సగౌరవముగ సెలవొసంగి తాను సెలవు గైకొని వెడలనుండ, నా తురుష్కవీరుఁ డాతని వారించి యిట్టు లనెను.—

"పాషా! నేనొక వర మర్థించువాఁడ."

"అల్లా! వరమా! నీ వేమికోరినను, ఒసంగువాఁడనె. నీచర్య లద్భుతములు: నీ వొనరించిన యుపకారము నిరుపమానము: నీ వ్రే లున విరాజిల్లు ముద్రిక అపూర్వ మహిమోపేతము—ఐనను, మిత్రమా! నీకొసంగిన తొల్లిటివర మెట్లు మదీయాశాసౌధమును భగ్న మొనరించెనో, ఎంత యపాయకరముగఁ బరిణమించెనో మఱవ జాలను సుమా."

ఖలీలుఁడు సహజ నిశ్చలస్వరంబున నిట్లు బదులాడెను.—

"రాజా! సార్వభౌమ పుత్రికా సందర్శనము గుఱించి ప్రశంసించు

చుంటివి——నీ ప్రవర్తనము కడు నుదారవంతము, నిక్కముగఁ బ్రశంస
నీయము. పాషా! వరమర్థింపవలయునని నీవు బలవంత మొనరించుటచే
నాకాముహూర్తమున స్ఫురించినదానిఁ గోరితిని: తద్వచోబంధనం
బున నీవు ఫతేమా ప్రార్థన మన్నించి ఆ యువతీమణి కెంతయేని
యుపకార మొనరించితినని సంతసింపవా?"

పాషా ఏమనఁగలఁడు? అనంత భూమండలాధీశ పుత్రికా కర
గ్రహణ మహాభాగ్యము పోయెగదా యని చిత్తము క్రాఁగుచున్నను,
తురుష్కప్రభువు సంతసింపవలసిన వాఁడాయెను. ఖలీలుఁడు మగుడ
నిట్టులనెను.——

"కాని, ఈవర మట్లు బాధాకరముకాదు. కడు సులభము. కదీ
స్కారుఁడగు హానేను ఉదయమగుసంతనే మిత్తివాఁతఁ బడకుండ
నీ వభ్యంతరమందిరమున నొక గంటకాలము అల్లావారిని ప్రార్థింప
వలయు: అనంతర మీమందిరమునకె రావలయు: ముఖ్యమగు
సమాచార మొం డెఱింగించెద."

"ఈమాత్రమున కేమి, తప్పక అట్టులే యొనరింతును. కాని,
నీవు తెల్పు సమాచారమేమి?"

"ఇపుడు చెప్పఁజాలను. అట్టు లాచరింపుమని వేఁడుకొందును."

పాషా యందుల కొడఁబడి వెడలెను. ఖలీలుఁడు సగర్వముగ
నిట్టులనుకొనెను.——"ఈయుపాయ మమోఘము. ఈపాషానిజభార్యా
మందిర మొక గంటకాలము ప్రవేశింపనేరఁడు. ఈమహత్తరకార్య
మిఁకఁ దీఱుఁగాక!"

ఐదవనాఁటి రేయి సిద్దీమస్రూను ఖలీలుని యనుచరులు పట్టుటయు,
ఆ ముష్కరుఁడు వారిం దప్పించుకొని పాఱుటయు సంభవమాయె
నని పాఠకులు గమనింతురు గాక. తన ధనాగారమునకుఁ గావలి
యున్న ఆసిద్దీ విపరీతముగ సంతరించెనని ఆ సమయముననే పాషా

దారుణముగఁ దెలుసుకొనెను. ఆతఁడు తోడనే విశ్వసనీయుఁడగు సేవకు నొకని నిజ నిక్షేప సంరక్షణార్థము నియోగించెను. మఱియు, నాఱేడు దినంబులందు ఖలీలుఁడు కుడ్యాంతర రహస్యకవాటము జొర లేదు. ఆ రెండు సాయంసమయములందు నాతఁడు ప్రభుపత్నీ మందిరప్రవేశ మొనరింపలేదు. ఎనిమిదవ దివసమున నాతఁ డమీనాను గాంచి ఎద్దియో సన్న యొనరించెను. అయ్యది తత్క్షణము ఇస్మిల్లాకు నివేదితమాయెను.

ఎనిమిదవ దినము సాయంకాలమగుడు, ఖలీలుఁడు కృతనిశ్చయుఁడై, తోడనే దృఢభిత్తికాస్థగిత మార్గము ననుసరించి, సోపానములు డిగ్గి పరికింప నచట పాషాభటుడు కాన్పింపలేదు. వాఁడు తనగదియందు నిద్రించియుండునని గ్రహించి, మన్సూను నిరోధించి సంగ్రహించిన తాళము సాహాయ్యమునఁ దలుపు తెఱచి ఖలీలుఁడు పాషా యారామము ప్రవేశించి, తొంటియట్లు కొంతదవ్వరగి, మందుగుం డొకటి బలముగ విసరెను. చువ్వవలెఁ జువ్వున మిన్నంటిన ఆ గోళము నేలఁబడినంతనే తుపాకివలె మ్రోఁగెను. తోడనే, సదకుఁడు మఱి మువ్వురు భటులతోఁ బ్రత్యక్షమాయెను. ఖలీలుఁడు ప్రశ్నింప, సదకుఁ డిట్లు విన్నవించెను.—

"దేవా! మన్సూ పట్టుపడెను!"

"పట్టుపడెనా!"

"చిత్తము. వాఁడు మా యధీనమై మూఁడుగంట లాయెను. ఆ దురాత్ముని వెంటనే భద్రముగఁ జెరయందుంచితిమి. ఏఁబది మైళ్ళదూరమున వాఁడొక గుహాయందు దడఁగియుండెను. ఈ యనుచరుల సాహాయ్యమున జాడలుదీసి అరయఁజాలితిని."

"సదకా! సంతసించితి. నీ వొనరించిన యపరాధము చక్కఁగ సవరించుకొంటివి. నేరము క్షమించుటయె గాక బహుమానము

గూడ నొసంగుదును. నీవు కొని తెచ్చిన మందులచే గార్యము చాల సులభతరమైనను, ఈ మస్రూ మన యధీనుఁడగుట కష్టంగడు క్షేమ కరము : మదీయాశయము పూర్తిగ ఫలించును. ''

నిజమనోగత విషయము వెలిబుచ్చుట ఖలీలుని స్వభావముకాదు. నిజపరిచారక వచనశ్రవణ సంజాతోత్సాహతమకమున నామాటల ప్ర యత్నముగా వెలువడెను. ఇఁక మఱి కాలయాపన మొనరింపక, ఆభటులం దన వెంటబెట్టుకొని, ఖాలీలుఁడు తానరుదెంచిన ద్వారము నుండి పాషా రహస్యమందిరము జొచ్చెను. తోడనే ఖలీలు నాజ్ఞ చొప్పున వారు తమ కరవాలములందీసి యప్రమత్తులైరి. అచట ప్రేలాడు నినుపదీపము వెలుంగున నచటి కాఁపరి నిద్రించియున్న తావు జేరిరి. తోడనే ఖాలీలుఁడు సన్నయొనరింప, నానల్వురు నొక్క యుఱుకున వానిం దాఁకిరి. వాఁడు త్రుళ్ళి, మేల్కాంచి పరి కించునరికి, దుర్భర పాశబద్ధుఁడై, అసహాయుఁడై యుండెను. ఖలీలుఁ డిట్టులనెను.—" ఓరీ ! భయపడకుము. మదాజ్ఞానుసారము వర్తింతు వేని, నీకు క్షేమమగు. మఱియొకటి—నీ ప్రభువుసొత్తు నపహరించు టకు మేము రాలేదు—మా కార్య మహీనము. "

ప్రమాన్పడిన సిద్దీ ఏమియు ననఁజాలక సవినయముగ శిరము వాల్చెను. వానిని భటులంత నడిపించి సోపానములు డిగ్గజేసిరి. భూమియందు దమరియున్న మాయాకవాటము సమీపించినంతనే, ఖలీలుఁడు పాషా భటు నుద్దేశించి ఇట్టులనెను—" సేవకా ! నీవీ తలుపు తీయవలయు- నీకారహస్యము తెలియునని ఎఱుంగుదు. అల్లదె చీల, గోడయం దడఁగియున్నది. ఆలసింపకుము ! ''

ఆ రహస్యము ఖలీలుఁ డెఱుంగనిదికాదు. ఐనను, తానె తత్కార్య సాధనమునకుఁ గడంగక వాని నందులకు నియోగించుటకుఁ గార ణము లేకపోలేదు. మస్రూ పలాయన మొనరించిన యనంతరము

తదంతర యంత్రసముదాయము మాఱియుండవచ్చును; దాన తన కపాయము సంభవింపనగును. కావుననే ఖలీలుఁ డట్టు లాచరించెను. ఆతని గంభీరాకారమును గంభీరతర ప్రవర్తనమును గాంచియు, రహస్య మాతనికిఁగూడఁ గొంతవఱకైనఁ దెలియు గదా యని విచారించియు నాసిద్దీ యిఁక సంశయింపక తత్క్షణ మాశిల నొక్కెను. అంగుళమాత్ర మయ్యది దిగిపోయెను. అనంతరము వాఁడా దారుమయ మాయా కవాటముచెంత కరుదెంచి యొకప్రక్క గట్టిగ నొక్కెను. నాఁడు ఖలీలు లూకాసు లంతమాత్రమే కాంచియుండిరి. అట్టితఱి నెట్టి విఘాతము సంభవమాయెనో పాఠకు లెఱింగియే యుందురు.

పాపా భటుని పదపీడనంబున నా కవాట మ్మొకవంక నమరియున్న యిరుసుపైఁ గిఱ్ఱున దిరుగ, తదంతర వివరము పూర్తిగ దృగ్గోచర మాయెను. అంధకారమయమగుటచే నందేమియు గానరాకున్నను, జలముల గలగలధ్వని వినవచ్చెను. తన సేవకునొకనిఁ జీరి ఖలీలుఁడు ఇనుపదీపమును దెప్పించి పరిశీలించెను. చదరముగ నొక నూతివలె నుండిన ఆగోయి పంద్రెండడుగులు లోతుగనుండెను. నీర మాలోతున నుఱ్ఱుగట్టి ప్రవహించుచుండెను. ఆ వివరమున నొకవంక నమర్చిన గూడునం దొక యినుపపెట్టె గోచరించెను. ఖలీలుఁ డంత సిద్దీని కఠినముగ వీక్షించి యిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"సేవకా! ఈబావివలని ప్రయోజనమేమి? ధన మాసారంగమున గుప్తపఱచిన జాలదా? మేము ధనాపహరణార్థ మరుదేఱ లేదని చెప్పియుంటిగదా! కావున, నిజమాడుము; లేదేని తత్ఫల మనుభవింతువు."

ఖలీలుఁ డట్లు కఠినముగఁ బలుకుటయేగాక, సాభిప్రాయముగా నాసూయివంకఁ జూపించెను. సిద్దీ సహజముగ భయకంపితుఁ డౌ

యెను—

"దేవా! యదార్థ మెఱింగింతు, గమనింపుము. చూడుము మా యినుపపెట్టె కొక్క పిడికలదు. చోరుఁ డెవ్వఁడేని ఇందుఁ జొరబడి, ఈతలుపు దెఱచి, ఆపిడి దాఁకునంతనే, పెట్టె అమాంతముగ జఱ్ఱున లోనికిఁ బోవును. అట్టులగునని ఎఱుంగక వంగివంగి ఏమరియుండు నరుఁడు చివాలున లోని కీడ్వఁబడును. ఆర్యా! బాగుగ వంగినగాని, పిడి దొరకదు; అంతగా వంగినవాఁడు పట్టుదప్పి తూలి ఈకూప మునఁ బడక తప్పదు. ఈగోడయందె మఱియొక చీలయున్నది, చూడుము. దీనిని ద్రోసినచో, పెట్టె యటులు కదలక స్థిరముగ నుండును. ఈకారణమున దల్లబనుపాషా, అన్యులకుఁ బ్రాణసంకట ముగ నుండు తన ధనాగారము సులువుగాఁ దీయఁగలఁడు."

సిద్దీ నిజవిషయము వ్యక్తీకరించెనని గ్రహించి, సంతసించి, ఆమాయాకవాట మిఁక మూసివేయుమని ఖలీలుఁ డాజ్ఞాపించెను. అనంతర మాతఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను.—

"సేవకా! ఇందలి నీర మెక్కడిది? ఈప్రవాహ మెటుపోవును?"

"ఆర్యా! ఈ ఆరామమునం దొక గుహాకలదు: అందడఁగి యున్న జలాశయమునందలి నీరము రహస్యనిర్మితమగు నొక త్రోవి గుండ నిందుఁ బ్రవహించి బాస్ఫరసు జేరును."

అంత ఖలీలుఁడు తన భటుల నుద్దేశించి ఇట్టులనెను,—

"నే మగుడఁ జెప్పువఱకు వీనిని బంధించి యుంచుఁడు. నిక్క మెఱింగించెఁ గాన ఈ సేవకున కపాయము వొరయనేరదు."

తోడనే యావీరుఁడు తన మందిరమునకుఁ బోయెను. దల్లబను పాషా అచిరకాలమున నరుదెంచి ఇట్టులనెను—

"మిత్రమా! ప్రార్థనసల్పి సలిపి నిద్రాపరుఁడనైతిగావలయు— నాలస్యమైనది."

"పాషా! నీవిఁక పూర్ణప్రబోధము గాంచఁగలవు! ఇక ఘోరతర పరీక్షయం దుత్తీర్ణుఁడవు గావలయునని ఎఱింగి సంసిద్ధుఁడవు గమ్ము: కడు బాధాకరముగ, కడు భయానకము—"

"అల్లా! నీవలుకులే కడు భయంకరములు!"—పాషా వదనము వెల్లవాఱెను: ఐనను, చూపు లధీరములుగాక ఎట్టి దారుణానుభవము నైనను మార్కొనుటకు సంసిద్ధుఁడై యున్నటులు కఠినములై కృత నిశ్చయములై యుండెను. ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—

"పాషా! నీపత్ని విశ్వాసఘాతిని యని నేఁజెప్పిన, ఏమందువు?"

పాషా క్షణమాత్ర మదరిపడి, ఇట్లు బదులాడెను.—

"ఏమనుటయు నసంగతము—తత్క్షణ మాచరింతును! బాస్ఫరసు జలములు సమీపముననే ప్రవహించుగదా—కాని ఇదియొక పరి హాసము గావలయు—ఇట్టి పరిహాసము కరము సంతాపకరము—నీవైతివికాని అన్యుఁడగునేని—"

"పాషా! పరిహాసము కాదు—పరిహాసమున కిది సమయము గాదు. నిజమాడితి—వలదు! వేచియుండుము—ఈసమయమున నే జెప్పినచొప్పున మెలంగవలయు! అట్లు మెలంగుదునని బాసయొన రింపుము! సర్వరహస్య ప్రచురణావసరము సుమా, ఇయ్యది!"

ఖలీలుని విపరీతాధికాధికారమున కోహటించి పాదుషా యట్లు సమయ మొనరింప, ఖలీలుఁ డిట్లుపలికెను.—

"పాషా! నేవెల్లడించువిషయములు విపరీతములు; భయంకరములు. ఐనను, శ్రవణమాత్ర జనితావేశమునఁ దీవ్రపడక, త్వదీయ విమల యశోభంగకరుండ నని భ్రమింపక, నిదానించి యాలింపుము. నీదు సోదరీపుత్రిక జులేఖాను ప్రేమింతునని యెఱుంగుదుగదా—నే నా కన్నియను దప్పక వివాహ మాడుదును. అట్టులే, ప్రేమార్ద్రిమగు నీ యాతిథ్య మింతకాలము సుఖంబుగ ననుభవించి, తుదకు విశ్వాస

ఘాతుకముగ, నింద్యముగ బ్రవర్తింతునని తలంపకుము. కలవరము వలదు !—నేను నీ పత్నీమందిరమునకుఁ బోవలయు ''

ముదుసలి పాషా కడు భయభ్రాంతుఁడై, ప్రూన్పడెను. ఆ మంద భాగ్యుఁడు కలగుండుపడిన చిత్తము బదిలపఱచికొని, అయ్యది కలయో నిక్కమో అరయుటకో యన ఫాలభాగమున జేయిచేర్చెను. అనంతర మా మాని హస్త మప్రయత్నముగ నస్త్రముపైఁ బోవ, "పాతకీ—విశ్వాసఘాతినీ !—ఇస్మిల్లా !" అని సాభిప్రాయముగ రోఁజుచు పండ్లు గొఱికెను.

"పాషా ! శాంతింపుము. గాథ యింకను జాల గలదు. నే నిపుడు ఇస్మిల్లా శయ్యాగారమునకుఁ బోయెదను. తొంటి యట్లు అమీనా నాకుఁ ద్రోవ చూపును. ఉచితమగు తావున నీవు డాగియుండి, ఇస్మిల్లా సహకారిణియగు నా దుష్టురాలు మగిడి వచ్చునంతనే పట్టి బంధింపుము—వధింపరాదు సుమా—నీవు సమయబద్ధుఁడవని ఎఱింగి తీవ్రాచార మొనరింపకుము. అనంతరము, నీవును ఇస్మిల్లా మందిరము జొచ్చి, వేగిరపాటున మా సమక్షమునకు రాక సముచితస్థలంబునఁ బొంచుండి, శ్రద్ధమెయి ఆలింపుము. నేఁ జీరువఱకు రారాదుసుమా! అట్లు సమయ మొనరింతువా ?"

దురంత సంతాపవిహ్వలుం డగు పాషా అట్లు మాటీయ, ఖలీలుఁడు తటాలున నిట్టు లనెను.—

"మాటాడకుము ! కాలిసవ్వడి అగుచున్నది—అమీనా కావలయు—ఆ తెర మఱుంగునకు రయమ్మునఁ బొమ్ము ! ఎఱుంగుదు గదా, నీవు మెలంగవలసిన తెఱంగు !"

పాషా యట్లు డాగినంతనే, అమీనా ప్రవేశించి, నిశ్చలాకృతి బొల్చియున్న ఖలీలుని గాంచి ఇట్టు లనెను—

"ఆర్యా ! నీవు పంచిన సమయమున కరుదెంచితిని. మోహనాంగి

యగు నా సాని నిన్నుఁ జూడ నిరీక్షించుచున్నది.''

ఖలీలుఁడు సహజ నిశ్చలస్వరంబునఁ ద్రోవ సూపుమని పలికి, ఆసంధాన కర్త్రి పిఱుంద బోయి ఇస్మిల్లా శయ్యాగారము బ్రవేశించెను. దాసి తోడనే వెనుదిరిగి వెడలినంతనే క్రోధఘూర్ణితచిత్తుఁడగు పాషాచే బంధింపఁబడెను.

శ్రేణియందలి అంత్యమందిరమున ప్రభురాణి, ఆ లావణ్యరాశి సముచితాలంకార విభూషితయై మృదులతల్పమున నొయ్యారముగ వ్రాలి యుండెను. భోగపరాయణ యగు నా కాంత మనోహరాకార మపూర్వవైభవముతో నలరారుచుండెను. ఆ మెఱుఁగుఁబోఁడి వినీల తరళ నయనములు మోహార్ణవమునఁ బరిభ్రమించుచుండెను. సుందర దిగంబర భుజములు హరిదంతసన్నిభములై, కపిలవర్ణరంజిత కుంతల నికరాచ్ఛాదితములై, మనోహరములై యొప్పారెను. సాధారణముగ కంఠమున కంటియుండు కంచుకము గ్రంథివీడిన కారణమున సధిక ప్రదర్శితోరు వక్షోజమున గూడ నామె నెఱికురులు వ్రాలియుండెను. ఆ మేల్బంతి, యనాచ్ఛాదితభుజములు దివ్యమణిమయ భూషణ విభూషితములై దర్శనీయములై యుండెను. ఆర్ద్రాధరోష్ఠము లోకింత విచ్చిన కారణమున నా కామిని హరిదంత భాసురదంతములు నిక్కముగ నపూర్వ శోభాయమానముగ నుండెను.

నిజహృదయాపహరణా క్రియాదక్షుఁ డగు ఖలీలుని గాంచినంతనే, ఆ జారిణి అమందానంద కందళితహృదయయై, భుజలతిక లల్లనఁ జాపి ఆ మోహనాంగు నాలింగన మొనరించెను. ఆ ధీరోదారస్వాంతుఁడు కొంతతడ వట్లు భామినీ భుజపంజరబద్ధుఁడై మిన్నకుండెను. పసిడి బిసకాండముల నీసడించు నా కామినీకరములు మృదులముగ, వెచ్చవెచ్చగఁ దాఁకుచున్నను, హిమదంతగోళ సన్నిభగురుతరవక్షోజము లుప్పొంగుచు దన పేరుటురము నొరయుచున్నను, ఆర్ద్రపల్లవా

ధరములు దను జుంబించుచున్నను, ఆ ధీరోదాత్తచిత్త మావంతయు నధీరము గాక నిశ్చలముగ నుండెను. ప్రభుపత్ని మనోహరనారీరూప ధారణమగు నొక భయంకర విషోరగమని ఆతఁ డెఱుంగు గదా.

ఆమె భుజబంధనమునుండి అల్లన విడిపించుకొనుచు నాతఁ డిట్టు లనెను—“ ప్రేయసీ! ఒక్కమాట!—అనంతరము నిరవధిక సౌఖ్యార్ణవ నిర్మగ్నులము కాఁగలము.”

“ఏమది? మోహనాంగా! మాటాడుము!” ప్రభుపత్ని స్వరము మందమై మోహోంచితమై యుండెను: తదావేశోజ్వాలాని మేష నయనము లా సుందరాంగుని వదనమున నాటిపోయెను.

“సుందరీ! రెండుదినములనుండియు మనము గలియఁ జాలమైతిమి. ఆ విషౌషధము ప్రయోగించు నవకాశము చిక్కెనా?”

“చిక్కెను! మోహనాంగా! నీకొఱకుఁ నధఃపతిత నగుచుంటిని! అహా! ఎంతటి మహాత్యాగ మొనరించుకొంటినో గమనింతువు గదా?”

ఖలీలుఁడు కాముకునివలె నా కాంతకరము వట్టి ఇట్టు లనెను—

“నీ ప్రవర్తనము నిక్కముగఁ బ్రశంసనీయము—కాని,ఆమాత్రలు సముచితముగ వినియోగ మాయెనా?”

పాపా—భర్తయని చెప్పుట దుర్భరము—నిన్నను నేఁడును నా యండనుండిన సమయమున షర్బతునం దామందు గలిపితి. కాని, ఆతఁ డా పానీయము ద్రావినను మార్పు జెందక ఎప్పటియట్టులనే యుండెను. ఐనను, ఈ సాయంకాల మాతని వదనము వెల్లవాఱినటు లాయెను.”

“సందేహ మేమి! చెప్పితిగదా, ఈమందు మందమందముగఁ బనిచేయుననియు, ఐనను తప్పక ప్రాణాంతకమనియు! కాని, మీాదు మిక్కిలి యగునపుడు, విచారింతుమేమో సుమా—”

"విచారమా!—ఎన్నటికి లేదు. నీవంటి నవమోహనాంగు బొందు వడయు భాగ్యము గాంచునప్పుడు వంతయేల! మఱియు, నా మగని యునికి నాకు దుస్సహముకాదా?—చాటుమాటులేక సర్వ కాల సర్వావస్థలందును బూర్తిగ నీదాననై యుందు సుముహూర్త మునకై తత్తరపడుచుంటిగదా? సొగసుకాఁడా! ఇఁక నత్యల్పదిన ములలో నీ యర్ధాంగినై, భవదీయ చిరతరదృఢబాహుడోలికాఖేలనా పారవశ్య మనుభవింతును! ఆహా! ఎంత సుఖము! ఎంతటి యానంద ము! ఓయీ మోహనాంగా! ఖలీల్! నన్ను నిరంతరము ప్రేమిం తువా?—ప్రేమింతునని యనుము. ఆహా! ఈజాలమేల? రమ్ము!— మదీయవక్షోజముల నాలింగన మొనరింపనిమ్ము! మనసార, మధుర ముగ, నవిరళముగ ముద్దాడనిమ్ము!—రమ్ము!—" "ఆ!—ఇదియేమి! ఏమి?—"

నిరుపమాన సౌందర్యరాశియగు నా జారిణి అనంగ శరదళిత హృదయయై, క్షణక్షణ ప్రవర్ధమాన మోహావేశమునఁ దన బాహు వులు జాపి, ఆ నవమోహనాకారు నాలింగన మొనరింపఁ దలంచెను. కాని, ప్రఫుల్లమై, సుప్రసన్నమై, మందహాస విరాజితమై యొప్పు ఖలీలుని వదన మాకస్మికముగ విపరీత భయాసహ్యానిరసనముల కధీన మాయెను. కావున, ఆ కులట దురంత భయవిస్మయాకులచిత్త యై "ఆ! ఇదియేమి! అని యఱచెను.

"ఓసీ! దుష్టాత్మా! నీసంగతి తెల్లమాయె! ఇఁక నీపాపిష్ఠిజీవ నము సరి! పాపా! దయచేయుము!"

ఖాలీలుఁ డట్లు గర్జించునంతనే, దల్లబనుపాపా ఒక్క విసురునఁ దలుపు తెఱచి విసవిస నరుదెంచి, తటిల్లతసన్నిభ కరవాలమున నిస్సిగ్గులాను ఖండింపనెంచి, తదవసరావేశమున నున్మాదునివలె నిట్టు లఱచెను.—"పాతకీ! మదీయ ప్రాణాపహరణ మొనరించు విషోరగ

మును సాకుచుంటినని ఎఱుంగనైతి!—"

పాషాను వారించి, ఖాలీలుఁ డిట్టు లనెను—

"పాషా! వలదు, వలదు! అట్టి కార్య మొనరించువారు న్యాయ శాఖాధికారులు, నీవు కాదు."

"ఐన నేమి! ఈ యధమాత్మ దారుణముగ వినమింపు—"

"లేదు! ఆమందు నిరపాయకరము! భవదీయ ప్రాణాపహరణ మొనరించు నౌషధము నే నొసంగుదునా?"

ఇస్మిల్డా యవస్థ దుస్సహముగ నుండెను. ఆ స్వైరిణి తల్పమున వ్రాలి, సుందరశిరోజముల నడుమ మనోహరముగఁ దోఁచు కోమల తరుణాంగుళములచే మోము గప్పి, చిచ్చువలె దహించు విపరీత దుఃఖము నడంపఁజాలక వెక్కి వెక్కి విలపింప, ఖలీలుఁడు కఠినముగ నిట్టు లనెను—

"జారిణీ! నీ జీవితము సహస్రాధిక దీర్ఘమైనను, నీ వాజన్మాంతము దుఃఖించినను, కన్నీరు మున్నీరై ప్రవహించినను, నీ వొనరించిన ఘోరతర దురాచారకళంకము తొలంగనేరదు. పాషా! నీ వాలింప వలసిన భయానక రహస్య మింకొకటి కలదు. అయ్యది అమానుష ము, అనిర్వచనీయము, హృదయవిదారకము, కడుంగడు దుస్సహము! చతుస్సముద్రముద్రిత మహాసామ్రాజ్య ప్రధాననగరమును విపరీత ముగఁ గలంచు నవిరళ నరమేధమునకుఁ గారణము,—ఈ దుష్టా త్మయె!"

తోడనే ప్రభుపత్ని కెవ్వున నఱచి, విద్యుద్జ్వలోద్వేలిత సాలభం జికవలె నిట్టనిలువుగ లేచి, తదవసర విపరీతావేశమున నయనములు మిఱుమిట్లు గొలుప, స్మృహదప్పి మూలచ్యుత కదళీస్తంభమువలె గుభాలున నేలఁ గూలెను. దత్తబను పాషా యన్ననో, అ య్యఘోర రహస్యము పిడుగువలె వీనుల బడినంతనే దురంతవికలస్వాంతుఁడై,

ఖడ్గము జారవిడిచి, మధుపానమత్తుని చందమునఁ దూలి గోడ నాశ్ర యించెను. ఖలీలుఁ డిట్టు లనెను——

"పాపా! నిన్ను జూడ నా చిత్తము నీరగుచున్నది. సుగుణాత్మ కుఁడవగు నీకు దాపరించిన ఈ ఘోరవిపత్తు దలంప హృదయము నిక్కముగ నార్ద్రీభూత మగుచున్నది. నీ వొక క్రూరవిషోరగమును బెంచితివి! ఈమె నిటనుండి తొలగింపవలయు!"

ఖలీలుఁడు తోడనే లేచి, ప్రభుపత్నీ మందిరాంతర నిగూఢమార్గ మును మఱుఁగుపఱచు మొగములు తెఱఁ దెఱచి, సదకునిఁ జీరి, సిద్దీ నిఁక పీడవచ్చునని పలికి, ఇస్మిల్లాను జూపి, ఇట్టు లాజ్ఞాపించెను—— "ఈ స్త్రీని తక్షణము గొంపోయి, రాజధానియందలి చెఱయం దుంచుడు, పొండు!"

తోడనే, సదకాదిభృత్యు లందఱు గలసి ఇస్మిల్లా యచేతనరూప మును పరస్పర సాహాయ్యమునఁ బట్టి, ఆ రహస్యమార్గముగుండ నారామము జేరిరి. అనంతరము ఖలీలుఁ డిట్టు లనెను——

"పాపా! మదాయత్తమగు నౌక వేచియున్నది. ఇస్మిల్లా అందె పోవును. అమీనాయును అందుఁ బోవుట వాంఛనీయము, కావున నీ వనుగ్రహించి అట్టు లాజ్ఞాపింపుము."

భయానక విపరీతసంఘటనములచే సగము ప్రాణ్పడిన పాపా మాటాడఁజాలక ఆవలకుఁ బోయెను. ఖలీలుఁడు నిట్టూర్పు విడిచి ఇట్టు లనెను——"అల్లాకు శతసహస్రవందనములు! స్వయంకృత కార్య భారము చక్కఁబడెను——కదీస్కారు డపాయమునుండి తొలంగెను—— నా జులేఖా యిఁక నిరంతరానంద మనుభవింపఁగలదు!"

౩౧

కాన్స్టాంటునగరము

ఖలీలుని పంపున వెడలిన దత్తబను పాషా అచిరకాలమునఁ దిరిగి వచ్చి, ఆసనమున మేను జేర్చి, దుర్భరచింతావిహ్వలుం డాయెను. ఖలీలుఁ డిట్టు లనెను—

పాషా! ఎట్టి సంకటసమయమున నైనను జలించి యెఱుంగని ధీరవరుండవు ఈ సమయమున నధీరుఁడ వగుట భావ్యమగునా? మనోహర మానవాకృతి దాల్చినది ఒక్క ఘోరపిశాచమని ఎఱుంగక వివాహమాడుట దురదృష్టము. ఐనను, ఇట్టి దుష్టాత్మతోఁ లంగెగదా యని సంతసింపవలదా?"

"కాని, ఇట్టి పాతకి మత్ప్రియభార్య యని ఇంతకాలము విశ్వసించియుంటినే—ఆహా! అంతయు నొక యపూర్వస్వప్నమువలెఁ దోఁచెడిని. మఱియు—"

"పాషా! గమనింపుము. నీగృహము జొచ్చి అతిథిసత్కారము గాంచుచు నాటాడుచుంటిని. ఇట్టి మిథ్యా ప్రవర్తనమునకుఁ గల సమాధానము జెప్పవలయు. ఆర్యా! రాజధానినంతయు దారుణముగఁ బీడించు నరమారణ రహస్యము కదీస్కారుఁడు ఎనిమిది దినములలో నరయవలయునని. పాదుషా కఠినముగ శాసించె గదా. తద్భయానకరహస్య విచ్ఛేద మొనరింపవలయునని సంకల్పించి ఇలు వీడినంతనే జూలియను లూకాసులు కాన్పించిరి వారు సెప్పిన కథ నాలించి, వారిని వెంబడించి, నీయంతిపురము రహస్యముగ బ్రవేశించితిని. తత్కథాశ్రవణమున నీపత్ని కులటయని వ్యక్తమాయెను. అంత నాచిత్తమున నొక అనుమానము ప్రసిద్ధమాయెను. మఱియు

మదీయచిత్తాపహారిణియగు జులేఖా యునికి కూడ నొక ప్రబల కారణము కావలయు. భవన్మందిర ప్రవేశమొనరించినంతనే నాయనుమానము దృఢతరమాయెను. నాఁడు గుల్నేరు లూకాసులను నొకజేర్చి నీవేగుచుండిన సమయమున, కరాళమృత్యువునుండి లూకాసును ఆయంగుళీయము రక్షించిన సమయమున—

" ఆహా! ఆముద్రిక!—ఇప్పుడైన యదార్థ—"

"పాషా! సర్వమెఱింగింతును. కాని, ముం దీసమాధాన మాలింపుము. ప్రథమ సాయంసమయమున నీవా తెఱంగున దప్పనసుండిన సమయమున, ఇస్మిల్డా నిజదూతికా ముఖమున నన్నాహ్వానించెను, ఆహ్వానించి, ననుగాంచినంతనే, మోహాతురంబున, ప్రసంగమునకు దొరకొనెను. అమీనా నాదు రూపురేఖల నభివర్ణించియుండును. నే నాదుష్టప్రణయము, దృణీకరించియు నీమందిరమున నుండఁగోరితిని. ఏమన, నీమందిరమున కరుదెంచుట దైవికమని భావించితి. ఆరేయి మల్లాటమ కథనేఁ జెప్ప, నీవమితానందమందితివి. అనంతరము నాగదిజొచ్చి, పరిశీలించి, కుడ్యాంతర రహస్యకవాటము దెఱచి, నీనిగూఢ మందిరమునందలి దారుమయ మాయాకవాటము గాంచి, సిద్దీని జూచి, రహస్యపథంబునఁబడి, ఈక్రీడా మందిరమునఁ గాలిడితి. నాతొల్లిటి యనుమానము మఱియు నధికమాయెను. కావున, భయానకరహస్యము జాడ వెలియగువఱకు నిందుండి పాటుపడవలయునని సంకల్పించి, నావైఖరి మార్చుకొంటి.. ఆముహూర్తము నుండియు లేని వలపుదాల్చి ఇస్మిల్డాతోడ సరసములాడఁ దొడంగితి. ఐనను, అనుమానమున కెడమీక తత్తత్కాలోచిత మాయోపాయములచే నామె బారినుండి తప్పించుకొనుచుంటిని. కథాంతమున నీకాంత యరుదెంచి తా నొక కథ నాలింపవలయునని వాంఛించెను. ధానునాయునికి దీర్ఘతరమాయెను.—అయ్యాదినాయుపాయమె. నేర్పు

మెయి నొక రేయి లూకాసును, మఱియొక రేయి జూలియనును ఇస్మిల్డా మందిరమున బ్రవేశపెట్టితిని. నావలెనే నామిత్రులు గూడ నాకామినికి వశంవదులు గాక, అనుమానాస్పదులును గాక సంచ రించిరి. దాన నాయనుమానము ధృవమని వ్యక్తమాయెను. ఇస్మిల్డా కేవలము జారిణియని తెల్లమగుట యొకటి. రెండవది,—ఆజారిణి తన గుట్టు అణుమాత్రము దెలియకుండవలయునని యెంచి, నిజక్రీడా మందిరాంతర్గతులగు యువకులు గర్వాతిరేకమున నోడ లెఱుంగక రహస్యము వెల్లడింతురని వెఱచి, దయారహితయై ఆమందభాగ్యు లను సిద్దీమస్రూ క్రూరకరవాలమున కెరసేయుచుండెను. వాఁడు తన వాతఁబడు ప్రతియువకుని నామొట్లు డిగ్గజేయుచుండెను.—"

"హా! తెలిసె! కాని, మస్రూవింతగ నంతరించుట—"

"నావలన.- ఆరామద్వారము తాళమునేఁ గై కొని ఆసాయమున వానిఁబట్టి బంధించితి. కాని, వాఁడు నాసేవకులం దప్పించుకొనెను. తుదకు మగుడబట్టువడి కారాగారబద్ధుఁడై యున్నవాఁడు. మఱి యొక విషయము నీవు గమనింపవలయు. గులాబీ పండుగ యనంత రము హెలీనాజిజీముల గాథ జెప్పియుంటిగదా. వారు మరణించిన విషయము గుఱించి అపుడు ప్రసంగమువచ్చెను. ఆముహూర్తమున నిస్మిల్డా హృదయావస్థ గుర్తించితి. ఐనను, సందేహ నివృత్తి కావల యునని యెంచి, మఱునాఁడు—బొస్వరసు విహారమునాఁడు—సమ యము జూచి ఆమెతోఁ బ్రసంగించి నిక్కమరసితి—కడుదారుణము! నిన్ను బొలియింపవలయునని సమకట్టెను! విసమని నమ్మించి ఏయ పాయము లేని మందొకటి నే నీయ అయ్యది పానీయమునఁ గలిపి నిన్ను ద్రావించెను. ఇఁక నామె దుష్టసంకల్పము స్పష్టము గదా. ఆపాతకిని దత్క్షణము బంధించియుందును, కాని, మస్రూకొఱకు వేచి యుంటి. భయావేశమున వాఁడు సర్వమొఱింగించును. వాఁడు

లేఁడేని, అవిరళమగు దారుణ నరమారణమునకు నిస్సిల్లా కారకు రాలను విషయము పూర్తిగ ఋజువు కానేరదు. కాని, దైవవశమున నాయాశయము పూర్తిగ నెఱవేఱెను. పాషా! యిఁక—"

ఆముహూర్తమున పాషా భటుఁడొకఁడు బిఱబిఱ నరుదెంచి, ఆతురస్వరంబున నిట్లనెను. "దేవా! రాజధానినుండి వార్త వచ్చెను. జనీజరీలు తిరుగబడి, పాదుషావారిని బంధించిరట— ప్రధానమంత్రి ఏలినవారికై నిరీక్షించుచున్నారట—"

నిశ్చల చిత్తుఁడగు ఖలీలుఁడు సహితము నెఱిగందెను. పాషా యిట్లు విలపించెను.—

"అల్లా! అల్లా! ఈవార్త కడు భయావహము! అరె! ఏఁడీ!— కానరాఁడేమి!—"

ఖలీలుఁడు మెఱుపువలె నదృశ్యుఁడగుటయే పాషా విస్మయమునకుఁ గారణము. భయంకరమగు జనీజరీ విప్లవము! బహుళ సమర్థుఁడగు ఖలీలు సంతర్థానము! పాషాకు మతిపోయెను. రాజదూత యంత రాజధానికి రావలయునని హెచ్చరింప, నాప్రభువు తన కుటిల భార్యా మందిరమునుండి వెలువడి, గ్రీకుయువకులను దర్శించెను. ఆ వీరులు కార్యమెఱింగినంతనే, పాషాతోఁ బోవుటకు సంసిద్ధులైరి. అపుడు నిశీథసమయము—పండ్రెండు గంటలాయెను: నిశ్చలముగ బరుండు తన పుత్రికలట్టి ఆసమయమున భంగపడరాదని ఆతఁడు వాంఛించుటచే, జూలియను లూకాసులు తమ ప్రియకాంతలతో ముచ్చటింపజాలరైరి. తోడనే, రాజదూత కొనివచ్చిన నౌక నారోహించి ఆ మువ్వురును వెడలిరి.

అంతవఱకు నేమియుఁ బలుకని భటుఁడు మార్గమధ్యమున నూతనోపద్రవము గుఱించి ఎఱింగించెను. తొంటి జనీజరీ విప్లవమునుండియు రాజామాత్యులా సైన్యమును విచ్ఛిన్న మొనరింపవలయుననియు

ఆ బలము హ్రస్వపఱుపవలయుననియు దలంచుచుండిరి. ఈ వార్త జనీజరీల క్యాంపులో తెలియవచ్చెను. తోడనే వార లేకగ్రీవముగ విప్లవ ధ్వజ మెత్తిరి. వారి నాయకుఁడగు 'అగా' వారింపనేరక నాయకత్వము వహించెను. అమ్మహాసేనావాహిని నాలుగైదు ముఖములఁ భయంకరముగ బాఱి పాదుషావారి దుర్గముముందు విడిసెను. సుల్తాను ధైర్యము వహించి నిజాంగరక్షకవ్రాతమునకు స్వయముగా నాయకత్వము దాల్చి విప్లవకారులను దాఁక గడంగెను. కాని, విశ్వాసబద్ధులై యుండవలసిన స్వీయసైనిక నికాయమే. ఘాతుకముగ ప్రభుభక్తి మఱచి విప్లవకారులను జేరుటచే నా మహనీయుఁడు పట్టువడి, అచటి కారాగారకోణమున బంధితుఁ డాయెను. అంతిపురంబున నడఁగి యుండు రాజకుమారుఁడు ముస్తఫాను వారంత నాహ్వానించిరి. తదాహ్వానము నాతఁడు గ్రహించి, మహారాజ్యాధిపత్యము లభించెనని కడు ముదమంది, సౌజన్యము దొలఁగి, నిజజనక నిక్షిప్తధనరాసులం దనవారిసలు వెంటగొనిదేఱ, క్రూర జనీజరీ సైన్యప్రకంపిత రంగస్థలమునకు రయమ్మునఁ బోయెను. తదవసరావేశమున వారు జయజయధ్వానము లొనరింప, నాముస్తఫా తురుష్క సార్వభౌమత్వము సగర్వముగఁ దాల్చెను. ముస్తఫా సేవకులు తాము తెచ్చిన ధనరాశి తోడనే అవిరళముగఁ బంచిరి: జనీజరీ లచటి మైదానములందుఁ జేరి మద్యపానాద్యనేక దుర్వ్యవసాయనంబుల నిమగ్నులైరి.

ఈలోన, జనీజరీకాల తరంగము భయంకరముగ విఱిగినంతనే, ప్రధానామాత్యుఁ డితర మంత్రులను గూడఁ జేరి, కర్తవ్య మాలోచింపుచుండ, సలీము పాదుషా పదభ్రష్టుఁడైన వార్త దారుణముగఁ దెలియవచ్చెను. ఆస్థానమున జ్యేష్ఠ రాజకుమారుఁడు ముస్తఫా ప్రతిష్ఠితుఁడాయెనని గూడ దెలిసెను. అమాత్యాది ఘనాధికారుల యవస్థ కడుంగడు సంకటముగనుండెను. ముస్తఫాచర్యను ఖండించి

తగు ప్రతిక్రియ : సలుపవలయునా? ‘లేక’ ఆమోదింపవలయునా?
రాజ్యపదచ్యుతుఁడైనను, తుదకు సలీమే విజయము గాంచనగును.
అట్టి యెడ వారు ముస్తఫా రాజత్వము నామోదించినచో, ఘోర
మరణమునకుఁ బాల్పడుదురు అట్టులగునని యెంచి, ముస్తఫా
పిశాచకృత్యము బ్రతిఘటింపఁ గడంగినచో, నొకవేళ నాతఁడే
జయించునేని, వారలకు ఘోరమరణము తప్పదు. మఱియుఁ రాజ
ధానియందలి ఇతర సైన్యము లేవంక దిరుగునో తెలియదాయెను.
ఆసైన్యములను శాసించిన, దల్తబను పాషా యొకఁడే శాసింప
వలయు. అన్యు లసమర్థులు కావుననే, రాజభటుఁ డొకఁడు పాషాను
గొని తేఱ రయంబునఁ బోయెను. ఆసమయమున రాజధాని స్థితి
యటు లుండెను.

భటుఁడు విరమించువఱకు నేమియు మాటాడక దల్తబను పాషా
నిశ్చలముగనుండెను. అనంతరమైనను ఆమహనీయుఁడేమియు బలుక
డాయెను. కొంత తడవాతఁడు చింతాపరుఁడై, రాజభటుఁ డాలింప
కుండ గ్రీకు యువజనశ్రవణమున స్వీయవిచారోదంతము నెఱుక పఱ
చెను. అనంతరాజధాని నంతయు సంక్షోభింపఁజేసిన దారుణ నర
మారణకర్త తనభార్యయే అనియు, ఆమెతోఁబాటు అమీనాయును
బంధింపఁబడెననియు జనీజరీ విప్లవసమాచార మాలించినంత నే ఖలీలుఁడు
మెఱుపువలె నదృశ్యుఁ డాయెననియు నాతఁడు తెల్పెను. గ్రీకుయువ
కులు సహజముగా విస్మయ భయాక్రాంతచిత్తులైరి. ఇంతదనుక విప
రీతమై, విస్మయజనకమై, కడు నిగూఢమై, దుర్గ్రాహ్యమై యుండిన
ఖలీలుని ప్రవర్తనము సువ్యక్తమాయెను. తమ మిత్రుని వివేచనా
ప్రాగల్భ్యము, కార్యదీక్ష, కార్యదక్షతయును నిరుపమానముగఁ గడు
బ్రశంసనీయముగ గాన్పించెను. నౌక అంతలో రేవు జొచ్చెను.
తోడనే దల్తబను పాషా నిజానుచరసమేతుఁడై ప్రధానామాత్య

మందిరమునకుఁ బ్రయాణమాయెను. బాటలన్నియు జనశూన్యములై యుండెను. క్రూరులగు జనీజరీలకు వెఱచి గృహస్థు లెల్లరుం దమ గృహములను భద్రముగ బిగించుకొని డాగియుండిరి. వా రట్లు పోవఁ బోవ, వజీరు మందిరము సమీపించెను. ఆయమాత్యశేఖరుని సైనికు లచట సాయుధులై అప్రమత్తులై తిరుగాడుచుండిరి. లెక్కలేని కర దీపికలును దీపరాజములును దేదీప్యమానముగ వెలుంగుచుండిన కార ణమున నాతావంతయు స్ఫుటముగఁ గాన్పించుచుండెను.

దత్తబను పాషాను గుర్తించినంతనే యచటి సైనికులు సముచిత వినయ గౌరవపురస్సరముగాఁ దమ ఆయుధములు బ్రదర్శించిరి. పాషాతోఁబాటు జూలియను లూకాసులు గూడ సింహద్వారము నతిక్రమించి యచటి తొలి మందిరమున నిలిచిపోయిరి. పాషా సూటిగాఁబోయి, అమాత్యాదితర ప్రముఖ నికరసంకీర్ణమగు సభా భవనము జొచ్చెను. మహత్తర కార్యాలోచనా నిమగ్నులై ఇతి కర్తవ్యతావిమూఢులై సంకటపడు నా సభాసదులకు పాషా రాక యెంతయు నానందదాయకముగనుండెను. ఆమహనీయునకు సముచి తాసనముం జూపి, అధ్యక్షత వహించిన వజీరు విషయ మెఱింగింప దొడంగెను.

"ఆర్యా! నలుబదివేల సంఖ్యగల జనీజరీలు దుర్గపరిసరములం గల మైదానముల నాక్రమించియున్నారు. ఇతర కాల్బలమును అశ్వ బలమును గూడ తమతో నేకీభవింతురను నిబ్బరమున వారింకను విజృంభింపక ప్రస్తుతము విడిసియున్నారు. మిత్రమా! ఇట్టి యెడ మనకుఁ గర్తవ్యమెద్దియో ఎఱింగింపుము."

తోడనే పాషా ఇట్లు బదులాడెను.—"ఆర్యవరా! కర్తవ్యము సువ్యక్తము. ఈముస్తఫా తన రాజత్వము నిలుపుకొనఁజాలఁడు. సమ్రాట్టగు తనజనకుని దారుణముగ భంగపఱచిన క్రూర సైనికా

హ్వానము బురస్కరించుకొని తత్క్షణము సింహాసనారోహణ మొనరింపఁ గడంగుట దుర్మార్గము, అమానుషమును గదా. కాన, నేనా కాపురుష ప్రయత్నముసకు సాయపడఁజాలను. ఇటులాచరించుటకడు నపాయకరమని ఎఱుంగుదును. జయాపజయము లితర రాజసైన్యావళిపై నాధారపడియుండు ఆసంఖ్య ఏఁబదివేలు—

"ప్రభువతంసమా! ఆసైన్యము నీయధీనము గదా!—"

"అమాత్యశేఖరా! అటులని విశ్వసించి నిబ్బరముగ నుండరాదు. ఈసమయమున నెట్లు—"

"మొన్ననే గదా నీవొక జనీజరీ విప్లవము నడఁచితివి!"

వజీరట్లు పలికినంతనే దల్తబను పాషా తనకా యవసరమున విజయ మొడగూర్చిన ఖాలీలుని దలంచి, ఆవీరుఁడిప్డు లేఁడు గదా యని విచారించి, నిట్టూర్పుపుచ్చి, ఇట్టు లనెను.—

"ఆర్యవరా! ఆసమయమున నేనను, అంతమున సైనికులు నన్ను బీడించిరి: సులేమాను మశీదు చెంత కదీస్కారుని ఛిన్నమస్తకము గాన్పించుదనని బాసయొనరించి, వారల నూఱడింపఁ గడఁగితి: కాని వాని శిర మచట గానరా దాయెను—సైనికులు తోడనే నన్ను జుట్టి ముట్టి వధింప సంసిద్ధులైరి.—"

ఆముహూర్తమున నొకరాజోద్యోగి సభాభవనద్వారము నుండి గుభాలునఁ బోఁద్రోచి, నూటిగఁబోయి వజీరుని జూచి సాష్టాంగమాచరించి ఇట్లు విన్నవించెను—"మహానీయా! చిత్తగింపుడు—ఇప్పుడే యొక వార్త తెలియవచ్చెను—"

"ఏమియో సత్వర మెఱింగింపుము."

"దేవా! బైరక్తరు పాషా యను ప్రసిద్ధయోధపుంగవుఁడు బల్గేరియా దేశమునందలి సైన్యములన్నింటి నాయత్తపఱచికొని రయంబున నరుదెంచువాఁడు."

తదవసర సంతోషాతిరేకమున గడ్డము సారించుచు వజీ రిట్లు లనెను.—"అల్లాకుఁ బదివేల వందనములు! బైరక్తరు పాషా స్వామి భక్తిపరాయణుఁడు. కొన్ని సంస్కరణములు ప్రవేశపెట్ట నెంచిన సలీముసుల్తాను దుర్మదాంధులగు జనీజరీ లెదిరించు నవకాశము లేకుండవలయునని ఎంచి స్వీయసైన్యసమేతముగా రావలయునని బైరక్తరు పాషాకు వర్తమానమంపెను. ఆమహనీయుఁ డిపుడే యచట నున్న మేలు గదా!"

"వజీరు మహాశయా! పాషా మజిలీలలో దిడయక పూటాపూటి నరుదెంచుచున్నాఁడు. సైన్యము డెబ్బదివేలు గలదు. అందలి లఘుసైన్యము లొక జాములో నగరము జేరఁగలవు."

రాజోద్యోగి అట్లు పలుక, దల్తబను పాషా ఇట్టు లనెను.—

"మిత్రులారా! మదీయ నిర్ణయము దైవ ప్రేరితముకావలయు. ఇఁక గాలహరణ మొనరింపక, మన సైన్యములు నిలిచియుండు నెలవున కరిగి ఈవిషయ మెఱింగింతు—సెలవిమ్ము."

పాషా యట్లు పలికి, జూలియను లూకాసులు గూడ నశ్వారూఢులై వెంట నరుదేఱ, దన హయమారోహించి, మనోవేగమునఁ బ్రయాణమాయెను.

పాషా సందేశపరిణామ మెటులుండునో యని తత్సమాగత సభికు లందఱు ననూనభయానుమానసంభరితస్వాంతులై నిరీక్షించుచుండిరి. అటుఁబొక గంటకాలము గడిచె సభాభవనమున లూకాసు ప్రత్యక్షమాయెను. ఆ వీరుఁడు తోడనే వజీరునకు సముచితసాష్టాంగ మాచరించి భయవినయము లుట్టిపడ విస్పష్టముగ నిట్టులనెను.—

"దేవా! దల్తబనుపాషా పంచిన సందేశ మెఱింగింతు, చిత్తగింపుఁడు. ఆశ్వికదళము పాషా ముఖంబున విషయమాలించినంతనే" విశ్వసనీయుఁడగు బైరక్తరు పాషాయరుదెంచువఱకు జనీజరీల గూడక

తాటస్థ్యము వహించి యుందురనియు, ఆతని నాయకత్వము నామో దింతుమనియు సమయ మొనరించిరి. నిదర్శనపూర్వకముగా దల్తబను పాషా ఈ యుంగర మంపెను—చిత్తగింపుఁడు.”

గ్రీకు యువకుఁ డట్లు పలికి యొసంగిన ముద్రిక నందుకొని, పరి శీలించి, దల్తబనుపాషా అంపినదే యని గ్రహించి, సంతసించి వజీ రాతని నుద్దేశించి “నీ నామధేయ మెద్ది?” యని ప్రశ్నింప గ్రీకు యువకుఁడు సవినయముగ నిట్లు బదులాడెను.

“దేవా! నన్ను ‘లూకాసు వాసిలో’ యని పిలుతురు. నేనొక జమీందారు పుత్రుఁడను. నా జనకుఁ డాల్బేనియాయందు జీవించు వాఁడు.”

“ఔనౌను. ఈ నామధేయుఁడు రాజభక్తుఁడని వినియుందుము. వసీలో! లెమ్ము. నిన్ని ప్రసిద్ధ రాజాస్థానమున ద్విభాషిగా నియో గించితి.”

వజీరు పలుకులు వీనులఁ బడినంతనే లూకాను ప్రమాన్పడెను. తన కట్టి మహాగౌరవ మలవడునని ఆతఁడు కలనైనఁ దలంపలేదు. తదుద్యోగ మసాధారణ మైనదగుటచే, నచటి రాజోద్యోగు లాతని నెంతయు నభినందించిరి. ఆ ముహూర్తముననే జూలియను అరు దెంచి, సవినయముగ వజీరునకు సాష్టాంగ మాచరించి, ఆశ్వికదళ మువలెనే కాల్బలమును ఫిరంగిదళమునుగూడ బైరక్తరు పాషానాయ కత్వము నామోదించిరని తెలియఁబఱచెను. తన మిత్రుని వలె నాతఁడును నిదర్శనముం బ్రదర్శింప, ప్రధానామాత్యుఁ డమందా నంద కంపితహృదయుఁ డాయెను. అనంతరమా యువకుని నామధే యము బ్రశ్నింప నాతఁ డిట్లు విన్నవించెను—

“నన్ను జూలియను మెలీడాయని పిలుతురు: ధనవంతుఁడగు నొక వర్తకుని కుమారుఁడను: మేము ‘లెమ్నాసు’ దీవియం దుండు

వారము."

"ఔనౌను. నీ జనకుఁడు ధనవంతుఁడనియు, యోగ్యుఁడనియు విని యుందుము. మెలీడా! శుభవార్త దెచ్చితివి—నిన్ని యాస్థానమున రెండవ ద్విభాషిగా నియోగించితి."

తన మిత్రుఁడగు లూకాసువలె నాతఁడును ఆసందపరవశుఁడాయెను. లూకాసును, ఇతర రాజోద్యోగులును ఏకకంఠమున నాయదృష్టవంతు నభినందించు నవసరమున, ఫిరంగిబండ్ల ధనధనధ్వానములును, ఆశ్వికదళరింఖానినాదములును, పదాతుల దడదడలును, ఇతరసైనికారవంబులును విస్పష్టముగ వినవచ్చెను. స్వీయసంరక్షకసేనాముఖంబున దల్తబను పాషా యరుదెంచుచుండెనని వజీరాదులకు వ్యక్తమాయెను.

౩౨

మహమ్మదు సుల్తాను

వివిధఘటనాసంఘటితమగు నీరేయి మన కథాంతరపాత్రలకేగాక తురుష్కసామ్రాజ్యనగరవాసులకుఁగూడఁ బ్రసిద్ధము. సూర్యోదయమైనంతనే రాజధాని వివిధప్రవాదసంక్షుభితమాయెను. క్రమముగా యథార్థస్థితి తెలియవచ్చెను.

కాన్స్టాంటునగరము రెండు యుద్ధశిబిరముల కాలవాలమాయెను. దుర్గపరిసరము జనీజరీసైన్యసంకీర్ణము. హతభాగ్యుఁడగు సలీము సుల్తాను నిజదుర్గాంతర బాహ్యమందిరమున బంధితుఁడై యుండెను. ఆభయంకరసైనికులుతాము సృష్టించిన ముస్తఫా రాజత్వమునిలుప

పలుకునని దృఢనిశ్చితులై, అప్రమత్తులై యుండిరి. ఏఁబది వేలసంఖ్య
గల ఇతర సైన్యములు బైరక్తరుపాషా యరుదెంచువఱకు నగరశాంతి
భంగపడకుండ కాపాడుదుమని యొడఁబడి, తాత్కాలికముగ దల్త
బనుపాషా నాయకత్వమున వజీరు భవనము చుట్టు విడిసియుండిరి.
వారు సింహాసనచ్యుతుడైన సలీము పక్షముగాని, జనీజరీ సేనాపరి
కల్పితచక్రవర్తియగు ముస్తఫాపక్షముగాని వహింపక, ఔదాసీ
న్యము వహించి, ఈలోన నమాత్యాదిపూర్వరాజక్షేమంకరుల కే
యుపాయము వొరయకుండ గావలియుండుటకు సంసిద్ధులైయుండిరి.
జనీజరీనాయకుఁడగు ఆగాకుఁ దమ నిశ్చితాభిప్రాయము వారు తెలి
యఁబఱచిరి. ఆసైన్యములు తప్పక తమతో నేకీభవించునని విశ్వ
సించియుండిన జనీజరీల హృదయమంతఁ గొంతకంపించెను. ఐనను,
ఆసైనికులు తీవ్రపడి వారిం దమదెస ద్రిప్పుకొనునెపంబున వానిని
దాఁకక, సహనము వహించి యిన్నకుండిరి. ఏమన, దల్తబను పాషా
సాధారణవ్యాపారముల జడుఁడయ్యు, రణవ్యాపారపారంగతుండగు
టచే సముచితసన్నాహము లతిరయంబున నొనరించి, అప్రమత్తుఁడై
యుండెను. నిజప్రతిభావిశేషంబున నావీరవరుఁడు వజీరు భవనమును
దుర్గప్రాయముగ, వైరిజనదుర్భేద్యముగ నొనరించెను. ఆనాయ
కుఁడు బయలుప్రదేశముల నాక్రమించి, వీధిమొగలందు శతఘ్నులు
నిలిపి, సముచితవ్యూహము బన్ని సహస్రనయనములతోఁ గావలి
యుండెను.

ఉదయసమయమున బరిస్థితు లటులుండెను. ఇఁక ననంత సేనా
ముఖంబున నరుదెంచు బైరక్తరుపాషా ఎటు లాచరించునో యెఱుం
గక, పలువురు పలువిధము లాడఁదొడంగిరి. సలీముపాదుషా రెండు
మూడువారముల క్రిందట నంపిన ఆజ్ఞననుసరించియే ఆపాషా యరు
దెంచువాఁడని ఎవ్వ రెఱుంగరు. ఆరహస్యము వజీరొక్కఁడే ఎఱుం

గును. బైరక్తరుపాషా సలీము పక్షపాతియని కొందఱును, అట్లు కాన్పించినను నమ్మరాదని కొందఱును, అతఁడు తప్పక ముస్తఫా రాజత్వ మామోదించునని మఱికొందఱును ఊహించిరి. మూడవ యూహయే సమంజసముగఁ గాన్పించెను. ఏమన, బలవంతులును మూర్ఖచిత్తులును నగు జనీజరీలు సలీమును సింహాసనభ్రష్టు నొనరించి ముస్తఫాను అందు నిలిపి ఆతని రాజత్వము సుస్థిరమొనరింపఁ జలము వహించియుండిరిగదా. మఱియు నితరసైన్యములు బైరక్తరుపాషా నాయకత్వ మామోదించి మెలంగుటకు సిద్ధముగనుండెను. ఇట్టి సంకటసమయమున నాపాషా జనీజరీపక్ష మవలంబించెనేని, రక్తపాతము లేకుండ కార్యము సుళువుగాఁ జక్కఁబడును.

మధ్యాహ్నమగుసరికి బైరక్తరుపాషా లఘుసైన్యములు రాజధాని ప్రాకారముల క్రింద గోచరించెను. మఱిరెండుగంటలలో నా మహాసేనావాహిని అంతయు దృగ్గోచరమాయెను. ముం దేమగునో యని పురజనులెల్లరు మిక్కిలి తహతహలాడిరి. జనీజరీ సేనానాయకుఁడగు ఆగా ఒకదూతను జీరి బైరక్తరుపాషాకు సందేశమంపెను. నగరపరిస్థితుల నెఱుకపఱచి, ముస్తఫా రాజత్వ మామోదింపవలయునని అర్థించి, ప్రధానామాత్యపదవి వహించి సామ్రాజ్యము శాసింపవలయునని పాషాను ఆగా కోరెను. ఆసమయముననే వజీరు మంత్రివర్గములో నొక్కని బైరక్తరుపాషాకడ కంపెను. ఆమహానీయుఁడు జనీజరీల దూతను గాంచినంతనే కుపితుఁడై, గర్హితుఁడగు ముస్తఫాను దొలగించి, సలీమును బునఃప్రతిష్ఠు నొనరింపవలయునని కఠినముగఁ బ్రతిసందేశ మంపెను. వజీరు దూతకు సుస్వాగత మొసంగి తా నెన్నటికిని సలీము పక్షపాతినేయని ఆతఁ డెఱింగించెను. ఆదూత దల్తబనుపాషాకు ఒక జాబు కొనివచ్చెను. అందు ఖాలీలుని నామాక్షరములు కాన్పించినంతనే, ఆప్రభు వానందకంపిత

హృదయుఁడై, తత్తరంబున విప్పి ఇట్లు చదువుకొనెను.

"ప్రియమిత్రమా! నీప్రవర్తన మెంతయు శ్లాఘనీయము. నేను బైరక్తరుపాషా శిబిరమున నుంటినని ఈలేఖవలనఁ దెల్లమగును. సలీముపాదుషా విజయుఁడు గావలయు. దృఢతమవిశ్వాసబద్ధుండవై శక్తివంచన లేకుండ కృషిసల్పుము: శుభము తప్పక ప్రాపించును. ఉదారహృదయా! నేనొనరింపవలసినకార్య మొనరించి కృతకృత్యుఁడఁ గాఁగలను.

భవదీయ ప్రియమిత్రుఁడు,
ఖలీలుఁడు".

గుణగరిష్ఠుఁడగు ఖలీలుఁడు క్షేమముగనుండెనని తెలిసినంతనే పాషా మిక్కిలి సంతసించెను. అందనుక నాయపూర్వపూరుషున కెట్టి యపాయము వాటిల్లెనో యని ఆతఁ డెంతయుఁ దల్లడిల్లుచుండెను. బైరక్తరుపాషా సందేశముతోడనే ప్రచురింపఁబడెను. దల్తబను పాషా వేయిప్రతులు దీయించి, తన యధీనమునసుండు ప్రతి నాయకున కొకటి అందఁజేసెను. ఆ యా నాయకు లాసందేశము దమ సైనికులకు మ్రోలఁ జదివి వినిపించిరి. తోడనే అమ్మహాసేనావాహిని రోదసీకుహర మదరునట్టు లేకస్వరమున "సలీముపాదుషాకు జే!" యని ఘోషించెను. వివిధసైనిక నికాయములను శాసించు ప్రధాన నాయకులు దల్తబనుపాషా ఆజ్ఞ కెదురాడక మెలంగుదుమని తదవస రోచితోత్సాహాతమకమున సమయ మొనరించిరి.

కాని, తత్ప్రసిద్ధదినాంతమున, రాజ్యభ్రష్టుఁడైన సలీముపాదుషా వధ్యుఁడాయెనని దారుణముగఁ దెలియవచ్చెను. కుమారుఁడగు ముస్తఫా ప్రోత్సాహమునఁ గ్రూరాత్ములగు జనిజరీలు మదిరము తలకెక్క, నటు లాచరించిరట! నిజముగునా? సలీము విగతజీవుఁ డాయెనని జనిజరీలే ప్రకటించుచుండుటచే ననుమానమున కెడము

లేకుండెను. తోడనే నగరమున హాహాకారము లుదయించెను. స్వామిభక్తిపరాయణులగు సైనికు లా యమానుషకృత్యము సైప జాలక నితాంతక్రోధప్రకంపితులై, బైరక్తరుపాషా యరుదేఱువఱకు దాళఁజాలక, తామే జనీజరీలను దాఁకవలయునని తదవసరావేశమునఁ దత్తరపడిరి. వజీరునాజ్ఞవడసి దల్తబనుపాషా తోడనే రణాభిముఖుఁ డాయెను.

జనీజరీలు సముచితసన్నాహము లొనరించికొనియే యుండిరి. వారు దుర్గమునందును నౌకాశ్రయమునందును తదితరస్థలములను నుండు బలిష్ఠశతఘ్నుల నాయత్తమొనరించుటయేగాక మఱికొంత సైన్యముగూడ సమకూర్చుకొని అధికతరబలవంతులై యుండిరి. వారి సంఖ్య ఇపు డేఁబదివేలాయెను.

సూర్యాస్తమసమయమున యుద్ధము భయంకరముగఁ బ్రారంభ మాయెను. నిరంతరము గలకలలాడు రాజధాని దారుణావిరళ నర మారణమున కాలవాలమాయెను. భయంకరజలధరంబు లన్నియు నొక్కచోఁ బ్రోవైనట్లు తెడ తెరిపిలేక గర్జించు శతఘ్నిరవంబులచే నగరము ఘూర్ణిల్లఁజొచ్చెను. దల్తబనుపాషా నిజసమరకౌశలముచ్చు పడ శక్తినంచనలేకుండ పాటుపడెను. రాజభక్తియుతులగు సైనికులు భయమెఱుంగక దీక్షమెయిఁ బోరాడిరి. కాని, జనీజరీలు బలసాహ సంబులు మఱియు బ్రశంసనీయముగనుండెను. వారియవస్థ కడు నపాయకరముగనుండెను. అపజయము ప్రాప్తించునేని, తమకు మరణమే శరణ్యముగాని, తా మొనరించిన రాక్షసకృత్యమునకు వేఱుపరిహారములేదని వా రెఱింగియుండిరి. ఆకారణమున నాసైని కులు ప్రాణములపై నాసవీడి హోరాహోరి పోరాడిరి. దల్తబను మూఁడుసారులు వెనుదిరుగవలసినవాఁడాయెను. ఇంకను ఆతావున నిలిచియుండుట అతిసాహసము, కేవల మవివేకమని యెంచి ఆమహా

నీయుఁ డాహావరంగమునుండి మఱలినుండిన సమయమున బైరక్తరు పాషా సైన్యము లరుదెంచెను.

తోడనే డీలువడిన రాజసైన్యములు నూతనోత్సాహము వహించి పోరాటమునకు దొరకొనెను. విప్లవకారులగు జనీజరీలు అనంతరిపుసేనా పరివృతులై అవిరళశస్త్రాస్త్రములకు గుఱియైరి. బైరక్తరు పాషావృద్ధుడయ్యు భీమబలుండై విజృంభించెను. వీరుఁడగు ఖాలీలుఁ డాతని పార్శ్వమునుండి రిపుజనభయంకరుండై వెలింగెను. దల్తబను పాషా గ్రీకుయువజన మధ్యస్థుఁడై వేటొక తావున వైరిజనకాంతారమును దహింపఁ జేయఁ దొడంగెను.—"సలీము మరణమునకు బ్రతిక్రియ యగుగాక!"—"సింహాసనమాక్రమించిన దుష్టాత్ముఁడు—ముస్తఫా మరణించుగాక!"

"మహమ్మదు పాదుషా చిరతరాయురారోగ్యభాగ్య మనుభవించుగాక!"—అట్లు బైరక్తరు పాషాసైన్యముల, జెలఁగెడు నిరంతర ధ్వానములకు నట్టులే దల్తబను పాషా సైన్యమునందుఁ బ్రతిధ్వనులు వెలువడెను.

సమరమా తీరున సంకులముగ జరుగుచుండెను. నిశీథసమయమున బైరక్తరు పాషా నిజప్రత్యేకసైన్యపరివృతుఁడై తద్రంగము నుండి తొలంగి, నిరోధింపఁ గడంగు వైరులఁ జెక్కాడిఁ రాజాంతః పురము జొచ్చి, పితృఘాతుకుఁడగు ముస్తఫానుగాంచెను. ఆదౌర్భాగ్యుఁడు బైరక్తరు పాషాను జూచినంతనే భయవిహ్వలుఁడై, స్వీయ సంరక్షణార్థమా ధీరవరుని చరణముల నాశ్రయించెను. పాషా క్రోధఘూర్ణమానమానసంబున నిట్లు గర్జించెను.—

"ఓరి తులువా! పితృఘాతుకుఁడా! రాజద్రోహీ! దేశద్రోహీ! నినుబోలుపాపాత్ముఁడు తగిన ఫల మనుభవింపక మనఁజాలఁడు!"

ముస్తఫా యిరువదియాఱేండ్ల యువకుఁడు. రాజ్యమాసించి తన

జనకుని మరణమున కొడఁబడెనే గాని, ఆతఁడు పౌరుషమెఱింగిన వీరుఁడు కాఁడు. ఎట్లులైనఁ దన ప్రాణము నిలుపుకొననెంచి మోఁకరించి దీనాతిదీనస్వరమునఁ బ్రార్థించెను. పాషా యిట్లు గర్జించెను.—

"ఓరీ! నీనేరము సైరింపరాదు. సైరింతుమేని విప్లవమును, చౌర్యమును, పితృఘాతమును ప్రోత్సహించుటయగు—సైనికులారా! చూచెద రేల?"

తోడనే పదిపండ్రెండు ఖడ్గము లొక్కసారి మెఱసి, ముస్తఫా దేహము ఛేదించెను. తత్క్షణము "మహమ్మదు సుల్తానుకు జే" యను ధ్వనులచే నా యంతిపురంబంతయుఁ బ్రతిధ్వనించెను.

ఈలోన తండోపతండములుగఁ బైకొను వైరిచమూనివహంబుల కోహటించి జనీజరీలు దారుణసంకల్పధురీణులై, కడు విశాలమగు మందుగుండుగిడ్డంగిచుట్టుం జేరి ఉత్తమశతఘ్నీసాహాయ్యంబున రాజ సేనలను భస్మీభూత మొనరించుచున్నారని బైరక్తరు పాషాకుఁ దెలియవచ్చెను. ఆ వీరవరుఁడు తోడనే అటు బోయెను. దయ్యముల వలెఁ బోరాడు జనీజరీల నాస్థలమునుండి మఱల్పవలయునని దల్తబను పాషా కడుంగడు ప్రయత్నించుచుండెను గాని, నిరర్థకమాయెను. జూలియను లూకాసులు పాషా చెంతనే యుండి నిరుపమాన ధైర్యస్థైర్యములతోఁ బోరాడుచుండిరి. కాని జనీజరీల బలసంకల్పము లమోఘములుగ నుండెను: తాము సృష్టించిన ముస్తఫా తెగటారెనని తెలియ వచ్చినను జలింపక, ద్విగుణీకృతబలస్థైర్యములతో శత్రుసంహార మొనరింపఁ దొడంగిరి.

జనీజరీ వ్యూహము ఛేదింపవలయునని బైరక్తరు పాషా ప్రయత్నించెను. మందు గిడ్డంగి ముందఱ బాలచంద్రాకృతి ముువ్వరుస లేర్పడి వారు నిర్వక్రపరాక్రమము బ్రదర్శింపుచుండిరి. సముద్రతరంగములవలెఁ బఱతెంచు బైరక్తరుసైన్యముల నావంతయు సరకు

సేయక జనీజరీ లచలాకృతి దాల్చి నిలిచి ప్రచండరిపుజనోచితస్వాగత మొసంగిరి. పాషా మహావీరుఁడయ్యు, మఱల వలసినవాఁ డాయెను. ఈలోన, ఖలీలుఁ డొక సేనాముఖంబున బాఱి వైరులంజుట్టి తత్సేనా పార్శ్వము నాకస్మికముగ భేదింపవలయునని ప్రయత్నించెను. ఆ ప్రయత్నమును వ్యర్థమాయెను.

దల్తబను పాషా బైరక్తరు పాషా చెంతకరుదెంచి తామిఁక జయము గాంచుట కల్లయని దైన్యముగఁ బలికెను. బైరక్తరుగూడ నా విషయమెఱింగియే యుండెను. ఐనను, ఆ ధీరోదాత్తచిత్తుఁడు విహ్వాలింపక, ఇట్టులనెను.—"ఆర్యా! మన దురవస్థ విస్పష్టము. ఐన నేమి?—ఒక ఉపాయ మాలోచించితి. నీవు సత్వరమేగి మందు గుండు గిడ్డంగి చెంతనుండు మన సైన్యములను స్థలాంతరమునకు భద్రముగఁ దఱలింపుము. ఆలసింపకుము.—మహమ్మదుతోడు— మదాజ్ఞానుసారము మెలంగుము—పొమ్ము!"

నిజసైన్య సమేతుఁడై దవ్వునకుఁ బోవలయునని ఖాలీలునకుఁ గూడ నాపాషా వర్తమానమంపెను. అనంతర మావీరవరుఁడు తన యిచ్చకువచ్చు నైదువందల ఆశ్వికదళమును మాత్రము దన చెంత నుంచుకొని తక్కుంగల రాణువ నవ్వలకంపివైచెను. బైరక్తరు పాషా అభిప్రాయమేమి కావలయును?

తదల్పసేనా ముఖంబున నా మహావీరుఁడు వాయువేగమునఁ బాఱి, నిశాచరసన్నిభులగు జనీజరీలను దాఁకఁ గడంగెను! ఫిరంగి గుండ్లు సంతతధారా పాతముగ గుఱియుచుండెను; సైనికులు క్రమముగా తారున మరణించుచుండిరి; తుపాకి గుండ్లు బైరక్తరు పాషా చుట్టును జివ్వు జివ్వునఁ బాఱుచుండెను. ఐన నా వీరాగ్రేసరుఁ డించుకేనియు జలింపక, శరవేగమున బోఁదొడంగెను. హతశేషు లగు సైనికులు గూడ దత్సమాన ధైర్యముతోఁ బాఱిరి.

బైరక్తరు పాషా అంత సింహనాద మొనరించి, మహానగమును భేదించు పిడుగువలె మొదటి జనీజరీ శ్రేణింజించి, ఉన్మాదునివలె నింకను బోఁదొడంగెను. రాజభక్త్యావేశముననో, లేక, తన స్వామి ధైర్యస్థైర్యములు దనకు నలవడుటచేతనో—ఆతని వారువముగూడ నిశ్చలతీవ్రగమనము వీడకుండెను. రాజ సైనికులు పెక్కండ్రు మల మల మాఁడి మ్రగ్గుచున్నను, సజీవులు మాత్రము విపరీతావేశమునఁ జేయఁగల శత్రుసంహార మొనరింపుచు దమ నాయకుననుగమించిరి. సముత్తుంగ తురంగారూఢుడై, జరామరణ రహిత దివ్యపురుష సన్నిభముగ గండు మీఱి అనుక్షణ మొక పదిమంది జనీజరీలను గూల్చు నామహావీరుని బలధైర్యసాహసములు కేవల మనన్యసాధారణముగ నుండెను. జనీజరీల రెండవశ్రేణియు విచ్ఛిన్నమాయెను. భయంకరశత్రు జనమధ్యమున స్వైరవిహార మొనరించు నావీరవరుఁడు తేజోమయుఁడై దుర్నిరీక్ష్యుఁడై, అప్రతిహత దండధర సన్నిభుడై దీపించెను. సమున్నత గంభీరాకారము, రక్తానల సన్నిభనయనములు, భయంకర మానవరుధిరార్ద్రవస్త్రములు, నిశ్చలతటిల్లత సమానకరవాలమును జనీజరీల నధీరుల నొనరించెను. అంత తృతీయశ్రేణి గూడ విచ్ఛిన్నమాయెను. గిడ్డంగి సమీపమాయెను.

గిడ్డంగి సమీపించినంతనే పాషా తన యశ్వమును నిలిపి, పుడమికి లంఘించుచు నాతావునఁ గాఁపుండు జనీజరీని ఒక్కవ్రేటున ఖండించి, చేఁజిక్కిన ఫిరంగి గుండు గట్టిగబట్టి, వైచియున్న ద్వారమునఁ దన బలిమి కొలది విసరెను. తత్కవాట మయోమయ మయ్యు, భూరిధ్వానమున వివృతమాయెను. అంత నామహావీరుఁడు సింహనాద మొనరించి, అచ్చటి సైనికులెల్లరు నాలించునట్లు ‘మహామ్మదు సుల్తానుకు జే,! యని అఱచి, నిర్భయముగ నాగిడ్డంగి బ్రవే

శించెను! ఆహా! ఆమహానీయుని సంకల్పమేమి కావలయు?

పాషా యందుఁ బ్రవేశించి ఒక్కనిముసమాయెను. జనీజరీలు దురంత విస్మయభయాకులచిత్తులై చూచుచునే యుండిరి. అంతలో నెంతటి ఘోరము! పదివేల ఫిరంగు లొక్కసారి మ్రోఁగినట్లు, ప్రళయకాల మాసన్నమైనటు లొక మహానినదము విననాయెను. బహుక్రోశ విస్తీర్ణమగు నామహానగరము భయంకర భూకంపముననో యన దారుణముగఁ బ్రకంపించెను. ఆక్షణమ పెనుమంట యొండు రయంబున మింటికెగయు, ననంతాకాశము నిరవకాశమాయెను. అన్యసాధనాసాధ్యమగు నాగిడ్డంగితోడనే తుత్తునియలాయెను. ఆహా! ఆభయానక దృశ్యము వర్ణనాతీతము! యుగాంత ప్రళయావసర భయంకర నిర్ఘాతనిర్ఘోషమున సమున్నతపర్వత ప్రాయము గ మిన్నంటు నామహాజ్వాలయందు రూపుసెడిన మానవాకృతులు వేన వేలు గోచరించెను. ఇరువదివేలు జనీజరీలా తెఱంగున నొక్క ముహూర్తమున నశించిరి!

ప్రదేశమంతయు గొన్నినిమిషములు కడుభయంకరముగఁ బ్రశాంతమాయెను. నిజామేయబలధైర్యస్థైర్యసమంచిత రాజభక్తికి సాక్షీభూతముగ నైరక్తరుపాషా వీరస్వర్గము వడసెను. ఆతని ఐదు వందలసైనికులుగూడ నిరుపమానసాహసము బ్రదర్శించి మరణించి చిరతరయశోవిరాజితులైరి. బలవంతులగు జనీజరీలను జయించుట కయ్యదె తరుణోపాయము. తోడనే, దల్తబనుపాషా యొకవంకను, ఖలీలుఁ డొకవంకను రయంబునఁ దమ సైన్యముఖంబుల బయలు దేఱి మ్రిగిలిన విప్లవకారులను దాఁకఁబోయిరి. కాని, బలధైర్యము లుడిగిన ఆసైనికులు శస్త్రములువీడి, మోకరించి, క్షమాభిక్ష నర్థించిరి. అట్టికార్యమున పాషా నిమగ్నుఁడైయుండ, రాజదూతయొకఁ

డరుదెంచి, సవినయప్రణామ మాచరించి, ఇట్లు లనెను.—

"మహనీయా! మహమ్మదుపాదుషావారు నిన్నుఁ దమ సర్వ సైన్యాధిపతిగ నియమించిరి. మఱియు, భయాతిరేకమున సాయుధ విసర్జన మొనరించిన విప్లవకారులను క్షమింపవలయునని పాదుషా వారు నాముఖంబున నాజ్ఞాపించువారు. పాదుషావారు నిజామా త్యాది ప్రసిద్ధజనసంకీర్ణసభాభవనమున సింహాసన మారోహించు వారు. ఈలోన నగరమున శాంతి నెలకొల్పి నీవు తత్పాలన మొన రింపవలయు. మగుడ పాదుషావారి ఆజ్ఞ యగునంతనే, వారి దివ్య సముఖమునకు నీవరుదేఱవచ్చును."

అట్లు పలికి దూత వెడలినంతనే, జూలియను లూకాసులు, రాజ సన్మానముగాంచిన పాషాను అభినందించిరి. కాని, పాషా యొకతా వున నిలిచి ఆనందించుట కవకాశములేదు. అశ్వారూఢుఁడై విప్లవ కారుల శ్రేణులంటఁబాఱుచు వారి నాతఁడు గద్దించి రాజభక్తిపరా యణుల నొనరించెను. ఆతని గంభీరోపన్యాసము నాలించి జనీజరీ విప్లవకారులు చకితులైరి. నిరుపమానమగు నాపాషా వచోరచన ప్రావీణ్యము గాంచి గ్రీకుయువకులు కడు విస్మితులైరి. సమరశూరుఁ డగు నాతురుష్కప్రభువు తత్సంబంధకృత్యము లన్నిటియందు నఖండవిజ్ఞానము సహజముగఁ గలిగియుండెను.

హతశేషులగు జనీజరీలు చచ్చిన తమవారలకై కడు గుందుచు, తా మొనరించిన దౌష్ట్యము దలంచి పరితపించుచు దమతమసేనా నిలయములకుఁ బోయిరి. రాజభక్తిపరులై పోరాడిన సైనికులతో దల్లబనుపాషా క్రొత్తపటాలముల నేర్పఱచెను. ఆమహనీయుఁడు విధివిరామ మరయక దీక్షమెయి పాటుపడుటచే నాయాపనులన్నియు రెండుమూడుగంటలలోఁ బూర్తిఆయెను. నగరమున శాంతి సుప్రతి ష్ఠితమాయెను.

దల్లబనుపాషాకు అంతట చిత్తశాంతి కలుగ, తన సహచరులగు జూలియను లూకాసులను గాంచి యిట్టులనెను.—

మిత్రులారా! మీరిఁక మన ఆరామమందిరమునకుఁ బోయి, అత్యంత భయాతురమున వేచియుండు కాంతల కిచటి సమాచార మెఱింగింపుఁడు—కాని, ఖలీలుఁ డేమాయెను?"

తన మిత్రుఁ డేమాయెనో గ్రీకులుకూడ నెఱుంగరైరి. అపూర్వ మనోహరాకారుఁడు, అసహాయశూరుఁడు, స్వార్థరహితుఁడు, త్యాగ శీలుఁడు, అన్యజనాసాధ్యమేధాసంపన్నుఁడు, పురుషకుల ప్రదీపకుఁడు ఖలీలుఁ డేమాయెను? వారి యుత్సాహ మంతరించెను, హృద యము వికలమాయెను. అట్టి సమయమున, ఖలీలుని సేవకుఁడు సద కుఁడు గోచరించి సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి, సగౌరవముగ నిట్టు లనెను.—

"ప్రభువర్యులారా! నాస్వామి ఖలీలు మహాశయుల క్షేమసమా చారము దెలుపు వాఁడను. ప్రస్తుతము తన కార్యములందు నిమ గ్నుఁడై యున్నకారణమున దా నరుదేఁజాల నైతినని తెలుప మనెను."

ముకుళించిన పాషాహృదయము తోడనే వికసించెను. జూలి యను లూకాసులు గూడ నానందపరవశులైరి. వారాతావున నిఁక దడయఁజాలక పోయిరి. పాషా క్షేమసమాచార మాతని భార్యకును పుత్రికలకును దెలుపవలయును: తమ రాకకై కడు దత్తరంబున వేచి యుండు దమ మనోహారిణుల కానంద మొనగూర్చి, తామును ఆనం దింపవలయును: మఱియు, జనకుఁడగు కదీస్వారుఁడు మృత్యుముఖ మునుండి తొలంగి క్షేమముగ నుండెనని జులేఖాకు నివేదింపవల యును.

దల్లబనుపాషా రేయి యంతయు బహుకార్య నిమగ్నుఁడై

అప్రమత్తుఁడై యుండెను. సముచితసైనికజనపరివృతుఁడై యాతఁడు నగరవీధులందుఁ దిరుగాడి, వివిధసైనికనిలయములు దర్శించి, సామ్రాజ్యాంతర సకలసైనికనికాయముల సమక్షమునఁ జదువవలసిన ప్రకటనలు తయారుచేసి, పాదుషా వారి దూతమగుడ నెపుడేరుదెంచునో, తాను రాజసభాభవనమే ముహూర్తమునఁ బ్రవేశింపనగునో యని ఉవ్విళులూరుచుండెను.

మఱియొక విషయము గమనింపవలయు. క్రొత్తపాదుషావారిని దల్తబను పాషా ఎన్నఁడు గాంచి ఎఱుంగఁడు. కారణమేమన, పాదుషాపుత్రు లన్యుల కంటఁబడువారు కారు. అమాత్యాది ఉన్నత రాజోద్యోగులు సహితము వారినిఁ జూడఁజాలరు. అంతఃపురకామినీ జనంబుల వలె వారు నొక ప్రత్యేకమందిరమున నడంగి యుండుట నాఁటి తురుష్కసాంప్రదాయము. విద్యగఱపు గురువులు మాత్రము వారి నెఱుంగుదురు. ఆ కారణమునఁ గ్రొత్తసుల్తానును పాషా మున్నెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగఁడు.

ఉదయ మేడుగంట లైనంతనే రాజదూత అరుదెంచి, ఎనిమిది గంటలకుఁ బాదుషావారిని పాషా సందర్శింపవలయునని తెలిపి వెడలెను. పాషా ఆనందమునకు మేరలేదు. అతఁడు తోడనే స్నానాది కృత్యము లాచరించి, నిజాధికారలాంఛనవస్త్రధారణ మొనరించి, అంగరక్షకపరివృతుఁడై, అమితోత్సాహపూరితహృదయుఁడై రాజసభకుఁ బ్రయాణ మాయెను. తదంతర రాజోద్యోగి ఆ మేటి ప్రభువునకు సముచితస్వాగత మొసంగి, నవరత్నఖచితము సువర్ణకోశస్థమగు ఖడ్గము నొసంగి, పాషా అంగరక్షకుల నటనిలిపి, వివిధవస్తుసమృద్ధమై వైభవసమన్వితములై యొప్పు మందిరము లనేకము లాతని దాటించి, ఒక మందిరద్వారమున నిలిపి ఇట్లులనెను.—

“ప్రభువతంసమా! ఈ మందిరమున వేచియుండుము. పాదుషా

వారిపుడు దర్శన మొసంగుదురేమొ అరసివచ్చెదను.''

ఆ రాజోద్యోగి చూపిన మందిరమునందు దల్తబనుపాషా ప్రవేశించెను. జులేఖా త్రైరజా గుల్నేరులును, జూలియను లూకాసులును అందే సుఖోపవిష్టులై యుండిరి. వారిని గాంచినంతనే పాషా విస్మయానందపరవశుఁడై ఒక్కొకరిని గాఢాలింగన మొనరించి ప్రశ్నింపదా మేతెంచిన తెఱంగు వారెఱింగించిరి. సూర్యోదయము కాకమున్నె రాజభటుఁ డొకఁడు పాషా ఆరామమందిరమునకుఁ బోయి, దర్బారునందా ప్రభువు అమేయనూతనాధికారధుర్యుఁ డగు గావున రావలయునని ఆహ్వానించి ఆ యువతీయువకులను గొనివచ్చెను. వారా మందిరమున వేచియుండిరి.

ఆ సమాధానము ముగియునంతలోఁ దొంటి రాజోద్యోగి మగుడ నరుదెంచి సగౌరవముగ బ్రణామ మాచరించి పాదుషావారి సమక్షమునకు దయచేయుఁడని వారి నాహ్వానించెను. తోడనే జులేఖా త్రైరజా గుల్నేరులు తమ సుందరవదనములు తదుచిత వసనాచ్ఛాధితము లొనర్చిరి. ఐనను, పాలమీఁగడబోలు కడు సన్నని మేలు ముసుంగులం దడంగియు, నాయాననము లఘురూపగూపవై భవోపేతములై దివ్యనారీమణులను స్మరణకుఁ దెచ్చుచుండెను. ఆ కాంతారత్నముల వస్త్రధారణము గూడ గడుంగడు బ్రశంసనీయముగ నుండెను; పాషా కడు ముదమంది గర్వించి యుండఁదగును. నిజమనో కాంతల నా సమయమునఁ గాంచు జూలియను లూకాసుల యానందము నిరవధికము. ఖాలీలుఁ డచట నుండెనేని, జులేఖాను గాంచి ఆతఁడును విస్మయానందపరవశుఁడై యుండును.

అంత షారందఱు నా రాజోద్యోగిని వెంబడించి, అమూల్యవస్తుసంభరితమందిర శ్రేణు లతిక్రమించి, అందందుఁ బరిభ్రమించు సేవకబృంద మొనరించు ప్రణామము లందుకొని, క్రమముగాఁ గొల్వు

కూటము జొచ్చిరి.

అనంతమై, అపూర్వాలంకారవిరాజితమై, వైభవసమన్వితమై యొప్పు సభాభవనమున మహమ్మదుపాదుషా సమున్నతచారుతర సింహాసనారూఢుఁడై యుండెను. మంత్రిజనాదిప్రముఖులు తమ తమ తావుల నాసీనులై యుండిరి. సుల్తాను ధరించిన వస్త్రములును ఉష్ణీషమును కాంచనమయములై, వివిధమణిదీపితములై చారుతరంబులై యుండెను. సార్వభౌమశిరోవేష్టనమున కంటియున్న తురాయి యందలి వజ్రములు సముజ్జ్వలముగ మెఱయుచు, సహజతేజోమయ వదనము నధికతరభాసుర మొనరించెను. నాఁటి సాంప్రదాయము ననుసరించి, పాదుషా సుప్రసన్నుఁడై ప్రశంసించువఱకు సభాంతర్గతులు మోమెత్తి చూడరాదు. ఆకారణమున పాషా మొదలగు వార లవనతవదనులై, ఏగి, సింహాసనమున కిరువదియడుగులు దవ్వుగ నిలిచి సాష్టాంగమాచరించిరి. తోడనే, సుల్తా నిట్టులనెను—

"మిత్రులారా! లెండు! మనము కలియవలసినవిధంబిదికాదు!"

ఆహా! ఏమాస్వరము! పౌరుషమయము—మంజులము—అభిమానపూరితము—చిరపరిచితము! దల్తబను జూలియను లూకాసుల హృదయములును, తైరజా గుల్నేరుల హృదయములును పరవశము లాయెను. జులేఖా మాత్ర మాతెఱఁగునఁ బరవశాత్మ కాలేదా యని పాఠకులు ప్రశ్నింతురుగాక. ఆ కన్యాలలామ నిరుపమానంద ప్రకంపితహృదయయయ్యు, దన మిత్రులవలె విస్మయావేశమున ప్రమాన్పడకుండెను. తక్కుంగలవారు మోమెత్తి తిలకించునంతనే— ఎంతవిపరీతము!—స్వప్నముకాదు!—తమ చిరమిత్రుడు ఖాలీలుఁడే తురుష్కసామ్రాజ్యసింహాసనమున గోచరించెను!

నిండోలగముననుండిన మహమ్మదు సుల్తాను రయమ్మున సింహాసనముడిగ్గి, ఇంకను మోకరించియున్న తన మిత్రులను లేవదీయుటకై

వారినిడాసి, నిజహృదయాభిమాన మచ్చుపడఁ దనకర మొక్కాకరి కందిచ్చెను. తత్కరపీడనమున, దమప్రణయ మవిచ్ఛిన్నము, నవి రళమునని జులేఖాఎఱింగి, లోలోన సంతసించెను.

వనితలు పాదుషావారియెడఁ జూపవలసిన మర్యాద ననుసరించి తమ ముసుఁగులను బోఁద్రోచిరి. నిజమనోహారిణియగు జులేఖా యనాచ్ఛాదితవదనమును మహమ్మదుపాషా భావగర్భితముగఁ దిల కింప నామానిని విశాలవినీలనయనములు త్రపామయానందభాసు రములాయెను: తదనూనవికాసము సహజసుందరాననమున గూడ ద్యోతకమాయెను. పాషా నుద్దేశించి సుల్తానిట్టులనెను.—

"ప్రభువతంసమా! నాకాతిథ్య మొసంగి, అనంతర మెంతయేని సేవసలిపిన నీకు నేను కృతజ్ఞుఁడను. ఈనగరరంగమునం దాకస్మిక ముగఁ దోఁచిన భయానకనాటకమున నీవ మున్ముందు రాజభక్తి పరాయణుఁడవై అస్మదీయదురదృష్టభ్రాతృరాజత్వము నిరసించి, ఆహవమున ధైర్యస్థైర్యములు ప్రదర్శించి, కీర్తిసాంద్రుఁడవైతివి. నిన్నీ ప్రసిద్ధజనసమక్షమున మాసర్వసైన్యాధ్యక్షునిగ, యుద్ధమంత్రి గను నియోగించితి."

అనంతరము గ్రీకులనుద్దేశించి సుల్తా నిట్టులనెను.—

"మిత్రులారా! మదీయ ప్రధానామాత్యుఁ డొసంగిన ఉద్యో గములందు మిమ్ము స్థిరపఱచువాఁడ. మఱియు,"—అతనిస్వరము మందమాయెను— వదనమున మందహాసము తాండవించెను—"కాఁగల మీవివాహముల సందర్భమున, సంతోషపూర్వకముగ నేనే విందుసేయువాఁడ."

తన మిత్రుల కృతజ్ఞతాలాపములు విననొల్లక సుల్తాను రయం బున వెనుదిరిగి, హస్తచాలన మొనరింప, సమాత్యాది ప్రధానో

ద్యోగులు చయ్యనలేచి, ప్రణామమాచరించి, అవ్వలకుఁబోయిరి. అంత సుల్తాను ప్రసన్నవదనుఁడై, నిశ్చలమధురస్వరమ్మున నిట్టు లనెను.—

"మిత్రులారా! మనము పెక్కుసారులు కడు చనువుగఁ గలసి మెలసి ముచ్చటించియుంటిమి. ఇప్పుడు నట్టులే మెలంగుదము. ఈ సమయమున మఱియొక కథ వినిపింపఁజాలఁగాని కొంత సమాధాన మొసంగవలయు."

అట్లు పలికిన సుల్తాను సింహాసన మారోహింపక, తనజులేఖాతోఁ బాటు ఒక సోఫా నలంకరించెను. అయ్యుదార సార్వభౌముని యభి మత మెఱింగి పాషా యొక ఆసనమున, గుల్నేరు లూకాసులు మరి యొక ఆసనమునను, తైరజా జూలియనులు వేఱొక యాసనమునను ఆసీనులైరి. అయ్యది పాషా యారామమందిరాంతర సమావేశము లను బోలియుండెను. మహమ్మదు సుల్తాను ఈవిధమునఁ జెప్ప దొడంగెను.—

"మిత్రులారా! నాకు విద్య గఱపిన గురువులలో జులేఖా జన కుఁడు హాసేను కదీస్కారుఁడు గణనీయుఁడు. నాకాతఁడు దేశసాం ప్రదాయములు చక్కగ నెఱుకపఱచెను. ఆతని యనుభవమపారము, కార్యదీక్ష నిరంతరము; ప్రవర్తనము కళంకరహితము, ఆదర్శప్రాయ ము; వాత్సల్యమనంతము. తండ్రివలె సాకిన ఆమహనీయునియెడ నేను దృఢతమ కృతజ్ఞతా పాశబద్ధుఁడనై యుంటి. నగరమును దారుణముగఁ గలంచిన అవిరళనరమారణమునకుఁ బ్రతిఫలముగ నగర రక్షకుఁడగు హాసేను ఘోరవిపత్తునకుఁ బాల్పడినంతనే జులేఖా నాచెంత కరుదెంచెను. ఈసుందరీమణిని మున్నెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగను. ఈమె పితృవాత్సల్యమును మనోహరాకృతియు నిరుప మానములై నన్ను జకితు నొనరింప, నాశక్తి కొలఁది బ్రయత్నించి,

ఆతని రక్షింపవలయునని సంకల్పించితి. తోడనే మదీయజనకుని సం దర్శించి, నగరమునఁ గొన్ని దివసములు ప్రచ్ఛన్నముగ సంచరిం చుట కనుజ్ఞ నొసంగవలయునని మిక్కిలి బ్రతిమాలితి. తుద కామహా నీయుఁ డెట్టులో సమ్మతించి, నా కాపదపొరయకుండ నొక ముద్రిక నొసంగెను. పాపా! ఆయపూర్వాంగుళీయ మనేకసారు లెట్టు లెటు లుపకరించెనో యెఱుంగుదుగదా.

"సార్వభౌమా! నే నాముద్రికం గాంచినది మొదలు తీవ్రాను మానతప్తుఁడనైతి. కాని, సార్వభౌమ పుత్రుఁ డంతిపురమునుండి వెలువడునని విశ్వసింపఁజాలనైతిని—"

"ఔనను, యథార్థమట్టులే బరిణమించె గదా. పాపా! మఱి యొక విషయము చెప్ప మఱచితి. భవదారామ మందిరనివాసము కడు నక్కఱకువచ్చెను. ఎఱుంగుదు గదా—రష్యనులతోడి ముచ్చట? జలాంతరగామి గుఱించిన నాగాథ యాలించుసంతనే రష్యను రాయబారి సంధికొఱకు మఱియు దత్తరపడునని యెఱింగియే యుంటిని. ఆమహత్తర కార్యమట్లు సులభసాధ్యమాయెను. ఆర్యా! ఇఁక మఱియొక విషయము దలంపవలయు. కడుసంతాపకరము—"

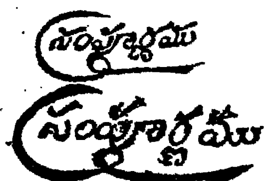
"రాజేంద్రా! ఆయుధమాత్మ, బహుళయువజనసంహారకారిణి యగు నారక్కసి నేనేల విచారింపవలయు."

"నిజమాడితివి. బాహ్యసౌందర్య మెంతగణనీయముగ నుండెనో అంతకంటె వేయిమడుంగు లధికతరపాపకళంకితయగు నారాక్షసీనీకు దవ్వగుట వాంఛనీయమేగదా. అమీనా మస్రూలు సర్వము వెల్ల డించి తమనేర మంగీకరించిరి. సిద్దీ కేవల మొక బానిసీఁడు—తన యేలి కసాని యాజ్ఞానుసార మట్లు సంచరించెను. నేనాకారణమునఁ గరు ణించి, వానికి మరణశిక్ష విధింపక యావజ్జీవకారాగృహవాసశిక్ష విధించితి. అమీనా ఇస్మిల్లాలన్ననో—ఈసరికి బాస్వరను గర్భ

స్థలై యుందురు. జులేఖా! రెండు దీర్ఘసంవత్సరములు సుందరయువ జనులఁ గబళించిన రక్కసి పట్టువడిన సువార్త నీజనకుఁ డీసమయమున నగరమునఁ జాటుచుండును. పురజను లిఁకఁ దమ పుత్రమిత్ర భ్రాతృసందోహంబు లాకస్మికముగ దారుణముగ నంతరింపరని యెఱింగి హాయిగ మనఁగలరు."

పాపా మొదలగువారు చిత్రముల పగిది నిరుత్తరులై చేష్టలుడిగి మిన్నకుండ, మహమ్మదుసుల్తాను తనయాసనము వీడి, మందహాస మొనరించి యిట్టు లనెను.

"మన చిత్తముల విచారసంభరితము లొనరింపక, ప్రకృతి సౌభాగ్యము దలంచి హాయిగ నుందము. పరమాత్ముని కృపాతిశయమ్మున నీసౌఖ్యానుభవము నిరంతరమగుగాక!"



నా ట క ము లు

1 మార్కండేయ.	0 12 0	6 నూర్జహాను	1 0 0
2 అహల్యా శాపవిమోచనము	0 12 0	7 దుర్గాదాసు	1 0 0
		8 చంద్రగుప్త	1 0 0
3 మేవారుపతనము	1 0 0	9 దంపతులు	1 0 0
4 వరమాల	1 0 0	10 విజయవిజయం	1 0 0
5 షాజహాను	1 0 0	11 భక్తకుచేల	1 0 0

కాలికో బైండు చేసినవి

సం.	పేరు	రూ.	అ.	పై.
1	చోరశిఖామణి	1	8	0
2	హత్యారహస్యము	1	8	0
3	కుముద్వతి	1	8	0
4	చిన్నకోడలు	1	8	0
5	సింహగడము	1	8	0
6	మణిహారము	1	8	0
7	ఘటనాచక్రము	1	8	0
8	ఛిన్నహస్తము 1 భా॥	1	8	0
9	ఛిన్నహస్తము 2 భా॥	1	8	0
10	కంకణరహస్యము	1	8	0
11	సంజీవి 1 భా॥	1	8	0
12	సంజీవి 2 భా॥	1	8	0
13	వ్రజరాణి	1	8	0
14	కాశీఖండము	1	8	0
15	సేవాశ్రమము 1 భా॥	1	8	0
16	సేవాశ్రమము 2 భా॥	1	8	0
17	దాసీకన్య	1	8	0
18	స్త్రీసాహసము 1 భా॥	1	8	0
19	స్త్రీసాహసము 2 భా॥	1	8	0
20	లీల	1	8	0

దళసరి రేపరు బైండు చేసినవి

సం.	పేరు	రూ.	అ.	పై.
21	ప్రేమసుందరి	1	0	0
22	లక్ష్మీప్రసాదము	1	0	0
23	ఘోస్టు 1 భా॥	1	0	0
24	ఘోస్టు 2 భా॥	1	0	0
25	రహస్యభేదనము	1	0	0
26	మొగలాయిదర్బారు 1,2,3,4 భా॥ ఒక్కొక్కటి	1	0	0
30	రాజసుందరి	1	0	0
31	కుంకుమభరణి	1	0	0
32	జాగిలము	1	0	0
33	సరస్వతి	1	0	0
34	ఆనందాభాయి	1	0	0
35	హత్యాన్వేషణము	1	0	0
36	గంగ	1	0	0
37	కోహినూరు	1	0	0
38	ఆటీన్ మసేలా	1	0	0
39	అపరిచిత	1	0	0
40	అంతఃపురము 1 భా॥	1	0	0
41	అంతఃపురము 2 భా॥	1	0	0
42	అగ్రహారము	1	0	0
43	హత్యాభ్రమ	1	0	0
44	మేరీరాణి	1	0	0
45	రాజ్యలక్ష్మి	1	0	0
46	మృత్యుతరంగిణి	0	12	0
47	అభాగిని	0	12	0
48	ధర్మవేషి	0	12	0
49	వినయనియమసోదరులు	1	0	0
50	కాంచనమాల	1	0	0
51	సీమంతిని	1	0	0
52	సుశీల	1	0	0
53	శశిరేఖ	1	0	0
54	యమునాభాయి	0	12	0
55	శ్యామల	1	0	0
56	కాంతం కథలు (చిన్నకథలు)	1	0	0
57	కాలసర్పి	1	0	0
58	భారతకథాసారం	1	0	0
59	కళ్యాణకల్పవల్లి (చిన్నకథలు)	1	0	0
60	ఆరక్షణీయ	1	0	0
61	మాధవి	1	0	0
62	లలిత	0	12	0
63	పెండ్లిదండ	1	0	0
64	కథావళి	1	0	0
65	నాలుగుకథలు	1	0	0
66	నీతిప్రబోధిక	0	12	0
67	ఆదర్శము (1వ భా॥)	0	12	0
68	ఉదంకుడు	0	12	0
69	భేతాళకథలు	0	12	0
70	దయ్యాలు	0	12	0
71	లవంగి	1	0	0

కథాసరిత్సాగరము

తల్లావఝ్ఝల శివశంకరశాస్త్రి. కృత్తివాసతీర్థులు సంస్కృతము నుండి తెలిగించినది.

ఆరు సంపుటములు. ప్రతీ సంపుటమూ సుమారు 200 పేజీలు కలిగి ఉంటుంది.

మొదటి సంపుటము		1 — 23	తరంగములు
రెండవ	,,	24 — 43	,,
మూడవ	,,	44 — 55	,,
నాల్గవ	,,	56 — 73	,,
అయిదవ	,,	74 — 104	,,
ఆరవ	,,	105 — 124	,,

నీతిదాయకములైన సుమారు 600 కథలతో, మనోహరమైన భాషతో ముచ్చటగొలిపే పుస్తకం యిది.

ఇందులో దివ్యుల చరిత్రలూ, మానవుల చరిత్రలూ, వివిధ జాతుల కథలూ, కర్మకారుల కష్టసుఖ వృత్తాంతాలూ, వణిక్పుత్రుల వ్యాపారవిశేషాలూ, ద్వీపాంతరవాసుల స్థితిగతులూ, చిత్ర విచిత్రములగు చరిత్రలూ వర్ణింప బడ్డాయి.

కథా రూపంగానూ, వ్యాస రూపంగానూ ఉండి ఈ గ్రంథం విజ్ఞానం ఆర్జించుకోడానికి మంచి అవకాశం కలిగిఉంది.

విడివిడిగా ప్రతీ సంపుటమూ రు 2-8-0

సరస్వతీ పవర్ ప్రెస్, రాజమండ్రి, అని వ్రాయవలెను.

☞ మా పుస్తకములు పేరుపడ్డ అన్ని బుక్ షాపులలోను ఈధరలకు దొరకు